

1/2017

LOVEC

GLASILO LOVSKE ZVEZE SLOVENIJE
JANUAR - PROSINEC

110
Lovska zveza Slovenije

Foto: M. Migas

V letu 2017 želimo vsem bralcem našega glasila obilo zdravja, delovnih uspehov in osebnega zadovoljstva, tudi pri varstvu divjadi, njenega školja in na lovu!

Uredništvo Louca

Upravni odbor LZS

LOVEC

Revija za lovstvo, lovsko kinologijo in varstvo narave
Letnik C., št. 1
januar – prosinec

Lovec je z odločbo Ministrstva za kulturo RS, št. 61510-129-2009/8, od 6. 7. 2011 vpisan v razvid medijev pod zap. št. 1633.

Glasilo izdaja

Lovska zveza Slovenije

Priloga in tisk
Tiskarna Evrografis, d. o. o.,
Maribor
Poštnina je plačana pri pošti
1102 Ljubljana

UREDNIŠKI ODBOR:

Predsednik
Arpad Köveš

Odgovorni urednik
Boris Leskovic

*Bojan Avbar, Franc Černigoj,
Leo Fabiani, Boštjan Pokorny*

Lektorica in korektorica

Marjetka Šivic
Tehnični urednik Milan Samar
Tajnica uredništva Eva Strajnar

Lovec izhaja praviloma vsak mesec.
Ta številka je izšla v 23.000 izvodih.
Po zakonu o DDV je glasilo LOVEC
obdavčeno po 9,5% stopnji.

Besedila za objavo obvezno pošljite
po e-pošti v Wordovem formatu,
uradne dopise pa podpisane in žigo-
sane naknadno tudi po navadni pošti.
Fotografije sprejemamo v formatu
jpg, in sicer v nezmanjšani resoluciji
(velikost 1-2 MB; 300 dpi); lahko
tudi na CD. Pošiljatelj naj pripiše
tudi svojo telefonsko številko.

Uredništvo glasila Lovec
Župančičeva 9 – p. p. 505
1001 Ljubljana
e-naslov: lovec@lovska-zveza.si
Tel.: (01) 24-10-922
Faks: (01) 24-10-927
Predstavitvene strani LZS:
<http://www.lovska-zveza.si>

Cene malih oglasov:
do 15 besed 4 €, od 15 do 25 besed
5 €, od 25 do 30 besed 6 €.
Za vsako nadaljnjo besedo 0,2 €.
Male oglase je treba poslati pisno
in plačati vnaprej na transakcijski
račun Lovske zveze Slovenije,
Župančičeva 9, Ljubljana,
pri NLB, d. d., Ljubljana:
02010-0015687097.

Foto: J. Papež – Grča

IZ VSEBINE:

L. Bradač:	Lovstvo je naravovarstvo!	4
IZ DNEVNEGA TISKA		6
MNENJA IN PREDLOGI		8
V. Kovačič:	Lovstvo in mladi	8
K. Flajšman,		
B. Pokorny:	Kaj vemo o razmnoževalnem potencialu srnjadi v Sloveniji?	10
M. Zakošek		
Pipán, T. Plavec:	Reprodukcijske težave starejših psic	15
Š. Vesel:	Korak za korakom do kakovostne divjačine	18
PO LOVSKEM SVETU		22
S. Vochl:	Upravljanje z bobrom na Norveškem	22
J. Mehle:	Na kratko iz tujega tiska ...	24
LOVSKO PRIPOVEDNIŠTVO		25
S. Prezelj:	Lovska svatba	25
F. Černigoj:	Rezultati javnega natečaja (2016) za literarna besedila z lovsko tematiko	29
LOVSKA ORGANIZACIJA		31
S. F. Kropce:	Obnovitvena usposabljanja za lovske čuvaje	31
S. Gabrijel:	Dolenjski lovci smo praznovali 70-letnico	32
B. Leskovic:	Novinarska konferenca LZS in RZS na Ljubljani	34
S. Gabrijel:	LD Toplice – gostiteljica Tabora mladih in posveta starešin ZLD Novo mesto	35
A. Jarc:	Vedno bolj priljubljen Lovski tabor mladih na Dolenjskem (2016)	36
M. Toš:	V zelenih krojih v toku zgodovine ...	37
J. Škrli:	Družaben skupni lov ZLD Notranjske	39
V. Prodan:	Red LZS za lovske zasluge III. stopnje Lovčkom savezu Istarske županije	40
S. Gabrijel:	Prvo izobraževanje lovcev o pripravi divjačine v Sloveniji	40
J. Škrli:	Lov prijateljstva v LD Babno Polje	42
A. Verhovnik:	V spomin na padle tovariše	42
F. Rotar:	Nova prevzemnica na Lešah	43
I. Rožman:	Strelsko tekmovanje v trapu za pokal Pomurskega sejma (2016)	43
F. Rotar:	70 let vuzeniškega lovstva	44
J. Marolt:	70 let LD Litija	45
F. Krivec:	70 let LD Sv. Jurij - Jurovski Dol	45
M. Malek:	70 let LD Starše	46
B. Žerdin:	S Hubertovo mašo obeležili 70 let LD Bogojna	47
A. Kace:	70 let LD Velika Nedelja	47
JUBILANTI		48
LOVSKI OPRTNIK		49
Š. Nemeč:	Lovski krst po prosenjakovsko	49
P. Novak:	Deveti lov s sokoli v Beltincih	50
D. Vesenjāk:	Nesrečna zvitorepka	50
M. Tepej:	Stankova pesniška sanjarjenja	50
Š. Vesel:	Predstavitve knjige NASA NARAVA	51
V SPOMIN		52
LOVSKA KINOLOGIJA		53
B. Ačko:	»Troboj« psov goničev treh LKD	53
D. Poljanšek:	Državna UP za nemške prepeličarje (CACT)	53
M. Bauman:	LD Rače spet gostila »ptičarje«	54
R. Boštjančič:	Preizkušnja naravnih zasnov (PNZ) v LKD Ilirska Bistrica	54
M. Rogač:	Združeni preizkušnji psov jamarjev in šarivcev	55
J. Velikonja:	UP v delu po krvnem sledu za vse pasme lovskih psov	55
D. Zemljič:	Jesenska vzrejna preizkušnja v Pomurju	56
KZS:	Predvidena legla lovskih psov	56

SLIKA NA NASLOVNICI:

Volk – *Canis lupus*

Foto: J. Papež

LOVNE DOBE:

Ur. list, št. 101/17. 9. 2004
in št. 81/14. 11. 2014

Srna	srnjak, lanščak: 1. 5.–31. 10.
srna, mladici obeh spolov:	1. 9.–31. 12.
mladica:	1. 5.–31. 12.
Navadni jelen	jelen: 16. 8.–31. 12.
košuta:	1. 9.–31. 12.
teleta:	1. 9.–31. 1.
junica, lanščak:	1. 7.–31. 1.
Damjak	damjak: 16. 8.–31. 12.
košuta:	1. 9.–31. 12.
teleta:	1. 9.–31. 1.
junica, lanščak:	1. 7.–31. 1.
Muflon	oven, lanščaki obeh spolov in jagnjeta obeh spolov: 1. 8.–28. 2.
ovca:	1. 8.–31. 12.
Gams	kozal, koza, kozlički obeh spolov, enoletni obeh spolov: 1. 8.–31. 12.
Kozorog	kozal, koza, kozlički obeh spolov, enoletni obeh spolov: 1. 8.–31. 12.
Divji prašič	merjasec: 1. 1.–31. 12.
svinja:	1. 7.–31. 1.
ozirni in lanščaki obeh spolov:	1. 1.–31. 12.
Poljski zajec	1. 10.–15. 12.
Kuna belica, kuna zlatica	1. 11.–28. 2.
Jazbec	1. 8.–31. 12.
Lisica	1. 7.–15. 3.
Sakal*	1. 7.–15. 3.
Rakunasti pes (enok)	1. 8.–31. 3.
Navadni polh	1. 10.–30. 11.
Alpski svizec	1. 9.–30. 10.
Pižmovka	1. 1.–31. 12.
Nutrija	1. 1.–31. 12.
Fazan	1. 9.–28. 2.
Poljska jerebica (gojena)	1. 9.–15. 11.
Raca mlakarica	1. 9.–15. 1.
Soja	1. 8.–28. 2.
Sraka	1. 8.–28. 2.
Siva vrana	1. 8.–28. 2.
Medved in volk	Po veljavnem Pravilniku in Odločbi o odvze- mu osebkov vrst rjavega medveda (<i>Ursus arctos</i>) in volka (<i>Canis lupus</i>) iz narave

Lovstvo je naravovarstvo!

Slovenska lovska organizacija se ponaša z dolgo in bogato tradicijo – v letu 2017 praznujemo 110 let obstoja in delovanja. Ob tej priložnosti smo izbrali znak, ki je objavljen na naslovnici revije *Lovec* in nas bo spremljal skozi vse leto 2017. Naša dejavnost obsega številna in raznolika področja: od lovske kulture, založništva, raziskovalne dejavnosti, izobraževanja, dela z mladimi, lovske kinologije in lovskega strelstva do različnih družbenih dejavnosti, ki kažejo, kako pomembno je lovstvo vpeto v naravo in družbo. Upam, da bomo na vseh dogodkih naše dejavnosti obeležili tudi 110-letnico delovanja. Nimamo pa namena prirediti velike proslave, kot smo jo imeli pred desetimi leti v Cankarjevem domu. Takšna proslava veliko stane in ker želimo kupiti zemljišče ter začeti graditi nov sodoben lovski center, bomo denar raje porabili za nakup zemljišča. Aktivnosti potekajo in upam, da bomo o tem lahko odločali na spomladanski skupščini LZS.

Na začetku leta se je nadaljevala glavna tema: ugotavljanje, kako je s posledicami postavitve tehničnih ovir ali žičnate ograje, kjer je bilo doslej med divjadjo zabeleženih osemnajst izgub (v enem letu), medtem ko zaradi povozov v prometu na slovenskih cestah v enem letu zabeležimo tudi do sedem tisoč izgub (tudi zavarovanih vrst, kot je medved). Podatke o izgubah divjadi v ovirah smo predstavili kar na spletnih straneh LZS in tako odpravili nenehna vprašanja, koliko in kje. Smo pa te težave skušali tudi ovrednotiti. Upam, da bo v januarju 2017 končno sprejet Zakon o nadzoru državne meje, ki bo lovskim in ribiškimi družinam (na čigar območjih stojijo tehnične ovire) omogočil 50 % znižane концесиине. V povezavi s povozom na cestah pa načrtujemo podpis pogodbe z Ministrstvom za infrastrukturo, kjer želimo avtomatizirati določanje »kritičnih točk« povozov in uvedbo sodobnih zaščitnih sredstev, ki bodo divjad odvrčala od prehajanja ceste. Statistike kažejo, da je na takih točkah lahko tudi več kot dvajset povozenih živali na dan. Narediti moramo več, da bi bilo teh izgub manj. Menim, da smo lovci lahko pobudniki, pritegnili pa bomo upravljavce cest in zavarovalnice.

Vmes se je rešila tudi težava davčnih blagajn. Društva z majhnim poslovanjem niso več zavezana k uporabi davčnih blagajn. Sprememba velja za vsa društva, ki delujejo volonterko: od gasilskih, planinskih ali lovskih.

Ne smem pozabiti omeniti predloga nove orožne direktive, ki je bila s kar 80 % večino zavrnjena v bruseljskem parlamentu. Glede tega usklajeno sodelujemo tako preko FACE kot z našimi poslanci; prevladala sta razum in spoznanje, da legalno orožje lovcev ne pomeni teroristične grožnje; prej bi trdili obratno. To področje bomo še naprej pozorno spremljali. V decembru nam je uspelo, v rekordnem času, izdati Zbornik ob 25-letnici osamosvojitve Slovenije in v njem opisati vlogo slovenskih lovcev pri tem. Ponovno se je potrdila domoljubna naravnost naše organizacije. Na tem mestu se zahvaljujem uredniškemu odboru za dobro opravljeno delo, čeprav jih verjetno čaka še kakšna kasnejša izdaja, saj je kar nekaj prispevkov prišlo prepozno, zato bi lahko našli svoje mesto v dopolnjeni izdaji.

Sodoben način življenja nas vse bolj oddaljuje od zavedanja, da smo del povezane celote, narave in življenja v njej. Ljudje s svojim razvojem, zaradi lastnih interesov in z načinom življenja, nenehno posegamo v življenjski prostor prostoživečih živali in jih na tak način ogrožamo. V zadnjih desetletjih smo priča hitremu razmahu in razvoju industrije ter sodobne mehanizacije v kmetijstvu z vse večjim poseganjem v naravni prostor. Vse

to slabša kakovost življenjskega okolja prostoživečih živali. Motorna vozila, sodobni štirikolesniki dandanes rohnijo že skoraj po vsaki vlaki v gozdu. Katastrofa za divjad, ki nima več miru! Po drugi strani pa država naredi premalo, da bi to preprečila. Zato bom še enkrat ponovil idejo, da bi lahko naši lovski čuvaji opravljali tudi naloge naravovarstvenih nadzornikov oziroma ugotavljali vse takšne kršitve. Na srečanju lovskega čuvajev smo dobili tak predlog iz občine, kjer imajo težave tudi z Italijani in odnašanjem pridelkov iz gozda. Končni rezultat je podoben prejšnjim. Iz Ministrstva za javno upravo so dopis občine odstopili Ministrstvu za kmetijstvo; verjetno bo potem romal še na Ministrstvo za okolje in prostor ... Skratka, verjetno se spet ne bo zgodilo nič. Res bi pričakoval, da bi se vsa tri ministrstva končno le dogovorila, kako bodo rešila težavo tovrstnega skrajnega nereda v gozdovih!

Ne glede na to, ali nas bodo pri tem prepoznali kot morebitnega partnerja, bo še vedno večina lovčevih aktivnosti v lovišču usmerjenih v prizadevanja za ohranjanje ustreznega življenjskega okolja divjadi in drugih prostoživečih živalskih vrst, kar je pravzaprav glavni sestavni del trajnostnega upravljanja z divjadjo. Lovci na leto opravimo skoraj milijon neplačanih delovnih ur in na tak način z različnimi ukrepi neposredno udeležujemo glavno poslanstvo in cilj: varstvo narave. Lovstvo je varstvo narave!

Zaradi polemike o predlaganem odstrelu medveda in volka in vlogi lovcev pri tem moram zapisati preprosto dejstvo: odstrela medvedov v Sloveniji ni mogoče opraviti brez našega sodelovanja. Marsikdo v ospredje postavlja, koliko naj bi stal medved kot trofeja, nihče pa ne ve, koliko ur je potrebno za tak lov, tudi koliko voženj z osebnim avtomobilom je treba opraviti, česar ne plača nihče. Za nameček predpišejo še nesmiselne omejitve o dopustnih težah medvedov, ki so dovoljeni za odstrel. Lovci se vse premalo zavedamo naše veljave in da z odstrelom koristimo celotni populaciji medveda. Za dolgoročno preživetje medveda je nujno tudi razumevanje lokalnega prebivalstva oziroma njihova pripravljenost do sobivanja z medvedom. Prav zato je pomemben tudi lov, ker je nujno, da je populacija uravnovešena in je zato konfliktov čim manj.

Več kot očitno je, da naravno okolje ne more prenesti vseh človekovih dejavnosti in izčrpanja narave kot naravnega vira. Žal je želja po dobičku pri tem že terjala svoj davek; krčijo se zemljišča in življenjski prostor divjadi. Zaradi slabšanja biotske raznovrstnosti in degradacije narave si je treba toliko bolj prizadevati za njeno varstvo. Naš skupni cilj mora biti, da bomo našim zanamcem predali ohranjeno naravo. Zato so pomembni prav vsi naravni ekosistemi, saj vsak od njih terja svoje možnosti za ohranitev. Zavedati se moramo, da je varstvo narave, njene biotske raznovrstnosti, ohranjanje naravnega ravnovesja temeljna pravica slehernega posameznika. To je tudi temeljni pogoj za zdravo življenjsko okolje za človeka. Ne le zaradi preprečevanja škode, ampak tudi z vidika varstva narave in ohranjanja divjadi je pomembno, da lovci sodelujemo s souporabniki prostora. Že januarja lani sem bil na sestanku s Kmetijsko-gozdarsko zbornico. Dejstvo je, da se je škoda od divjadi v zadnjih petih letih prepolovila; seveda velja podatek za naše članice, t.j. lovske družine. Zmanjševanje škode je vsekakor povezano tudi z dejanskim zmanjševanjem številčnosti divjadi, za katerega se zavzemajo. A dokler bo divjad v našem okolju, bo tudi nekaj škode. Upravljavci lovišč smo dolžni poravnati škodo od divjadi, zato moramo zahtevati, da nas temu primerno tudi upoštevajo

pri načrtovanju. Analizirali bomo vse primere, kjer upravljavci lovišč niso uresničili od zavoda predpisanega načrta odstrela in je moral ukrepati lovski inšpektor. Zato je potrebno, preden bodo nastale posledice, tudi na ravni LZS ugotoviti dejanske razloge za neizpolnitev načrtov. Direktoratu za lovstvo in ribištvo se je treba zahvaliti za razumevanje; na podlagi njihove odločitve je bil pri načrtovanju sproščen odstrel pri divjih prašičih, ki ga lahko lovska družina ustrezno poveča, če v lovišču nastane večja škoda. Tudi tako se je pokazala potreba po spremembi togega sistema načrtovanja. Dejstvo je, da škodo poravnava lovska družina s koncesnino, zato mora imeti glede na odgovornost tudi ustrezen vpliv pri določanju odstrela. Še vedno pa se ni nič spremenilo z denarjem, ki ga država pobere od divjadi (s koncesninami); denar ponikne v proračunu. Del tega denarja bi morali nameniti za solidarnostno plačevanje ekstremno velike škode! Žal pa pogovor o resnih temah, tudi o takšnem skladu, ni mogoč, o tem ni mogoče razpravljati za uradniki ministrstva. Kot predsedniku LZS mi tudi še ni uspelo govoriti ali vsaj naključno srečati našega resornega ministra za kmetijstvo: veliko lažje je bilo priti do madžarskega. Zato vsaj upam, da bom v štiriletnem mandatu uspel prenesti njegove pozdrave našemu ministru!? Bomo pa z našimi poskusi za srečanje poskušali ponovno, saj je bila decembra sklicana seja o škodi od divjadi v kmetijstvu in se bo le treba pogovarjati. Vendar z dejanskimi podatki, ne zgolj s pavšalnimi ocenami in željami.

Uspešno pa se povezujemo z drugimi nevladnimi naravovarstvenimi organizacijami. S sporazumi, ki smo jih podpisali v preteklosti, smo se zavezali, da bomo skupaj delovali pri uresničevanju naših skupnih ciljev, ki so ključni za ohranjanje narave, kar bomo lahko dosegli le s skupnim, trajnim in tvornim sodelovanjem vseh deležnikov. Tvorno sodelujemo z ribiško, planinsko, čebelarско, kinološko in turistično zvezo (leta 2011 smo podpisali Dogovor o sodelovanju na področju trajnostnega razvoja in pri skupnih prizadevanjih varovanja ter ohranjanja biotske raznovrstnosti). Skupina nevladnih organizacij za trajnostni razvoj, kot smo jo poimenovali, si med drugim prizadeva za vzpostavitev inštituta varuha narave v Sloveniji. Pravkar so v pripravi spremembe Zakona o ohranjanju narave (ZON), zato bomo resornemu Ministrstvu za okolje in prostor predlagali dopolnitev zakona, ki bi omogočil pogoje za uvedbo varuha narave. Narava namreč nima svojega glasu, zato je še kako pomembno, da bi vzpostavili inštitut varuha narave, da bomo dejansko lahko ohranili naše skupno dobro. Vsi skupaj se zavedamo, da bomo le s sodelovanjem lahko uresničevali dolgoročne cilje v korist narave in biotske pestrosti ter posledično nepridobitniške koristi vseh nas. Aktivni smo tudi na drugih področjih; naj omenimo na

Foto: J. Popež – Grča

primer Zlatorogovo galerijo na LZS, ki je v skoraj treh letih delovanja gostila že kar nekaj umetniških razstav. LZS je lani (v sodelovanju s Savinjsko-Kozjansko ZLD – Celje) organizirala že tretji dobrodelni ples, ki je namenjen zbiranju sredstev za solidarnostni Zeleni sklad, s katerim LZS zagotavlja solidarnostno pomoč svojim lovkam in lovcem v izrednih življenjskih situacijah. O izobraževanju v lovskih vrstah ne bom pisal, saj je obseg tolikšen, da bi bil potreben že samostojen uvodnik. Bomo pa skušali zadržati kakovost našega izobraževanja, zato vidim pri tem kot pomemben dejavnik tudi vsebine vsakoletnih strokovnoznanstvenih dni.

Divjad je naša skupna lastnina, ki jo je država (pod določenimi pogoji) zaupala v upravljanje lovskim organizacijam. Menim, da to nalogo opravljamo kakovostno in z vso odgovornostjo. Odgovorno ravnanje v skupno dobro nas je že v preteklosti vodilo, da smo sami sprejeli lastne dogovore in zavarovali določene živalske vrste že mnogo prej, preden se je odzvala država s svojimi uredbami in zakonom. Tak je bil primer pri divjem petelinu in volku. Letos pa smo, skupaj s še drugimi partnerji, podpisali Sporazum o skupnem sodelovanju hrvaških in slovenskih partnerjev v projektu ohranitve divjega petelina v zahodnih Dinaridih. Cilj projekta je predvsem ugotoviti dejansko stanje populacije divjega petelina in pripraviti dolgoročne smernice za ohranjanje obstoječe populacije.

V preteklosti smo lovci mnogokrat opozarjali na nepremišljene ali škodljive posege v okolje ali v populacije prostoživečih živali. Opozorila so se vedno izkazala za utemeljena. Lani smo bili na primer priča nerazumni odločitvi ministrstva o drastičnem zmanjšanju številčnosti jelenjadi, ki ji utemeljeno nasprotujemo. Zagovarjamo stališče, da mora upravljanje z divjadjo oziroma naše poseganje v populacije divjadi temeljiti na argumentiranih znanstvenih dognanjih in metodah. Po žledu in velikem napadu podlubnikov ter nujnosti obnove gozda včasih kar ni mogoče verjeti, da bomo zdaj vse rešili morda s ponovno povečanim odstrelom jelenjadi. Po drugi strani pa na žalost nekateri zaradi dreves očitno ne vidijo divjadi. Gozd je že tisočletja dom divjadi, zato je pri gospodarjenju treba poskrbeti tudi za njene življenjske potrebe. Moti me, ko ob poslušanju tarnanja o objedenosti ni niti besede o ukrepih, ki bi omogočili povečanje prehranske zmožnosti gozda za divjad. Očitno je edini večji in potreben ukrep opravila kar narava sama – z žledom in podlubniki. Vsem je splošno znano dejstvo, da se Slovenija zarašča, zato se ob vsem lesu, ki zdaj propada v gozdu, sprašujem, kaj vam je storila jelenjad, da bi vse zvrnili nanjo in ste lani zopet povečevali njen odstrel. Res ne morete najti nič drugega!?

Z zanimanjem čakamo na rezultate petletnega štetja medveda. Ocenjujemo, da je populacija stabilna, poseganje v populacijo pa je nujno tudi zaradi njegovega varstva. Zato je pomembno, da je načrtovanje strokovno in da bo upoštevalo različne vidike aktivnega varstva.

Lani maja je bil osmi strokovnoznanstveni posvet o pomenu, možnostih in priložnostih monitoringa v lovstvu. Sistematično spremljanje stanja in razvoja populacije neke vrste je namreč nujen sestavni del trajnostnega in učinkovitega upravljanja vseh vrst divjadi. V lovstvu je monitoring široko uporaben ne le za spremljanje številčnosti živali v populaciji, pač pa tudi zaradi drugih kazalnikov, ki so pomembni za upravljanje v lovstvu. Tako je LZS že leta 2015 prepoznala potrebo po čim hitrejšem začetku proučevanja vpliva in sistematičnega monitoringa šakala. O tem bomo še pisali ...

Naj ob začetku novega leta, v katerem praznujemo tudi našo 110-letnico delovanja, na koncu mojega uvodnika vam in vašim bližnjim zaželim vse dobro v tem letu, predvsem pa dober pogled!

Mag. Lado Bradač,
predsednik LZS

Foto: O. Naglost – Diana

MEDVEDKA MU JE POŠKODOVALA ROKO IN NOGO

Delo, 7. 11. 2016 (Bojan Rajšek) – V gozdu nad Bistrico je bila prava drama, ko je medvedka z dvema mladičema napadla člana LD Loka Črnomelj in ga poškodovala. Nekaj časa je bil lovec na opazovanju v novomeški splošni bolnišnici, kamor ga je po hudem ravsu s kosmatinko odpeljala njegova žena. Veliko sreče v nesreči je imel 50-letni lovec Tadej Burazer, ko se je med klasičnim lovom s še tridesetimi lovci na divjad povsem sam iz oči v oči srečal z medvedko. »Gre za povsem nesrečno naključje. Bile so vetrovne razmere in tudi deževalo je. Takšne vremenske razmere so prispevale, da nisem prej opazil oziroma slišal lomastenja medvedke,« je za *Delo* povedal ranjeni lovec T. Burazer, in to le nekaj ur potem, ko je občutil ostrino njenih zob. Predsednik tamkajšnjih lovcev Ivan Kralj je dodal, da je bil najbližji lovec od njega oddaljen vsega 50 metrov, a zaradi vetra ni slišal rjovenja medvedke na Lohpihlu, kot domačini imenujejo gozd, ki je približno pet kilometrov stran od Bistrice. Ko je lovec zagledal medveda dober meter pred sabo, je bilo za kakršenkoli obrambni manever že prepozno, zato se je začel se

umikati. Toda v tistem trenutku je bila očitno presenečena tudi zver. Lovec se je umikal nazaj, a ker mu je spodrsnilo, je padel na hrbet. To je izkoristila medvedka, ki se je takoj zapodila vanj in ga začela gristi po nogah in rokah. »Z levo roko sem so jo odriaval stran in glasno kričal. Nenadoma sta oba njena mladiča zapustila prizorišče, takoj zatem pa jima pa jima je sledila tudi medvedka,« je povedal Burazer in dodal, da lovci ne bodo zahtevali izrednega odstrela, saj je kosmatinka zdrava in je ravnala povsem nagonsko v strahu za svoj podmladek. Njegove besede so dokaz resničnega razumevanja in ljubitelja živali, na kar nas je pred pogovorom z njim posebej opozoril njegov dober znanec.

Ker mu je medvedka z zobmi poškodovala desno goleno in dva prsta na levi roki, so zdravniki ranjenca oskrbeli in ga cepili proti tetanusu, smo izvedeli v novomeški bolnišnici. Starešina LD Loka pri Črnomlju: »Bilo je nesrečno naključje. Veseli smo, da se ni zgodilo kaj hujšega.« Gospodar LD Aleš Kramarič pa je povedal, da je na njihovem območju to prvi napad medveda na človeka po dobrih tridesetih letih. Takrat so iskali obstreljenega kosmatinca, ki je nato ranjen napadal lovca in ga hudo poškodoval. Njihova lovska družina obsega 4.600 hektarjev veliko območje, v katerem se gibljejo vsega trije ali štirje

medvedi, več pa je prehodnih. Navzoči so tudi ris in volkovi, ki pa doslej niso napadli še nobenega človeka, saj so precej plaha zveri. Kralj je povedal, da bodo morali odslej lovci zaradi medvedje družine previdneje hoditi v gozd. Na naše vprašanje, zakaj napadeni ni streljal, je Kralj odgovoril, da se takšne samoobrambe lovci izogibajo, saj je potem vedno težko dokazati, kje in zakaj je bil sprožen strel. O dogodku je bila nemudoma obveščena tudi skupina za hitro ukrepanje v primeru ogrožanja življenja ljudi in njihovega premoženja zaradi velikih zveri kočevske in dolenske regije z Ministrstva za okolje in prostor. Pred časom so na omenjenem ministrstvu svetovali, kako je treba ravnati ob morebitnem srečanju z medvedom. Kadar se takšno srečanje zgodi, je treba nepremično obstati in predvsem premagati paniko. Zavedati se je treba, da ima gozdni obiskovalec v takih primerih opraviti z bitjem, ki ni sicer napadalno, če ne čuti, da je ogroženo, in mu zato z neprimernim ravnanjem ne smemo z ničemer dati povoda za napad. Obiskovalci naj na svojo navzočnost v gozdu morebitne medvede, še posebno pa medvedke z mladiči, poskušajo pravočasno opozarjati z glasno hojo in govorjenjem. Če se srečanje že zgodi, naj ohranijo mirno kri in se umaknejo tako, da medved tega

zaradi hitrih krčevitih kretenj ne bi razumel kot napad. O dogodku so poročali tudi **Večer, Dnevnik, Slovenske novice, 24ur.com POP TV in MMC RTV SLO.**

KMETIJSKO MINISTRSTVO POZVALO LOVCE K POZORNOSTI

MMC RTV SLO, 10. 11. 2016 – Kmetijsko ministrstvo je izrazilo zaskrbljenost zaradi pojava ptičje gripe v evropskih državah. Zato je prek medijev pozvalo lovce, naj bodo pozorni na morebitne spremembe v populacijah ptic. Opozorili so tudi na dosledno izvajanje biovarnostnih ukrepov. Po podatkih uprave za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin dosedanje ugotovitve kažejo na začetek kroženja virusov ptičje (aviarne) gripe (influence). Dosedanji primeri pa kažejo na verjetnost, da se bo virus pojavil tudi v drugih državah članicah EU. Zato pozivajo k ukrepom za zgodnje odkrivanje in potrditev bolezni. »Predvsem je treba biti pozoren na zmanjšano porabo krme in vode (za več kot 20 odstotkov), padec nesnosti (za več kot pet odstotkov, ki traja že več kot dva dni), povišanje pogina (v enem tednu za več kot tri odstotke) in kakršne koli klinične znake ali posrtnne spremembe, ki

kažejo na aviarno influenco,« so zapisali v upravi, kjer so pozvali lovce, ornitologe in druge, naj jih nemudoma obvestijo o spremembi v populacijah prostoživečih ptic. Ptičja gripa podtipa H5N8 je bila najprej potrjena na Madžarskem, od koder so o nevarnosti širjenja tudi obvestili Evropsko komisijo. Madžarskim primerom so sledili še primer na Poljskem, Hrvaškem in v Nemčiji. Na sum okužbe pri prostoživečih pticah so komisijo opozorili tudi iz Švice.

JELENA JE USTRELIL KAZNOVANI LOVEC

Slovenske novice, 21. 11. 2016 (Jaroslav Jankovič) – Lovci v Sloveniji opravljajo izredno pomembno nalogo. Če ne bi bilo zelene bratovščine, bi se divjad čezmerno namnožila in nam pojedla še tisto malo, kar sami posejemo. O uporabi lovskega orožja veljajo strogi zakoni, v glavnem je red, pravijo poznavalci. Včasih pa se tudi kaj zatakne. »Do nedavnega je tudi LD Slovenska Bistrica veljala za zgledno zeleno družčino,« nam je pred dnevi sporočil novinar omenjenega medija, neimenovani, in nadaljeval: »V zadnjem času pa se zapleta iz škandala v škandal.« Zgodilo se je v torek, 15. novembra, okoli 16.30 popoldne: »Mračilo se je, a bil je še dan,« nam je pojasnil

50-letni Anton Zvonko Sternad mlajši, ki je član LD že več kot trideset let. Ducat lovcev je odšlo na jago proti Urhu na Pohorju, saj je do novega leta odprt lov na jelena. Kot nam je povedal lovski inšpektor za območje Štajerske Bojan Kotnik, ima LD Slovenska Bistrica letos (2016) v načrtu odstrela devet primerkov jelenjadi. Odrasel jelen se je znašel v pasti; kar trije lovci so ga skoraj isti trenutek opazili in namerili puške vanj. Žival ni imela nobenih možnosti. Počil je prvi strel in jelen je ranjen odskočil. Kot je potrdil Branko Sovič, naj bi prvi streljal Anton Zvonko Strnad mlajši. Ko je počilo v drugo, ga je krogla zadela z nasprotne strani, streljal naj bi lovec Matej Lešnik. »Zadnji sem bil jaz. Slišal sem strela, nato pa na kakih 100 do 150 metrov opazil opotekajočega se ranjenega jelena, ki je stegoval glavo in jo tiščal k tlom, česar zdrava žival ne počne, ampak drži glavo ponosno kvišku,« je naprej pripovedoval Sovič. Stopil je za drevo, nameril in sprožil strel, ki je usmrtil jelena. Zadeva ne bi bila sporna, če ne bi izvedeli, da Sternad zaradi minulih grehov nima veljavne lovske izkaznice. Po besedah inšpektorja Kotnika to pomeni, da tak lovec »ne sme samostojno na lov in samostojno streljati«. Predsednik LD Slovenska Bistrica Alojz Gostenčnik zadeve ni želel komentirati, Sternad pa nam je potrdil, da zaradi prekrška, ki ga

je storil leta 2011, nima veljavne izkaznice in ne sme streljati sam. »Tega se dobro zavedam, zato je bil z menoj na lovu moj 72-letni oče Anton Zvonko Sternad.« Lovski čuvaj v lovskem rajonu Urh Andrej Stopar si je drugi dan ogledal jelena. »Šlo je za starejšega, več kot pet let starega jelena. Odstrel je bil legalen, nisem pa bil zraven. Kot sem slišal, je bil Sternad na lovu z očetom.« Kaj je bilo res in kaj ne, bo povedala preiskava, če jo bodo sprožili pristojni organi družine.

PREK RAZPRTIH PERUTI MERI VEČ KOT DVA METRA

Slovenske novice, 8. 11. 2016 (Jože Žerdin) – V sklopu Zavoda za turizem in kulturo Beltinci in v sodelovanju s Sokolarskim društvom Pomurje ter Slovensko zvezo za sokolarstvo in zaščito ptic ujed so na dvorišču beltinskega gradu prvo novembrsko soboto pripravili *Deveti odprti lov s sokoli*. Udeležili so se ga številni ljubitelji narave. Lov s pticami ujedami ima v Sloveniji dolgoletno tradicijo, že okoli 13. stoletja so ga izvajali beltinski grofje. Ptice ujede so prava paša za oči, lastniki so nanje zelo navezani. Najprej so zbranim zaintrigirali člani Kulturnega umetniškega društva Križevski rogisti pod umetniškim vodstvom Mirka

Herica, predsednik društva pa je Milan Lebar. Kot častni gostje so se obiskovalcem predstavili člani Radenske konjenice, ki jo je vodil Jože Hozjan. Zbrane je v imenu Upravnega odbora Zavoda za turizem in kulturo Beltinci pozdravil njegov predsednik dr. Nikolaj Szepessy, ki je poudaril, da so veseli, da se lov v sokoli – ki je najstarejša oblika lova –, poteka v Beltincih in okolici. Vsakoletni lov je druženje in spoznavanje ptic ujed iz vseh treh držav; to ni načrtno izvajanje lova, temveč proučevanje ptic, spoznavanje in varstvo narave, vzreja in drugo. Sokolarje in sokolarke pa tudi obiskovalce je pozdravil beltinski župan Milan Kerman. O pomenu dogodka je zbranim nekaj besed namenila predsednica Slovenske zveze za sokolarstvo in zaščito ptic ujed Vilma Alina Šoba, ki je poudarila, da je sokolarstvo umetnost lova. Sokolarji so samo opazovalci lova, pleni plenitelj – sokol, ki ima s plenom enake možnosti za preživetje. Sokolarstvo je zaščiteni na svetovni ravni v sklopu Unesca, pomeni pa ohranjanje narave in energije. Vse zbrane je pozdravil tudi predsednik Sokolarskega društva Pomurja Dragan Zemljčič, ki je predstavil sokole in kragulje. Nekaj spodbudnih besed je zbranim namenil tudi predsednik ZLD Prekmurja Ludvik Rituper. Obširno reportažo o tem dogodku je **9. 11. 2016** objavil **Nedeljski dnevnik**.

Foto: T. Trebar – Džana

Lovstvo in mladi

Vse aktivnosti in delo z mladimi so dolgoročen proces, ki temelji na znanju, vztrajnosti in celostni obravnavi naravoslovja

V mnogih prispevkih v Lovcu vse pogostejše zasledim ugotovitve (res večkrat le bežno in mogoče včasih tudi nekoliko sramežljivo), »da se naše članstvo stara, da imamo v njem neprimerno starostno sestavo, ki ne zagotavlja tudi ustreznega številčnega nadaljevanja. Ni primerne priliva mlajših v lovske družine, da premalo delamo z mladimi, da med njimi ni zanimanja za lovstvo, ponekod pa je že zaradi visoke starosti članov tudi vprašljivo ustreznost izpolnjevanje koncesijskih obveznosti!«

V tem sestavku bom poskusil nekoliko podrobneje, bolj celostno (tudi na podlagi lastnega doseganega dela in izkušenj pri delu z mladimi) predstaviti to problematiko, ki je zelo pomembna na področju lovstva. Še posebno me je k temu spodbudil zapis dr. **Marjana Toša** v eni od zadnjih številčk Lovca, ki prav tako opozarja na »staranje članstva« in posredno na delo z mladimi (umeščanje v vzgojno-izobraževalne procese).

Kot zdajšnji podpredsednik (do januarja 2016 pa predsednik) **komisije Mladi in lovstvo** smo vsi člani in članica zelo veliko storili za promocijo dela z mladimi, aktivno sodelovali pri raznih aktivnostih komisije, izdali tri publikacije, v zadnjem obdobju pa nenehno spodbujamo lovske organizacije k organizaciji lovskih taborov in srečanju dijakov biotehniških šol. Vse s ciljem, ker se **zavedamo, da le člani v naši komisiji ne moremo opraviti tako pomembnega poslanstva, kot sta delo in aktivnosti z mladimi na območju celotne države!**

Prepričan sem, kar sem že večkrat poudaril v razgovoru na območnih lovskih zvezah, da je to področje dela izjemno zahtevno in pomembno, zato

je treba govoriti o pravilnem procesu dela z mladimi, nekoliko drugače pa postaviti način vključevanja mladih iz srednjih šol v LD!

Delo z mladimi v vzgojno-varstvenih ustanovah - vrtcih in osnovnih šolah

Za začetek nekaj konkretnih napotkov. Program aktivnosti mora biti pripravljen glede na vsebine in oblike, ki so že zajete v vzgojno-varstvenih in vzgojno-izobraževalnih načrtih. Po teh načrtih mora delo potekati nevsiljivo, primerno stopnji razvoja otrok in učencev, in sicer z neprestanim poudarkom na varstvu narave in trajnostni rabi divjadi z elementi urejanja slovenskega lovstva kot povezane celote.

Otroci v vrtcu spoznavajo živali v naravnem okolju (pravilna imena), kje živijo, gibanje in obnašanje, kako in s čim se hranijo, iščejo informacije o teh živalih, naravnih sovražnikih, o potrebi krmljenja (kdaj in v kakšnih razmerah je prepovedano). Peljimo jih v naravo (lovske preže, krmišča), poskrbimo za spoznavanje običajev, lovske opreme, pripomočkov in oblačil (terenska, slavnostna).

Učenke in učenci ob rednem procesu (po triadah) pridobivajo znanje in spoznanja:

1. triada: življenjska okolja (gozd, polje, travnik), letni časi in prostoživeče živali, priprava na zimo,

2. triada: značilno okolje (živalska bivališča), prehranjevalne verige in spleti (rastlinojedci), možnosti sodelovanja na naravoslovnih dneh, o živalih, predvsem poljskih,

3. triada: naravoslovje, gozd – varstvo gozdnega bogastva,

živali v gozdu (skrivališča), pri slovenskem jeziku primerna besedila, geografija (gozdarska dejavnost).

Za doseg ciljev naštetih aktivnosti je treba v procesu izvedbe pri večini natančno opredeliti oz. poskrbeti za naslednje: **predvsem za primerno povezavo z vodstvom šole in vrtca (pred začetkom pouka) in pridobiti njihovo naklonjenost, da zaprosijo vzgojiteljice in učitelje, da v okviru svoje redne aktivnosti (za to ni potrebno veliko truda in priprav, ampak le dobra volja) posredujejo tudi lovsko tematiko, predstavijo program v vrtcih in šolah, poskrbijo za povratne informacije, se dogovorijo o obisku lovske kočice, prikazu prež in krmišč, drugih lovskega naprav in pripomočkov, o sodelovanju na naravoslovnih dnevih ipd!**

Še konkretnije sem to problematiko nakazal in opredelil v *Izhodišnih tezah dela z mladimi v vrtcih in osnovnih šolah* (takrat še kot podpredsednik delovne skupine), ki jih pozneje kot predsednik komisije v nekaterih območnih lovskega zvezah marsikje nisem uspel predstaviti; žal jih ta tematika kljub aktualnosti in pomembnosti ni zanimala. Iz tega lahko sklepam, da zato tudi do marsikatero LD ni prišla, čeprav jim je bila večji del namenjena. Konkretno sem v tem gradivu (Tezah), ki naj bi bilo v pomoč izvajalcem, predstavil tudi poglavje *Opomnik za izvedbo in organizacijo obiska v lovske kočice - dan odprtih vrat*. Ne želim samo kritizirati, ker je bilo vseeno precej storjenega (glej zapise o lovskega taborih, obiskih lovcev v vrtcih in šolah ter odzivi mladih v reviji Lovec in na spletnih straneh LZS, natečaji v Lovcu ...), vendar se je treba zavedati, da je 416 LD in več kot 800 OŠ (s podružnicami) in še več vrtcev, kjer bi v prihodnje morali podrobneje začeti z aktivnostmi (po vzoru gasilcev, čebelarjev in drugih društev). Za uresničevanje dolgoročno postavljenega našega dela in aktivnosti pa je predvsem treba urediti še nekaj zadev, saj bomo le tako

v daljšem časovnem obdobju (na področju vzgoje malčkov in osnovnošolcev) dosegli zadovoljive rezultate in po vsej verjetnosti pridobili tudi bodoče lovke in lovce!

Nujno potrebno je doseči (s pomočjo UO LZS, Komisije LZS Mladi in lovstvo, Komisije LZS za izobraževanje (do nedavnega prejšnje komisije LZS Mladi in lovstvu), kar pa še nismo uspeli:

- v vseh območnih lovskega zvezah (ZLD/OLO) ustanoviti komisije za delo z mladimi (v nekaterih je to že urejeno),
- pripraviti konkretne in dolgoročne programe dela teh komisij,

- pobuda, da bi v vseh LD imenovali komisijo za delo z mladimi (pripravava konkretnih aktivnosti sodelovanja), k delu pa pritegniti sposobne in mlade lovce ali lovke),

- kjer je dovolj posluha in možnosti (v dogovoru z vodstvom šole) organizirati *lovske krožke* za višjo stopnjo OŠ (primernost krožka – prositi za pomoč Ministrstvo za šolstvo, kar je predvsem naloga vodstva LZS),

- priprava ustrezne zgoščenke za prikaz prostoživečih živali v naravnem okolju za večjo nazornost (kljub že konkretnim dogovorom o pripravi le-te na ravni vodstva LZS in komisije doslej to še ni bilo uresničeno),

- vrtcem in šolam smo posredovali plakate, brošure, nedavno tega nazaj tudi igralne karte Črni Peter (prejeli vrtci in OŠ za učenke in učence I. triade),

- organizacija seminarjev za lovce za delo z mladimi (na ravni komisije v okviru območnih lovskega zvez).

Zavedam se, da bomo le s skupnimi močmi in naporji dosegli rezultate na daljši rok. Lovce in lovke, ki vlagajo napore in svoje znanje (ali ga še bodo) v delo z mladimi, je treba razbremeniti vseh drugih lovskega aktivnosti v LD! Odgovornost za pomladitev članstva je naša prvenstveno naloga in dolžnost lovcev!

Učenci OŠ Koseze so si v lovskem domu LD Moravci ogledali razstavljene lovske trofeje.

Seveda se je treba zavedati, da hitrejši rezultate pomlajevanja in vključevanja v lovske družine (če le-to ni kampanjsko ali stihijsko), upoštevajoč tudi starost šestnajst let, lahko uspešno opravljamo le, če si to res želimo. Kljub temu delo in aktivnosti k temu cilju niso tako enostavne, zato moramo upoštevati vsaj nekatera priporočila:

- **lovska družina naj bo prava družina (ne zgolj društvo!);** odnosi znotraj LD, spoštovanje in upoštevanje načel kodeksa slovenskih lovcev, negovanje pristnega tovarištva, zagotavljanje enakopravnosti in demokratičnosti članstva, spoštljiv odnos starejših lovcev do mladih in pripravnikov ter seveda obratno, zglede delovanje lovcev v družbenem okolju, konkretne oblike sodelovanja z drugimi deležniki v okolju,

- **strokovna ureditev pripravnika:** določiti naloge komisije za izobraževanje v povezavi s tem, podrobna predstavitev družinskih aktov, redno spremljanje in preverjanje aktivnosti dela pripravnikov,

- **pritegovanje mladih iz bližjega okolja v lovske vrste:** starši lovci (vpliv na člane družine, sorodnike), lovski dnevi in odprta vrata, vabila za negovanje lovskega šega in običajev,

- tudi mladim je treba zapopati vodstvene funkcije (v začetku naj bodo mentorji le starejši)!

Vodstvu LD ne sme biti vseeno, ali bosta pomlajevanje

in vključevanje novih članov potekala načrtno in neprekinjeno (niso sprejemljiva le občasna dejanja in aktivnosti), saj si bomo dolgoročno le tako zagotovili normalno delovanje organizacije in izpolnjevanje vseh zahtevnih lovske obveznosti v skladu s koncesijsko pogodbo ter uspešno delovanje LD tudi na vseh drugih lovske področjih dela ter aktivnega varstva narave kot temeljne lovske dejavnosti!

Delo z zainteresiranimi mladimi v srednjih šolah

Naslednje področje dela, ki bi lahko prispevalo k pozitivnim rezultatom vključevanja že v krajšem časovnem obdobju, je **področje dela z zainteresiranimi mladimi v srednjih šolah!** Tako je bila v okviru Komisije LZS Mladi in lovstvo ustanovljena delovna skupina za področje srednjega šolstva, ki jo je, upam pa, da jo še vedno, vodil mag. **Marko Mali** (zdajšnji predsednik komisije LZS), ki je s sodelavci (kljub pionirskemu delu in težavam) že v kratkem času dosegla zavidljive rezultate. Podrobno o njenem delovanju je zapisano v brošurici **Mladi in lovstvo 2015**. Žal kljub prošnjam za pomoč, ki smo jih posredovali vodstvom območnih lovske zvez pri iskanju mentorjev, z njihove strani odziva praktično nismo bili deležni (čeprav smo pripravili štiriletne načrte za

delovanje krožkov na področju naravoslovja in lovstva).

Če smo še pred nekaj leti govorili o približno 22.000 lovcih in lovkah, se je stanje na dan 31. 12. 2014 bistveno spremenilo na slabše, saj je bilo v naših vrstah prešteti le 20.653 lovcev in lovk, pa tudi povprečna starostna sestava je bila okrog 56 let. V Komisiji Mladi in lovstvo v prejšnjem mandatu smo opravili anketo med lovske družine, s katero smo želeli zbrati konkretne odgovore, predvsem o problematiki **Dela z mladimi na ravni LD in LZS**. Vrnjeno in izpolnjeno anketo smo prejeli od 273 lovske družin. Vzorec je sicer nekoliko skromnejši, pa vseeno so podatki dovolj primerni za nekatera sklepanja. Opozoriti želim samo na nekatere ugotovitve, ker je podrobnejša na voljo v publikaciji *Mladi in lovstvo 2015*. Analizo je opravila članica komisije mag. **Dolores Čarga**.

Le v 56 LD se zanimanje mladih za lovstvo na njihovem območju povečuje, v 85 LD pa ugotavljajo, da se zmanjšuje. Če je v LD nekoliko boljše pri referentih za izobraževanje, je pa porazno, da kar v 214 LD nimajo referenta za delo z mladimi. Skoraj enako število LD tudi nima pripravljenega ustreznega programa za delo z mladimi. Nekoliko boljše je stanje na področju sodelovanja LD z OŠ in vrtci; tako stanje je izrazilo kar 213 LD.

Že samo iz nekaj vprašanj in odgovorov je mogoče sklepati, da je še kako aktualna nakanjena problematika in da so potrebni primerni pristopi k temu pomembnemu področju, ki sem jih v prejšnjih vrsticah nakazal in konkretiziral.

Zanimivi so odgovori, v katerih LD ugotavljajo, da za sodelovanje z OŠ in vrtci z njihove strani ni zanimanja, da na območju svoje LD nimajo šol, še bolj zaskrbljujoč pa je podatek, da v LD ni zanimanja za to problematiko!

In še o predlogih, mnenjih in pobudah

Akcije: organizacija in iz-

vedba lovske taborov, priprava delavnic, zmanjšanje stroškov za vstop v članstvo LD, neplačevanje članskega deleža članarine.

Lovstvo v medijih: večkratne oddaje o divjadi in lovstvu na TV, pozitivne informacije v tiskanih medijih, oglaševanje v lokalnem okolju.

LZS in izobraževalne ustanove: možnosti vključitve lovstva v učne programe – učne načrte, predmet *lovstvo* kot izbirni predmet v OŠ, organizacija naravoslovnih dni, predstavitev lovstva zaposlenim pedagogom v OŠ in vrtcih.

Publikacije in didaktični pripomočki LZS: priprava in izdaja zgoščenek s primernimi vsebinami, slikanica, kako otrok spremlja lovca skozi gozd, primerno izobraževanje mentorjev.

Na podlagi mojih dolgoletnih lovske izkušnje in dela z mladimi (bil sem dolgoletni učitelj in ravnatelj OŠ), si upam trditi (kljub določenim težavam in pomanjkljivostim), da je bilo na tem področju opravljenega ogromno dela in truda, kar je nedvomno zasluga mnogih lovcev in lovk, ki so se odgovorno in zavzeto trudili (in se še trudijo) v skladu s svojimi izkušnjami, lovske znanjem in veseljem do dela z mladimi! Zavedajoč se nujnosti pomlajevanja lovske vrste, si ob dejstvih ne gre zatiskati oči. Toda premalo so samo ugotovitve in tnanje. Zato naj bo moj prispevek spodbuda k še konkretnjšemu in učinkovitejšemu delu z mladimi (**tudi mladim po srcu – čeravno so nekoliko starejši**). Komisija Mladi in lovstvo sama temu ne bo kos! Zavedajmo se svojih odgovornosti; **od vodstva LZS, prek UO LZS, vodstev območnih lovske zvez do vsake posamezne lovske družine!**

Prispevek končujem z uvodnim zapisom *Lovstvo in mladi – aktivnosti in delo z njimi je dolgoročen proces, ki mora temeljiti na znanju, vztrajnosti in celostni obravnavi naravoslovja!*

*Vlado Kovačič
LD Tomaž pri Ormožu*

Foto: J. Papež – Grča

Kaj vemo o razmnoževalnem potencialu srnjadi v Sloveniji?

Marsikdo lahko meni, da o srnjadi vemo že praktično vse. To je namreč vrsta, ki je v Sloveniji in tudi na območju skoraj celotne Evrope zelo številčna in splošno razširjena. O njej je bilo na evropski ravni opravljenih že mnogo raziskav; nekatere med njimi so bile namenjene spoznavanju razmnoževanja in razmnoževalnih sposobnosti (potenciala) kot ene izmed ključnih bioloških značilnosti, ki najpomembneje vpliva na spreminjanje številčnosti oz. populacijsko dinamiko vrste. Splošno znano je, da pri nas prsk srnjadi poteka konec julija in v začetku avgusta, da je za srnjad značilen pojav zadržane brejosti (odložene implantacije), da večina srn plega maja ali v začetku junija, da imajo srne večinoma dva, manj pogosto enega in izjemoma tri mladiče itn. A kljub temu se še vedno pogosto najdemo pred pomembnimi vprašanji, na katera brez sistematičnih raziskav nimamo zanesljivih odgovorov, ki bi lahko prispevali k boljšemu upravljanju s srnjadjo. Hkrati pa nas narava (in srnjad) vedno znova preseneti z nenavadnimi in nepričakovanimi pojavi.

V letu 2013 smo tudi s finančno podporo *Lovske zveze Slovenije* začeli z raziskavo razmnoževalnega potenciala srnjadi, ki je lovsko-upravljavsko najpomembnejša vrsta divjadi pri nas. Pred tem se spoznavanju te

pomembne biološke značilnosti vrste v slovenskem prostoru ni namenjal nobene pozornosti, čeprav je poznavanje razmnoževalnega potenciala izjemnega pomena za čim ustrežnejše načrtovanje in opravljanje poseganja v populacije. Z

raziskavo smo zato želeli pridobiti nove podatke in izvedeti še nekaj več o biologiji te vsepovsod prisotne in pomembne vrste. Želeli smo pridobiti predvsem odgovore na določena vprašanja, ki so lahko pomembna za upravljanje, in sicer: (i) kakšen je razmnoževalni potencial srn in mladic* v Sloveniji; (ii) ali se le-ta razlikuje med posameznimi leti; (iii) ali srne iz vseh območij Slovenije polegajo enako število mladičev; (iv) ali imajo težje in bolj vitalne srne več mladičev kot lažje; (v) ali ima lahko srna v leglu tudi več kot tri mladiče; (vi) ali starost srn vpliva na njihov razmnoževalni potencial?

Kako je raziskava potekala?

Vzorčenje rodil srn, tj. maternic z jajčniki, je potekalo od 1. septembra 2013 do 30. junija 2016 in je bilo opravljeno v sklopu rednega odstrela oz. odvzema srnjadi v Sloveniji. Nekaj vzorcev smo pridobili tudi zunaj obdobja lovne dobe, pri čemer je bil vzrok za odvzem predvsem povoz osebkov. Na tak način smo dobili tudi nekaj vzorcev, pri katerih so

bili v maternici že razviti zarodki. V raziskavi je sodelovalo 77 lovišč v upravljanju lovskih družin in deset lovišč s posebnim namenom (slika 1); skupno je bilo v triletnem obdobju zbranih 1896 vzorcev. Vzorce rodil so na terenu jemali lovci (uplenitelji). Vsakega je bilo treba opremiti s podatki o odvzeti živali (telesna masa, ocenjena starost, datum in lokacija odvzema). Zbrane vzorce so globoko zamrznili in so tako počakali do prevzema.

Laboratorijske analize zbranih vzorcev smo opravljali v biološkem laboratoriju na inštitutu ERICo Velenje in v laboratoriju za gozdne živali in lovstvo na Gozdarskem inštitutu Slovenije. Plodnost samic smo določali na podlagi analiz maternic in jajčnikov; v slednjih smo ugotavljali prisotnost in število rumenih telesc (*corpus luteum*). S štetjem rumenih telesc dobimo podatek o potencialni velikosti legla oz. o številu mladičev, ki bi jih lahko imela posamezna samica. O tem smo podrobneje že pisali (Flajšman in sod., 2014) v glasilu Lovec (XCVII, 7–8).

Večina vzorcev je bila opremljena s podatki o starosti, ki so razlikovali le srne in mladice, zato smo starost srn dodatno ocenili tudi sami. Spodnje leve čeljustnice v raziskavo vključenih živali smo zbrali na letnih kategorizacijskih pregledih, starost pa smo za vsako žival ocenili na podlagi metode izrašenosti in obrabljenosti zob (Leskovic in Pičulin, 2012). Živali smo razvrstili v naslednje starostne kategorije: mladice, dveletne srne, mlade srne (3–4 leta), srednje stare srne (5–7 let), stare srne (8–9 let) in »prestarele« srne (10 let in več).

Kakšen je razmnoževalni potencial srn in mladice v Sloveniji?

V celotnem obdobju raziskave je bila povprečna potencialna velikost legla vseh srn ne glede na starost (združeni podatki za odrasle srne in mladice, ki pa bi seveda polegale mladiče kot dveletne srne), telesno maso, območje in leto odvzema 1,8. Večina srn bi lahko polegla dvojčke (74 %), precej manj pogosto enega mladiča (20 %) in trojčke (4 %), samo 2 % je bilo neplodnih**. Izmed 333 mladice, za katere smo dobili ustrezen vzorec (maternico z obema jajčnikoma), jih je bilo 23 (6,9 %) še neplodnih, 133 (39,9 %) bi jih lahko skotilo največ enega, 176 (52,9 %) dva, ena mladica pa celo tri mladiče. Izmed 1184 odraslih srn jih je bilo samo 17 (1,4 %) neplodnih oz. v jajčnikih niso imele rumenih telesc, 159 (13,4 %) bi jih skotilo največ enega, 944 (79,7 %) dva, 58 (4,9 %) pa tri mladiče; šest srn (0,5 %) je imelo v jajčnikih celo več kot tri rumena telesa.

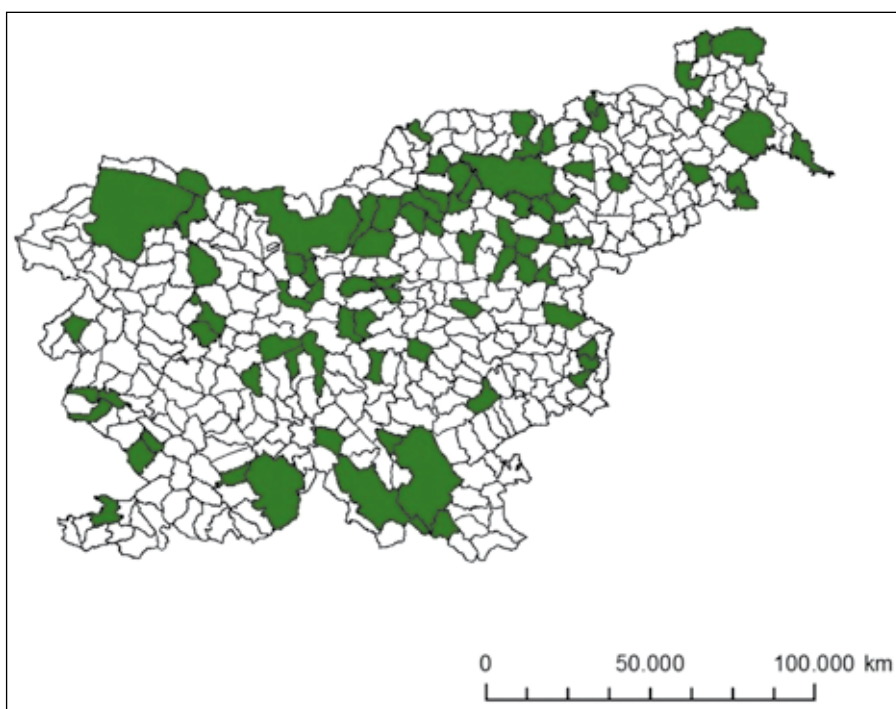
Se razmnoževalni potencial srn razlikuje med posameznimi leti?

Tako kot so razmere v življenjskem okolju srnjadi med leti lahko različne zaradi npr. vpliva vremena (suša/deževja, visoke/nizke temperature, ekstremni vremenski dogodki), obroda drevja itn., je lahko med leti različna tudi razmnoževalna sposobnost srnjadi. Na razmnoževalni potencial vrst namreč pomembno vplivajo različni dejavniki okolja.

V letu 2013 so bile plodne skoraj vse odrasle srne, razen dveh, pri katerih v jajčnikih ni bilo rumenih telesc. Povprečna velikost legla odraslih srn je znašala 1,9. Večji delež samic, ki niso bile oploditveno sposobne, je bil med mladimi (17,3 %),

pri katerih je bila povprečna velikost legla le 1,2. V letu 2014 je bil v primerjavi s prejšnjo sezono delež mladice brez rumenih telesc v jajčnikih dosti manjši in je znašal le 3,5 %. V primerjavi s predhodnim letom je bil delež plodnih mladice v tej sezoni večji za 13,6 odstotne točke, velikost legla pa se je povečala za skoraj 0,5 mladiča, tj. na 1,6. Nasprotno se razmnoževalni potencial odraslih srn ni bistveno spremenil; v letu 2014 jih 3,0 % ni sprostito jajčne celice, potencialna velikost legla je bila tudi tedaj 1,9. V letu 2015 v primerjavi z letom prej ni bilo nobenih večjih sprememb niti pri mladicih in ne pri srnah (slika 2, preglednica 1).

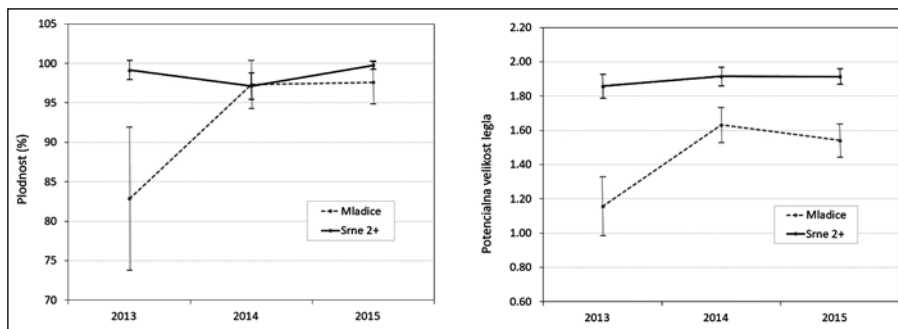
Medletne razlike v razmnoževalnem potencialu srn (zlasti mladice) v Sloveniji, ki so razvidne iz naših rezultatov, bi bile

Slika 1: Sodelujoče lovske družine in lovišča s posebnim namenom

Foto: W. Neggel

Slika 2: Plodnost in velikosti legla pri mladnicah in odraslih srnah (2+) v obdobju 2013–2015

Preglednica 1: Deleži plodnih samic in potencialne velikosti legel srnjadi v obdobju 2013–2015.

Leto	Plodnost			Velikost legla		
	mladice (%)	srne 2+ (%)	skupaj (%)	mladice	srne 2+	skupaj
2013	83	99	95	1,2	1,7	1,7
2014	97	97	97	1,6	1,9	1,9
2015	98	100	99	1,5	1,9	1,8
Skupaj	94	99	98	1,5	1,9	1,8

lahko posledica delovanja različnih vremenskih dejavnikov. Leti 2013 in 2014 sta se z vidika vremenskih razmer namreč zelo razlikovali. Če se osredotočimo le na poletno obdobje, ko pri srnjadi poteka razmnoževanje (konec julija, začetek avgusta) in v katerem bi lahko vremenske razmere najbolj vplivale na razmnoževalni potencial vrste, lahko opazimo velike razlike v povprečnih temperaturah in povprečni mesečni količini padavin. Poletne mesece je namreč v letu 2013 zaznamovala suša, pri čemer je povprečna julijska količina padavin v Sloveniji znašala le 47 mm, kar je skoraj trikrat manj od desetletnega povprečja za obdobje 2000–2010 (124 mm). V istem mesecu je bila za 0,8 °C od povprečja višja tudi povprečna temperatura. V naslednjem letu (2014) so bile poletne vremenske razmere popolnoma drugačne, saj je povprečna julijska količina padavin znašala kar 167 mm, precej nižje od povprečja (19,2 °C) in še zlasti od leta 2013 (20,4 °C) pa so bile tudi povprečne julijske temperature v letu 2014 (18,2 °C).

Medletne razlike v razmnoževalnem potencialu mladic so tako velike, da bi jih bilo smiselno upoštevati tudi pri vsakoletnem upravljanju s populacijo srnjadi in tako doseči ustrezno prožnost načrtovanja ter izvajanja odvzema. Če namreč upoštevamo, da se s starostjo zmanjšuje delež posameznih starostnih kategorij srn oz. da je dveletnih v populaciji precej več kot starejših kohort (letnikov), potem sprememba povprečne velikosti legla za 0,5 mladiča/dveletno srno pomembno vpliva tudi na prirastek. Če bi bilo v spomladanskem času med odraslimi srnami v populaciji 15–20 % dveletnih (le-te so bile v naši raziskavi še mladice), bi se ob takšni medletni

spremenljivosti velikosti legel skupni prirastek srnjadi spremenil za >5 %, kar je vrednost, ki je vredna upoštevanja tudi z vidika trajnostne, razumne rabe srnjadi kot obnovljivega naravnega vira.

Imajo srne z vseh območij Slovenije enako število mladičev?

Zaradi izjemne krajinsko-ekološke raznolikosti Slovenije nas je zanimala tudi spremenljivost (variabilnost) razmnoževalnega potenciala srnjadi med posa-

meznimi lovskoupravljaljskimi območji (LUO). Med njimi je bilo mogoče opaziti manjše razlike v pričakovanem številu mladičev na posamezno mladico/srno in v deležu plodnih mladic/srn. Območje, v katerem so imele v raziskovalnem obdobju tako mladice kot odrasle srne največji razmnoževalni potencial, je Ptujsko-Ormoško LUO. Tam so bile namreč plodne vse analizirane srne, povprečna velikost legla je pri mladnicah znašala 1,8, pri srnah pa 2,1. Nadpovprečno velika legla in 100 % delež plodnih samic smo zaznali tudi v Posavskem, Pomurskem in Notranjskem LUO (pri slednjem je bila velikost vzorca sicer dokaj majhna, velika večina jih je bilo zbranih v nižinskem delu, tj. širšem območju Ljubljanskega barja, zaradi česar dobljeni rezultati ne odražajo nujno realnega stanja v celotnem LUO). Najmanjše velikosti legla so bile v Kamniško-Savinjskem LUO (mladice: 1,3; srne: 1,9), kjer je bilo zaznanih 7 % neplodnih mladic. Sicer je bil najmanjši delež plodnih mladic (87 %) zabeležen v Gorenjskem LUO, kjer je povprečna velikost legla pri mladnicah znašala 1,4 (preglednica 2).

Očitno je, da imajo v Sloveniji samice srnjadi največji razmnoževalni potencial v nižinskih in gričevnatih predelih severovzhodne in vzhodne Slovenije ter na Ljubljanskem barju. V teh območjih ima srnjad pri nas tudi največje telesne mase (Jelenko in Pokorny, 2012), ki bistveno vplivajo na razmnoževalni potencial, in sicer prvenstveno zaradi zelo ugodnih življenjskih razmer (dostopnosti energetske bogatih prehranskih virov), morda pa tudi

Foto: J. Papež – Grča

zaradi svojstvenega socialnega življenja srnjadi v teh območjih (združevanje v velike skupnosti, precej manj izražena teritorialnost t. i. poljskega ekotipa srnjadi). V prihodnje bi bilo treba prostorsko raznolikost razmnoževalnega potenciala še bolj kot zdaj upoštevati pri načrtovanju poseganja v populacije. Smiselno bi bilo namreč, da je intenzivnost odvzema srnjadi v območjih z največjim potencialom precej večja kot v preostalih delih Slovenije. Delno je tako sicer že zdaj, a je pri tem še kar nekaj izzivov in priložnosti (npr. možnost večjega odvzema v nekaterih nižinskih loviščih severovzhodne Slovenije, uskladitev odvzema s precej manjšim prirastkom v območjih, kjer lovci že več let opozarjajo na bistveno zmanjšanje številčnosti srnjadi).

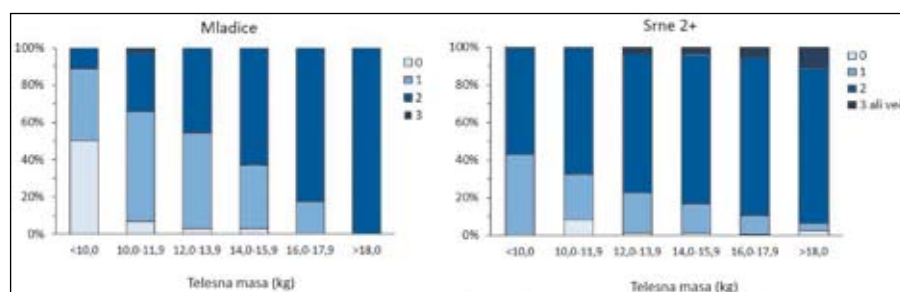
Imajo težje in bolj vitalne srne tudi več mladičev?

Na razmnoževalni potencial samic srnjadi pomembno vpliva telesna masa živali. Z naraščajočo maso (vitalnostjo) se večata plodnost in potencialna velikost legla. To je še precej bolj izrazito med mladice. Med tistimi, ki so tehtale manj kot 10 kg, je bilo kar 50 % neplodnih, 39 % bi jih lahko imelo le enega mladiča, le 11 % pa dva. Z večanjem telesne mase se je večala tudi velikost legla; pri mladiceh s telesno maso >14 kg so začele prevladovati tiste, ki bi lahko imele dva mladiča. Prav vse mladice, težje od 18 kg, bi lahko imele dva mladiča. Tudi pri odraslih srnah se je povprečno število mladičev na posamezno srno večalo s telesno maso. Le 1,4 % srn je bilo neplodnih, večina med njimi je imela telesno maso <12 kg; pri večjih masah je bilo opazno povečanje deleža srn, ki bi lahko imele več kot dva mladiča. Med najtežjimi srnami (>18 kg) je bilo kar 21 (11 %) takih, ki bi lahko imele tri mladiče ali celo več (slika 3).

Odgovor na postavljeno vprašanje je torej zelo enoznačen – težja kot je posamezna srna oz. mladica, večja je verjetnost,

Preglednica 2: Deleži plodnih mladic/srn in povprečne velikosti legel v različnih LUO. V analize so bile vključene tudi srne iz Triglavskega LUO, vendar jih zaradi majhnosti ustreznega vzorca (le 2 vzorca) nismo vključili v pregled po območjih.

	Delež plodnih srn (%)		Povprečna velikost legla	
	mladice	srne 2+	mladice	srne 2+
Kamniško-Savinjsko	93	99	1,3	1,9
Slovenskogoriško	91	97	1,4	1,9
Pohorsko	92	98	1,4	1,8
Gorenjsko	87	98	1,4	1,9
Novomeško	92	100	1,4	1,9
Zasavsko	100	100	1,4	1,9
Kočevsko-Belokranjsko	97	100	1,5	1,8
Primorsko	100	97	1,6	1,8
Savinjsko-Kozjansko	95	97	1,6	1,9
Posavsko	100	100	1,6	2,0
Pomursko	100	100	1,7	2,0
Notranjsko	100	100	1,8	1,9
Ptujsko-Ormoško	100	100	1,8	2,1

Slika 3: Potencialno število mladičev na posamezno mladico/srno v odvisnosti od telesne mase

da bo imela več mladičev, pri mladiceh pa je tudi večja verjetnost, da se bo sploh vključila v razmnoževanje. Čeprav lovci to dejstvo že dolgo časa poznamo, je vendarle vredno nanj opozoriti tudi na podlagi konkretnih podatkov. Torej, če želimo imeti čim večji prirastek, kar bi moral biti cilj razumnega upravljanja s srnjadjo kot najpomembnejšo vrsto divjadi, je nujno, da pred odločitvijo za strel temeljito ocenimo velikost in vitalnost živali. Zlasti nepremišljeno poseganje med mladice, ne glede na njihovo telesno razvitost, lahko dolgoročno zelo negativno vpliva na prirastek in številčnost srnjadi. Za ustrezno upravljanje s populacijo je torej nujno dobro poznavanje srnjadi, predvsem pa dovolj zgoden odstrel, ki ga je treba v čim večji mogoči meri opraviti takoj na začetku lovne dobe. Poleg ustrezne izbire telesno šibkih živali se tako izognemo tudi brezglavemu doseganju načrtov odvzema ob koncu leta na pogonih, kjer je bistveno manjša možnost pravilne izbire.

Ima lahko srna v leglu več kot tri mladiče?

Pri analizah rodil srn smo naleteli tudi na nekaj izjemnih primerov, ko so imele srne v jajčnikih >3 rumena telesa, kar

pomeni, da bi lahko poleg več kot tri mladiče. Pri petih srnah smo v jajčnikih našli štiri rumena telesa; vse srne so bile težje od 15 kg, tri so bile v starostnem razredu 8–9 let in po ena v starostnih razredih 3–4 oz. 5–7 let. O edinem nam znanem slovenskem primeru srne s štirimi zarodki (po dva ženskega in moškega spola), ki jo je pokončal potepuški pes, je Lovce poročal v petdesetih letih prejšnjega stoletja (Mišmaš, 1952).

Še bolj zanimivo in nenavadno pa je, da smo pri eni srni, stari 5–7 let, ki je bila uplenjena v lovišču Jesenice, našli celo pet rumenih teles! Presenetljivo je, da je imela ta srna v primerjavi z drugimi dokaj majhno telesno maso (13 kg). Do zdaj po nam znanih podatkih v strokovno-znanstveni literaturi ni zabeleženega primera, da bi srna lahko imela oz. skotila pet zarodkov/mladičev. Čeprav dejstvo, da je srna sprostila pet jajčnih celic, nujno še ne pomeni, da bi bile tudi vse uspešno opljene in bi se kasneje vse ugnezdile v maternično steno (na podlagi podatkov iz spomladanskega obdobja, ko smo sočasno lahko spremljali podatek o številu rumenih teles in zarodkov v rodilih istih osebkov, je število zarodkov za približno 6 % manjše od števila rumenih teles), je podatek vreden pozornosti. Gre namreč za

veliko izjemo. V stikih s kolegi iz tujine smo ugotovili, da sta samo v Toskani (Italija) znana dva primera srn s petimi zarodki (iz let 2011 in 2014). Pri tem so bili znotraj obeh legel vsi zarodki enako razviti in so bili v prvem primeru enako veliki kot zarodki drugih srn, uplenjenih v istem štirinajst dnevnem obdobju, kar lahko kaže, da bi vsi tudi preživeli (Flajšman in sod., v pripravi).

Ali starost srne vpliva na njen razmnoževalni potencial?

V odgovorih na prejšnja vprašanja smo že ugotovili, da dejavniki okolja in telesna masa veliko bolj vplivajo na mladice kot na odrasle srne in da je v prvi skupini večja spremenljivost v razmnoževalnem potencialu. Na podlagi te ugotovitve je torej mogoče sklepati, da je tudi starost živali pomemben dejavnik, ki vpliva na plodnost in število mladičev, ki jih ima posamezna žival. Pri tem je zanimivo vedeti, kaj se dogaja v življenjskem obdobju srne oziroma kako na razmnoževalno sposobnost srn vpliva višja starost. Po eni strani naj bi se razmnoževalna sposobnost s staranjem manjšala zaradi t. i. senescence (slabljenja življenjskih funkcij), po drugih teorijah pa naj bi s staranjem živali večino svoje energije vlagale v razmnoževanje in imele tako večji razmnoževalni potencial. Naši rezultati so pokazali, da se potencialno število mladičev na posamezno srno veča nekje do osmega/devetega leta starosti (večal se je tudi delež srn, ki so imele tri rumena telesa ali celo več), manjšati

pa se začne šele v kategoriji prestarelih srn (slika 4). Pri tem je treba omeniti, da je pri zelo starih srnah mogoč tudi večji neuspeh pri vgnezenju oplojenih jajčnih celic in nadaljnjem razvoju zarodkov (npr. Gaillard in sod., 1998, 2003; Hewison in Gaillard, 2001), česar pa z našimi raziskavami (štetjem rumenih teles) nismo ugotavljali.

Smo odgovorili na vsa vprašanja?

Pri upravljanju s srnjadjo se poraja še veliko več vprašanj, zato je z raziskavami razmnoževalnega potenciala smiselno nadaljevati tudi v prihodnje. Poleg raziskav potencialne oplojenosti (plodnosti) bi bilo smiselno aktivnosti razširiti še na: (a) raziskave zarodkov, tj. pridobivanje vzorcev rodil srn, ki so povežene v času aktivne brejosti oz. v obdobju januar–maj; (b) raziskave spolnega razmerja mladičev srnjadi, vključno s terenskimi opazovanji; (c) raziskave zgodnje smrtnosti mladičev zaradi vpliva plenilcev in/lali košnj; (d) ugotavljanje vpliva različnih okoljskih in populacijskih dejavnikov na razmnoževalni potencial srn; (e) ugotavljanje vpliva različnih dejavnikov stresa na razmnoževalni potencial srnjadi; (f) ugotavljanje deleža dvospolnikov (hermafroditov) v populaciji; (g) vključevanje sodobnih genetskih metod za izboljšanje razumevanja razmnoževalnega potenciala srnjadi.

Na nekatera izmed še nepojasnjenih vprašanj bomo skušali odgovoriti v sklopu novega ciljnega raziskovalnega projekta (CRP) z naslovom **Določitev**

najustreznejših metod za ocenjevanje številčnosti prostoživečih parkljarjev v Sloveniji in priprava podlag za njihovo vključitev v lovskopraviljavsko prakso. Projekt se je začel oktobra 2016 in bo trajal do septembra 2018, opravljajo ga *Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire* (nosilec: prof. dr. **Klemen Jerina**), *Gozdarski inštitut Slovenije*, inštitut *ERICo Velenje* in *Visoka šola za varstvo okolja*, financirata ga *Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano* ter *Javna agencija za raziskovalno dejavnost RS*. Projekt bo podrobneje predstavljen v eni izmed naslednjih številčk Lovca; tokrat omenjamo le, da bo poleg mnogih drugih aktivnosti eden izmed delovnih sklopov namenjen tudi določanju vsakoletnega prirastka divjega prašiča in srnjadi.

Katarina Flajšman⁽¹⁾, izr. prof. dr. Boštjan Pokorny^(1,2,3)

⁽¹⁾ Gozdarski inštitut Slovenije

⁽²⁾ ERICo Velenje, Inštitut za ekološke raziskave d.o.o.

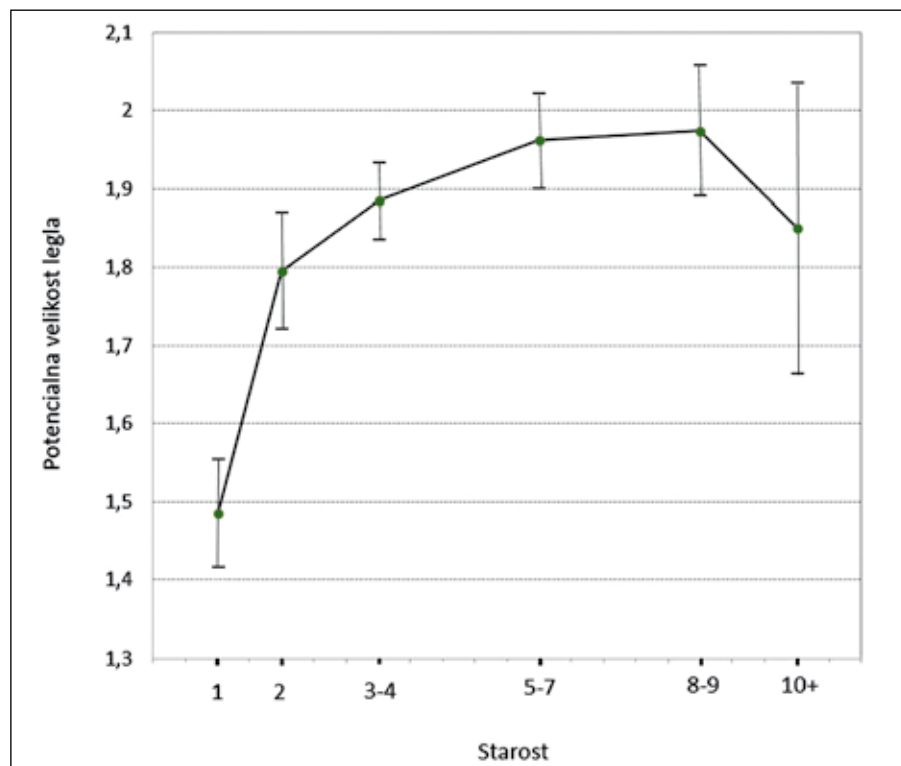
⁽³⁾ Visoka šola za varstvo okolja Velenje

*Seznam navedenih virov in druge informacije so na voljo pri obeh avtorjih prispevka.

V okviru omenjenega projekta CRP bomo med drugim skušali vzpostaviti trajni monitoring oplojenosti/plodnosti in pričakovane velikosti legel divjega prašiča in srnjadi. V ta namen bomo v letu 2017 ponovno začeli z **zbiranjem rodil divjega prašiča in srnjadi**, kar pa ni mogoče brez vaše pomoči, zato vas vabimo k sodelovanju. Z zbiranjem vzorcev bomo začeli že v **januarju 2017**. V primeru divjih prašičev bi želeli zbrati čim več vzorcev uplenjenih svinj, lanščakinj in ozimk, v primeru srnjadi pa tudi čim več vzorcev rodil poveženih srn iz obdobja januar–maj. Za spremljanje medletnih sprememb v prirastku srnjadi je namreč pomembno, da v analize vključimo čim več vzorcev iz tega obdobja, saj so v tem času v maternicah že razviti zarodki, kar je za raziskave še posebno zanimivo.

Za vloženi trud pri pridobivanju in hranjenju vzorcev bomo tudi tokrat zagotovili finančno nadomestilo (o načinu plačila se bomo dogovorili neposredno z vami).

Če bi želeli sodelovati v omenjeni raziskavi in če imate še kakšno vprašanje, prosimo, da to **sporočite prvi avtorici prispevka (Katarina, katarina.flajsman@gozdis.si, tel.: 040/574 718)**.

Slika 4: Pričakovana velikost legla pri srnah različnih starosti

Reprodukcijske težave starejših psic

Starejše nesterilizirane psi-ce pogosto obolevajo za različnimi reprodukcijskimi boleznimi, ki se pojavljajo kot posledica večletnega vpliva spolnih hormonov (predvsem estrogena in progesterona). Oboleli organi so jajčniki, maternica, mlečna žleza in nožnica.

Bolezni jajčnikov

Cistični jajčniki

Pri starejših psicah ni neobičajno, da se na jajčnikih razvijejo cistične spremembe. Znaki so odvisni od vrste cist in morebitnih hormonov, ki jih izločajo. Najpogostejši vrsti cist sta:

- luteinske (ki so lahko neaktivne in ne izločajo hormonov ali aktivne in izločajo hormon brejosti – progesteron)
- folikularne (izločajo estrogene) (Arlt in Haimerl, 2016).

Psice s cistami so velikokrat brez kliničnih znakov, če pa so le-ti prisotni, gre najpogosteje za neredne cikle, ki so lahko zelo kratkotrajni ali pa trajajo dlje kot po navadi. Običajen je tudi brezbarven ali rahlo rdečkast izcedek iz nožnice, ki se nadaljuje po sicer normalni gonitvi, zadebeljene pa ostajajo tudi sramne ustnice. Samci še vedno kažejo zanimanje za psico, ki pa nad njimi ni navdušena. Zaradi izločanja hormonov se lahko razvije tudi cistična hiperplazija maternice, ki neredko vodi v gnojno vnetje maternice (piometro) (Lopate in Foster, 2010). Dolgotrajna izpostavitve hormonu estrogenu kot posledica folikularnih cist lahko povzroči tudi temnejše obarvanje kože, odpadanje dlake (*Fotografija 1*) in zavira normalno delovanje kostnega mozga (Gaunt in Pierce, 1986). Povprečna starost psic ob diagnozi folikularnih cist je osem let (Johnston in sod., 2001). Diagnozo postavimo na podlagi anamneze, klinične slike in ultrazvočnega pregleda (UZ). Običajno je njihova velikost od 1 do 3 cm, lahko pa postanejo tolikšne, da se poveča obseg trebuha.

Foto: T. Koznik

Fotografija 1: Folikularne ciste lahko povzročijo temnejše obarvanje kože in izpadanje dlake.

Pri starejših psicah je kot metoda zdravljenja priporočljiva kirurška odstranitev jajčnikov (sterilizacija), saj z njo preprečimo tudi morebitno ponovitev obolenja (Sontas in sod., 2011). Pri psicah z visokim genetskim potencialom oziroma tistih, pri katerih kirurški poseg ne pride v poštev, si lahko pomagamo s hormonskim zdravljenjem, ki je uspešno v 63 % primerov (Knauf in sod., 2013) ali z aspiracijo cistične tekočine. Vendar pa se lahko po teh oblikah zdravljenja ciste ponovijo (Arlt in Haimerl, 2016).

Tumorji jajčnikov

Tumorji jajčnikov so redki in predstavljajo 0,5 do 1,2 % vseh tumorjev. Poznamo več različnih oblik glede na tip prevladujočih celic: lahko so benigni ali maligni. Od lovskih pasem naj bi bili nastanku najbolj podvrženi poenterji.

Klinični znaki so zelo raznoliki; pri večini psic se pojavijo samo neobičajni cikli, kar lastniki pogosto povezujejo s starostjo psice. Pri neobičajnih ciklih, dolgotrajnih izcedkih iz nožnice, zelo zadebeljenih sramnih ustnicah in/ali nabreklih mlečnih žlezah je zato treba psice dobro pregledati. Pri nekaterih se poveča trebuh, saj lahko tumorji dosežejo velikost do 20 cm in več ali pa se v trebuhu začne nabirati tekočina. Starost psic ob diagnozi tumorjev na jajčnikih

je v povprečju več kot šest let. Diagnozo postavimo na podlagi anamneze, klinične slike in ultrazvočne preiskave. Dodatno je treba opraviti preiskavo krvi in rentgensko slikati prsni koš (Arlt in Haimerl, 2016).

Pri benignih in zelo zgodaj odkritih malignih tumorjih psico povsem ozdravimo s sterilizacijo. Maligni tumorji so zelo invazivni in jih najpogosteje odkrijemo prepozno, saj opazimo klinične znake šele, ko se je tumor že razširil na druge organe v trebuhu in na pljuča (Arlt in Haimerl, 2016).

Onkološki slovarček (Slovenski medicinski e-slovar)

Maligen	ki je težko ozdravljiv in se navadno nezadržno slabša, sinonim zločest, pri katerem se izrojene celice nezadržno množijo, vdirajo v okolico in tvorijo zasevke
Benigen	ki je ozdravljiv in/ali poteka v blažji obliki, ki raste počasi, ne vdira v okolico in ne dela zasevkov in je praviloma nenevaren; sinonim: nerakav, nezločest

Bolezni maternice

Cistična hiperplazija maternice (CEH)

Cistična hiperplazija maternice (CEH) je izredno pogosto obolenje, pri katerem v maternični steni nastanejo cistične tvorbe, napolnjene s tekočino (*Fotografija 2a*). Ciste so lahko zelo majhne ali pa velike tudi nekaj centimetrov. Sama bolezen ni problematična in ne povzroča vidnih kliničnih znakov, pomembna je predvsem zato, ker je idealno okolje za

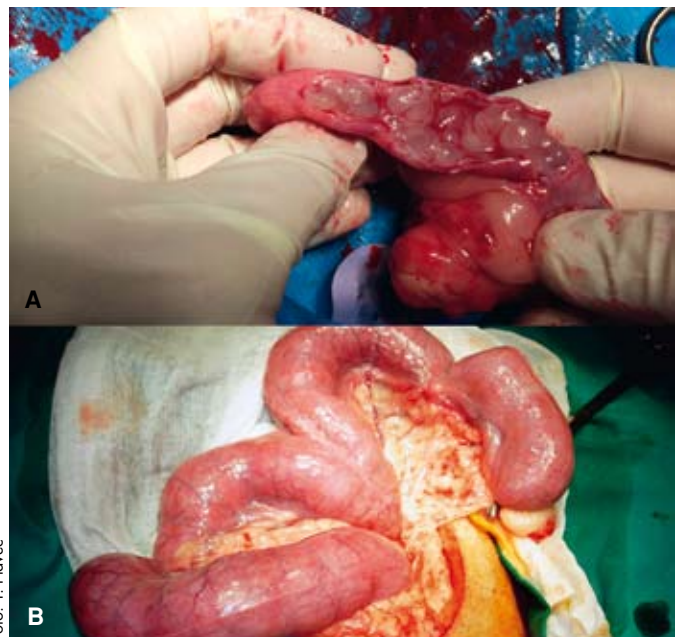

Foto: I. Plovec

Fotografija 2: Pri cistični hiperplaziji v maternični steni nastanejo cistične tvorbe, napolnjene s tekočino (a). Sama bolezen ni problematična, je pa idealno okolje za razvoj piometre (b).

razvoj piometre. Tudi cikli pri psici s CEH najpogosteje potekajo brez sprememb. Zato pogosto na cistične spremembe maternice opozorijo šele veterinarji pri UZ-pregledu pred pripustom. Pri lažjih oblikah CEH se psice lahko zabregijo, pri hujših oblikah pa ne, ker se zarodek ne more ugnezditi (Schlafer in Gifford, 2008).

Piometra

Piometra je resno in življenjsko ogrožajoče obolenje, ki psico sistemsko prizadene in zato je potrebno takojšnje zdravljenje. V svetlini maternice se kopiči gnoj (Fotografija 2b) in bakterije, ki sproščajo toksine. Ti prehajajo v krvni obtok in se tako razširijo po telesu. Bolezen se razvija pri četrtini nesteriliziranih psic do desetega leta starosti (Fransson, 2012). Redko se pojavlja pri zelo mladih psicah, razlog pa je največkrat hormonsko zdravljenje z namenom prestavitve gonitve. Piometra se najpogosteje pojavi po gonitvi, ko je psica v fazi diestrusa pod vplivom hormona progesterona. Leta se izloča predvsem zaradi vzdrževanja brejosti in poveča izločanje tekočine iz materničnih žlez, zapre maternični vrat, hkrati pa zmanjša imunski odgovor psice z namenom, da bi psica sprejela zarodek in omogočila njegovo ugnezditev. Zaradi vseh naštetih dejavnikov je v primeru prisotnosti bakterij na maternični sluznici olajšano njihovo pritrjevanje, kolonizacija in rast (Fieni in sod., 2014).

Klinični znaki s piometro obolele psice so zelo raznoliki, odvisno od splošne prizadetosti živali, pa tudi od oblike piometre; ločimo odprto in zaprto. Pri odprti je maternični vrat odprt in zato lastniki opažajo smrdeč izcedek iz vagine. Tega je lahko le nekaj kapljic, lahko pa je količina precej večja. Nekatere psice so izredno čiste in izcedek sproti poližejo. Psice s piometro lahko bruhamo, so slabotne, brez teka, nimajo volje po gibanju, lahko tudi pijejo večje količine vode in pogosteje urinirajo. Če boleznini ne zdravimo, se splošno stanje psice še poslabša in

konča s poginom. Poleg tega se lahko maternica poveča do take mere, da počí, kar nenedoma zelo poslabša klinično sliko bolne psice (Baithalu in sod., 2010).

Ob pregledu psice s piometro veterinar najprej opravi splošni pregled in oceni splošno stanje živali. V večini primerov so potrebne intravenske tekočine, s katerimi popravimo morebitno izsušitev (dehidracijo). Psica bo dobila tudi antibiotike, ki pa sami po sebi ne zadostujejo za zdravljenje bolezni. Dokončno zdravljenje je odstranitev jajčnikov in maternice, ki omogoči odstranitev z gnojem napolnjene maternice in prepreči ponovitev bolezni po operaciji. V posameznih primerih, ko psica predstavlja izjemen genetski material, je reprodukcijsko aktivna ali ko kirurški poseg zaradi stanja psice oziroma drugih obolenj ni mogoč oz. pomeni preveliko nevarnost za psico, uporabimo zdravljenje z zdravili. Zanj se odločamo predvsem pri mladih psicah, ki še lahko imajo leglo mladičev in so brez življenjsko ogrožajočih bolezni (Fieni in sod., 2014).

Vedeti pa je treba, da zdravljenje z zdravili ni cenejše kot operativni poseg in da imamo na voljo različne pripravke, med katerimi so nekateri novejši brez oz. z malo stranskimi učinki, ki pa na žalost v Sloveniji niso na voljo, drugi pa lahko imajo številne stranske učinke, kot so bruhanje, driska, slabost ter splošno slabo počutje.

Tumorji maternice

Ti tumorji so zelo redki, največkrat so benigni in ob pra-

vočasnem odkritju lahko psice z odstranitvijo maternice povsem pozdravimo. Tumorje večinoma odkrijemo po naključju med katero od preiskav ali med kirurškim posegom, saj so klinični znaki redki. Pojavljajo se nenormalni cikli, izcedek iz nožnice, oteženo uriniranje, zaprtje, piometra, povečano pitje, bruhanje, povečan obseg trebuha ali hujšanje. Kadar so tumorji maligni, so zelo invazivni in se hitro razširijo na druge organe ter se najpogosteje končajo s poginom (Saba in Lawrence, 2013).

in kirurška odstranitev. Ker je večina tumorjev benignih in se ne širijo, bomo z njihovo odstranitvijo psico pozdravili (Soderberg, 1986; Sama in Lawrence, 2013).

Bolezni mlečne žleze

Tumorji mlečne žleze

Pri nesteriliziranih psicah so tumorji mlečne žleze najpogostejša novotvorba in so v 50 % primerov maligni (Philibert in sod., 2003). Pri steriliziranih psicah je sicer pojav tumorjev

Foto: T. Plovec

Fotografija 3: Tumorji mlečne žleze so pogosti pri starejših psicah. V predelu mlečne žleze najdemo eno ali pogosteje več zatrdlin, katerih velikost je pogosto povezana z malignostjo.

Bolezni nožnice

Tumorji nožnice

Tumorji nožnice so v več kot 80 % primerov benigni. Lahko povzročijo otekline/maso v zadnjem delu nožnice, kadar pa se pojavijo višje v njej, lahko povzročajo krvavitev ali drug izcedek iz nožnice, onemogočajo normalno uriniranje ali/in zaprtje živali. Pri večini tumorjev sta priporočeno zdravljenje sterilizacija

mlečne žleze redkejši, vendar pa je večja verjetnost malignosti v primeru pojava (Polton, 2009).

Tumorji mlečne žleze so pogostejši pri starejših psicah, povprečna starost ob pojavu pa je 10,5 leta. Pojavijo se na mestu mlečne žleze, kjer najdemo eno ali pogosteje več zatrdlin (Fotografija 3). Velikost zatrdline oziroma tumorja je povezana z njegovo malignostjo. Večji kot je tumor, večja je verjetnost, da je malignen. Tumor je lahko sprva benignen in se nato razvije v malignega, zelo pogosto pa so znotraj ene zatrdline benigne in maligne celice. Polovica tumorjev mlečne žleze zaseva v lokalne bezgavke in nato v druge organe – najpogosteje v pljuča.

Ob prihodu psice z zatrdlino na predelu mlečne žleze psico dobro pregledamo in določimo velikost tumorja, lahko pa tudi odvzamemo vzorec za citološko preiskavo. Citologija je

Foto: M. Miges

sicer vprašljiva, saj so lahko znotraj iste zatrdline maligne in benigne celice. Zato vzorce odvzamemo vsaj na štirih mestih in upoštevamo vedno tisti vzorec, ki pokaže najslabšo sliko. Četudi na citologiji ne odkrijemo malignih celic, je mogoče, da se le-te razvijajo v manjšem predelu, ki ga z aspiracijo nismo uspeli zajeti. Zaradi te nezanesljivosti citološka preiskava punktata mlečne žleze ni vedno del osnovnega pregleda. Za postavitev dokončne diagnoze vsekakor priporočamo histološki pregled biopsta/izreznega tkiva. Biopsije ne priporočamo, če je zatrdlina manjša od 1 cm, saj je takšna zatrdlina najpogosteje benigna. V takem primeru je priporočljivo dobro opazovanje zatrdline, lahko pa jo tudi v celoti odstranimo, če to omogoča zdravstveno stanje živali.

Pri vsakem tumorju mlečne žleze, večjem od enega centimetra, je treba opraviti tančno punkcijo in citološki pregled povečanih regionalnih bezgavk ter rentgensko slikanje in/ali računalniško tomografijo prsnega koša, z ultrazvočnim pregledom pa po potrebi ocenimo stanje trebušnih organov in bezgavk (Polton, 2009).

Zdravljenje je kirurško z odstranitvijo tumorja mlečne žleze z zadostnim robom zdravega tkiva in po potrebi tudi prizadetih bezgavk. Prognoza preživetja in intervala brez boleznih je enaka, če tumor je popolnoma odstranimo lokalno, regionalno oziroma radikalno – celotno verigo mlečnih žlez ene strani (Chang in sod., 2005). Vendar pa lahko po resekciji enega tumorja mlečne žleze pri nesteriliziranih psicah v 58 % pričakujemo pojav nove novotvorbe v drugi mlečni žlezi na isti strani (Stratmann in sod., 2008). Zato nekateri veterinarji, da bi se izognili nadaljnjim operacijam, priporočamo radikalne enostranske posege, kar velja tudi, če se pri psici pojavi več manjših tvorbo na eni strani mlečnih žlez (Schmidt, 2015).

Prognoza je odvisna od velikosti tumorja in prisotnosti zasevkov (Polton, 2009).

Navidezna brejost

O navidezni brejosti govorimo takrat, ko nebreje psice kažejo za brejost značilne vedenjske spremembe, hkrati pa se spontano povečajo njihove mlečne žleze. Iz njih se lahko izceja brezbarvna tekočina, najpogosteje pa pravo mleko. Točnega razloga, zakaj se to stanje razvije, še ne poznamo, je pa posledica čezmernega izločanja progesterona (hormon, ki vzdržuje brejost) oziroma neustrezne reakcije na sicer normalne vrednosti progesterona in prolaktina (hormon, ki spodbuja izločanje mleka) (Root Kustritz, 2010).

Znaki se najpogosteje poka-

vozna in bolj agresivna zaradi večjega materinskega nagona. Izjemoma se lahko pojavi tudi bruhanje, povečano pitje vode in pogostejše uriniranje (Root Kustritz, 2010).

Za zdravljenje se odločimo le izjemoma, t.j., kadar so seski zelo povečani, psica kaže velike značajske spremembe ali kadar obstaja nevarnost vnetij in poškodb. Za zdravljenje lahko uporabimo hormone ali pomirjevala oziroma kombinacijo obojega ter nasprotnike hormona prolaktina, ki je odgovoren za povečanje mlečnih žlez in izločanje mleka (trenutno registriran pod imenom Finilac®, prej Galastop®).

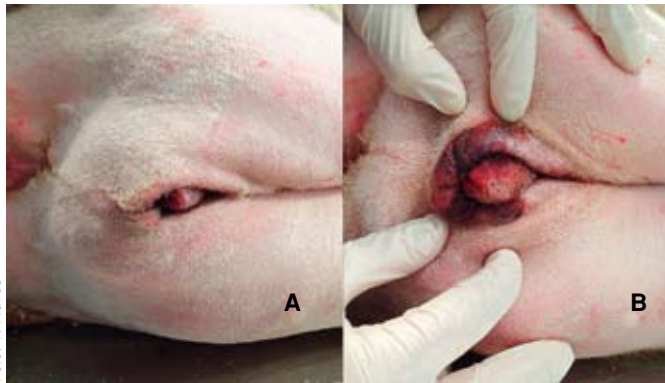

Foto: T. Plavec

Fotografija 4: *Debele psice oziroma psice z več odvečne kože ali ugreznjenim zunanjim spolovilom (a) so nagnjene k nastanku vnetja kože okrog zunanjega spolovila (b), ki je lahko zelo boleč in vodi tudi k vnetjem spodnjih sečil.*

žejo osem tednov (od šest do dvanajst) po ovulaciji. Lastniki opazijo povečan tek in posledično povečano telesno težo ali povečan obseg trebuha, psice se raje zadržujejo doma in si pogosto izberejo prostor, kamor nato nosijo svoje igrače ali druge predmete. Psica se namreč počuti, da bo kmalu kotila in se obnaša temu primerno. Kasneje se poveča mlečna žleza, sprva zadnji seski, kasneje je lahko povečan celotni predel mlečnih žlez. Če seske stisnemo, iz njih priteče tekočina, najpogosteje pravo mleko, ki včasih kaplja spontano, okrepi se materinski nagon. Količina mleka se povečuje, če se psice sesajo ali če iz seskov sesajo drugi mladiči, ki so jih psice posvojile (npr. mačji mladiči). Tudi sprehodi v visoki travi lahko spodbujajo seske in povečajo tvorbo mleka. Psica pogosto zavrača hrano, je čustveno bolj občutljiva, ner-

V primeru manj izrazitih kliničnih znakov priporočamo manj kalorično hrano z manjšim deležem beljakovin (ali za en dan zmanjšamo količino vode in hrane za polovico dnevnega obroka), dolge sprehode in preprečevanje spodbujanja seskov. Slednje dosežemo tako, da jih povijemo z elastičnim povojem ali psici oblečemo srajco/majico, kar bo preprečilo lizanje in sesanje ter morebitno spodbujanje seskov ob sprehodu v visoki travi. Dodatno pa bo pritisk povoja zmanjšal tvorbo mleka. Obvezno odstranimo tudi namišljenega mladiča (npr. copat) (Root Kustritz, 2010).

Bolezen navadno traja 3 do 4 tedne in se največkrat pozdravi sama. Samica bo veliko lažje in hitreje prebolela navidezno brejost, če se bomo bolj ukvarjali z njo. Če se odločimo za sterilizacijo psice, preprečimo

ponovitev navidezne brejosti (Root Kustritz, 2010).

Druge težave

Inkontinenca

Pri psicah (predvsem steriliziranih) se lahko pojavi inkontinenca, ki jo opazimo kot majhne mokre lužice na mestu, kjer je ležala. Težava je pogosto izrazitejša, kadar je psica utrujena oziroma takrat, ko ima katero od drugih obolenj, ki povečajo količino zaužite vode (npr. sladkorna bolezen, boleznin ledvic, jeter ...). Urin je treba pregledati, da izključimo druge bolezni. V večini primerov lahko inkontinenco pozdravimo z zdravili, vendar pa je zdravljenje doživljenjsko. Včasih začetna terapija z zdravili ni uspešna in je treba preizkusiti različne kombinacije zdravil. Če smo kljub temu neuspešni oz. manj uspešni, jo lahko zdravimo tudi z nekaterimi kirurškimi tehnikami (Reichler in Hubler, 2014).

Dermatitis okrog sramnih ustnic

To je bolezen kože, ki se pojavi okrog sramnih ustnic. Prizadete psice jih nenehno ližejo, še posebno po uriniranju. Povzročijo ga kožne gube ali dlaka, ki ujame kapljice urina, zato je obolenje pogostejše pri debelejših psicah oziroma tistih z odvečno kožo (Fotografija 4). Pogostejše obolenje zaznamo pri psicah z majhno vulvo; pozdravimo ga lahko z antibiotiki, zelo pomembno pa je, da predel dobro očistimo z antiseptičnim zdravilom. Če se pri psici pojavlja veliko kožnih gub, jih je zelo priporočljivo odstraniti (Lightner in sod., 2001).

Asist. dr. Maja Zakošek
Pipan, dr. vet. med.¹

Doc. dr. Tanja Plavec,
dr. vet. med.²

¹ Klinika za reprodukcijo in velike živali, Veterinarska fakulteta, Univerza v Ljubljani; maja.zakosek@vf.uni-lj.si

² Klinika za male živali, Veterinarska fakulteta, Univerza v Ljubljani; tanja.plavec@vf.uni-lj.si

(Spisek virov je dosegljiv pri avtoricah.)

Korak za korakom do kakovostne divjačine

Divjačina (meso uplenjene divjadi) je visokokakovosten naravni izdelek, ki postaja v današnji prehrani vse bolj iskano živilo. Sodobni potrošnik posega po različnih vrstah in kategorijah mesa. Pri tem posebno pozornost namenja videzu in kakovosti ponujenega mesa. Prav to je še kako odvisno od tega, kako se je lovec potrudil pri ravnanju z uplenjeno divjadjo po strelu. Lovci moramo namreč storiti vse, da bo postopek z divjadjo od strela do spravila v hladen prostor, kjer se začne ohlajanje trupla do zelene stopnje, potekal čim hitreje in tudi po najkrajši mogoči poti. Ob tem moramo kot lovci slediti načelom lovsko pravičnega lova glede izbire pravega trenutka ter cilja za strel. Temu morata slediti še kako pomembno takojšnje in pravilno iztrebljanje ter prevoz uplenjene divjadi do mesta hlajenja in hranjenja trupov uplenjene divjadi. Postopek spravila mora potekati brez-

pogojno po načelih dobrih higienskih navad, kar v praksi pomeni, da moramo celotni postopek skrbno načrtovati že pred lovom. Načeloma moramo drug za drugim, brez izpuščanja ali preskakovanja, v omenjenem postopku slediti **desetim temeljnim korakom**. Zato pri zagotavljanju varne hrane po načelu »iz gozda do vilic« nikakor ne smemo mimo predvidenih ravnanj oziroma naslednjih kontrolnih točk/členov (»verige«):

1. **načrtovanje**
2. **uplenitev**
3. **iztrebljanje**
4. **shranjevanje divjadi v koži in hlajenje**
5. **izkoževanje**
6. **razkosavanje**
7. **pakiranje**
8. **označevanje**
9. **hlajenje, zorenje in zamrzovanje predpakiranih živil**
10. **priprava hrane**

V celotno verigo zagotavljanja varne hrane je vključeno

več bolj ali manj usposobljenih oseb z zelo različnimi poklici in različno stopnjo izobrazbe ter ozaveščenosti. Omenjeno dejstvo nas lovce (še posebno v prvih štirih korakih) še toliko bolj zavezuje k doslednemu sledenju predvidenih opravil dobrih higienskih navad, saj postavljamo temelje varnosti, kakovosti in uporabnosti kasnejšega živila. Ni nujno, da morebitne storjene napake na začetku postopka puščajo že vidne neposredne posledice, se pa zagotovo pokažejo v kasnejših fazah obdelave, skladiščenja in priprave.

Načrtovanje

Menim, da bi bilo že kar težko naleteti na primer, na katerem bi pokazali, da lovec pred lovom ni ustrezno načrtoval lova. Še težje bi bilo »potrkati na vest« lovovodji enega od mnogoštevilnih skupnih lovov, ki jih vsako lovno sezono organiziramo in tudi izvedemo v loviščih lovskih

družin. Lovci se moramo na lovu sicer ravnati po določilih zadevnih zakonov in predpisov ter ob tem spoštovati tudi vsa načela, ki na prvem mestu zagotavljajo varnost. Vendar to ni dovolj, saj je treba za dober lov, še posebno kadar nam je »boginja Diana naklonjena«, med drugimi nič manj pomembnimi nalogami skrbno načrtovati tudi **način in spravo uplenjene divjadi**. Da bi to kar prepustili naključju, ni odgovorno.

Tudi posamičen lov načrtujemo le takrat, ko bomo brez katerihkoli drugih neodložljivih obveznosti. Kajti le zbrani in neobremenjeni bomo lahko pravilno/predpisano ravnali po strelu. Vedno je treba upoštevati težavnost in velikost območja (težko prehodno, hribovito, razgibano, plazovito, močvirno, neprevozno tereno ipd.), vremenske razmere, razpoložljiv čas, število udeležencev na lovu in druge specifične razmere, ki bi lahko vplivale na potek lova. Pred načrtovanjem

lova je treba predvideti tudi vse druge morda potrebne postopke, vključno z možnostjo potrebe po pomoči vodnika usposobljenega in uporabnega psa za delo po krvni sledi in morda tudi potrebno pomoč lovskih tovarišev pri spravilu uplenjene težke velike divjadi s terensko najzahtevnejših predelov lovišča.

Cilj vodstva LD (upravljalca lovišča) in tudi slehernega lovca je (in tudi mora biti), da meso uplenjene divjadi v celotni »verigi zagotavljanja varne hrane« ohrani vse elemente visokokakovostnega naravnega izdelka. Enostavneje povedano: lovci moramo z uplenjeno divjadjo od strela pa vse do predaje t. i. končnemu potrošniku oziroma oddaje kosa uplenjene divjadi grosističnemu odjemalcu ravnati tako, da z njim od mesta uplenitve do končnega porabnika ravnamo odgovorno in gospodarno! To še posebno velja, kadar smo lovili v vremensko neugodnih razmerah (visoke zunanje temperature, dež, sneg, močan veter) in na območjih s težje dostopnim in prehodnim terenom (močvirja, grape, hribovje, skalovje). Ob tem moramo, ne glede na razmere, v katerih smo se znašli, upoštevati pomembno dejstvo, da je treba **uplenjeni divjadi čim prej po odstrelu odstraniti notranje organe** (vsaj želodec in črevesje). Ta postopek naj bi opravili vsaj dve uri, najkasneje tri ure po odstrelu! Zato je treba organizatorje skupnih lovov (brakade, pritiski, pogoni) predvsem opomniti, da ob načrtovanju posameznega lova, še posebno kadar je mogoče pričakovati, da bo plena veliko, podrobno predvidijo tudi način in mesto začasnega zbiranja uplenjene divjadi (med posameznimi pogoni) do pozdrava lovini. Po navadi skupinski lovi trajajo tudi do osem ur, zato bi bilo nesprejemljivo, če uplenjene divjad po odstrelu ne bi pravočasno primerno obdelali in ustrezno hranili. V takšnih primerih naj zato odgovorni upravljalci lovišča predvidijo skupino lovcev, ki bo med posameznimi lovi (pogon, brakada) poskrbela za ustrez-

no spravilo in obdelavo ter hranjenje uplenjene divjadi tudi med posameznimi lovi. Ob koncu lovnega dne taka skupina poskrbi tudi vse za izvedbo častnega pozdrava lovini, ki ob tako organiziranem lovu ne bi smel biti »šibki člen« v verigi zagotavljanja varne hrane.

Uplenitev

Preden se odločimo upogniti prst na sprožilcu, dobro pazimo, da bo to resnično najugodnejši trenutek (ne prepuščajte tega naključju ali sreči), saj lahko ravno ta trenutek

Med lovci večkrat nastaneta široka razprava (v povezavi z izplenom mesa) in presoja, kam pomeriti v trenutku, ko se odločimo, da bomo upognili kazalec na sprožilcu. Pri tem nas ne sme premagati želja za najboljši izkoristek (izplen) mesa, zato ne smemo kršiti določil, ki so v tem primeru jasna. Tudi sicer je med lovci znano, da si z izstrelkom prizadevamo zadeti tisti del telesa, kjer bo krogla poškodovala čim več življenjsko pomembnih organov in posledično povzročila tudi hitro smrt živali. Le zadetek v sredino prsnega koša, dlan za pleči, bo poškodoval pomembne dele ožilja in živčevja v neposredni bližini srca, samo srčno mišico ter pljuča in tako povzročil nenadno smrt.

odločilno vpliva na nadaljnjo usodo divjadi s ciljem, da ji ne bi povzročili nepotrebnega trpljenja, pa tudi glede kakovosti »končnega izdelka« (mesa uplenjene divjadi). Ob tem nas mora venomer spremljati misel, da s strelom ne smemo ogroziti lastne varnosti ali varnosti drugih v okolici ter po nepotrebem povzročiti manjše ali večje gospodarske škode.

Na obstojnost in kakovost mesa uplenjene divjadi vpliva več dejavnikov, začevši s strelno rano. Praviloma se za strel odločimo v tistem trenutku, da bomo ob izbiri cilja z izstrelkom poškodovali čim več vitalnih organov in temu po-

Le od zdrave in krepke divjadi lahko pričakujemo divjačino (meso uplenjene divjadi), ki je visokokakovosten naravni izdelek in postaja v naši prehrani vse bolj iskano živilo.

sledično povzročili tudi hitro smrt. Strel v sredino prsnega koša, dlan za plečetom, bo poškodoval osrednji in glavni del ožilja ter živčevja okrog srca, srčno mišico in pljuča. Smrt bo hitra in ustreljena divjad bo dobro izkravela, kar je bistveni pogoj za ohranjanje kakovosti mesa tudi pri nadaljnji obdelavi divjačine kot surovine za pripravo varne hrane. Zadetek v predel vratu ali glave sicer povzroči hitro smrt, vendar če ne posredujemo hitro po strelu in z nožem na vratu ne prerežemo vseh žil odvodnic in dovodnic, uplenjena divjad izredno slabo izkravavi, kar je kasneje lahko velik dejavnik tveganja. Meso takšne divjadi je temnejše obarvano in je v postopku hranjenja podvrženo hitrejšemu kvarjenju, saj biokemični procesi v postopku

V želji po čim večjem izkoristku mesa uplenjene divjadi se nekateri pred strelom odločijo za strel v glavo ali vrat živali. Že ob le nekajcentimetrovski »napaki« lahko tak strel divjadi povzroči neizmerno bolečino in smrt šele po hudem trpljenju (s primerom posledic takšnega poskusa smo bili priča pred nedavnim). Je podrobnejši komentar ob pogledu na fotografijo sploh potreben!?

tako imenovanega zorenja ne potekajo v zeleno smer. Za povrh pa takšno meso ob pripravi tudi nima pričakovanega okusa, kot bi ga sicer imelo. Zadetek krogle v predel trebuha ranjeni divjadi najprej povzroči zelo hude bolečine in tako zadeta divjad do pogina oz. usmrtilnega strela neizmerno trpi. Po notranjosti trebušne stene in mišičevju se razljuje želodčna in črevesna vsebina, ki v mišičnem tkivu sproži proces razgradnje beljakovin. Pri tem svoje opravijo tudi druge snovi iz vampove vsebine (maslena kislina itn.), ki

Uporaba hladne pitne vode za izpiranje prsne in trebušne votline je dovoljena le v primerih, če je uplenjena divjad še topla (kmalu po odstrelu), da se ohladi trup divjadi. Nato notranjost le dobro zberišemo in osušimo s čisto krpo ali papirnato brisačo za enkratno uporabo.

Vhod pred zbiralnico za uplenjeno divjad mora biti urejen tako, da je površine mogoče zlahka očistiti z vodo in da odcedna tekočina (kri in voda od pranja) odteka ter se zbira v zbirnem kanalu – greznici.

svoj značilen vonj vežejo na površino mišic.

Celo način lova pomembno vpliva na kakovost mesa uplenjene divjadi. Na splošno na tem mestu želimo dobiti pomemben odgovor na vprašanje, ali je bila uplenjena divjad pred strelom sproščena (posamezni lov – čakanje ali zalaz) ali pa je bila preplašena, preganjana (pogon, brakada) ali celo bolna. Ustrezen odgovor pomaga pri ugibanju glede deleža energetskih rezerv, ki naj bi bile na voljo v fazi »mrtvaške otrplosti« za dokončanje vseh potrebnih biokemičnih procesov v mesu pri t.i. »zorenju mesa«. Ranjena, bolna ali preganjana divjad (v stresu) ima v telesnih rezervah in mišicah namreč izredno malo energetskih rezerv ali jih sploh nima. Meso takšne uplenjene divjadi je praviloma temno obarvano, suho, neprijetnega vonja, z visoko vrednostjo pH in je izpostavljeno hitremu kvarjenju.

Sodobna zbiralnica trupov uplenjene divjadi mora biti urejena in opremljena tako, da zagotavlja enostaven transport vanjo, ohladitev mesa male divjadi (pernate divjadi in poljskega zajca) na + 4 °C, za veliko divjad pa na + 7 °C. Ob tem je pomembno poudariti, da je treba ves čas hranjenja uplenjene divjadi v zbiralnici nadzirati pravilno delovanje hladilnih naprav in preprečiti, da temperatura ne pade pod 0 °C, saj meso začne zmrzovati že pri temperaturi -1,5 °C.

Iztrebljanje

Ob smrti uplenjene divjadi se ustavita pretok krvi in dihanje, zaradi česar se prekine tudi oskrba celic z življenjsko po-

membnimi snovmi in kisikom. Poruši se usklajenost poteka različnih kemijskih reakcij znotraj organskih sistemov. Biokemijske reakcije v celicah in tkivih sicer potekajo naprej, vendar gre v posameznem organskem sistemu vsaka svojo pot ne glede na druge. Potruditi se moramo, da se omenjeno dogajanje čim prej umiri in usmeri v zeleno smer. *Kako to doseči?*

Veliko nam uspe že z vpostavitvijo takšnega stanja, da se bo truplo uplenjene divjadi začelo ohlajati. To bomo

snaženja in obarvanosti mesa. Zlasti pa je pomembno, da ta postopek opravimo hitro in temeljito, če je strelna rana zaradi učinka krogle zelo onesnažena z želodčno in črevesno vsebino. Pri takem onesnaženju se namreč ni mogoče izogniti okužbi mišičevja s škodljivimi bakterijami. Poleg tega ob takšnih strelnih ranah naletimo tudi na uhajanje in vezavo plinov (vodikovega sulfida), ki se širijo iz črevesja in želodca. To se na mesu pokaže s spremembami obarvanosti mesa (temno rdeče, sivo zeleno do modrikasto) in neprijetnim vonjem. V takih primerih je treba hitro ukrepati in preprečiti še večjo škodo. To storimo tako, da prizadete dele telesa ob strelni rani uplenjene divjadi globoko izrežemo in odstranimo.

Pogosto naletimo tudi na nasprotujoči si trditvi glede uporabe pitne vode za izpiranje in pranje notranjosti prsne in trebušne votline le ob odstranjevanju notranjih organov. Na splošno strokovnjaki priporočajo uporabo hladne pitne vode za izpiranje prsne in trebušne votline le ob pogoju, da tega ne počnemo s povečanim tlakom in da je uplenjena divjad še topla (neposredno po odstrelu) in ne ohlajena. V tem primeru, poleg odstranitve morebitnih tujih delcev (ki lahko onesnažujejo površino) s površine mesa, dosežemo še dodatni učinek. Poškropljena hladna voda namreč za sušenje (izhlapevanje) potrebuje dodaten vir toplote. Ta vir se odvzema (in s tem ohlaja meso) od oprane še toplega mesa uplenjene divjadi. Omenjena fizikalna zakonitost po pranju in ob naknadnem sušenju do določene stopnje posledično prispeva k hitrejši ohladitvi mesa uplenjene divjadi.

Shranjevanje divjadi v koži in hlajenje

Ko nastane fiziološka smrt živali, zamrejo le njene življenjske funkcije, kar pa ne pomeni, da so se ustavili tudi vsi drugi procesi v mišičnih celicah in vlaknih. S smrtjo divjadi sta se sicer zaustavila

dihanje in obtok, niso pa se še porabile energetske zaloge v mišičnih vlaknih. Ob razgradnji energetskih zalog ob siceršnjem pomanjkanju kisika nastaja mlečna kislina, ki v mišičnih vlaknih in večjih mišičnih skupinah skrči tkivo ter nastane tako imenovana »mrtvaška otrplost« (*Rigor mortis*), ki naj bi v zelenih okoliščinah (to je pri notranji temperaturi mišičja od 8 do 10 °C) trajala vsaj 3 do 4 dni. Torej v omenjenem procesu t.i. *zorenja mesa* v ugodnih razmerah nastane zakisanost mišičnega tkiva in temu posledično zmanjševanje vrednosti pH iz 7 do 7,2 (v času življenja) do stopnje 6 pH ali celo do 5,5 pH. Ta proces v različnih razmerah poteka od enega do nekaj dni. V začetku so mišice uplenjene divjadi pod večjo napetostjo, še posebno je značilna napetost mišic prednjih in zadnjih nog, nato pa se fina sestava medmišičnih vezi zaradi razgradnih procesov rahlja in postopoma popusti tudi napetost. V praksi to pomeni, naj bi v optimalnih razmerah primerno očiščeno in označeno uplenjeno veliko divjad z večjo maso mišičnih

skupin pred nadaljnjo obdelavo zadržali v hladilnem prostoru s hladilnim režimom v območju +7 °C vsaj 96 ur. Manjšo uplenjeno divjad parkljarjev in preostalo malo divjad (poljski zajec in pernata divjad) pa naj bi hranili v zračnem prostoru s hladilnim režimom v območju +4 °C primerno manj časa (do 72 ur).

Omenjenih dejstev v postopku zbiranja in shranjevanja uplenjene divjadi ne smemo zanemarjati, saj z napačnim ravnanjem hitro preusmerimo potek sicer neizogibnih biokemičnih procesov v neželjeno smer. To pomeni, da moramo biti zelo dosledni pri kontroli delovanja hladilnih naprav, da zaradi prenizke temperature (+ 1 °C in nižja) ne zavremo neizogibnega biokemičnega procesa razgradnje in s tem znižanja kislinkega (pH) stanja mesa na želeno stopnjo in, kar bi bilo še slabše, da zaradi previsoke temperature (+10 °C in več) v prostoru za hranjenje trupel uplenjene divjadi pospešimo postopek kvarjenja mesa.

Pravilno hlajenje trupa uplenjene divjadi je bistveni

ukrep za podaljšanje obstojnosti in kakovosti divjačine v postopku obdelave, predelave in priprave varne hrane. Z omenjeno ugotovitvijo je seznanjen sleherni, ki je na kakršen koli način povezan s to dejavnostjo. To dejstvo je zagotovo prispevalo k ugotovitvi, da je, še posebno v zadnjem času, nekaj upravljavk lovišč (lovskih družin) začelo urejati ustrezne prostore (zbiralnice – hladilnice), v posameznih primerih pa se še pripravljajo za ustrezne posodobitve. V praksi so omenjeni prostori grajeni tako, da zagotavljajo razmeroma enostavno vzdrževanje higienskega stanja in mokro čiščenje ter obenem omogočajo tudi ohranjanje potrebnega hladilnega režima. Poleg tega naj bi bilo v omenjenih prostorih zagotovljeno enostavno ravnanje in shranjevanje uplenjene divjadi v visečem položaju. Morda se še največ težav pojavlja v povezavi s pomanjkanjem prostora (v času intenzivnega lova in večjem odstrelu) oziroma zmogljivosti hladilnih naprav ter slabšem pretoku zraka. Cilj slehernega lovca

bi moral biti, da v prvih urah oziroma čim prej po odstrelu uspemo ohladiti meso (tudi v globini mišičja) na +8 do +10 °C. Sodobna hladilna tehnika s pestro izbiro nudi različne rešitve za prilagoditev glede na potrebe uporabnika. Zanimiva je tehnika hlajenja in hkratnega prezračevanja, ki ima poleg osnovne funkcije ohlajanja zraka v prostoru še nalogo prezračevanja in s tem pospešenega izhlapevanja vode – sušenja. Omenjeni sistem najprej znižuje vlažnost zraka v prostoru in osuši površino obešenega trupa uplenjene divjadi, za tem pa tudi v razmeroma kratkem času ohladi prostor na želeno stopnjo. Tako učinkovito zavremo razvoj bakterij, ki so sicer povsod na nezaščitenih površinah mesa.

V naslednji številki bom opisal pravilen postopek **izkoževanja, razkosavanja, pakiranja, označevanja, hlajenja** in **zamrzovanja** predpakiranih živil ter pripravo hrane.

Mag. Štefan Vesel

(Viri so na voljo pri avtorju.)

Upravljanje z bobrom na Norveškem

Po znanje in izkušnje v Skandinavijo

Na deževno in hladno oktobrsko jutro sva s sodelavko z Gozdarskega inštituta Slovenije prispeli na železniško postajo občine Stange. Kmalu zatem se je izza ovinka pripeljalo terensko vozilo in izstopila sta nasmejana Norvežana. Z radovednimi izrazi na obrazu smo si segli v roke in že v naslednjem trenutku sedeli v avtu. Pridružilo se nam je tudi dekle, ki naj bi skrbelo za premagovanje morebitnih jezikovnih ovir. Zelo kmalu se je izkazalo, da z nami ne bo imela veliko dela, saj je pogovor v angleškem jeziku stekel brez večjih težav.

Foto: M. Krefel – Diana

v regiji Hedmark in leži na vzhodni strani največjega norveškega jezera Mjosa. Na severu te občine naletimo na velika kmečka gospodarstva, obdana s prostranimi njivami, kjer pridelajo kar 3 % vsega norveškega žita. Poleg kmetijstva pomembno mesto zaseda gozdarstvo, saj 67 % površine občine porašča gozd, kjer gospodari okoli 495 lastnikov. V lesni zalogi prevladujejo kot drevesne vrste smreka, bor in breza.

Konflikti z bobrom v občini Stange so razmeroma redke pojav, vendar če se pojavijo, občina nemudoma ukrepa. Pri tem pomembno vlogo opravljajo občinski sveti za divjad in še posebno okoljski upravljavec, ki tesno sodeluje z lastniki zemljišč. Razložil nama je, da z lastniki zemljišč pogosto poskuša skleniti sporazum. Tako bobra na t.i. »zelenih conah«, kjer ne povzroča večjih težav, pustijo pri miru. So pa zato v t.i. »rdečih conah« z njimi toliko bolj strogi in radikalni, kar pomeni, da lastnik lahko v primeru nastanka konfliktov ob pridobljenem posebnem dovoljenju odstrani bobrišče, jez in tudi živali.

Bober v občini Stange z jezovi po navadi povzroči le manjše zaježitve in v večini podira breze, ki z vidika lesno-proizvodne funkcije nimajo posebnega pomena. Posledično se ne odločajo za nameščanje tehničnih objektov, s katerimi je mogoče preprečiti negativne vplive in hkrati ohraniti vse pozitivne, ki jih bober prinaša s seboj. Stopnjo tolerance lastnikov do bobra krepijo s podeljevanjem lovne pravice in povečevanjem zavesti o njegovem pomenu kot ključni ekosistemski vrsti.

Na Norveškem se je namreč kljub zatonu krznarske industrije ohranila tradicija lova na bobra. Dandanes je eden glavnih motivov za lov poleg lovskega doživetja bobrovo

Foto: S. Vochl

Človeška bližina bobra ne moti. Le nekaj deset metrov stran od avtoceste smo lahko opazovali bobrišče in bobrovo ravnico.

»**T**orej, zanimajte se za bobre in konflikte med njimi ter ljudmi pri nas. Kako to?« Razložili sva, da so bobri pri nas izumrli nekje v 18. stoletju. Posledično so počasi izginili iz zavesti Slovencev ne le kot lovna divjad, temveč tudi kot vrsta slovenskih vodotokov. V letu 1998 so se k nam vrnili, priselili so s sosednje Hrvaške. Vse kaže, da se pri nas dobro počutijo, saj se uspešno širijo po slovenskih vodotokih. Številne države, ki bobra že imajo, opozarjajo, naj se za upravljanje

z njim odločimo čim prej, saj v nasprotnem primeru lahko zelo hitro postane konfliktna vrsta. Tako sva ob obisku mednarodnega kongresa gozdne pedagogike v Biriju izkoristili tudi priložnost za izmenjavo znanja in izkušenj z državo, ki ima že več kot stopetdesetletno tradicijo upravljanja z bobrom. Najin odgovor je bil torej kratek uvod v zanimiv dan, ki sva ga preživeli v družbi okoljskega upravljavca, po izobrazbi gozdarja in lokalnega lovca. Z nama sta delila svoje znanje in izkušnje s področja razre-

ševanja konfliktov med bobri in ljudmi.

Upravljanje s prostoživečimi živalmi je na Norveškem organizirano na treh ravneh. Na vrhu hierarhične ureditve je *Oddelek za okolje*, in sicer *Direktorat za upravljanje z naravo*, sledi mu *Državna okoljevarstvena komisija*, tretjo raven pa predstavljajo *občinski sveti za divjad*. Med slednjimi lahko najdemo tudi občino Stange. Z velikostjo nekaj več kot 700 km² in okoli 20.000 prebivalci je največja občina izmed dvaindvajsetih

Šumenje vode v daljavi je bilo skoraj zanesljiv znak, da se približujemo bobrovemu jezu.

meso, ki ga večinoma porabijo v domačem gospodinjstvu. Lovne kvote določajo občinski sveti za divjad. Število živali, ki jih posamezni lastnik lahko odstreli, določajo na podlagi deleža habitata za bobra, ki ga imajo na svojem zemljišču. Odstrel ali odlov s pastmi (angl. *conibear trap*) lahko v dogovoru z lastniki opravljajo tudi lokalni lovci, večino odvzema pa opravijo s strelnim orožjem. Manj uporabljajo lovne pasti, katerih bistvena prednost je v manjši porabi časa in nepoškodovanosti kožuha zaradi strelnih lukenj. Pasti nastavljajo na vodne stečine bobrov. Le-te pogosto uporabljajo tudi druge živali, zato se lahko zgodi, da se vanje ujame tudi vidra. Prav tako ni mogoče s pastmi nadzirati odvzema po starosti in spolu živali. Tudi javnost je veliko bolj naklonjena lovu s strelnim orožjem kot lovu s pastmi. Po vznemirljivosti se lov na bobra morda res ne more meriti z lovom na losa,

pa vendar je mogoče pri lovu na tega velikega glodavca pridobiti marsikatero zanimivo izkušnjo. V primerjavi z lovom na drugo divjad je ta oblika razmeroma poceni in v tem pogledu še posebno priljubljena med mladimi lovci, ki se šele kalijo v svojih lovskih spretnostih.

Norveško upravljanje z vrsto temelji na pravočasnem in

Prikaz lova na losa s psom pasme norveški sivi losovec

Predstavitve lova na bobre z lovnimi pastmi v gozdarskem muzeju v Elverumu skozi čas

Darilo norveškega lovca – lobanja in kožuh uplenjenega bobra, ki nam bosta prišla prav pri opravljanju dejavnosti gozdne pedagogike na Gozdarskem inštitutu Slovenije.

učinkovitem ukrepanju v primeru konfliktov, ozaveščanju o pomenu bobra kot ključne ekosistemске vrste in postopno spreminjanje statusa bobra iz konfliktne vrste v cenjeno lovno divjad. Vse pomembnejši spremljevalec upravljanja s prostoživečimi živalmi je namreč tudi načrtno delo z javnostjo, s katerim se izboljšuje

je razumevanje in posledično krepi zaupanje ljudi do odločitev, ki jih sprejemajo načrtovalci. Pri tem na Norveškem pomembno vlogo opravlja gozdarski muzej v Elverumu. Poleg celovitega prikaza delovanja in pomena gozda ter gozdarstva v njem pomembno mesto zasedajo tudi predstavitve lova in ribištva. Obiskovalci muzeja se lahko seznanijo s tradicijo lova, načini lova, lovno divjadjo, različnimi načini uporabe uplenjene divjadi ipd. Na najino veliko veselje je bilo mogoče v samopostrežni restavraciji za ceno vstopnice poskusiti tudi različne vrste jedi, katerih sestavine so prišle v tamkajšnjo kuhinjo iz gozda. Tako sva v družbi številnih družin po ogledu številnih poskusili različno pripravljeno divjačino in sladice iz gozdnih sadežev. Bobra sicer tedaj ni bilo na meniju, ga pa je mogoče naročiti kot kulinarčno specialiteto v nekaterih restavracijah v državi.

Po desetih dneh se je najin mošnjiček z denarjem iz programa Finančnega mehanizma EGP (SI02) izpraznil in dvostranski obisk na Norveškem je bil pri koncu. Spoznali sva tamkajšnje gozdarje, lovce in gozdne pedagogoge, ki so med opravljanjem svojega dela vsi trobili v en rog in vzajemno sporočali: »Spoštljiv odnos do narave in zmernost pri uporabi njenih darov.«

Saša Vochl
Gozdarski inštitut Slovenije

Na kratko iz tujega tiska ...

ZDA: V zvezni državi Montana je odrasel grizli napadel dva gorska kolesarja in pri tem enega smrtno poškodoval. Napad se je zgodil v bližini Narodnega parka Glacier na kolesarski poti. Drugi kolesar je uspel pravočasno pobegniti pred napadom. Po alarmiranju parkovnih čuvajev so na mestu napada našli truplo nesrečnega kolesarja, medvedove sledi pa so se izgubile v zamočvirjenem predelu parka. Po uradnih podatkih naj bi bila to deseta smrtna žrtev zaradi napadov medveda vse od ustanovitve narodnega parka leta 1910. Zadnji tovrstni primer se je zgodil leta 1998, ko so trije medvedi napadli uslužbenca parka. Trenutno naj bi po ocenah strokovnjakov na območju parka živel okoli tisoč grizlijev.

(Jagen Weltweit, 5/2016)

Ukrajina: Širše območje Černobila, kjer se je pred tridesetimi leti zgodila tragična nesreča, ko je razneslo enega od jedrskih reaktorjev, je vlada z dekretom razglasila za biosferni rezervat, velikosti 227.000 ha. Ustanovitev rezervata naj bi omogočala znanstveno raziskovalno delo na prizadetem območju, hkrati pa tudi gradnjo nekaterih »čistih« energetskih objektov, kot so vetrne in sončne elektrarne.

(Jagen Weltweit, 5/2016)

ZDA: V zvezni državi Teksas so pristojne republikanske oblasti še liberalizirale nošenje orožja. Tako novi zakon v južnih predelih države dovoljuje približno enemu milijonu prebivalcev te zvezne države, ki imajo dovoljenje za nošenje pištol in revolverjev, nošenje pri sebi na vidnem mestu kratkocevnostrelno orožje. Tovrstni zakon je sicer v tej državi prenehal veljati leta 1871. Ob tem velja zapisati, da več kot štirideset zveznih držav ZDA bolj ali manj dovoljuje takšno nošenje kratkocevnega orožja. V glavnem mestu Teksasa, Austinu, so sprejeli tudi zakon, ki dovoljuje študentom, da prihajajo oboroženi na predavanja.

(Jagen Weltweit, 5/2016)

Republika Južna Afrika: Na dražbah, kjer prodajajo žive divje živali, se obrača čedalje več denarja. Tako so leta 2015 na 114 tovrstnih dražbah prodali približno 40.000 divjih živali v skupni

Foto: M. Migos

V Republiki Južna Afrika na dražbah živih živali za namene novih naselitev na ranče z divjimi živalmi dosežajo visoke cene kafrski bivoli.

vrednosti 130 milijonov evrov, kar je 17 % povečanje v primerjavi z letom 2014 in kar dvakratno povečanje v primerjavi z letom 2013. Izjemno visoke vrednosti dosežajo zlasti samci črne grivaste antilope (*Hippopotragus niger*) – najvišja dosežena cena je bila 800.000 evrov – ter kafrskih bivolo, kjer je bila na dražbi februarja 2016 za 25 % delež pri samcu z imenom Horizon in širino rogov 55 inčev (okrog 140 cm) dosežena neverjetna cena 2,5 milijona evrov. Tovrstne dražbe sicer zbuja veliko negotovanja v lovskih in tudi naravovarstvenih krogih, saj nimajo ničesar skupnega z divjimi živalmi in naravo, kupci večinoma vzrejenih živali pa so skoraj izključno lastniki posesti in rančev.

(Jagen Weltweit, 5/2016)

Kitajska: V zadnjem obdobju se izrazito večja število bogatih kitajskih poslovnežev, ki se začenjajo ukvarjati z lovom in lovskim turizmom. Ker v tej državi lov že dolgo ni dovoljen, omenjeni lovci obiskujejo države po vsem svetu, kjer je dovoljeno loviti, pri čemer prevladujejo lovci v starostni skupini 40 do 50 let. Glavna težava lovskih gostov je nepoznavanje lovstva, lovske teorije in prakse. Njihovi pogledi na lovstvo in lovsko etiko so zaradi

pomanjkljive lovske izobrazbe in tradicije zelo omejeni. Vendar pa je prav večanje zanimanja na tem področju tudi priložnost za sodobno izobraževanje in informiranje.

(Huter's Path, 3/2016)

ZDA: V nekaterih predelih zvezne države Montana, zlasti v gorovju Tenday Mountains, se že dalj časa srečujejo z velikimi pogini med debelorogimi ovčami (*Ovis canadensis*), ki so posledica zajedavskih pljučnic. Tako so znani izjemno številni pogini v letih 1993 in 1997, v zadnjem času pa zaradi poginov praktično ni več opaziti jagnjet te vrste. Težava zajedavske pljučnice izhaja zaradi neprestanih stikov med domačimi ovčami in kozami ter populacijo divje debeloroge ovce. Potem ko so propadli že praktično vsi drugi poskusi rešitve težave, zdaj strokovnjaki predlagajo popolno iztobeitev te vrste na okuženem območju. Omenjeni predlog izhaja iz dejstva, da so znanstveniki uspeli najti zvrst domače ovce, ki je popolnoma odporna proti povzročitelju pljučnice. Po številnih usklajevanjih in razgovorih so se dogovorili, da bi z območja najprej odstranili vse primerke domačih in divjih ovc, potem pa bi ponovno naselili domače »odporne« ovce in kasneje še debeloroge, ki bi jih

odlovili v območjih, kjer ni bilo zajedavske pljučnice. V projektu skupaj sodelujejo raziskovalci s številnih področij pa tudi lovci, kmetje, naravovarstveniki, prostovoljci ...

(Jagen Weltweit 5/2016)

Nemčija: Avgusta letos je v bližini kraja Zollern-Alb v zvezni deželi Baden-Württemberg lovec in vodnik bavarskega barvarja iskal po krvni sledi obstreljenega merjasca. Iskanje se je končalo z napadom ranjenega merjasca, ki je vodnika krvosledca zelo poškodoval, saj je utrpel hude poškodbe po obeh nogah. Solovci so ranjenega vodnika uspeli najti šele po eni uri, pri čemer je ranjenec izgubil že kritično veliko krvi. S helikopterjem so ga prepeljali na urgentni oddelek bolnišnice. Zelo poškodovan je bil tudi pes, ki ga je pred zanesljivo smrtjo rešil varovalni jopič iz kevlarja. Ko so si kraj dogodka ogledali tovariši nesrečnega vodnika psa, so ugotovili, da je najverjetneje ravno pes s svojim napadom in vztrajnostjo rešil lovca pred še hujšim koncem. Nesrečni lovec je sicer izkušen vodnik krvosledcev z desetletnimi izkušnjami pri iskanju ranjene divjadi.

(Pirsch, 17/2016)

Pripravil: **mag. Janko Mehle**

Veter, ki je po svetem Martinu vso noč zavijal okoli hiš, se je unesel na senožetih nad vasjo. Tam se je na vsake toliko časa le še z zadnjimi močmi zagnal v vrhove temnih smrek. Še pred desetletjem obljudeno senožet je zdaj zaraščalo robidovje. Nikomur več ni bilo mar, da bi vzel srp ali koso, da bi potolkel goščavje vsaj tam, kjer je steza nekoč vodila navzgor v gozd. Porumenela praprot je bila vsa polomljena in v zatišjih povajljana od divjadi. Primož si je z dlanjo obrisal potno čelo in si popravil puško, ki mu je zdrsnila z ramena. Drselo mu je po ozki blatni stezi, ki ji je bilo v komaj prebujajoči svetlobi le s težavo mogoče slediti. Robidovje ga je kar naprej

zgolj sanjalo. Ko je spodaj spet trikrat zamolklo udarilo ob smreko, je vedel, da se je s Kopiščarico resnično srečal. Stresel je z glavo, kot bi se želel otresti vsega, kar mu je povedala. »Od kje se je ob tej zgodnji uri kar naenkrat znašla tu?« se je začuden spraševal. »In od kod ve, da je Alenka noseča?« Tega, da je Alenka noseča, nista nikjer posebej oznanjala. »Pozna se ji pa tudi še ne toliko, da bi lahko že vsak lahko videl, da je noseča,« je pomislil ves vznemirjen. Odkimal je z glavo, ker si ni bil o ničemer na jasnem. O Kopiščarici, ki je imela že krepko čez osemdeset let, je slišal, da so ji ljudje pripisovali neke čudežne moči. Na konec vasi, kjer je živel v borni bajti, je bilo marsikdaj videti prihajati čisto neznane ljudi. Menda jih je zdravila

ra orisal skalnato pobočje nad njim. Ozka lovska steza je ves čas vodila pod grebenom Zrdi in se dokaj hitro vzdigovala. Primož je na lov odšel najraje sam. Takrat je skrivnosti narave v miru in z občutenjem vpiljal vase kot nektar. Naravo je želel spoznati do obisti. Vsakič znova se je čudil temu urejenemu redu, neskončni umetnosti stvarjenja, ki je zgolj po nesreči ali bogsigavedi morda tudi z zavestjo v to zemeljsko rajanje postavila na koncu še človeško obličje. Spokojna tišina, ki je čemela v zraku, je prešla tudi v njega samega, da je ustavil korak. Zeblo ga je v roke, da je nekajkrat podrgnil dlani drugo ob drugo. Z očmi je zaobjel vso od vetra očiščeno širno pokrajino pod seboj. Čez vse obrise gora je daleč na jugu videl vrh Snežnika in povsem na

Lovska svatba

SLAVKO PREZELJ

1. nagrada Javnega natečaja Lovca (2016) za literarna besedila z lovsko tematiko

vleklo za hlače in sam nase je bil jezen, da si je izbral to od ljudi pozabljeno stezo. Mudilo se mu je in želel si je, da bi še zarana prišel čim više pod Srednji vrh. Meglo, ki je prejšnje dni vsa vlažna in mrka čepela nad slemeni streh, je veter čez noč povsem razpodil. Jutranji svit se je še otepal teme, ko je Primož stopil pod strmo skalnato Zrd. »Žvau strelat, zej k maš doma otroka na pot, ni njbl pametn počet,« se je tedaj iz nič oglasil hripav piskajoč glas. Primož se je sunkovito obrnil. Zadelo ga je tako, kot bi vanj priletela strela z jasnega. Kri mu je domala zaledenela v žilah. V komaj zaznavni svetlobi je zagledal Kopiščarico. Sključena je stala le nekaj metrov pred njim. Ruto je imela pomaknjeno daleč preko čela. »Otrok se t ohk mrtu porodi, če uš žvalem u tmo cajt svab votu. Zato glej, koga uš počeu gor u gor. Sam n boš gor, sam že ne! Pa cahna n spreglej!« Pri teh besedah je z okleščkom, ki ga je držala v roki, trikrat potolkla po smreki in se tako na hitro, kot se je pojavila, tudi izgubila med črnimi debli smrek. Primož je še vedno stal kot okamenel in osuplo zrl nekam tja dol med črna debela smrek. Moral je pomisliti, ali se mu je o tem, kar se je pravkar zgodilo,

in jim prerokovala prihodnost. Starejši ljudje so vedeli o njej povedati, da je večino svojega življenja preživela v gozdu. Pomagala je predvsem oglarjem pri kuhanju oglja. Videli so jo tudi visoko v gorah na neobljudenih mestih, kjer je s košem nabirala zdravilna zelišča. Čeprav Primož na vraževerje ni dal prav veliko, pa njenih besed tudi ni mogel dati kar vnemar. Njen nasvet, naj ne strelja na divjad zdaj, ko ima otroka na poti, se ga je dotaknil. »Moral bi biti presneto brezbrizen, da si tega ne bi vzel k srcu,« je pomislil. V tem se je spomnil na Lukovega Janeza, ki je za vsako stvar, ki mu ni bila po volji, preklel hudiča na dolgo in počez ter se požvižgal na vse cerkvene svetnike in na vse druge »cahne«. Pri sedemdesetih je zadnjič obiral češnje. Veja, na katero je prislonil lestev, se mu je potem, ko je povsem na vrhu nabral polno košaro debelih črnih češenj, zlomila tako na hitro, da do tal, kamor sta priletela skupaj z lestvijo, tudi zakleti ni mogel več. »Bog mu daj dobro,« je na hitro pomislil Primož. »Naprej grem,« je bil odločen, »potem bom pa že videl, kako mi bo kazalo. Po sili ne bom streljal,« si je še rekel in bilo mu je takoj lažje pri duši. Jutranji zor je tedaj že dodob-

zahodu rog Krna, ki je kot stražar bdela nad kristalno hčerko planin. Nekje nad njim je v letu cvrkutnila ptica.

»Ne hodi predolgo,« je zdaj zaslislal v glavi glas njegove Alenke, ki je bila pri štiriinšestdesetih letih prvič noseča. Zdaj je bila v petem mesecu in zdravnik ji je svetoval, da bo zanjo in za otroka najbolje, da veliko počivata. »Primož, pa res moraš iti?« ga je zvečer, ko sta legla, še enkrat roteče vprašala. Pokimal ji je in jo pomiril. »Do poldneva bom nazaj.« O gamsu samotarju, ki se preklada nekje po ruševju od Cjanovce do Srednjega vrha, je Alenka vedela že skoraj vse; o tem, kako močne, smolnate in razkrečene roglje ima ter da bo iz dolgih dlak z njegovega hrbta dobil takšen čop, da se mu bo klobuk, ko ga bo nadel, zaradi teže čopa kar zvrnil z glave. »Mar bi malo večkrat mislil name,« mu je vse pogosteje očitala v mislih. »Za tega gamsa ima v glavi več prostora kot zame,« je kdaj kar glasno spregovorila, vendar še vedno ne toliko na glas, da bi jo Primož slišal. Pet let sta se na vse načine trudila, da je končno zanosila. Bila so to težka leta za oba, polna pričakovanj in razočaranj. »Če bova dobila sina, si nikaner ne misli, da ga boš naredil za lovca,« mu je

očitajoče rekla pred nekaj dnevi. Nič ji ni odgovoril. Proti jutru, ko je začutila, da vstaja iz postelje, se je tiho zasukala tako, da mu je obrnila hrbet. Čakala je, da bo stopil do nje, da se je bo dotaknil, mogoče celo poljubil. Ko je zatem videla, da je kakor tat odšel iz sobe, so jo le za hip preplavila čustva, da je zaihtela. V naslednjem trenutku je jezno prhnila in z roko na široko odgrnila odejo: »Ne privoščim mu tega gamsa! Ne! Ne pripada mu!« V njej se je nabirala jeza. Najraje bi vstala, stopila za njim in mu povedala, naj ostane doma, če hoče, da ga bo še imela rada. Vedela je, da s tem

brez pozdrava odšel od nje.« Poskušal se je opravičiti samemu sebi, da je storil to zato, ker se mu je zdelo, da trdno spi. »Ne laži si,« mu je hitro odvrnil notranji glas. Zdaj si je moral priznati, da se je bal, da bo spet zaslišal Alenkin moledujoči glas: »Ali res moraš spet iti? Ostani doma pri meni. Prosim te, Primož.« Vedel je, da če bi slišal te njene besede, bi bilo z lovom v tistem trenutku konec. Ostal bi doma. Zjutraj ji tudi ni želel kot že tolikokrat poprej razlagati, da že tri leta hodi za gamsom samotarjem, ga opazuje in da se mora njuna igra skrivanja in odkrivanja to-

razkrečeni.« Vedel je, da ga draži, da ga zanalašč napada, vendar ji je pustil, ker je bil sveto prepričan, da ona ne ve, kakšna strast je lov, da je lov del človeka tako kot kri.

»Pa cahna nkar n spreglej!« so se mu v glavi oglasile besede Kopiščarice. »Ne bom,« je podzavestno na glas spregovoril. Ko je zaslišal svoj glas, se je kar malce zdrznil in komaj zaznaven nasmešek mu je spreletel obraz. Zdaj so se strmali Zaplate s počesanimi travami v prvih jutranjih žarkih že odprle pred njim. Zagledal je Hudičev boršt, ki je bil z napol golimi bukvami zataknen v

ne bi dosegla ničesar. Potlačila je jezo in si potegnila odejo čez glavo, da ne bi slišala korakov, ki so se spuščali po stopnicah v spodnji del hiše. Na grebenu Kozjeka se je Primožu začela oglašati vest. »Ni bilo lepo, da sem zjutraj

krat končati. Njenih vprašanj je bilo vsakokrat samo več. »Zakaj? Zakaj ga moraš ubiti? Zakaj prav zdaj? Pusti mu še živeti, leto, dve ... Njegovi roglji, ki si jih tako želiš, bodo takrat še večji, še močnejši, še bolj smolnati, še bolj

sredino gore. Globoko je vdihnil mrzel zrak. »Kakšna nenadkriljiva lepota je ta gorski svet!« je pomislil. Iz nahrbtnika je hitro povlekel daljnogled in ga nastavil k očem. Pogled se mu je sprva ustavil na Turnih, se od tam dvignil na

Pleče pod Hudičevim borštom. Gamsje stečine, ki iz Skodovnika držijo na razgleden svet, so bile prazne. Gamsov ni bilo videti nikjer. Ozrl se je še višje, gor na Kuclje mu je neslo pogled. Tudi tam ni videl ničesar, ničesar črnega in rogljatega. Zaplata je bila prazna. »Bogve, kje se danes obirajo, da jih še ni ven iz njihovih grap,« je zamišljeno pomislil. Odločil se je, da bo na vrh Zaplate, kjer gora že nosi ime Cjanovca, odšel kar po travnatem brezpotju. Do tja gor ga je ločila še debela ura hoda. Vedel je, da se od tam že vidi preko doline Kokre na samotne kokrške kmetije. Svet, ki pada s Cjanovce v dolino Kokre, je svet polic in ruševja, svet ozkih grap, ostenj ter melišč. To je bil tudi svet njegovega gamsa samotarja. Temu od dežja bičanemu in od vetra ter plazov razbitemu svetu so nekoč davno nazaj ljudje dali ime Akle. »Za Akle t n vem povedat, od kje se j ta ime uzeu,« je Primožu svoj čas rekel stric Francelj. »Za Cjanovco pa vem, koko j ime dobi va. Na vrh te gore je pouhn rož, k plau cvedejo. Encijan zej tmo pravjo, mi smo j pa zmerj rekl samo cjan, zato j Cjanovca.« Primož je s hitrimi koraki prišel do Hudičevega boršta. Ustavil se je pri lesenem koritu, v katerega je tekkel droben curek vode. »To t še povem, posluš me fante. Do petdsetga leta sej use, skorj gor do vrha Zapote, kosiu. Ta njevč so kosil Mačan, Brežan, pa mi z Nove vasi. Konc mesca julja, k sej u dolin repa usjava, smo šl pa poj gor u Zapoto kosit. Po tri dni ukp smo bl gor, d smo use pokosl. Čej biu ureme, sej hitr sušiu, toko d smo poj ohk sno že u stog spravl. Na vrh stoga smo pa zmerj poj na ranto eno rušno nataknil, d dž ni not u sredo stoga zamakou. Na konc smo pa stog še ograbl, dej dž lpo po nemu teku, pa z eno dolgo močno vejo smo ga ke u breg prvezal, d ga neb vetr prevrnu.« Tako je govoril stric Francelj in Primož si je njegove pripovedi še kako močno zapisal v svoj spomin. Primož je zdaj krenil kar po sredini navzgor skozi Hudičev boršt. Na debelih plasteh starega bukovega listja, prekritim z novim, mu je zastajal korak vse dotlej, dokler za zadnjimi skrivenčenimi bukvami ni stopil na travnato strmal. Čeprav gamsov ni videl nikjer, se mu je zazdelo, da je od nekje prineslo gamsji žvižg. Zdrznil se je in se pri taji. »Le kje je bil, da me je ugledal? Veter vleče navzdol proti meni, zato ne vem, kako me je lahko dobil v nos,« je pomislil. K očem je privzdignil daljnogled. Skoraj bi ga vrglo na zadnjo plat. Čez vzhodni greben je videl proti sebi prihajati dve dekleti. Spet je zaslišal žvižg, pravzaprav je bilo to že pravo

pravcato žvižganje enega izmed deklet. Bila je cela kitica. Bil je preveč iz sebe, da bi ugotavljal, iz katere glasbene zakladnice je ta pesem. Dekleti sta prihajali naravnost proti njemu. Na jeziku je že imel kletvico, da bi jo vrgel predse, pa se je zadržal. »Da nista oni dve tisti »cahn«, ki mi ga je omenjala Kopiščarica?« ga je prešinilo. Ko je stopil na Zaplato, je pomislil, da sredi tedna na gori ne bo nikogar. Zdaj mu je bilo tudi že popolnoma jasno, zakaj ni bilo nikjer videti nobenega gamsa. »Ti dve kozi sta, kot kaže, prehodili že vso Zaplato in pregnali vse gamse nazaj v grape,« je pomislil Primož in s stisnjenimi ustnicami z očmi zavil proti nebu. Tista, ki je bila videti starejša, je še kar žvižgala in hodila tako na hojladri proti njemu, da je bilo videti, kot da je tod doma. Potem je naenkrat utihnila kakor ptič v trenutku, ko zaide sonce, in že v naslednjem trenutku je zavpila: »Dober dan, a jagate?« Primožu se je utrip povečal, da je čutil, kako mu žila utripa na vratu. Popravil si je puško in počakal, da sta prišli do njega. Starejši ni bilo več kot sedemnajst let. Imela je pšenične lase, spete v debelo težko kito. Druga je bila mlajša s kratkimi črnimi lasmi. »Sem mislila, da jagate,« je še enkrat pogumno rekla tista s kito, ko sta se ustavili pred njim. »Bi jagal ja, če mi vidve ne bi prepodile vseh gamsov!« je imel že na jeziku, potem pa je samo izustil: »Za gamsi se potikam.« Še sam ni vedel, od kje je pobral to besedo »potikam«, saj se takšna beseda ne poda pravemu lovcu. »Zadaj, tamle za grebenom, jih imate cel trop.« »Ja, več kot petnajst jih mora biti,« je rekla tudi druga. Primož je čutil, kako mu je pritisk udaril v glavo. Ni vedel, a brijeta norca iz njega ali govorita resnico, zato se je naredil, kot da mu nista povedali nič novega. »Kaj pa je vaju zaneslo sem gor?« »Becke iščeva,« je rekla starejša. »Tri. Od tete so,« je dodala mlajša. »Pa zdaj v novembru?« se je začudil Primož. »Ušle so ji nazaj v goro, ker je tako lepa in topla jesen.« »Aha,« jima je odvrnil ves na trnih. Imelo ga je, da bi čim prej stopil do grebena. »Zdaj pa pogledam, kakšne gamse sta videle.« »Taprave! Če hočete, greva dol in vam jih našteva pred tole vašo cev,« je čisto resno rekla tista s pšenično kito in pokazala na puško. Primož je od začudenja zajel zrak in se komaj zadržal, da jima ni rekel, da bi bil najbolj vesel, če bi se čim prej pobrali čim dlje stran. »Samo pogledal jih bom.« »Pa nič, če nočete,« je razposajeno rekla tista s pšenično kito. Primož jima je pokazal hrbet in jima tako dal vedeti, da ima njune družčine dovolj. »Veste, becke so

od Kopiščarice!« je zaslišal, ko je bil že nekaj deset metrov stran. Začutil je bolečino v samih prsih, kot bi mu nekdo v hrbet zalučal kopje. »Cahn,« mu je blisknilo skozi glavo. »Kopiščarica mi ne bo dala miru, dokler ne pridem z gore,« je šlo skozenj. V daljavi so čez Zaplato leteli zategli klici obeh deklet: »Bec, bec, bec.« Ob teh klicih bi si najraje zamašil ušesa. Sklonjen se je približal grebenu in se polegel za skalo. Počasi je dvignil glavo in prsi so mu končno zaplale od veselja. Daleč spodaj v Koglah so se res pasli gamsi. Privzdignil je daljnogled. Ravno je videl, kako je eden od kozličev tiščal pod kozo, ona pa je z glavo sunila vanj, da se je podričal po travi. V tropu so bile samo koze ter lanski in letošnji kozličiči, ki so imeli le nekaj centimetrov velike roglje. Čeprav je bil čas ženitovanja, je Primoža začudilo, da v tropu ni bilo niti enega odraslega gamsa. »Kje ste ženi ni?« je tiho spregovoril ravno takrat, ko sta se izza skalnatega ostenja, nekoliko višje iznad tropa, kjer je rasla zaplata ruševja, čez skalnato stopnjo pripodila dva odrasla gamsa. Koze so vse dvignile glave, medtem ko so se kozličiči mirno pasli naprej. Gamsa sta drevila čez skalnate pragove in trave daleč navzdol, kakor bi ju gonil sam hudič. Kamni, ki sta jih »splasila«, so v loku leteli za njima. Izginila sta za travnatim robom in nekaj časa je bilo še slišati, kako prožita kamenje. Primož se je dvignil z ležečega položaja ravno takrat, ko je trop gamsov tam spodaj naenkrat nekaj vznemirilo. Brez žvižga so se eden za drugim pognali poševno čez strmino in se zgubili čez rob. Zadnja dva sta na robu sicer še malce počakala, se ozrla nazaj, potem pa sta se čez rob pognala tudi onadva. »Če ne bi srečal deklet, teh gamsov ne bi videl,« si je moral priznati Primož, kajti sam ni imel namena iti na greben. Sonce je že ogrelo rumeno travo, med katero je zdaj iskal varne stopnje na vrh. Tisti travi je stric Francelj rekel »vasna«. Ponekod je bila gladka kot svila. »Zamerkj s Primoš, če te na tel vasn spodnese, poj n računj, d se uš kmau ustavu.« Stric Francelj je Primoža kot fantiča večkrat vzel s seboj na Zaplato. Velikokrat sta šla tja gor po lovski stezi čez Tople jame. Enkrat ju je pri luknjah, kjer pozimi iz njih prihaja topel zrak, pozdravil zvon s Svetega Jakoba. »Poudan zvoni,« je rekel stric Francelj. »Mau zmoliva,« je rekel in sklenil roke. Primož si je zapomnil samo to, da je stric začel: »Je angel gospodov.« Več besedila te molitvice mu ni ostalo v glavi. V tistem, ko je stric začel moliti, je iz grmovja deset metrov pod njima izstopil gams. Stric

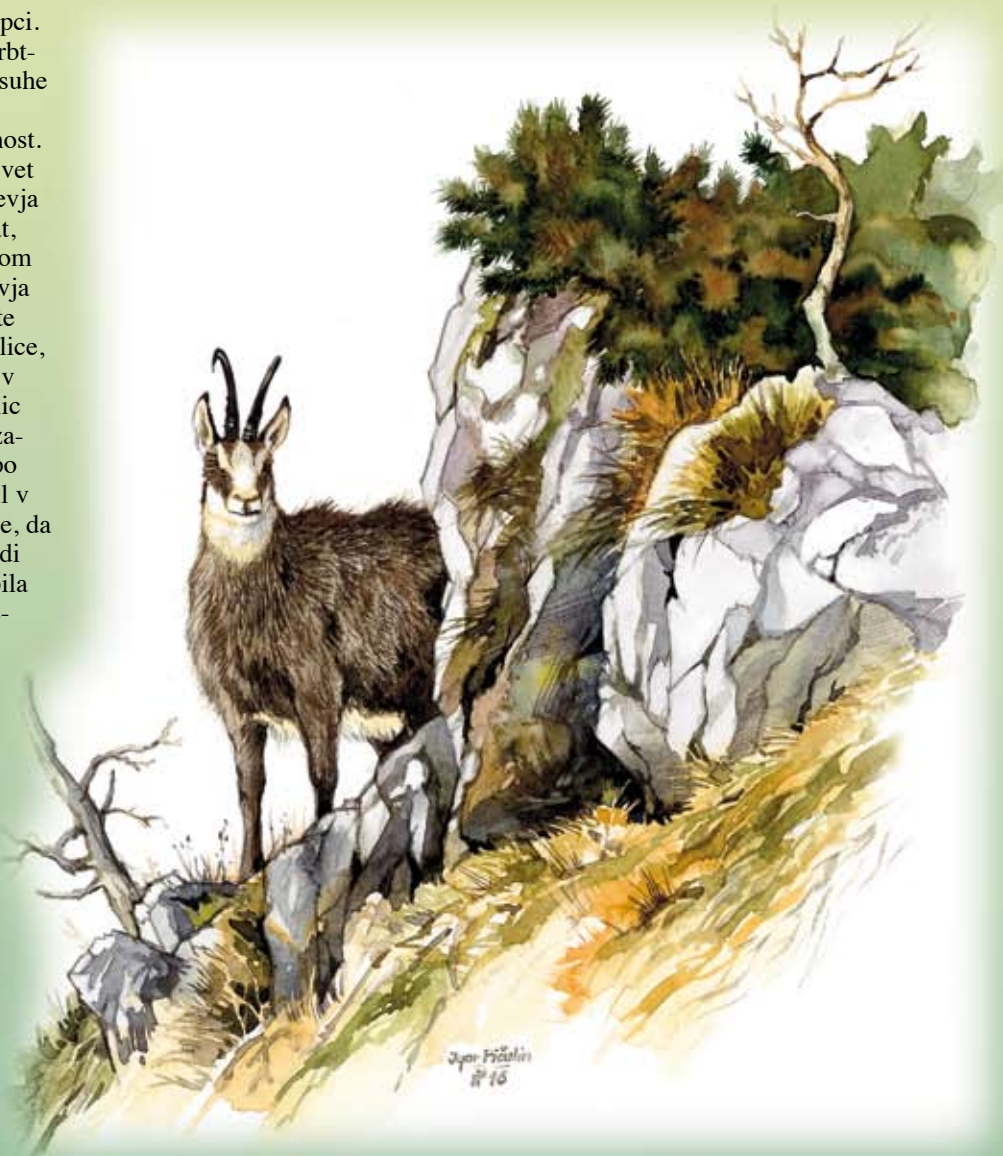
je molil naprej, gams pa je stal tam in ju nepremično zaverovano gledal. Primož je kot začaran strmel v gamsa. Šele takrat, ko je stric odmolil in se pokrižal, je gams mirno odšel naprej. »A s ga vidu?« je rekel stric in dodal, »zgleda, d tud žvau rab molitu.«

Še preden se je Primož do konca pretaknil skozi ruševje na sam vrh Cjanovce, je zaslišal gamsji žvižg. Videl je samo še, kako je nekaj gamsov izginilo za robom Srednjega vrha. Bil je jezen sam nase, da je tako neprevidno stopil na vrh. »Bogve, kje so že?« je pomislil, ker ni imel ravno volje, da bi šel pogledat za njimi. Dodobra zadihan od strmine se je ustavil pri klopci. Nanjo je odložil puško in si iz nahrbtnika povlekel kos kruha ter konec suhe klobase. Ugriznil je vanjo s takšno slastjo, kot ne bi jedel že celo večnost. Ozrl se je naokoli. Akle, raztrgan svet krušljivo skalnatih sten, pečin, ruševja in melišč ter redkih travnatih zaplat, je zdaj ležal pred njim. Že pred letom si je skozi nekaj deset metrov ruševja urezal ozko pot do osamele travnate grbine. Od tam je imel skalnate police, ki so bile tik nad ruševjem pripete v steno, čisto na dlani. Na eni od polic je svojega gamsa samotarja prvič zagledal pred štirimi leti. Bilo je že po prsku. Ponekod je veter sneg znosil v zamete, nekje pa je podrgnil robove, da se je že pokazala rumena trava. Tudi polica, na kateri je ležal gams, je bila suha. Njegovi močni črni in razkročeni roglji so Primoža povsem prevzeli. »Ta bo enkrat moj,« je tiho rekel ob prvem srečanju. Vendar gamsa v naslednjih dveh letih, čeprav je bil kar nekajkrat v Aklah, ni nikoli več videl na polici. Videl ga je le v ruševju. Tam je z roglji drgnil po debelih vejah ruševja in pri tem delu se mu ni nikamor mudilo. In vedno je ostajal toliko zakrit, da Primož ni mogel sprožiti petelina. »Kar pusti ga še. Ni ti še namenjen. Bolj ko bo imel smolnate roglje, več bo vreden,« mu je govoril stric Francelj. Primož je vzdignil daljnogled in pregledal police in travnate zaplate daleč navzdol.

»Ni ga,« je pomislil s kančkom grenkobe. Čeprav je vedel, da do opoldneva, kot je obljubil Alenki, še zdaleč ne bo mogel priti domov, se zdaj s tem ni obremenjeval. Po preseki se je tiho pretaknil do travnate grbine, ki jo je obkrožalo ruševje. »Tukaj ga počakam, dokler ne pride,« je zatrdno rekel sam sebi. Odložil je nahrbtnik na mehko travo in iz njega potegnili rebrasto steklenico. Na hitro je naredil nekaj požirkov

žganja. »Za zdravje,« si je rekel. Zatem je sedel in si puško položil v naročje. Glavo je položil na nahrbtnik in se zagledal v neskončno nebeško modrino. V takem zatišju mu je sonce toplo zlezlo na obraz, da je trepnil z očmi. Sončna toplota je bila blažena. Zaprl je oči. Puška mu je kmalu zdrsnila iz naročja na tla. Gozdna jasa s hišo v ozadju, z opečnato fasado, je vstala pred njim. Na jasi so za mizo z belim prtom sedeli: nevesta vsa v belem s pajčolanom, ženin v lovski obleki, družica in drug ter ženinov brat in oče. Z dvignjenimi čašami so radostno nazdrav-

jazbec zajca, medvedka je med vsemi plesalci vsa pokončna zaplesala sama. Nemški kratkodlaki ptičar je pazljivo stopal med plešočo družino in na pladnju je za mladi lovski par prinašal velik poročni kolač. Divji prašič, držeč bokal vina, se je po nesreči prevrnil na tla in med vsemi je nastal takšen krohot in direndaj, da je Primož ves zmeden v trenutku odprl oči. Jasa s hišo, mlado-poročencema in živalmi je zbledela v trenutku. »Oh, zmanjkalo me je,« se je zavedal Primož. Nič ni vedel, koliko časa je minilo, odkar je zaprl oči. Sonce je bilo še vedno visoko na nebu. To

ljali mlademu paru. Pri stranski mizi sta s čašama trknila tudi jelena z bogatim rogovjem. Živali, zbrane na svatbi, so zaigrale poročno koračnico. Mački sta igrali na violino in klarinet, medved na kontrabas, zajklja na činele in zajec na boben. Dirigentsko palico je v roke vzela lisica in zaigrali so tako ubrano, da se je srnjak moral takoj zavrteti s srno. Lisjak je pograbil za roko gos,

ga je pomirilo. Pogledal je na police. Bile so prazne. »Od kod so le prišle te sanje?« se je na hitro vprašal. Nekje od daleč mu je prihajalo v zavest, da je podobe iz sanj nekoč moral že nekje videti. Zdaj se je nekje nad njim zakotrljal kamen. Pritisnil se je k tlom in se z roko dotipal do puške. Mrzlo ga je spreletelo po telesu. Srce mu je začelo pospešeno biti. Z ene od polic se je

usul skalnat drobir. Primož je zadrževal dihanje. Tik nad sabo je najprej zagledal glavo s tistimi črnimi smolnatimi roglji. »On je!« Mislil je, da mu bo srce razneslo od nenadne sreče. Podzavestno je dvignil puško in si jo pritisnil v rame. Gams je mirno stopil izza stene in obstal. Dolga dlaka na hrbtu je bila že sivkasta, roglji pa so bili črni, veliki, razkrečeni in smolnati, da so jemali dih. »Lepotec si,« mu je zašepetal Primož. Kot bi ga gams slišal, je sklonil glavo in se ozrl dol proti njemu. Nekje daleč od spodaj ali pa se je slišalo celo z one strani kokrških bregov, je v tistem trenutku nekaj trikrat zamolklo udarilo. »Cahn,« je v trenutku prešinilo Primoža. Z gamsom sta se neopremično gledala, kot bi hotela uročiti drug drugega. Primožu je v prsah plalo kot svečka, ki komaj plameni. Prsta na petelinu mu nikakor ni uspelo umiriti. »Ne, ne morem tega narediti,« je slednjič izustil in popustil puško, da se je nagnila navzdol. Sladka bolečina se je v trenutku razlila po njem. »Pojdi že!« je zdaj na

ves glas planilo iz njega. »Pojdi,« je še enkrat komaj slišno spravil iz sebe. V kotičku očesa se mu je nekaj zasvetilo. Gamsov žvižg je udaril v ostenja Akl. Polica je ostala prazna. »Ko bom imel sina, ga bom pripeljal sem gor v Akle. Pokazal mu bom tega gamsa,« je trdno v sebi sklenil Primož.

»Žvau dobr čut, kašnga človeka ma pred sabo. Tkt, k j nauš nč hudga votu, bo pršva ohk čist do tebe,« je vedno govoril stric Francelj. Primož je spoznal, kako prav je imel njegov stric. Travnate vesine so z vrha Cjanovce čez Zaplato in mimo Hudičevega boršta bežale strmo navzdol. Primož je lovil vsak korak, da ga ni spodneslo. »Sno iz stoga smo poj oktobra, pa tud še novembra spravlal u dolino. S trtam, k smo jm rekl korobetovka, vejnarca, matoga, spen, pa naramnk smo sno dobr povezal u butare. Po tri butare, k j ena imeva tud po sedemdnt kil, smo zvezal u vak, poj smo ga pa odulekl u dolino. Tud po trikrat u enmu dneu smo šl gor, d smo vs stog dol zulekl. Veš Primoš, toj biu

snarjenje.« Sonce, ki je počasi tonilo za Blegoš, je že pozlatilo mehke trave. »Kot bi hodil po samih nebesih,« je pomislil in se ozrl nazaj proti vrhu. Svojim očem ni mogel verjeti. Nekaj deset metrov za njim so ena za drugo šle tri ovce. »Potem sta tisti dekleti res iskali ovce,« je pomislil in se namuznil, ko se je spomnil, kako je tista s kito prešerno zavpila proti njemu: »A jagate?« Tako poln sreče in lahkega srca Primož še nikoli ni šel z lova. Napolnjevalo ga je neizmerno zadovoljstvo, da je tam v Aklah, v tistem skrotastem neobljudenem svetu, nekomu, ki ga je imel v srcu že toliko časa, pustil živeti. »Bec, bec, bec,« je tedaj planilo iz njega. Ozrl se je nazaj. Ovce so mu sledile vse do vasi. Pri hiši strica Franceljna si je popravil puško, ki mu je zlezla z ramena. Takrat se mu je zazdelo, da iz hiše, ki je bila že dolgo prazna, prihaja glasba. Stara slika s počenim zaprašenim steklom je skrivala hišo z opečnato fasado, medveda s kontrabasom, lisjaka z gosjo, jazbeca z zajcem ...

Rezultati javnega natečaja (2016) za literarna besedila z lovsko tematiko

Na Javni natečaj za literarna besedila z lovsko tematiko v letu 2016 (objavljen v *Lovcu*, 3/2016) je prispelo **trinajst** besedil.

Tudi to pot so skoraj vsa prispela besedila dobra, tudi zelo dobra so med njimi! Morebiti je h kakovosti lanske in letošnje bere pripomoglo dolgoletno vztrajno spodbujanje avtorjev prek razpisanih natečajev v *Lovcu*.

Žirija (Franc Černigoj, Bojan Avbar in Edo Krašna) je v predpisanem roku prispela besedila ocenila (upoštevali smo povprečje skupnega števila zbranih točk) in jih razvrstila ...

1. nagrada: psevdonim *Macesen*: **Lovska svatba** – 27 točk

Avtor: **Slavko Prezelj iz Predvora**

Za to zgodbo bi lahko rekli, da je skorajda antologijska, saj bi bila lahko uvrščena v izbor kratke slovenske lovske proze. Zgodba je spretno zgrajena – vleče k branju, četudi pričakujemo tragičen konec (podzavestno pa želimo, da bi se vse srečno razpletlo); pripovedovanje je živo; jezik je dober, do prave mere oplemeniten z narečjem in ljudskimi poimenovanji orodij in opravil; nevsiljivo so (skozi pogovor in pripovedovanje) vpleteni etnološki vložki (snarjenje) ... Do boli močno pričakovanje, skorajda pričrčanje, da se bo slabo končalo, se izteče v sproščujoč srečen konec, kar gre do neke mere na račun kakovosti zgodbe. A prav zaradi tega sproščujočega konca smo avtorju pripravljani tudi to odpustiti. Ljudje v sodobnem času pač še toliko bolj potrebujemo srečne zgodbe ...

Morebiti bodo katerega od bralcev motili pravljčni elementi v zgodbi (ženica s čudežno močjo, prerokovanja ...), ki pa so v ljudskem dojemanju sveta zelo pogosti.

2. nagrada: psevdonim *Jehlc*: **Pod Jehlcem** – 26 točk

Avtor: **Jože Leban - Drolč** z Mosta na Soči

Zelo živo in dobro pisanje.

Družba izbranih lovcev – prijatelj gre poslušat ruševca. Že po poti, predvsem pa v lovski koči, v živem pogovoru, ki je še posebej odlika tega pisanja, drobijo zgodbe, ki so do prave mere duhovite, goste od življenja in polne zdravega odnosa do njega. Pred bralcem oživijo kraji, kjer se vse dogaja (gore in kraji nad Baško grapo, Rut, Grant, Jehlc pod Rodico), vmes so z dogajanjem spretno prepleteni še drobci iz krajevne zgodovine (o tigrovcu Simonu Kosu), pripoved o delu pri železnici (Bohinjska proga), hudomušna prešerna ljudska pisavska pesmica (ki enega od lovcev spomni na pokojnega brata – lovca) in izbrane narečne besede. Morebiti je le konec premalo izdelan.

V vse so nevsiljivo posejane iskrive misli in polnokrvni dogodljaji. Navedimo jih nekaj ...

»Lov je hušji kot krvava griža – krvava griža mine, lov pa ne popusti ... // Jager se prej postara, kot ga sreča pamet ... // Za vsako zdravilo se dobi bolezen ... (Iskriva

iskrivena pesnika in posebneža Ivana Volariča – Feota.) // V seniku sta dva delala ljubezen. 'Bog daj srečo!' je dejal mimoidoči lovec in šel naprej ...«

3. nagrado si delita dva avtorja:

a) psevdonim: *Lovro Koloman*: **Hrnek in druge prigode** – 25,5 točke

Avtor: **Marjan Toš** iz Lenarta

Lovec hodi po starih poteh, se spominja in obuja zgodbe, lovske in druge. Uvodno nostalgичno razmišljanje o časih, ko se mladim lovcom ni nikamor mudilo, ko je vladalo med njimi pravo lovsko tovarštvo; to je razmišljanje o umiranju časov, ki so imeli dušo. Ob koncu celotnega pisanja avtor svoje misli z začetka nadaljuje: »Na stare čase ne spominja skoraj nič, nekdanje viničarije so zdaj lepe hišice ali vinske kleti, s slamo krite cimprače so le še na obledelih razglednicah. I...J Kamor nese oko – polja koruze in pšenice. Narava je izgubila del duše, postala je prazna, marsikje le še na pol živa. Še tista redka mogočna drevesa, ki so koscem in grabljicam dajala senco v poletni vročini, so padla. To je storil človek v neizmernem pohlepu in brez razuma.« (Konec cit.)

Vmes pa so zgodbe o posameznih osebnostih iz prejšnjih časov, mogoče malo idealiziranih, a vrednih spomina: v črno oblečena starka s še bolj črnim mačkom Hrnekom (»kot Lucifer črn maček, edini živi sopotnik na jesen življenja«). Tu je Tinek – sila preprost moder mož, sključen, iskrivega pogleda in jasnih misli. Nikoli ni ustrelil mladičem matere, tudi lisičje ne, saj – vse je dar Štvarnika in nihče nima pravice jemati življenja kar tako, zaradi veselja in zabave. Tu je tudi Pišta, ki se je lovske pravičnosti naučil od očeta. Z njim sta povezani doživeto napisan lov na srnjaka in nedolžna lovska potegavščina, ko mladi lovec, zaveden od starejših lovcev, zastoj išče žolč na jetrih srnjega mladiča ...

Besedilo je napisano spretno, tekoče, z občutkom, s srcem: toplo. Redko preberemo lovske besedilo, v katerem bi bilo toliko lovske etike. Sicer nekoliko razvlečeno, predvsem v drugem delu, zadnja zgodba je že odveč ...

Med dogajanje so posejane modre misli in dobre primere: »Lov je privilegij – za poštenega in pravičnega lovca, ki spoštuje naravo in ceni življenje ...« // »Ugašala je kot sveča v cerkvi ob zadnji molitvi ...« // In še: »Vedno in povsod je dobro biti človek ...«

b) psevdonim *Jazbečar*: **Oprosti, gospodar** – 25,5 točke

Avtor: **Jernej Štrajhar** iz Kamnika

Avtor te zgodbe se je odločil za zelo zdrsljivo temo – zgodbo namreč v prvi osebi pripoveduje pes, kratkodlaki jazbečar. Malokateremu piscu uspe, da v tem načinu pisanja žival ni preveč počlovečena, da ne razmišlja preveč po človeško. Sicer tudi naš jamar pripoveduje s človeškega zornega kota, a spretno napisana zgodba se bere prepričljivo in verjetno. Celotno besede je prilagojeno pripovedovanju živali – recimo, 'sem se razlajal' namesto 'sem se razgovoril'.

Nato si sledijo dela: Pohajač: **In ko ti bom spridil tretjo dušo ...** – 25 točk

Anka Vončina, Idrija

V slogu kronik tavrčarjansko napisana zgodba (osrednja oseba značajsko spominja na Polikarpa Khallana iz Tavčarjeve Visoške kronike.). To je pisanje, ki težko leže v bralčevo dušo: čuti se namreč, da je vse res!!! Tudi take zgodbe je pisalo trdo življenje v gorskih samotah (danes težko razumljivi odnosi med samotnimi sosedi, nasilje v družini, ugrabitve, uboju ...). V srži te zgodbe je namreč nenavadno hudoben kmet, ki se bolj kot s kmetijo daje s krivolovom in prodajo uplenjene divjačine. V sanjah se mu prikaže hudič, mu zagrozi in napove: »*Ali greš z menoj ali se spravi na prava pota! Izbiraj: ali vzamem duše tvojih, katerih smrt boš imel na vesti in ti bo raztrgala kot kamen trdo srce. Vzel ti bom bližnje ali manj bližnje, ljube ali sovražne, to mi pripada. Vedi pa tudi, če boš vztrajal na svoji poti, za tvoj rod v teh razorih ne bo več prostora!!!*« (Konec cit.) Kmet se za hudiča v sanjah in njegove napovedi ne zmeni in vse se uresniči. V prepiru ubije soseda; žena, ki jo je ugrabil in jo na silo privedel na svoj dom, živa zgori na domačem ognjišču; sina ubijejo na lovu. Povrh vsega drugi sin pred nasilnim očetom pobegne od doma in se nikoli več ne vrne ... Ostareli kmet se še enkrat poroči, ima še druge otroke in zgodba se zaključí: »*Po tem tretjem dogodku, ko je bil na lovu smrtno zadet njegov sin, je tudi stari Šakrameonte klecnil pod bremenom zla. Ves siv in starikav je zavezal culo, zbral svojo otročad, se prijel mlade žene pod roko in jo mahnil v svet ...*« (Konec cit.)

Ob vsej grozi, ki veje iz zgodbe, so manjše nerodnosti manj pomembne. Recimo: v začetku 19. stoletja na samotnih gorskih kmetijah verjetno niso imeli setrov, bieglav in terierjev. Pa tudi ruševcev v Trnovskem gozdu ni bilo. Morebiti pa avtor ni lovec ...

Tisov Srečko: **Jesenski čas** – 25 točk

Zlatko Krivec, Ajdovščina

To je do skrajnosti zbita – zgoščena pripoved. Čisti lov, povezan z rdečo nitjo okvirne zgodbe – vnukinja in vnuk želita s starim tatom na lov na jelena; ta jima objubi, da ju vzame s sabo poslušat jelenji ruk, ko jelena upleni. Upleni ga – to je osrednji del zgodbe – in izpolni objubo otrokoma: »*In res smo naslednji dan šli. Jeleni so rukali povsod okoli nas. Bilo je na moč shrljivo in veličastno ...*« (Konec cit.)

Zgodba je napisana neposredno, občuteno in doživeto, brez kdaj tudi nepotrebne literarnega leporečja. Čisti lov, ki je za pravega lovca božji dar ...

Prodnik: **Enolončnica** – 25 točk

Jože Leban - Drolč, Most na Soči

Že začetek pritegne, že prvi stavek obeta: »*Dan se je prevešal v drugo polovico, ko sta se Slavko in Pepi ustavila pri koritu ...*« Bralec podzavestno takoj pomisli, to bo dobra zgodba!, pa še sam ne ve, zakaj. Morebiti v njem vzbudi spomin na žlahtno, tudi lovsko pisanje iz prejšnjih časov ...

In res – že prvo srečanje z osrednjo osebo – Slavkotom (iz spremnega uvoda vzemo, da je zgodba napisana po pripovedovanju pokojnega lovca Slavka Tomažiničiča) je za bralca sproščujoče – to je simpatičen lovski in splošnočloveški original, prepoznaven po svojem neposrednem izražanju, začinjenim z domiselnimi besednimi mašili. Za vzorec tale navedek z začetka: »*Nagnil se je naprej in z močnimi požirki pil. 'Porka malora, kako je dobra.' In se je še enkrat nagnil naprej in pil.*

'Počasi, Slavko, počasi, saj si vedno pravil, da voda še za v čevlju ni dobra.'

'*Porka malora, tam pod prekletimi stenami sem se premislil, orko dijo. Dobro, da so Italijani naredili to korito za mule, razumeš, da lahko pijeva.*'« (Konec cit.)

Cela pripoved je živo napisana, polna domiselnega zdravega humorja, ki ima korenine v neposredni kleni ljudskosti dojemanja sveta.

Prav tako so resnične druge osebe, nekatere zelo prepoznavne, zato sklepamo, da tudi zgodba sama temelji na resničnem dogodku. Konec pa le ni tak, kot ga bralec podzavestno pričakuje. Kot bi nekaj manjkalo ...

Opomba: Zgodba je bila že poslana na natečaj za najboljšo lovsko zgodbo pod psevdonimom 'Krempelj', in sicer v letu 2012. Takrat je bila predlagana za objavo v *Lovcu*, a doslej še ni bila objavljena.

Milan: **Iz take smo snovi ...** – 24,5 točke

Štefan Kutoš, Ljubljana

To je zrelo razmišljanje zrelega lovca o naši minljivosti, o naši 'enosmerni poti', saj ... »*Pridejo leta, ko se ne dogaja več drugim, pač pa tebi. Ko se res zaveš, da je mletje časa neusmiljeno in da je ulica enosmerna. ... Tedaj na novo zastaviš razmisleke o trpljenju in bolečini, o življenju in o smrti ...*« (Konec cit.)

»*Kajti: iz take smo snovi kot sanje, nismo le razumski, vodijo nas tudi čustva, strahovi, empatija, sočutje in spoštovanje življenja. ... Ravno naša končnost nas dela nepopolne, a človeške.*« (Konec cit.)

O vsem mogočem razpreda ostareli lovec, v življenju preizkušen: o drugačnem odnosu do divjadi in lova sploh, na stara leta; o naravi in njenih potih; o pticah in o na novo prvi nas naseljujočih se živalih ..., a vedno se vrača k naši minljivosti in neizbežnemu: »*So reči, katerim ne moremo ubežati: dokler se da, jih odrivamo stran, a prej ali slej so tu. Trpljenje, bolečina, smrt, česa se najbolj bojimo?*« (Konec cit.)

Zaradi vsega povedanega, in še zaradi drugega v tej zgodbi, bi temu pisanju lahko rekli 'esej o minevanju' ...

Vsekakor je pisanje večje, kar nekaj je dobrih metafor. Recimo: »*Ni mu bilo do strela, hotel si je podaljšati ugodje tega prijetnega oktobrskega ždenja in pustiti mislim, do so še naprej umirjeno krožile in se mehko dotikale druga druge – kot kolobarčki, ki se začnejo utrinjati na vodnem ogledalu ob prvih redkih kapljah dežja.*« (Konec cit.)

RWS: **Zmotil se je** – 24,5 točke

Mitja Hribar, Kranj

Dogajanje v tej zgodbi poteka na dveh ravneh. Med lovskim pogrebom starejšega lovca se avtor, njegov vnuk, spominja tudi že umrlega lovca v najboljših letih. Ta pred bralcem oživi skozi to deloma zabrisano spominjanje, skozi davni lov na gamse, ko sta živa še oba. Stari oče ob uplenitvi gamsje koze reče, da je ta njegov zadnji gams, mlajši lovec pa mu prešerno napove uplenitev še najmanj dveh. A zgodi se, da mlajši lovec umre, stari oče pa upleni le še enega gamsa – umrlí se je torej v svoji napovedi zmotil ...

Jezikovno je pripovedovanje precej ohlapno (izrabljene in tudi po nepotrebnem tuje besede, ponavljanja ...), a vmes so tudi dobre primere: »*Še dobro, da ima (fant) ušesa, drugače bi mu šel nasmeh okoli glave.*« // »*Gamsi z roglji, na katere bi lahko nataknil žlebove ...*«

Dušec Lotmerski: **Leti, leti, golob divji ...** 24,5 točke

Dušan Žižek, Radenci

Opis spominjanja, dobro napisano. Opisi so natančni, besedje je bogato. »*Njegovi spomini so več kot le 'živi spomini'. Ko se jih dotakne, ... / začuti toplino ali mraz tistega dne, vidi, kako visoko je bilo na nebu sonce tedaj, opazi, v katero smer so se pomikale ofčike na modrem svodu, začuti vonj tedanjega zraka, smer vetra ... / Njegovo podoživljanje je popolnejše od filma, ki ne posreduje vonjav, kjer se predmetov v njem ne da dotakniti ... /*« (Konec cit.)

Lova je zaprav malo, skoraj nič. So le lovci, privilegirani v tedanjem svetu. In so sanje – o svobodi, ki je rdeča nit celotnega besedila: »*Svoboda je naš fant cenil na vsa moč. Zaznaval jo je na svoj poseben način, ko si jo je predstavljal, da je dosežena najbolj resnično v zraku ... / Svoboda na krilih. Razumel jo je kot polet v katero koli poljubno smer. Zato se mu je pogosto ponoči sanjalo, da tudi sam zna leteti ...*« (Konec cit.)

Fant v sanjah ni nikoli začutil vrtoglavice. In bal se je časa, ko ne bo več znal sanjati, da leti. In prav zaradi sanj o letenju, ki mu je pomenilo svobodo, so se v njem ugnezdili golobi grivarji in vse, kar je bilo z njimi povezano. Ko v gozdu vzame goloba iz gnezda in ju na silo tlači v kletko – pri tem nemu po nesreči zlomi perut – hoče zaprav to svobodo ujeti. Golob z zlomljeno perutjo brani svojo svobodo – kot starogrški mislec Sokrat z življenjem brani svoje življenje. Kasneje drugega goloba spusti. »*Ko je gledal za njim, kako izginja v jasni modrini svobodnega neba, si je fant, s solzami v očeh, v svojem nežnem srcu koprneče začel, da bi golob svobodno in srečno živel v naravi. ... / V svoji duši je začutil srečo. Svoboda ...*« (Konec cit.)

Občuteno vnašanje narečnih besed, predvsem skozi babično pripovedovanje, ki je zanj vez s starimi časi, pisanje naredi bolj pristno. Vpleteno je tudi že kar etnološko opisovanje pridobivanja ledu po starem, kar zgodbo bogati.

Odveč in zato neumesten pa je vložek o sejmu in Radgoni in o LZS, ki bolj spominja na poročila o dogajanju v lovski organizaciji, kar pa spada v istoimensko rubriko v 'Lovcu'. To seveda ne spada v literaturo, niti v lovsko ne. Pa še zgodba je zaradi tega daljša, kot predpisuje uradni razpis ...

Kekec 2311: **Zgodbe iz lova na jelene** – 23,5 točke

Simon Ferlinc, Maribor

Boljši je splošen uvod – misli o lovu, doživljanje različnih vrst lovov. Tu je pisanje neposredno, nič ni odvečnega.

Sledijo štiri zgodbe o lovu na jelene, od katerih bi prvo (*Skupni lov*) lahko izpustili: ko čakamo, da se bo kaj zgodilo, je že konec. Druga zgodba (*Ta pravi jelen*) je dobra, v sebi zaključena, in izzveni v hvaležnost, da nam je dano, da smo lovci: »*Kako bolj polno je lahko življenje, če si lovec!*« Tretja in četrta zgodba (*Hojnica, Privezani jeleni*) nista tako močni. In določene stvari tudi ne sodijo v literaturo, recimo, ko avtor 'Zgodb ...' omenja knjigo o jelenih, ki jo je napisal Blaž Krže ...

Jenez Jernejov: **Že davno, a kot bi bilo** – 22 točk

Ivan Božič, Podnanost

Zgodba sama je sicer doživeto napisana, a nekako klišejska, pa še jezikovno neizčiščena. Ostareli lovec na preži razmišlja o lovu na divje prašiče v času njegove mladosti in ga primerja z današnjim odnosom lovcev in tudi uradne lovske politike do te divjadi.

»*Prišli smo celo tako daleč, da lovske pravičnosti ni več, prašiče lovci obravnavamo kot kugo. Izsilili smo celo neke odločbe, ki nam dovoljujejo pobijati vse, kar je podobno prašičem. Če nekdo 'pomotoma' upleni brejo ali vodečo svinjo, samo zamahne z roko in reče: 'Kaj se sekirate, ena svinja več ali manj, bo vsaj škod manj ...'*« (Konec cit.)

Ob tem razmišljanju se spomni svojega prvega uplenjenega prašiča in ta spomin doživeto opiše.

Ronhič: **Skozi lovsko puberteto** – 19 točk

Zdravo Mazora, Breginj

Tuji lovski gostje (italijanski) prihajajo, sprva s strahom, upajo, dvomijo, na koncu uplenijo. Lova je bolj malo, saj so zalazi in uplenitve same le omenjene, v ospredju je bolj lovska družabnost – ki pa je žal na skoraj prostaški ravni. Vse je namreč začinjeno z neokusnimi šalami.

Mogoče je avtor tega besedila čutil, da mu je pisanje ušlo malo čez, in je zato dal tak naslov.

Za žirijo:
Franc Černigoj

Foto: J. Papež – Grča

Obnovitvena usposabljanja za lovske čuvaje

V zadnjih številkah našega glasila Lovec je bilo kar nekaj prispevkov, ki so se vsebinsko nanašali na lovske čuvaje. Nekateri prispevki opisujejo različne raziskave, nekateri pa omenjajo lovske čuvaje in ob navedbah razmišljanj navajajo napačne avtorje. Tako v eni izmed zadnjih številk glasila Lovec dr. **Marjan Toš** piše o izrečenem »famoznem« stavku »izobraževanje lovskih čuvajev na zalogo« in ob tem navaja, da je avtor tega stavka nekdanji predsednik LZS, torej jaz. Moram ga popraviti in biti korekten tudi do pravega avtorja omenjenega stavka, ki je bil izrečen v času mojega prvega mandata: ta stavek je ob obravnavi ustrezne tematike namreč izrekel takratni predsednik Komisije LZS za gospodarsko-financično poslovanje **Jožef Roman Grah**. V različnih predstavitev pa sem stavek uporabil tudi jaz, a z navedbo pravega avtorja. To navajam zaradi klica, ki sem ga bil deležen od avtorja stavka. Pa nič hudega, pač pišemo marsikaj ...

Komisija za lovskočuvajske izpite (komisija) in LZS sta v minulem letu sodelovali s pristoj-

nim ministrstvom (MKGP) pri spremembah *Pravilnika o spremembah in dopolnitvah Pravilnika o organizaciji lovskočuvajske službe*, o vsebini in pogojih za opravljanje izpita za lovskega čuvaja ter o obliki izkaznice in službenega znaka (Pravilnik 2016), ki je bil objavljen v Ur. listu RS, 46/2016. Bistvena novost pri tem je, da mora predlagani kandidat za opravljanje lovskočuvajske službe v zadnjih petih letih opraviti t.i. *obnovitveno usposabljanje*. Vsebuje tudi še nekaj drugih sprememb, o katerih pa na tem mestu ne bomo razpravljali.

Predpisano obdobje obnavljanja je pet let in je terminsko obdobje enako kot pri nekaterih drugih obnovitvah dovoljenj (»licenc«); na primer obnovitveno usposabljanje za usposobljeno osebo. Od leta 2008 je LZS organizirala tudi več tečajev za lovske čuvaje na leto, ker je bil izražen interes lovskih družin za nove lovske čuvaje. Tako smo vsako leto organizirali po dva tečaja za lovske čuvaje, v nadaljevanju pa bo glede na zadostno število lovskih čuvajev organiziran le po eden na leto in na različnih krajih Slovenije. Vrstni red določa Komisija LZS za izobraževanje glede na potrebe in kandidate na razpisih za tovrstno usposabljanje.

Komisija je pri svojem dosežanju delu ugotavljala, da je treba skrbeti za neprekinjeno izobraževanje lovskih čuvajev, zato tudi vsako leto predvidi teme za usposabljanje oziroma obnovitveno usposabljanje in pri tem določi oziroma imenuje tudi nosilce. Tematika je usmerjena v zakonodajno področje in tudi

v splošno tematiko s področja lovstva, pomembno za lovske čuvaje (npr. lovsko strelivo ipd). Po Pravilniku (2016) se za obnovitveno usposabljanje štejejo tista usposabljanja, ki jih organizirajo LZS, ZGS, lovska inšpekcija ali ministrstvo, pristojno za divjad in lovstvo. Usposabljanje, ki ga organizirajo usposobljene člani-

Preglednica številka 1: Pregled usposabljanj oziroma predavanj za lovske čuvaje

Zap. št.	Datum	Kraj	Prijavljenih	Udeležba	Opomba
1.	27. 10. 2016	Kozina	250	192	obnovitveni LZS
2.	28. 9. 2016	Celje	343	261	obnovitveni LZS
3.	16. 9. 2015	Celje	327	215	obnovitveni LZS
4.	7. 4. 2015	Celje	378	329	obnovitveni LZS
5.	18. 6. 2013	Most na Soči	20	16	ZLD Zgornje Posočje
6.	7. 5. 2013	Most na Soči	39	33	ZLD ZP
7.	14. 3. 2013	Kranj	99	88	ZLD Gorenjske
8.	16. 3. 2013	Idrija	120	94	LZ Idrija
9.	20. 11. 2012	Radenci	31	27	ZLD Prlekije
10.	4. 4. 2012	Nova Gorica	62	44	ZLD Gorica
11.	30.11.2011	Radenci	66	67	ZLD Prlekije
12.	5. 10. 2011	Celje	62	54	SK ZLD Celje
13.	11. 6. 2011	Podgorje	78	57	ZLD Koroške
14.	1. 9. 2010	Ljubljana	101	87	ZLD Ljubljana
15.	14. 6. 2010	Most na Soči	29	29	ZLD Gornje Posočje
16.	12. 6. 2010	Kranj	77	89	ZLD Gorenjske
17.	14. 5. 2016	Kočevje	77	67	ZLD Kočevje
18.	22. 5. 2010	Maribor	126	108	LZ Maribor
19.	1. 9. 2010	Koper	43	43	LZ Koper
20.	6. 5. 2010	Novo mesto	71	71	ZLD Novo mesto

ce (OLZ/ZLD), je dobrodošlo, vendar ne zadostuje zahtevanim merilom, da bi se štele za obnovitveno usposabljanje v pomenu Pravilnika (2016). Kljub vsemu je treba poudariti, da se morajo lovski čuvaji usposabljati na račun upravljavca lovišča, kar pomeni, da je to še ena dodatna možnost za pridobivanje različnega potrebnega znanja lovskih čuvajev. Za slednji način se ne odloča prav veliko upravljavcev lovišč, res pa je, da o tem nimamo natančnih podatkov. Poznamo tudi primere dobre prakse, kot je ZLD Notranjske, ki že 19 ali 20 let zapored vsako leto organizirajo srečanje lovskih čuvajev in lovskih mojstrov, na katerih organizirajo tudi poučna predavanja.

Čeprav je bil Pravilnik (2016) objavljen oziroma sprejet šele lani, je Komisija LZS za izobraževanje že predlani v sodelovanju s pristojnimi organizirala obnovitveno usposabljanje za lovske čuvaje. Udeležili so se ga lovski čuvaji, ki imajo sklenjeno pogodbo z upravljavci lovišča, in tudi tisti, ki ga nimajo, a imajo opravljen izpit za lovskega čuvaja. To dopolnilno usposabljanje je bilo vsem udeležencem vpisano v aplikacijo Lisjak, tako kot sta bila vnesena tudi oba lanska.

Pri tem smo se predlani in tudi lani srečevali s podobnimi težavami ali, bolj rečeno, bolj z eno težavo. V aplikaciji Lisjak je bilo navedeno, da je pri dopolnilnem izobraževanju za »omejeno število udeležencev«. Ko je število prišlo do te meje, se je aplikacija avtomatično zaprla. Kasneje pa smo ugotovili (in še ugotavljamo), da se posamezniki prijavijo, t.j. »zasedejo« mesto, usposabljanja pa se ne udeležijo. Podobna situacija je pri prijavah prek Lisjaka tudi na drugih področjih! Ugotavljamo tudi, da vsi člani v aplikaciji Lisjak nimajo vpisanega rojstnega kraja, poklica in stopnje izobrazbe, kar je že nadstandard.

Na obnovitvenem tečaju leta 2015 v Celju smo ob usposabljanju zagotovili tudi predstavitev celjskega podjetja, s katerim smo se dogovarjali o pripravi slovenskega delovnega kroja, med drugim tudi oblačil, ki bi jih uporabljali naši lovski čuvaji. Pri tem je podjetje anketiralo prisotne in ob tem tudi poskrbelo žrebanje ter podelilo nagrade trem lovcem. Prek fakultete za varnostne vede smo na istem usposabljanju opravili anketo in nato s prispevkom sodelovali pri Monografiji iste fakultete.

V nadaljevanju navajam po-

datke o obnovitvenih in drugih usposabljanjih lovskih čuvajev. Po znanih in pridobljenih podatkih je bilo organiziranih dvajset usposabljanj na različnih ravneh.

Lani (2016) je bila izražena dodatna potreba po obnovitvenem usposabljanju, zato je bilo drugo usposabljanje z isto tematiko tudi v Kozini. Vsebina obnovitvenega usposabljanja za leti 2015 in 2016 je objavljena v članskem delu Lisjaka in je dostopna vsem članom. Predlagamo, da vsebino obravnavajo LD tudi v okviru izobraževanj svojih članov.

V sklopu obnovitvenih usposabljanj je bilo kar nekaj pobud, izpostavljenih nekaj vprašanj, ki smo jih razčistili že med predavanji. Vsakič pred obnovitvenem usposabljanjem smo lovske čuvaje pozvali, naj nam vprašanja pošljejo vnaprej. V vseh štirih predavanjih je bilo vprašanj zgolj za peščico, pa še večina bi morala biti vsebinsko znana udeležencem že na podlagi potrebnega poznavanja predpisov, ki urejajo posamezno področje dela. Predloge letošnjih obnovitvenih usposabljanj navajam v strnjeni obliki, o njih pa bo treba spregovoriti v okviru pristojnih komisij.

1. Predsednik OLZ je v Kozini prebral pismo županje iste občine, v katerem je predlagala, da bi lovski čuvaji imeli več pooblastil tudi glede naravovarstvene zakonodaje (nadzor v gozdovih, nabiranje gozdnih sadežev in podobno).

Predlagali smo, da županja tak predlog naslovi tudi na Skupnost slovenskih občin. LZS glede ureditve »naravovarstvenega nadzornika« že opravlja določene aktivnosti in jih je opravljala tudi v prejšnjih letih, vendar žal neuspešno.

2. Udeleženci so predlagali, da bi na novo pripravili Dnevnik lovskega čuvaja v fizični obliki. Na usposabljanju je bila predstavljena tudi elektronska oblika, prav tako je elektronska oblika nastavljena tudi na članskih spletnih straneh aplikacije Lisjak.

3. Udeleženci so predlagali, naj bi na spletnih straneh objavili vzorec pogodbe med upravljavcem lovišča in lovskim čuvajem, v katerem naj bi bile opredeljene konkretne obveznosti lovskega čuvaja v odnosu do upravljavca lovišča (nagrajevanje, zagotavljanje opreme ...).

4. Udeleženci so predlagali pomenjenje oblačil lovskega čuvaja, ki naj jih zagotovi upravljavec lovišča ali pa naj čuvajem omogoči nakup oblačil (vsaj jopiča).

Pojasnjeno je bilo, da se je LZS

že pogovarjala s posameznimi podjetji in da je idejni osnutek o tem že na LZS. Ideja se bo še dopolnjevala glede zagotovitve enotnosti delovnega kroja.

Navedene predloge je treba obravnavati v okviru komisij UO LZS (KOPV, Komisija LZS za izobraževanje, posebna Delovna skupina za lovski kroj).

S ciljem zagotavljanja enotnosti delovanja lovskih čuvajev, zagotavljanja njihove strokovnosti je treba na ravni LZS ustanoviti tudi stalno komisijo UO LZS, ki bi posebej skrbela za področje lovskočuvajske službe. Komisija za lovskočuvajske izpite skrbi zgolj za izpite in do zdaj še za nekaj več aktivnosti, kot od nje pričakujemo. Zaradi izvajanja dobrih praks je treba zagotoviti tudi komisije na OLZ/ZLD (ena rešitev je – po vzoru ZLD Notranjske). S takšnim pristopom bo zagotovljen stalen razvoj ustrezne lovskočuvajske službe, ki bi svoje področje dejavnosti lahko celo razširila v pomenu vloge naravovarstvenih nadzornikov.

Vsem članom komisije, predavateljem in nosilcem se zahvaljujem za dosedanje delo. Pričakujem pa, da bo s skupnimi aktivnostmi področje dela lovskih čuvajev in tudi z dejavnostjo lovskih čuvajev samih to področje dejavnosti napredovalo v kakovosti in da bomo sistem s tega področja čim bolj poenotili tudi na ravni LZS.

Dr. Srečko F. Kropce, predsednik komisije

Dolenjski lovci smo praznovali 70-letnico

Zveza lovskih družin Novo mesto je 21. 10. 2016 na slavnostni način obeležila 70-letnico dolenjskih lovskih družin in tudi dolenjske območne zveze.

Združeni rigisti ZLD Novo mesto

Proslava je bila v prelepem avditoriju kmetijske šole Grm – Sevno pri Novem mestu. Predsednik ZLD Novo mesto **Franč Jarc** je v svojem uvodnem govoru spregovoril o zgodovini, naših skupnih uspehih in se ozrl tudi v prihodnost. Slavnostni govor je popestril skupni pozdrav praporov vseh lovskih družin in še posebno vodilnega lovskega prapora ZLD Novo mesto v rokah praporščaka **Rada Radovića**. Naj omenimo, da je bil prav naš prapor razvit leta 1958 kot prvi lovski prapor v tedanji državi. Govor je popeljal zvok iz lepo ohranjenega lovskega roga LD Dobrnič, kakršne je naša ZLD podeljevala lovskim družinam kot nagrado za dosežene uspehe pri gojitvi divjadi. V rokah solista **Duška Štepc**a je rog z lepim in donečim glasom opomnil prisotne na našo skupaj prehojeno preteklost in oznanil prehod v prihodnost, za katero smo odgovorni mi vsi. »Kot zrna pšenice ob žetvi, bodimo lovci enotni ter združeni; skrbno odstranjujmo plevel, ki kvari kakovost kruha,« je rekel govorec. »Družine poiščite te rogove, prav vsi ste jih dobili v preteklem obdobju, to je namreč naše bogstvo in odraz našega odnosa do naše lovske kulturne dediščine,« je še dodal!

Dolenjci smo zelo ponosni na zeleno bratovščino, je poudaril predsednik ZLD Novo mesto, ki letos slavi 70-letnico ustanovitve pretežne večine lovskih družin in tudi območne zveze, ki je od leta 1946 sicer delovala po dekretu LRS kot podzveza Občine Trebnje in Občine Novo mesto. Leta 1954 sta se podzvezi združili v območno *Lovsko zvezo Novo mesto*, ki deluje kolikor mogoče najbolje še dandanes, pod imenom *Zveza lovskih družin Novo mesto*. Zgodovina lovstva pri nas sega še bolj nazaj, ko je bila skozi stoletja ureditev lovstva na tem območju drugačna in ko »mali človek« skoraj ni imel možnosti za galgen lov.

Upravičeno smo ponosni na popreteklo zgodovino, saj je pri nas na Brezovi rebri že leta 1943 nastal prvi zapis nove lovske ureditve, ki je urejal lov predvsem za potrebe prehranjevanja borcev, hkrati ščitil razmnoževanje divjadi in predvidel tudi ureditev lova po končani vojni, kar je bilo nekaj edinstvenega v tedanji okupirani Evropi. Na gozdni jasi Frata, v gozdarski bajti, ki stoji v neposredni bližini Brezove rebri, so se rojevale vse zamisli in zapisi. Napredni in razgledani lovci so prav na Frati po vojni nadaljevali s svojim plemenitim delom poučevanja in vzgoje zelene bratovščine.

Vsako leto so se tod zbrale delegacije lovcev iz vseh družin naše območne zveze in proslavile takratni državni praznik s slavnostno skupščino, ki se je praviloma naslednji dan končala z »vzorno brakado«. Vodilni lovski mošje, od katerih naj omenimo **Franja Bulca** in njegove ožje sodelavce, so izkoristili prijetno s koristnim. Delegacije lovskih družin, ki so se udeležile teh slovesnosti, so izobraževale in poučevale, kako se organizirati v lovskih družinah, kako pravilno in lovsko pošteno loviti, kako love med seboj razlikovati glede na divjad, ki jo lovimo, in glede na načine lova. Uporabljati so začeli glasovne znake z lovsкими rogovi, osvajali različne lovske izraze, se naučili častno pokloniti divjadi za lovski blagor – pozdrav lovini, uporabljati znake z zelenimi vejicami in še kaj. *Lov Frata* je postopoma postal tradicionalen, lani je bil že 66. po vrsti.

Od leta 1946 so lovske družine skrbno gospodarile z divjadjo in lovišči. Dediščina stare države pred drugo svetovno vojno je bila skromna. Divjadi je ostalo le za vzorec in treba jo je bilo varovati in jo pustiti, da bi se namnožila do take mere, da bi bile vrste neogrožene za svoj obstoj in bi bila njihova številčnost še sprejemljiva glede na okolje, predvsem za gozdarstvo in kmetijstvo.

Gozdarski inž. **Rupert Brovet**, ki je bil po vojni na novomeški območni zvezi zadolžen za gojitev divjadi, je skupaj z lovsкими družinami pripravil t.i. *bonifikacijo lovišč* z oceno številčnosti posameznih vrst in vsemi potrebnimi ukrepi za nadaljnje upravljanje z njo. Pogled na to zgodovinsko gradivo je zares zanimiv, predvsem glede ocene številčnosti posameznih vrst. Medveda in še nekatere druge vrste so popolnoma zavarovali (zaščitili), srnjad le za nekaj let in enako tudi jelenjad.

Poleg sestava Orkestra slovenske Policije so slovesnost popestrili harmonikarji ZLD Novo mesto.

Vse foto: D. Gros

Priznanje Lovske zveze Slovenije je prevzel predsednik ZLD Novo mesto Franc Jarc.

Lovili so le divjad številčno dobro zastopanih vrst: poljskega zajca, jerebico, lisico, kuni, jazbeca in divjega prašiča. Po nekaj letih, ko se je v loviščih stalež divjadi občutno izboljšal, so začeli loviti srnjad (sprva le na mladiče in srnjake), srne pa so skrbno varovali še vse desetletje. Za zdajšnje pojmovanje naših načrtovalcev je to nekaj nesprijemljivega. Pa vendar so bili rezultati preproste hlevske kmečke miselnosti zelo uspešni. Prav v vseh lovskih družinah na območju celotne območne zveze in Slovenije se je srnjad namnožila do take mere, da smo po letu 2004 in vse do 2015 lahko opravljali dobesedno redukcijske odstrele. Glede na to, da nam ŽGS ni verjel, da podatke o izgubah srn pošteno vnašamo v svoje evidence podatkov, nam je predpisal še dodatni, za nas nesprijemljiv ukrep: t.j. absolutni odstrel srn glede na število uplenjenih srnjakov ne glede na izkazane izgube. ŽGS je tako prakso začel izvajati

najprej pri nas na območju ZLD Novo mesto. Po nekaj letih, ko je ŽGS ocenil (v nasprotju z našim prepričanjem), da ukrep deluje, so tak način načrtovanja prenesli na vso Slovenijo.

Statistika dokazuje, da smo v tistem obdobju v naših loviščih tako izgubili od 30 % do 40 % več srn 2+ kot srnjakov te starostne kategorije, kar je po našem prepričanju v neskladju z vsemi merili načrtovanja. Rezultat je zdajšnje drastično zmanjšanje številčnosti srnjadi prav v vseh loviščih! Tam pa, kjer je tudi stalno prisoten volk, ki se uspešno širi, pa je stanje celo katastrofalno. Vse to dokazujejo štetja srnjadi na skupnih lovih in neuresničeni odstrel trofejnih srnjakov in tudi vseh drugih kategorij srnjadi.

Po treh letih načrtovanja (z obveznim 20 % odvzemom lanščakinj in svinj 2+) skoraj ni divjih prašičev. A vse to je verjetno tudi glavni cilj takšnih ukrepov. Škode od divjih prašičev pri nas praktično ne poznamo več, saj je nima kdo povzročiti.

Lovci kljub temu nismo izgubili upanja in predvsem ne poguma (tako kot ga nismo skozi vso našo zgodovino). Čaka nas nov izziv, to je popravek stanja, do katerega so nas privedli načrtovalski uradniki in na katerega lovci glede na določbe veljavnega Pravilnika o načrtovanju nimamo nikakršnega vpliva in možnosti za uveljavitev svojih predlogov.

Tako smo svojo 70-letnico praznovali tudi z nekaj grenkobe glede na opisane razmere v naših loviščih. Vendar smo jo praznovali enako kot vse dosedanje okrogle obletnice: slavnostno in ponosno; še bogatejši, kar zadeva naše dosežke, spoznanja in predvsem lovsko kulturo v okviru naše zve-

ze, ki smo jo pripeljali do visoke ravni.

Glede na naše skromne prihodke in varčevalne ukrepe so nam ob praznovanju pomagali naši lovci in prijatelji darovalci. Zato se moramo zahvaliti vsem, ki so nam priskočili na pomoč. Za podarjeno vino **Lamberto Patetu** iz LD Mirna Peč, sadjarju **Cirilu Brečku** iz LD Šentjanž za jabolčni sok in jabolka, **MIM mesarstvu** iz LD Trebelno za ugodnost pri nakupu mesarskih izdelkov, **Kmetijski šoli Grm** iz Sevnega pri Novem mestu za gostoljubje v prostorih, oblikovalki vabil, nalepk in drugih potrebnih slavnostnih materialov ter scen za praktično vse naše prireditve, mag. **Darji Gros**, Tiskarstvu S-tisk iz Mirm, **Gregorju Bolčini** z LZS za pomoč pri organizaciji, **Kuharskemu servisu Čož** iz Novega mesta za vse popuste in ugodnosti pri pogostitvi, ki so nam jih nudili, in **vsem lovcem dobre volje, še posebno pripravnicam in pripravnikom** za pomoč pri izvedbi prireditve.

Zahvala vsem, ki ste prireditve množično obiskali; več kot 350 nas je bilo. To kaže na našo dobro organizacijo in obveščenost lovcev v lovskih družinah in po spletni strani ZLD Novo mesto, kjer je bilo objavljeno vabilo dva tedna pred slavnostno prireditvijo.

Posebna zahvala velja županom in podžupanom trinajstih občin z našega območja, ki so nas razveselili s svojo prisotnostjo, nam izročili priznanja in izrekli zahvale za dosedanje delo ter namenili nekaj spodbudnih in zahvalnih besed, ki smo jih bili še posebno veseli. Le dve občini se na vabilo nista odzvali.

Torej le nismo neopazni, kot morda mislijo nekateri. Tudi zato se moramo izkazovati pozitivno kjerkoli in kadarkoli je možno; za vse tiste, ki imajo občutek prave pripadnosti zeleni bratovščini, ki jih je več kot dovolj. Nekateri morajo o tem še razmisliti.

Program proslave je bil zelo bogat. Povezovalec, znani avtor številnih prireditev in Slakovih pesmi **Slavko Podboj**, je čudovito vodil program, za kar smo mu iskreno hvaležni. Poleg gostov, sestava Orkestra Policije Slovenije, so nastopili naši združeni rogisti (Rogisti ZLD Novo mesto, Rogisti LD Trdinov vrh in Šentjernejski rogisti) pod vodstvom umetniškega vodje **Gorana Kranjca**, Lovski pevski zbor Zveze lovskih družin Novo mesto pod vodstvom umetniškega vodje **Robija Markoviča**, Harmonikarji ZLD Novo mesto pod vodstvom **Vojka**

Makovca. Vse skupaj kaže na velik uspeh vodstva ZLD in strokovnega tajnika ZLD Novo mesto **Staneta Gabrijela** na kulturnem področju. Seveda brez naših poštvalnih lovcev, ki neutrudno in poštvalno delajo na tem področju, ne bi šlo. Naj posebej omenimo Šentjernejske rogiste, ki so letos postali državni prvaki, kar si vsi skupaj štejemo za veliko čast in se jim na tem mestu zahvaljujemo za velik dosežek, ki nam pred desetletjem ni bil dosegljiv.

Vsem lovskim družinam naše Zveze, vsem sosednjim Zvezam, Lovski zvezi Slovenije in vsem občinam našega območja ter zaslužnim posameznikom in društvom smo podelili spominske listine naše zveze. Listino LZS sta prejela častna praporščaka **Franc Eršte** in **Tone Merlin**. Tako listino sta ob tem dogodku prejela tudi nekdanji predsednik ZLD Novo mesto in član UO LZS **Miha Božič** ter aktualni predsednik **Franc Jarc**.

Tudi tokrat je Lovsko zvezo Slovenije na našem slavlju zastopal generalni tajnik mag. **Štefan Vesel**, za kar se mu posebej zahvaljujemo.

Kot vse prireditve in slovesnosti doslej so s svojimi prapori počastili tudi ta veličastni zbor prav vsi ponosni praporščaki naše ZLD. Posebna zahvala velja nosilcem naših simbolov, ki na mnogih dogodkih in slovesnostih izkazujejo našo pripadnost.

Prireditve smo sklenili z znano melodijo v izvedbi harmonikarjev *V dolini tihi je vasica mala*, kot je postala že navada na vseh prireditvah na Dolenjskem po smrti našega velikega rojaka **Lojzeta Slaka**. S to pesmijo, ki so jo peli tudi obiskovalci v dvorani, je bil zaključek nadvse slovesen. Tudi za zadnji pogon smo poskrbeli tako, kot se spodobi za dobre gostitelje. Videzu, aranžmaju in kakovosti pogostitve bi težko našli par.

Vsi so bili in odhajali zadovoljni, še najbolj mi organizatorji in gostitelji ob spoznanju, da smo uspeli s čudovitim programom in zaključkom razveseliti prav vse, stare, mlade in najmlajše, ki so bili avgusta na Taboru mladih in so nas skupaj s starši obiskali in s svojo prisotnostjo razveselili na prireditvi. Hvala vsem, ki vlečete voz lovstva v pravo smer in nasvidenje na naslednjih okroglih obletnicah, kar naj bo naš testament tistim, ki prihajajo za nami. Praznujte jih ponosno in z dvignjeno glavo! Vsem skupaj – Lovski zdravo!

Stane Gabrijel

Novinarska konferenca LZS in RZS na Ljubljani

Nevladni naravovarstveni organizaciji Lovska zveza Slovenije (LZS) in Ribiška zveza Slovenije (RZS) sta 6. 12. 2016 na skupni novinarski konferenci, ki je že tradicionalno potekala na rečni ladjici po Ljubljani, predstavili delovanje aktualne teme v minulem letu. Konferenco je vodila mag. **Sabina Mrlak**, svetovalka za odnose z javnostjo pri LZS.

Obe organizaciji, ki se intenzivno povezuje tudi z drugimi nevladnimi organizacijami, ki so se zavezale k uresničevanju skup-

Predstavniki slovenske lovske in ribiške organizacije so decembra novinarjem predstavili pomembnejše dogodke v letu 2016.

nega cilja – usklajenega varstva narave, konec vsakega leta poročata predstavnikom medijev o svojih aktivnostih in odprtih vprašanjih z državo.

Predsednik LZS mag. **Lado Bradac** je predstavil redne letne aktivnosti lovske organizacije, med njimi je izpostavil strokovnoznanstveni posvet Slovenski lovski dan, ki ga je Lovska zveza Slovenije pripravila že osmič, letos na temo monitoringa. Ob tem je predstavil primer sporne odločitve resornega ministrstva o povečanem odstrelu jelenjadi, ki mu LZS utemeljeno in odločno nasprotuje. LZS je lani skupaj še z drugimi partnerji podpisala sporazum o skupnem sodelovanju hrvaških in slovenskih partnerjev v projektu ohranitve divjega petelina v zahodnih Dinaridih, katerega cilj je ugotoviti, kakšno je dejansko stanje populacije divjega petelina in pripraviti dolgoročne smernice za ohranitev te vrste na tem območju. LZS je letos nadaljevala z aktivnostmi, povezanimi z zaščitnimi tehničnimi ograjami in se aktivno vključevala v reševanje problematike z različnimi ukrepi, ki so prispevali, da je bilo izgub manj. LZS je do

tedaj zabeležila 18 izgub zaradi ograje (predvsem srnjadi in jelenjadi). Veliko bolj zaskrbljujoči so povozi živali v prometu, saj se dnevno na slovenskih cestah zgodi tudi več kot 20 povozov. Povedal je, da je je LZS lani glede zmanjšanja povozov opravila več aktivnosti. LZS in Ministrstvo za infrastrukturo bosta skupaj določala kritične točke povozov in uvedla sodobna zaščitna sredstva, ki bodo odvrčala divjad od prečkanja cestišč.

Dr. **Hubert Potočnik**, raziskovalec na Oddelku za biologijo Biotehniške fakultete Univerze v Ljubljani, član Strokovnoznanstvenega sveta in Komisije za upravljanje z divjadjo pri LZS, in dr. **Ivan Kos**,

Visoke šole za varstvo okolja, je povzeto predstavil problematiko povozov divjadi in (velikih) zveri na cestah, stanje in izvajanje ukrepov za zmanjšanje povozov.

Predsednik Ribiške zveze Slovenije **dr. Miroslav Žaberl** je ob predstavitvi letnih aktivnosti sladkovodnih ribičev poudaril zadovoljstvo, da letos ribiči niso beležili posebnih negativnih vplivov na vodotoke in habitate domorodnih rib. Izpostavil je sodelovanje z Zavodom za ribištvo Slovenije pri predstavitvi problematike sulca – zaščitene ribje vrste v sistemu Natura 2000. RZS je tudi uspešno izpolnjevala svoje zadolžitve glede usposabljanj ribičev in promovirala športni ribolov v slovenskih vodah na sejnih doma in v tujini. Predstavil je tudi delovanje RZS v minulem letu in še vedno nerešeno problematiko velikega kormorana, v zvezi s katero je RZS Vladi RS poslala protestno pismo. Ribiči od Vlade RS pričakujejo dolgoročno rešitev problema in ustrezno zaščito domorodnih vrst rib pred plenjenjem te vrste ptiča. Predsednik komisije RZS za pravna vprašanja **Peter Solar** je predstavil še vedno nerešen problem dvojne finančne obremenitve ribiških družin, in sicer plačevanje koncesije za ribiško upravljanje (ki jo RD plačujejo Ministrstvu

Foto: G. Bočina

Del predstavnikov medijev na novinarski konferenci LZS in RZS

član Strokovnoznanstvenega sveta in predsednik Komisije za upravljanje z divjadjo pri LZS ter profesor na Biotehniški fakulteti UL, sta predstavila projekt, katerega namen je pridobiti podatke o pojavnosti šakala v Sloveniji in vzpostavitev rednega spremljanja te vrste (monitoringa), saj je šakal v Sloveniji vedno pogostejši. Prav tako sta poudarila pomembnost sodelovanja in vloge lovcev pri projektih, kot je ohranitev risa in pri monitoringu volka. Dr. **Boštjan Pokorny**, predsednik Strokovnoznanstvenega sveta in član Komisije za upravljanje z divjadjo pri LZS ter dekan

za kmetijstvo – MKGP) in plačevanje vodnih povračil za vodna telesa umetnega nastanka. Sekretar RZS mag. **Igor Miličič** je predstavil projekt Ujemite naravo, ki ga RZS izvaja skupaj s Centrom za kartografijo favne in flore. Omenjeni projekt je bil na lanskem razpisu projektov, ki jih sofinancira MOP, ocenjen z največ točkami, in pomeni neposredno pomoč športnih ribičev biološki znanosti ter splošnemu vedenju o sladkovodnih ribah in drugih vodnih in obvodnih organizmih ter njihovih habitatih v Sloveniji.

B. Leskovic

LD Toplice - gostiteljica Tabora mladih in posveta starešin ZLD Novo mesto

Zveza lovskih družin Novo mesto se je želela na primeren način zahvaliti Lovski družini Toplice in še posebno nekaterim njenim zaslužnim članom za gostoljubje, ki smo ga bili deležni ob organizaciji več kot uspešnega četrtega lovskega Tabora mladih – 2016. Lovski dom, kjer je potekal program izobraževanja mladih, stoji na odmaknjeni gozdni jasi z imenom Pajkež. To je sredi gozdov in umaknjeno od hrupa vsakdanjega življenja; kot nalašč za vzgojo mladih kadrov.

V Gostišču Kolesar v Dolenjih Sušicah, kjer so nas gostoljubno sprejeli in zelo lepo postregli, smo sklicali razširjeno sejo UO ZLD Novo mesto, ki mu predseduje Franc Jarc, in tja povabili tudi zaslužne topliške lovce.

Pripravili smo zaključno slovesnost, na kateri smo se gostiteljem zahvalili. Pisna priznanja smo izročili Lovski družini Toplice, starešini Avgustu Bučarju, članom Francu Pintarju, Igorju Hodniku, Ivanu Porebru, Robertu Jakšetu, Silvu Kumlju, Matjažu Henigmanu, Avgustu Bučarju st., Mihi Puglju, Branetu Križetu, Davorju Kolenacu,

Foto: S. Gabrijel

Ob pozdravu lovini na Pajkežu (LD Toplice)

Hohnjecu, Francu Pintarju in Gorazdu Gregorčiču za izjemno poučno in strokovno predavanje o lovskih psih. Vsi prisotni so dobili tudi spominske majice na Tabor mladih 2016.

LD Toplice bosta na četrti tabor, ki je bil lani projektno naravnana, med drugim spominjala tudi lično izdelana lovska preža in velika kaluža. Oba končana »projekta« namreč že služita svojemu namenu. Na kovinski tablici na podnožju preže je zapisano, kdo jo je izdelal in podaril LD in tudi, da je nad objektom trajno skrbništvo prevzel Avgust Bučar st.

mesto in prisotnih lovcev je ugotovil, da nas od vodstvenih ljudi LZS že več let nihče, razen generalnega tajnika, ne obišče na naših slavjih in nadvse uspešnih projektih, ki jih opravljamo, čeprav smo jim vedno poslali pisna vabila.

V brošuri, ki jo je LZS izdala o pomembnosti izobraževanja mladih in dosedanjih taborih mladih, nam ni bil na voljo »kotiček«, kjer bi nam namenili nekaj pohvalnih besed in vsaj eno fotografijo. To so kot prvi ugotovili mladi udeleženci na taboru, ki so brali brošurico, a se niso našli v njej. Končni dogovor na slovesnosti je bil, da bomo pripravili svojo kroniko o naših taborih, ki smo jih izjemno uspešno organizirali, in izobraževanje mladih nadgradili tudi s povezavami s pedagoškimi organizacijami, kot so šole, predvsem s Kmetijsko šolo Grm, centrom biotehnike in turizma, ki ima za nas ustrezen posluš. Lovci sodelujemo tudi pri izobraževanju njihovih dijakov in višješolcev.

V prihodnje bomo kljub zahtevnosti za te projekte pripravili svoje programe in elaborate za pridobitev evropskih sredstev ter skušali doseči raven, ki bo zagotavljala dolgoročno izobraževanje in krepila naš vpliv na bodoče kadre, ko bodo pri nas zapuščali šole.

Lovska družina Toplice se je na omenjenem skupnem srečanju ponudila tudi kot gostiteljica posveta starešin osemnajstih družin ZLD Novo mesto s skupnim lovom na divje prašiče in jelenjad, ki jo je v teh krajih številčno precej več, kot smo je vajeni v večini naših preostalih lovišč.

V skladu z dogovorom smo se 23. 10. 2016 zbrali pri lovskem domu na Pajkežu: starešine ZLD, člani UO ZLD, člani NO, predsedniki naših drugih organov, preda-

vatelji in lovci LD Toplice, ki so imeli na ta dan razpisan skupni lov. Skupaj nas je bilo 65.

Pozdravila sta nas starešina LD Avgust Bučar, predsednik ZLD NM Franc Jarc in lovovodja ter gospodar LD Brane Križe, ki je navedel podrobnejša navodila za lov. Strokovni tajnik Stane Gabrijel je navzoče seznanil s sporedom skupnega lova in kasnejšega posveta starešin, kjer je bil prisoten tudi lovski inšpektor Borut Tavčar. Veseli smo bili, ker se je odzval vabilu in da smo ga lahko ob tej priložnosti seznanili z našimi ugotovitvami in težavami. Območni načrtovalec ZGS Marjan Kumelj se žal zaradi objektivnih težav lova in posveta ni mogel udeležiti.

Vodja pogona Franc Pintar je zbral lovce - gonjače, ki so sodelovali v pogonu. Skupaj so se dogovorili, kako bodo pritisnili divjad, kam in kje naj bi zapirali in kje se bodo oglašali rogovi.

Domači lovci so nas postavili na stojišča. Lov se je začel ob dogovorjeni uri, gonjači so izvrstno opravili svoje delo. Lepo jih je bilo slišati, ko so se oglašali in usklajeno držali linijo ob spremljavi zvokov lovskega rogov. Zaslišali so se prvi strelji, po žilah se je kri začela hitreje pretakati, starejšim so bolečine v sklepih skorajda izginile. In že smo pred seboj, sicer ne v dosegu strela, zagledali trop jelenjadi, ki je z glasnim lomljenjem suhih vej nanznanjal prihod in beg proti drugim stojiščem. Kako veličasten je bil pogled: kot zahvala za trud, ki smo ga pustili v dolgoletnem lovskem delu, se mi je zdelo.

Lov je bil končan, boginja Diana nam je poklonila bogat plen: jelena šilarja, junico in lisico. V pogonu so bili tudi divji

Foto: D. Gros

Na posvetu starešin so številni opozorili na težave pri doseganju neustreznih načrtov odstrela.

Urošu Šporarju, Bojanu Pircu, Tomu Strniši, nadzorniku streljanja z zračno puško Slavku Kristanu, lokostrelskemu sodniku Marjanu Brulcu, predavateljem Marjanu Grahju, mag. Darji Gros, Matjažu Cizlju, Tonetu Perku, Alojzu Draganu, Žigi Grosu, kinologom Žarku Kresetu, Petru Lavriču, Željku

Skupna ugotovitev je bila, da je zares lepo imeti takšne prijatelje, ki smo jih srečali v Toplicah. Morda smo našli premalo zaslužnih članov; prav vsi do zadnjega v tej LD si zaslužijo pohvalo. Če ne drugače, z lepo besedo, pohvalo, slaščicami in medom so nas razveselili in postregli.

Zbor funkcionarjev ZLD Novo

prašiči in po vsej verjetnosti tudi volk (slednjih v teh loviščih ne manjka). Vsi uplenitlji so bili tokrat gostje. Zahvala za skupni uspeh velja tako lovovodji kot gonjačem in seveda lovsko pravičnim strelcem ter drugim domačim lovcem. Lepó in za mnoge enkratno doživetje!

Po skupnem »lovskem košu« so starešine in vsi gostje, skupaj z inšpektorjem, sedli v sejno sobo in začeli s posvetom, ki ga je vodil predsednik Franc Jarc. Po posvetu so bili tudi lovci, ki jih je zanimala obravnavana tematika. Dnevni red se je nanašal na pregled odstrela in izgub do 15. 10. 2016, težave ob očitnem nedoseganju odstrelnega načrta v predpisanih odstotkih in mogočih rešitvah, o hitremu razširjanju ter vplivu velikih zveri, predvsem volka, in nerazumljivih načrtih odstrela glede na trenutno oceno številčnosti divjadi posameznih vrst; parkljaste in male divjadi.

Obrazložitev in ugotovitve o stanju divjadi v naših loviščih je predstavil strokovni tajnik OZUL novomeškega LUO Stane Gabrijel, ki že 32 let spremlja podatke o izločitvah divjadi in je vsa leta (do 2005) pripravljaval predloge letnih in dolgoročnih načrtov. Zdaj sodeluje v pripravah na letne načrte z ZGS, ki je pooblaščen za načrtovanje. Vse povprek ne moremo kritizirati nikogar za porazno stanje številčnosti in sestavo divjadi, ki jo imamo trenutno v loviščih. A najmanj smo za tako stanje krivi lovci, ki smo v končni fazi le izvrševalci načrtov, vplivne besede pri načrtovanju pa nimamo nobene! Le skromna besedica v Pravilniku o načrtovanju nam je pravzaprav odvzela vse možnosti vplivanja na načrtovanje. Skupaj s predsednikom Francem Jarcem sva sodelovala v predpripravi pravilnika in pri takratni direktorici direktorata ministrstva za KGP **Anici Zavrl** je bilo dogovorjeno, da bo v pravilniku pisalo »**po uskladitvi predlogov načrtovanja**« bodo šli načrti v obravnavo in sprejem, kar je bila naša posebna zahteva, dogovorjena in tudi zapisana. In tako je šlo tudi naprej, do sprejema in objave v Uradnem listu, kjer pa je na veliko začudenje nas in direktorice spet pisalo (tako kot nekaterim ustreza in da lahko »pometajo« z nemočnimi lovci!), »po **usklajevanju predlogov načrtovanja**« gredo načrti v obravnavo in sprejem. To nam je odvzelo vse možnosti vplivanja na načrt, saj se načrtovalec, neoziraje na naše predloge, lahko odloča povsem po svoje. O tej pereči problematiki, ki smo jo

obravnavali, pripravljamo za eno naslednjih številok Lovca mnenben in vsebinsko podrobnejši mnenjski prispevek tudi za Lovca.

Inšpektor Tavčar v svoji razpravi na skupnem sestanku v lovskem domu na Pajkežu sicer ni obljubil, da bo prezrl morebitne kršitve. Tudi ob pregledih lovišč je bil seznanjen z izraženimi težavami in nas bo podprl pri njihovem reševanju. Trenutni način načrtovanja lovce zares postavlja v nevzdržen brezpravni položaj.

Po navdse konstruktivni razpravi večine navzočih smo se domesnili, da **MKGP obvestimo:**

– o nesprejemljivem položaju in brezpravnosti lovstva, kar zadeva *Pravilnik o načrtovanju*,

– ga seznanimo s trenutnim uresničevanjem odstrela in izgub v našem LUO glede na sprejeti načrt za leto 2016, na katerega nismo mogli vplivati, in priložili jim bomo naš predlog načrta odstrela ter utemeljive le-tega,

– opozorili jih bomo na nerazumen in nestrokovno utemeljen absolutni odstrel srn glede na opravljeni odstrel srnjakov, pri čemer se ne upoštevajo izgube, posledica česar je, da se v naravi ruši spolno razmerje pri srnjadi (kar velja tudi za jelenjad),

– opozorili jih bomo na hitro razširjanje volkov in tudi zato posledično drastično zmanjšanje številčnosti srnjadi, ki mu bodo gotovo sledile izgube v kmetijstvu (drobnica in živina) ter predlagali pravočasno ukrepanje.

Upravljalce lovišč smo ponovno opozorili na doslednost pri vnašanju resničnih podatkov o odstrelu in izgubah parkljaste in male divjadi, kjer opažamo nekaj odstopanj.

Posvet se je zaradi zanimive in kritične problematike malo zavlekel, vendar je bil po oceni prisotnih konstruktiven in več kot potreben. Le če bomo uspeli strniti vrste, bomo uspeli v dialogu z državo, smo menili. Menimo, da uspešno in odgovorno upravljamo z lastnino države, predvsem pa to delamo brezplačno. Tudi načrtovanje bi brezplačno sprejeli od države, vsaj kar zadeva LUO Novo mesto in kar je bil še nedavno tudi cilj LZS in kar so vsebovali tudi vsi programi doslej izvoljenih predsednikov. Smo to kar malce pozabili?

Razšli smo se zadovoljni, predvsem zaradi organizacije čudovitega lova in po naši presoji navdse potrebnega posveta, ki nam je vlil nekaj upanja in odprl možnosti za rešitev težav, s katerimi se sreču-

jemo pri upravljanju z divjadjo v loviščih in nemogočih predpisanih kazni, ki nam pretijo.

Hvala, LD Toplice, in nasvidenje pri naslednjih gostiteljih prihodnje leto.

Stane Gabrijel

Vedno bolj priljubljen Lovski tabor mladih na Dolenjskem (2016)

Že leta 2013, ko je Zveza lovskih družin Novo mesto prvič organizirala tabor mladih, se je pokazalo, kako zelo potrebna je takšna oblika druženja in izobraževanja otrok. In če je bil pred izvedbo še kakšen dvom o uspešnosti takšnih taborov, so ga ovrgli uspešna izvedba prvega in drugega lovskega tabora ZLD Novo mesto na Ojstrem vrhu ter predlanski in lanski tabor, ki sta, za razliko od prvih dveh, poteka-

Izdelava kaluže je bila novost letošnjega tabora, nad katero so bili udeleženci tabora navdse navdušeni.

la v lovskem domu LD Toplice na Pajkežu v bližini Dolenjskih Toplic. Lanski, že četrti tabor mladih, je sklenil šolske počitnice, saj je potekal zadnji avgustovski vikend (od 26. 8. do 28. 8. 2016). Da je tabor mladim in njihovim staršem prirasel k srcu, kaže tudi dejstvo, da se je število otrok s sedemnajst, toliko jih je namreč obiskalo prvi tabor mladih v letu 2013, letos povečalo na kar 43 (enajst deklet in dvaintrideset dečkov). Na tabor se je sicer letos prijavilo skupno kar 63 otrok, žal pa je morala ZLD Novo mesto zavrniti dvajset prijav, ki so pripele neposredno pred začetkom, saj bi toliko udeležencev tabora presegle načrtovane zmogljivosti območne ZLD. Predsednik ZLD Novo mesto **Franc Jarc** je zato ob zaključku tabora poudaril, da

si bodo v prihodnje prizadevali na tabor mladih sprejeti vse otroke, ki si tega želijo, a ga bo zato treba organizirati v dveh terminih. Poudariti velja tudi, da si ZLD Novo mesto že vsa štiri leta organiziranja tabora mladih prizadeva, da bi kar v največji mogoči meri razbremenila starše plačila in tako čim več otrokom omogočila, da bi se seznanili z lovskim načinom življenja in dela. Zato je bil letošnji tabor mladih za udeležence brezplačen. Stroške tabora so z najboljšimi nameni poravnali iz članarin lovcov Lovske zveze Slovenije.

Posebej je treba poudariti in se zahvaliti vsem, ki so sodelovali pri pripravi in izvedbi tabora mladih in so tudi letos skrbeli, da bi udeleženci pridobili kar največ novega znanja in pravičen vpogled v lovsko življenje ter se obenem tudi sprostil. Za vodenje vseh prejšnjih taborov, vključno z lanskim, in za organizacijo vseh posameznih aktivnosti na taboru

je bil odgovoren **Stane Gabrijel**. Predavanja, ki so obsegala: *prva pomoč pri poškodbah, pikih žuželk in kač; spoznavanje gozda, drevesnih, grmovnih vrst in plodov; spoznavanje živalskih vrst v naših gozdovih in poljih; spoznavanje lovskih naprav; ogled filmov živalskega sveta; preživetje v naravi (lov, pasti, nabiranje gob in gozdni sadeži); do risanja in šaha, so imeli predavatelji: reševalec **Alojz Dragan**, **Marjan Grah** uni. dipl. inž. gozd., mag. **Darja Gros**, **Franc Jarc**, uni. dipl. soc. del., učitelj **Tone Perko** in lovski mojster **Stane Gabrijel**. Za informacije o lovski kinologiji so poskrbeli: **Žarko Krese**, **Željko Hohnjec**, **Peter Lavrič** in **Gorazd Gregorčič**. Udeležencem tabora so posredovali splošne informacije o psih, po pasmah in delu, načinu*

učenja psov in vodnikov ter predstavili pse krvosledce in njihove vodnike. *Streljanje z zračno puško in lokom* sta vodila strelski trener **Slavko Kristan** ter tekmovalec z lokom in udeleženec tabora **Neje Henigman**. Pri odhodu v gozd na lovske opazovalnice in opazovanje divjadi z njih so nudili nepogrešljivo pomoč lovci LD Toplice: **Avgust Bučar**, **Matjaž Henigman**, **Davor Kolenac**, **Roman Kumelj**, **Bojan Pirc** in **Franc Pintar**. Da so bili trebuščki delavnih in pridnih udeležencev

tudi postavili. Udeleženci tabora niso pridobili le teoretičnega znanja o vrstah lovskih opazovalnic in njihovem namenu, ampak so imeli priložnost sodelovati pri gradnji opazovalnice in tudi pri opazovanju divjadi z nje.

Enako zavzeto so člani druge skupine pod vodstvom **Franceta Pintarja** in lovcev LD Toplice sodelovali pri izdelavi kaluže. S krampi, lopatami, grabljami in drugim orodjem so najprej izkopali zemljo, ki jo je do določene stopnje predhodno s strojem pomagal

tabora so lovci poučili, da bodo kalužo uporabljali divji prašiči in jelenjad, zato so se potrudili, da bi bila videti čim bolj naravno. Delo jim je odlično uspelo, saj so že po prvi noči v blatu ob kaluži opazili stopinje divjih prašičev in druge divjadi.

Poleg vseh naštetih dejavnosti je treba posebej omeniti hrabrost udeležencev, saj so v okviru tabora preživeli celotne tri dni, vključno z nočmi, ločeni od staršev, in sicer fantje v šotorih poleg lovskega doma, dekleta pa v prostorih lov-

razdeljevanju obrokov. Predvsem tretja in četrta skupina pod vodstvom **Maruše Henigman** in **Ule Zelnik Gregorčič** sta skrbeli za čisto okolico lovskega doma na Pajkežu ter za pripravo in vzdrževanje tabornega ognja. Za ta namen so udeleženci v gozdu tudi nabirali drva in suhljad.

Tabor se je hitro in za nekatere udeležence kar prehitro končal. V nedeljo, 28. 8. 2016, je bila slovesnost ob zaključku tabora. Posloviti se je bilo treba od svojih prijateljev in mentorjev. Še pred slovesom je bil program za govorom predsednika ZLD Novo mesto Franca Jarca in analizo, ki so jo predstavili vodja tabora Stane Gabrijel ter pomočnika Tone Perko in Darja Gros. Za tem so predsednik ZLD Novo mesto, strokovni tajnik ZLD Novo mesto in starešina LD Toplice udeležencem tabora razdelili potrdila in priznanja za uspešno sodelovanje na taboru mladih.

Za vse prisotne je bila na zaključku tabora mladih pripravljena pogostitev z lovskim golažem, jedmi na žaru in brezalkoholnimi napitki. Da si bodo tabor in dogodke, povezane z njim, otroci lahko ogledali še kdaj, je vse tri dni tabora aktivnosti snemal udeleženec vseh dosedanjih taborov Žan Gros. Tako bo za vse udeležence tabora pripravil DVD-zgoščenko, da se bodo udeleženci Tabora mladih 2016 lahko spominjali dogodkov in si še kdaj ogledali DVD s posnetimi dogodki.

Anja Jarc

Skupinska fotografija udeležencev tabora, mentorjev in staršev ob koncu Tabora mladih 2016 ZLD Novo mesto

tabora ter osebja vedno potešeni, pa so skrbeli **Igor Hodnik**, **Uroš Šporar** in **Miha Pugelj**. Za varnost tabora sta vseskozi skrbela **Robert Flander** in **Peter Lavrič**.

Na letošnjem taboru mladih so udeleženci poleg na predavanjih delovali v štirih projektnih skupinah in vsaka je imela svojega vodjo. Posebna aktivnost letošnjega tabora mladih je bila postavitve preže ter izdelava kaluže. Pri obeh dejavnostih so otroci z veseljem pomagali in trdo poprijeli za delo. Nekateri izmed njih so se ob koncu tabora pohvalili, kako pridni so bili, in pokazali tudi kakšen žulj, ki so ga dobili pri delu. Pri postavitvi preže, za katero je bila zadolžena prva skupina pod vodstvom **Žige Grosa** ter lovcev LD Toplice, so udeleženci prva dva dneva pomagali pri lupljenju sušic in pripravi desk, ki so bile potrebne za postavitve preže. Pri njeni postavitvi so pomagali lovci na čelu z **Matjažem Henigmanom**, ki so jo na zaključni dan tabora

Podeljevanje potrdil in priznanj za udeležbo in uspeh udeležencem na Taboru mladih 2016

izkopati lovec **Ivan Poreber**. Nato so na izkopano jamo namestili neprepustno folijo in nasuli ilovico, da bi preprečili odtekanje vode, ki so jo s cisterno pripeljali lovci LD Toplice. Udeležence

skega doma na Pajkežu. Tudi ta izkušnja je dragocen korak k samostojnosti, saj so bili udeleženci zadolženi za vzdrževanje reda in čistoče, za pomoč pri ureditvi prostorov in jedilnice ter za pomoč pri

V zelenih krojih v toku zgodovine ...

Zbornik *SLOVENSKI LOVCI V VOJNI ZA SLOVENIJO*

Potem, ko je bila v Lovcu (št. 12/2015, str. 659) objavljena pobuda takratnega podpredsednika LZS mag. **Lada Bradača**, da bi v LZS razmislili o izdaji spominke publikacije o sodelovanju lovcev v pripravah na vojno in v vojni za Slovenijo leta 1991, je UO LZS po predhodni pridobitvi mnenj in privolitvi na prvi seji 26. 1. 2016 sprejel sklep o imenovanju uredniškega odbora za pripravo in izdajo publikacije **Slovenski lovci v vojni za Slovenijo**. V uredniški odbor so bili imenovani **Miha Molan**, **Miran Fišer**, **Sely de Brea Šubic**, dr. **Romana Erhatič Širnik** in dr. **Marjan Toš**. Slednji je bil imenovan tudi za predsednika uredniškega odbora. Uradni sklep o imenovanju je bil članom izdan 27. januarja 2016.

Naloga odbora je bila pripraviti in izdati pregled sodelovanja in opravljenih aktivnosti lovcev v osamosvojitveni vojni v Sloveniji v letu 1991 v obliki publikacije *Lovci v vojni za Slovenijo 1991*, ki mora iziti v letu, ko v državi praznujemo 25-letnico osamosvojitve. Člani odbora smo se lotili priprave vsebinske zasnove in koncepta knjige, kar smo opravili do 1. marca 2016. Predhodno smo imeli tudi delovno srečanje s predstavniki obeh veteranskih organizacij, to je Policijskega veteranskega združenja Sever in Zveze veteranov vojne za Slovenijo. Dogovorili smo se za sodelovanje in pripravo prispevkov o vlogi oboroženih skupin v odporu zoper JLA leta 1991. V TO in v Milici je bilo namreč marsikje veliko vključenih tudi lovcev. Taka zasnova je bila soglasno potrjena na seji imenovanega uredniškega odbora v Vojaškem muzeju Slovenske vojske v Mariboru 9. marca 2016. Na srečanju smo člani veliko razpravljali o namenu izdaje publikacije in o možnostih za njeno izdajo. Ker je program Zlatorogove knjižnice potrjen vedno za daljši rok, v tem kontekstu knjige ni bilo mogoče pripraviti. Tudi se nismo ogreli za predloge, da bi publikacija izšla kot posebna, dodatna, 12. številka revije *Lovec* 2016. Enotno smo menili, da je najprimernejša oblika izdaja povsem samostojnega zbornika prispevkov, razprav, člankov, pričevanj in spominskih zapisov. Dogovorili smo se tudi, da bomo publikacijo zasnovali v sicer enotnem konceptu, a vsebinsko razdeljeno na dva, med seboj povezana dela, in sicer bo prvi del strokoven z razpravami o vzrokih za vojno, o njenem poteku ter sodelovanju vseh obrambnih sil, predvsem TO in Milice. Drugi del zajema spominske zapise, pričevanja in spomine o delovanju LD in njenih članov, vključno s seznamom udeležencev vojne v LD. Že zdaj opozarjamo, da seznam niso popolni in zaključeni, saj so nastali izključno na podlagi prispelih podatkov, ki smo jih dobili iz LD! Kljub določenemu roku za zbiranje, ki je bil 25. aprila 2016, smo podatke zbirali še vse do konca poletja, potem pa smo morali uredništvo zaradi določenih rokov zaključiti.

V uredniškem odboru smo večkrat opozorili na izredno kratke roke za pripravo publikacije, a smo se kljub temu potrudili in storili vse, da smo delo končali celo nekaj dni pred iztekom našega mandata, to je pred 30. novembrom 2016. K temu moramo

Odprti strani naslovnice Zbornika, ki ga je Lovska zveza Slovenije izdala ob 25-letnici osamosvojitve Slovenije.

dodati, da je bilo to mogoče zaradi sprejete zasnove, ki je izhajala iz razpoložljivih virov in seveda nismo mogli slediti uveljavljenim standardom in merilom, ki veljajo za pripravo in izdajo znanstvenih monografij. Prav takšnega dela v tako kratkem času preprosto ni bilo mogoče pripraviti. Zlasti še, ker je vodstvo LZS vztrajalo, da mora publikacija nujno iziti v letu, ko smo praznovali 25-letnico vojne za Slovenijo, torej do decembra 2016, kar se je nato tudi uresničilo.

Knjiga – zbornik je izšla v okviru založniške dejavnosti Lovske zveze Slovenije v nakladi 2.500 izvodov in je sploh prvi trajni pisni dokument o času, v katerem je tudi lovska organizacija odigrala svojo vlogo in častno opravila dolžnosti do domovine pri obrambi mlade samostojne države Slovenije. Zbornik vsebuje 272 strani velikega A4 formata, ima plastificiran ovitek z zavihkoma, vezava je broširana, šivana in lepljena, vsebuje 113 fotografij in 23 izvornih avtorskih ilustracij. Služi naj prvenstveno kot izhodišče in temeljni vir za nadaljnje znanstveno-raziskovalno delo pri pripravi poglobljenega monografskega dela o tej tematiki, morebiti tudi v sodelovanju s katero izmed znanstveno-raziskovalnih ustanov, kot so ZRC SAZU, Zgodovinski inštitut dr. Milka Kosa pri ZRC SAZU, Vojaški muzej SV v Mariboru, Muzej novejšje zgodovine Slovenije iz Ljubljane ali Inštitut za novejšjo zgodovino Slovenije iz Ljubljane. Tudi pri nastajanju tega/našega zbornika smo iskali njihovo pomoč in se moram za izjemno korektno sodelovanje posebej zahvaliti Muzeju novejšje zgodovine iz Ljubljane pod vodstvom direktorice dr. **Kaje Širok** in Vojaškemu muzeju SV iz Maribora pod vodstvom polkovnika **Mirana Fišerja**. V

imenu uredniškega odbora se zahvaljujem vodstvu LZS za zupanje, da smo smeli sodelovati v tem zahtevnem založniškem projektu, ki je terjalo veliko dela in usklajevanja, saj smo s terena prejeli najrazličnejše gradivo, tudi s pomanjkljivimi podatki, ki smo jih morali še dodatno preverjati in dopolnjevati. K sreči smo v glavnem naleteli na veliko razumevanje in sodelovanje, za kar se tudi lepo zahvaljujemo vsem sodelujočim lovskim družinam. Opozarjamo pa, da se del LD, kljub večkratnim pozivom, ni vključil v zbiranje podatkov, zlasti ne o udeležbi njihovih članov v vojni 1991. Zato nikakor ne moremo prevzeti odgovornosti za izpad nekaterih oseb na seznamih! Trudili smo se, da bi naredili čim bolj kakovostno delo, za vse morebitne napake in pomankljivosti pa se vsem bralcem opravičujemo. V zborniku *Slovenski lovci v vojni za Slovenijo* je zabeleženih več kot tisoč sedemsto imen članov LD, vojnih veteranov. Publikacija žal tudi opominja, da se nekatere LD niso odzvale prošnji LZS za dostavo podatkov o svojih članih - veteranih vojne za Slovenijo, ki so delovali v okviru Milice in drugih organov za notranje zadeve

nekdanjega RSNZ, TO, CZ ... Srčno upamo, da bo pričujoči zbornik povzročil »prebujenje v vseh LD«, ki bodo vendar doumele, kako pomembno je sodelovati v tako velikih projektih krovne lovske organizacije, če želimo, da je naša podoba popolna, informacije za javnost pa objektivne in verodostojne.

V uredniškem odboru ocenjujemo, da je bilo opravljeno pomembno delo, ki dokaj celovito – iz različnih vidikov – osvetljuje vlogo lovcev in lovske organizacije v času osamosvajanja naše države. Pri pripravi zbornika smo izhajali iz dokumentov, ki jih hrani osrednja lovska organizacija. Žal je ohranjenega zelo malo gradiva, iz katerega praktično ni bilo mogoče izluščiti celovite vloge v tedanjih prelomnih časih za našo državo. Opažam, da se žal nekateri premalo zavedajo pomena varovanja arhivskega gradiva; ko minevajo leta, ostaja veljavno le tisto, kar je mogoče tudi dokazati! Zato je večji del publikacije »zgrajen« na pregledu aktivnosti na terenu po območjih lovskih zvezah oz. v glavnem po podatkih LD. Pripominjamo, da je lovstvo s svojimi dejavnostmi preseglo občutje lastne istovetnosti (*Principium identitatis*) na kulturnem področju, varstvo narave in nenazadnje tudi v organiziranem udejstvovanju pri osamosvajanju domovine. Prav udejstvovanje v tej vojni pomeni za slovensko lovstvo močan občutek lastne istovetnosti, ki ga vključuje v okolje. Lovci so s tem dejanjem stopili v tok zgodovine kot njegov dejavnik in tudi kot človeški dejavnik. Zato edinstvena publikacija nima le zgodovinskega pomena. Njegovo zgodovinsko vrednost bomo potrdili, če se bomo zavedali vrednot, ki so nastajale v lovstvu v zgodovinskem razvoju in so človekova kultura ter visoke etično-moralne lastnosti posameznika – lovca in so brez

Lovski dom LD Voličina v Slovenskih goricah je bil varno zavetišče pripadnikov TO med desetdnevno vojno leta 1991.

dvoma tudi narodnostno pogojene lastnosti. Za novo monografsko znanstveno delo bo potrebno veliko več časa in dobrih strokovnih sodelavcev, ki bodo vlogo lovcev in lovske organizacije v pripravah na vojno in v sami vojni ocenili podrobneje, analitično in znanstveno. Takšna publikacija bi po menenju uredniškega odbora prvega zbornika v doglednem času lahko izšla tudi v okviru enega od prihodnjih letnikov Zlatorogove knjižnice. A o tem bodo morali odločati pristojni organi LZS. Ob pravem času, morda ob 30-letnici osamosvojitvene vojne leta 2021. To bi bila ravno pravšnja doba za pripravo in izdajo takšne znanstvene monografije.

Dr. Marjan Toš,
predsednik uredniškega odbora

Družaben skupni lov ZLD Notranjske

V soboto, 5. 11. 2016, je ZLD Notranjske organizirala vsakoletni tradicionalni skupni lov v lovišču LD Žilce, na katerega so že po tradiciji povabljeni tudi člani Kluba prijateljev lova - Celovec, torej naši zamejski Korošci, tovariši lovci iz sosednje Hrvaške (iz LD Tetrijeb - Čabar) in člani UO ZLD Notranjske, ki ga sestavljajo predsedniki vseh enajstih LD. Člani LD gostiteljice so organizacijsko vzorno poskrbeli za vse, kar je potrebno za tak lov.

LD Žilce je v Krimski EE (ekološki enoti) Notranjskega LUO, ki združuje lovišča na širšem območju masiva Krim in kjer so poleg omenjene LD še LD Cajnarje in LD Begunje; vse tri so ob enem članice ZLD Notranjske. Ta ekološka enota (EE) ima skupno jelenjad, ki se dnevno in sezonsko premika predvsem v območju omenjenih enote. Poleg tega ta EE upravlja tudi s skupno populacijo gamsov. LD Žilce na vzhodu meji na lovišče LD Mokrc, na zahodu LD Cajnarje, na severu LD Ig, na severozahodni meji na LD Rakitna in na jugu na LD Nova vas (po novem LD Martin Krpan - Bloke). Glavna lovna divjad sta jelenjad in srnjad, v manjši meri tudi divji prašič in gams. Ob taki sestavi divjadi so nujno prisotne tudi velike zveri. Lovišče LD Žilce meri 2.607 ha, lovne površine je 2.561 ha, delež gospodarskega gozda pa je kar 75 % površine. Število članov (26) je primerno njihovi površini, od tega je eden častni član. Letos (2017) bodo praznovali 60-letnico obstoja LD (ustanovljena je bila 1. 4. 1957,

in sicer po razdružitvi dotedanje skupne LD Cajnarje - Žilce).

Udeleženci lova smo se zbrali zjutraj v Cerknici, popili jutranjo kavico, nato pa nas je tajnik ZLD Miha Pavčič pospremil do lovskega doma v Žilcah oz. Sv. Vidu (staro ime). Tam smo bili v toplo zakurjenem lovskem domu deležni toplega in pristrčnega sprejema. Postregli so nam z domačim zajtrkom in toplim čajem. Zunaj je že od zgodnjih jutranjih ur iz megle rosil turoben jesenski dež, kar je ustvarjalo prav neprijetno jesensko jutro. Ob 8.30 smo se pred domom postavili v dve vrsti. Predsednik ZLD Notranjske **Rajko Kovačič** nam je izrekel dobrodošlico in na tradicionalnem lovu zaželel dobro počutje. Posebej je pozdravil predsednika LZS **Lada Bradarča**. Nato je predsednik LD **Marko Smolčič** vsem udeležencem na kratko spregovoril o pomenu takih lovov, ki

Zbrane lovce je pozdravil predsednik LZS mag. Lado Bradarč (prvi z desne) in pohvalil takšne oblike druženja. Seznanil jih je tudi z aktualnimi razmerami in problematiko v slovenskem lovstvu. Ob njem stojijo (od leve) predsednik LD Žilce Marko Smolčič, vodja lovskega revirja Peter Brzek in gospodar LD Peter Strle.

so namenjeni pretežno druženju in sodelovanju, in s posebnim zadovoljstvom pozdravil dokaj številčno zastopstvo članov KPL - Celovec in še posebej njihovega predsednika **Mirka Kumra**. Pristrčne dobrodošlice so bili deležni tudi udeleženci iz LD Tetrijeb - Čabar s Hrvaške, ki jih je vodil njihov predsednik **Antun Arh**. S štetjem udeležencev lova nas je vseh skupaj naštel 45 oseb, kar je v povprečju dosedanjih tovrstnih lovov.

Kljub neobetavnemu vremenu in deževni napovedi nam je gospodar LD **Peter Strle** natančno predstavil, kako bo potekal lov – v dveh pogonih – in opozoril na pravilno ravnanje z orožjem. Ko je predstavil, kaj bo mogoče loviti, smo bili vsi malo presenečeni, saj je bil vsem udeležencem omogo-

čen odstrel jelenov vseh kategorij, košut, junic in telet obeh spolov. Poleg tega je bilo dovoljeno odstreliti mladiče srnjadi in srne, tudi

divje prašiče, razen vodeče svinje, gamsa, jazbica in lisice. Skratka, zelo pestra izbira lovnih možnosti, kar se ne zgodi prav pogosto.

Pred začetkom lova: pretežno gostje Kluba prijateljev lova - Celovec in gostje LD Tetrijeb - Čabar iz Hrvaške. Tretji z leve predsednik Kluba Celovec Mirko Kumer, četrti pa predsednik LD Tetrijeb - Čabar Antun Arh.

Lovišče LD Žilce je znano kot bogato lovišče z raznoliko veliko divjadjo, še posebno pa jelenjadjo. Po končanem zboru smo posedli v svoja vozila in vozili za Petrom, ki je bil hkrati tudi lovovodja. Postavljanje lovcev na stojišča je potekalo iz avtomobiov, saj je v lovišču velika gostota prometnic, ki je to omogočala, zato so bili vsi lovci - strelci kmalu na svojih stojiščih in lov se je začel. Žal je začelo tudi bolj deževati in ko je bil prvi pogon končan, smo bili že kar krepko namočeni. Pogon se je končal brez strela, saj vemo, da veter in dež nista zaveznika lovcev. Kljub temu so na zadnjih stojiščih videli trop šestih jelenjadi, a je bilo predaleč za zanesljiv strel. Po prvem pogonu se

Vse foto: J. Škrlič

Predsedniki gostujočih LD in drugih vabljenih organizacij (z leve): predsednik LD Babno Polje, Dragan Vasiljevič; predsednik LD Martin Krpan Bloke, Ivan Lah; predsednik LD Rakek, Miloš Rajčević; tajnik ZLD Notranjske, Miha Pavčič; predsednik KPL - Celovec, Mirko Kumer, predsednik LD Žilce, Marko Smolčič; predsednik LZS, mag. Lado Bradarč; predsednik ZLD Notranjske, Rajko Kovačič; predsednik LD Cerknica, Jože Gornik; Antun Arh, predsednik LD Tetrijeb - Čabar, in Franc Tekavec, podpredsednik LD Cajnarje.

je lovovodja odločil, da bomo lov končali in se vrnili v lovski dom, saj je deževalo vedno bolj.

Ob vrnitvi v lovski dom smo se zbrali zunaj pod streho doma, kjer sta gospodar in predsednik razglasila konec lova in nas povabila v dom, kjer smo na toplem počakali kosilo. Predsednik LZS je izkoristil ta čas in nas seznanil z aktualnimi dogajanji v lovstvu ob pritiskih gozdarjev in kmetijcev, ki želijo, da bi povečali načrt odstrela jelenjadi in srnjadi, pa tudi o naši zadržanosti do predlogov zmanjšanja številčnosti velikih zveri (volk, šakal). Poudaril je tudi sodelovanje lovskih organizacij v raziskovalnih projektih ekologije prostoživečih živalskih vrst, ki so lahko zanimive za lovstvo in raziskave ustreznosti habitatov, predvsem ogroženih vrst. V okviru tega je tudi izpostavil partnersko sodelovanje LZS pri raziskavi divjega petelina v zahodnih Dinaridih in evropskem sofinanciranju stroškov projekta – INTERREG SLO - HR, ki poteka.

Po odlični lovski malici je navzoče nagovoril predsednik KPL – Celovec Mirko Kumer, ki se je najprej zahvalil za povabilo na lov, ki jim (članom kluba) zelo veliko pomeni, najmanj pa stik z matičnim narodom. Po tolikih letih skupnega sodelovanja (že več kot 30 let) so se stala mnoga prijateljstva ne samo na področju lovstva, ampak tudi na področju zasebnih zvez, gospodarskih stikov, na področju kmetijstva, bančništva itn. Doseženo je treba nadaljevati in nadgrajevati še z novimi vsebinami, je bil prepričan Mirko.

Antun Arh, predsednik LD Tretjeb - Čabar iz Gorskega Kotarja, se je v imenu njihovih lovcev zahvalil za dosledno uresničevanje Sporazuma o sodelovanju (podpisan leta 2002). Sporazum je tudi uradna podlaga za nadgrajevanje prijateljstva in vsestranskega sodelovanja. Če ne bi bilo volje in želje na obeh straneh, je prepričan, bi vse ostalo zgolj le na papirju, tako pa se odlično sodelovanje nadaljuje in dopolnjuje z novimi vsebinami. O tem priča tudi skupni pristop k reševanju problematike zmanjševanja številčnosti divjega petelina na hrvaški in slovenski strani državne meje (v Dinaridih) skozi projekt INTERREG SLO - HR.

Predsednik ZLD Notranjske je najavil, da se bodo tudi prihodnje leto (2017) srečali na skupnem lovu v lovišču LD Martin Krpan - Bloke. Do takrat pa je vsem zaželel zdravja in lovskih uspehov.

LD Žilce, ki je poskrbela za domačnost in dobro počutje, ne glede na neugodne vremenske razmere, se je treba zahvaliti. Posebna zahvala velja tudi predsedniku in gospodarju omenjene LD, pa tudi prijaznim damam iz kuhinje.

Janko Škrli

Red LZS za lovske zasluge III. stopnje Lovčkom savezu Istarske županije

Lani je s slavnostno skupščino, ki je bila 30. 9. na otoku Svetega Nikole pri Poreču, Lovska zveza Istrske županije (LSIŽ) obeležila 20-letnico svojega delovanja. Skupščino je vodil predsednik LSIŽ mag. **Graciano Prekalj**, ki

Predsednik LZ Koper Fabio Steffe izroča LSIŽ red za lovske zasluge III. stopnje LZS, ki ga je prevzel predsednik LSIŽ mag. Graciano Prekalj.

lovske organizacije predal predsednik LZ Koper **Fabio Steffe**.

LSIŽ združuje 38 hrvaških lovskih družin s skoraj štiri tisoč

je zavleklo do poznih večernih ur, zavezali, da bomo ohranili dobre medsebojne odnose tudi v prihodnje ter jih še bolj utrdili z novimi skupnimi projekti.

Vedran Prodan

Prvo izobraževanje lovcev o pripravi divjačine v Sloveniji

Lovska zveza Slovenije je letos v jesenskem delu izobraževanja objavila razpis za predavanje o pravilni pripravi divjačine.

Po našem mnenju je tema zanimiva in poučna za širši krog lovcev, ne samo za gospodarje in preglednike v lovskih družinah. LZS je treba izreči posebno zahvalo za to novost v sicer širo-

Udeleženci slavnostne skupščine ob 20-letnici LSIŽ na otoku Sv. Nikole pri Poreču

je v svojem nagovoru izpostavil tudi odlično sodelovanje lovcev z obeh strani državne meje, še posebno z lovci LZ Koper. Dobro sodelovanje sosednjih območnih zvez se odraža predvsem v skupnem pristopu pri upravljanju z divjadjo v obmejnem območju, pri kandidiranju za skupne evropske projekte s področja zaščite in upravljanja z domorodnimi prostoživečimi vrstami, izmenjavi izkušenj s področja organiziranosti lovstva, udeležbi na lovskih strelskih prireditvah ipd.

Zato ni zgolj naključje, da je Lovska zveza Slovenije na predlog LZ Koper Lovčkom savezu Istarske županije lani ob tej priložnosti podelila slovensko lovsko odlikovanje *red za lovske zasluge III. stopnje*, ki ga je v imenu predsednika LZS na svečani skupščini predstavniku hrvaške območne

lovci z območja celotne hrvaške Istre. S svojimi rezultati in tudi po izjavi glavnega tajnika Hrvaške lovske zveze mag. **Ivice Budorja** se omenjena hrvaška območna lovska zveza uvršča med najuspešnejše območne lovske zveze na Hrvaškem. Že vrsto let veliko truda in finančnih sredstev namenjajo razvoju in izboljšanju tamkajšnjega lovstva, za kar so skupaj z županijo ustanovili poseben sklad, v katerega oboji vlagajo denar in iz katerega lahko nato članice črpajo finančna sredstva za različne namene. Trud se kaže tudi na področju lovnega turizma, saj je bilo v minulem letu izdanih več kot 1.500 lovnih dovolilnic za tuje lovce, kar znaša več kot 10 % vseh tujih lovskih gostov, ki so lovili na območju Hrvaške.

Lovci z obeh strani meje smo se ob prijetnem druženju, ki se

kem izboru vsakoletnih razpisov izobraževanja.

V **ZLD Novo mesto** smo zato želeli pohiteti s to tematiko in jesen se nam je zdela ravno pravi čas za takšno predavanje. Septembra se začne večji odstrel mladičev srnjadi, jelenjadi in še nekaterih vrst in lovci najpogosteje odkupujemo del odstrela za lastne potrebe, za popestritev svojih jedilnikov. S temi specialitetami želimo marsikdaj pogostiti tudi svoje domače in prijatelje, ki sicer nimajo prav pogosto na mizi jedi iz divjačine.

Generalnega tajnika LZS mag. **Štefana Vesela** smo dobesečno »sneli s kljuke«. Pripravil je kakovostno predavanje sicer iz njegove veterinarske stroke, ki je bilo ob asistenci izkušenega mesarja naravnost odlično. Predhodno smo se dogovorili za pomoč z več

našimi lovci - mesarji in tako pomoč je že zagotovil predavatelj sam. S seboj je pripeljal znane-ga odkupovalca in predelovalca divjačinskega mesa, **Antona Meglena** iz Strug.

Lovska družina Padež, ki jo uspešno vodi iznajdljiv in mlad starešina **Lado Vesel**, nam je dobrohotno odprla vrata njihove nove hladilnice, ki je bila v Lovcu predstavljena že predlani. Za gostoljubje se mu zato na tem mestu osebno iskreno zahvaljujem, pa tudi vodstvu LD Padež.

Za dobro pripravo in lep videz hrane na krožniku mora biti kakovostno pripravljeno tudi meso divjadi. Začne se z odstrelom, pravilnim iztrebljenjem in čiščenjem ter čim hitrejšim spravlilom divjačine v hladilnico, kjer naj visi nekaj časa ohlajeno do +3 stopinje C.

Po nekaj dneh, ko se je meso hladilo in v nekaj dneh »dozorelo«, kot rečejo kuharski mojstri, divjad v predprostoru hladilnice

Foto: D. Gros

Mesarski mojster Anton Meglen je nazorno prikazal postopek od izkoženja divjadi do razvrščanja mesa.

priprave in obdelave divjačine v kuhinji.

Po teoretičnem delu predavanja smo se preselili v hladilnico, kjer nam je Anton Meglen nazorno pokazal, sicer s filmsko naglico,

Zato vam bom napisal in ponudil dva recepta za pripravo takega mesa, ki sem ga omenil v tem članku, kar pa še zdaleč ni edini izbor za pripravo lovskih specialitet.

Dušena srnina

Meso mlade srne, brez kosti, narežemo na večje kose vzdolž poteka mišic. Plečje prerežemo enkrat, odrežemo bočnik. Tudi stegno med mišicami ločimo po vezivni mrenici na tri dele. Kare odstranimo od kosti, ohranimo ga v celoti ali prerežemo na dva približno enako dolga dela. Večje kose osolimo, rahlo namažemo z oljem, damo v pečico na 200 stopinj ter popečemo z obeh strani do zlato rjave barve.

Po približno eni uri popečeno meso v kosih zložimo v večjo posodo z ravnim dnom, tekočino, ki jo je sprostilo meso med pečenjem, pa zavržemo. Pri srni mladici je mesa okrog 4 kg, kar zadošča za približno deset oseb. V posodo narežemo na lističe štiri večje čebule, polovico debelejšega pora, 1,5 kg sveže raznobarvne paprike, štiri debele paradižnike, česen, sol in dve žlici vegete. Brinove jagode in mešanico popra skuhamo v lončku posebej in nato zmeljemo v mešalniku ter na meso precedimo le pri tem nastalo tekočino. Olja ali masti ni treba dodajati, ker ima meso že samo v sebi dovolj maščob, čeprav je ne vidimo. Vse skupaj zalijemo z litrom vode in malo vina, pokrijemo in počasi na zmernem ognju dušimo vsaj eno uro. Med postopkom dušenja meso obračamo in dodajamo vodo zaradi izparevanja. Posebej skuhamo dve peteršiljevi korenini in kilogram rdečega korenja. Ko je to kuhano, korenje zrežemo vzdolžno in dodamo v posodo z divjačino tako kot tudi na drobno

narezano peteršiljevo korenino. Ko je zelenjava dodobra podušena, nekatera, kot so čebula, por in paradižnik, skoraj popolnoma razpuščena, paprika in korenje pa še dobro vidna, meso odstranimo in ga zložimo na leseno desko za rezanje. V zelenjavo dodamo še pol kisle smetane in morda malo parmezana, dobro premešamo in izparimo še preostalo vodo.

Meso narežemo prečno na potek vlaknen na 1,5 cm debele rezine in ga zložimo na pladenj. Ob meso, zloženem na pladnju, v obliki polkroga naneseemo vso zelenjavo, ki jo lahko z mešalnikom tudi zmeljemo v gosto maso, podobno prireju.

Pladenj okrasimo s tankimi jabolčnimi rezinami in na vsako v sredino položimo malo brusnične marmelade. Zaradi rožmarinove vejice je jed lepša, njegov vonj pa divjačini doda malo sredozemskega vonja, ki ni vsak dan na naših mizah. Zraven je najbolje postreči kruh ali krompir v vseh oblikah, priporočam pa kuhane-ga, olupljenega in postreženega kar celega ali v večjih, podolžno narezanih kosih.

Če ne bi dodal, da zraven prija kozarec dobrega cvička, ne bi bil pravi Dolenjec!

Srnina pašteta

Preostalo meso, po obliki slabše kakovosti, skuhamo v vodi kot juho. V posodo damo kuhat še kosti celega hrbta, dolžine okrog 30 cm, ki smo mu predhodno že odstranili kare. V juho damo tri cele debele čebule, šest lepih rdečih korenov, dve ali tri peteršiljeve korenine, pol pora in nekaj strokov česna. Sol, lovor, brinove jagode in mešanico celega popra dodamo kot začimbe za vonj in okus. To sestavino zelo dobro skuhamo in ohladimo. Posebej skuhamo še tri ali štiri jajca in jih ohlajene olupimo. Na majhne kocke narežemo 30 dag hamburške slanine in tretjino zavitka masla, narezanega na večje kose.

V večji mešalnik začnemo dodajati in seklati meso, kuhano čebulo, korenje, por, slanino, jajca, maslo; nato dodamo še malo gorčice. Če je masa pregosta, ji po malem dodajamo precejeno juho, tako da bomo primerno gosto zmes, pašteto.

Sol in poper med obdelavo dodajamo v mešalnik, da se vse dodobra zmeša med seboj. Če je mase za več mešalnikov, sestavine razdelimo in potem v veliki posodi vse skupaj pomešamo s kuhalnico.

Pašteto shranimo v primerne posodice in ohladimo, sicer pa

Foto: D. Gros

Mag. Štefan Vesel med predavanjem o pravilni poti mesa divjadi od uplenitve do mize (ali »iz gozda do vilic«).

izkožimo in raztelesimo. Kako bomo meso pripravili, je odvisno od tega, za kaj in kdaj bomo meso potrebovali oziroma kakšne kulinarčne specialitete bomo pripravljali iz mesa.

Predavanje mag. Štefana Vesela, ki se ga je udeležilo 31 lovcev naših lovskih družin, je najprej potekalo v sejni sobi lovskega doma. Zares poučno ga je bilo poslušati in si ogledovati slikovni del, ki ga je predstavljal predavatelj. Posebej nas je opozoril na nekatere bolezni, zaradi katerih je nujen preventiven veterinarski pregled mesa in na tiste bolezni, ki jih lahko prepoznamo sami in so lahko nevarne za prehrano ljudi. Še posebno moramo biti pozorni na povečane bezgavke. Predavanje priporočamo vsem, ki imate vsaj malo želje do nadaljnje

kako pravilno poteka izkoževanje, razkosanje in odstranjevanje mesa od kosti pri uplenjeni enoletni srni mladici. Nato je meso lepo zložil po vrsti in kakovosti, kar je na lovce naredilo poseben vtis. Vsi bi bili radi spretni in pri delu tako hitri kot Meglen!

Predavatelj je vse faze obdelave in priprave mesa še enkrat počasi in lepo ter razumljivo razložil, pomagal mu je tudi pomočnik Anton in odgovorila sta na vsa vprašanja, ki jih je bilo kar nekaj.

Kaj z mesom, ko je vse tako lepo pripravljeno?

Tudi sam kot pisec tega prispevka sem namreč ljubitelj dobrih jedi iz divjačine, predvsem pa jih rad pripravljam domačim in tudi prijateljem za razna slavlja in gostitve.

jo za pogostitev družbe nanesimo na kosti hrbta, ki smo ga po kuhanju popolnoma očistili ostankov mesa. Končno dobi hrbet lepo obliko, kot bi bil še cel. Z nožem ga dodatno lepo oblikujemo in okrasimo z maslom, narezanim na tanke lističe ter okrasimo z vejico svežega peteršilja. Ob hrbtu na pladenj narežemo na tanke kolute še jabolka, ki smo jim odstranili in krožno izrezali pečke, kamor damo žličko brusnične marmelade. Namesto jabolka so za okras in zaužitje lahko krhliji mandarine, kar bo morda še bolj osvežljivo. Poskusite! Ohlajeno pašteto ponudimo s toplim prepečencem kot predjed, lahko pa tudi kot glavno jed, če gre za srečanje ob dobri kapljici.

In da ne pozabimo: kozarec dobrega vina, ki ga v naši deželici ne manjka, sodi zraven.

Dober tek in na zdravje!

Stane Gabrijel

Lov prijateljstva v LD Babno Polje

V nedeljo, 27. 11. 2016, je LD Babno Polje organizirala že 30. tradicionalni skupni lov, imenovan *Lov prijateljstva*. Na teh lovih je bila vedno številčna udeležba povabljenih lovcev in tako je bilo tudi tokrat. Zbrali smo se zgodaj zjutraj pred trgovino v Babnem Polju, kjer smo bili deležni tople kave ali čaja. Čeprav je vremenska napoved obetala lep dan, pa jutro tega ni potrjevalo, saj je bila nizka oblačnost z meglo in rosenjem. Toda kasneje se je spremenilo, izboljšalo se je naše razpoloženje; lep sončen dan in naklonjenost boginje Diane so blagodejno delovali na vse udeležence lova.

Zbralo se nas je okrog petdeset lovcev, v glavnem tistih, ki se že vrsto let udeležujemo teh lovov, torej iz sosednjih LD in ZLD Notranjske, že tradicionalno iz LD Sabotin - Kojsko v Goriških brdih in LD Medvode. Iz sosednje Hrvaške se je lova udeležila delegacija iz LD Tetrijeb - Čabar in tudi nekaj lovcev iz LD Kamenjarka - Pag, sekcija Kolan. Tokrat se prvič lova niso mogli udeležiti člani Kluba prijateljev lova iz Celovca. Med zbranimi je bil tudi predsednik LZS mag. Lado Braduč.

Gostitelj, predsednik LD Dragan Vasiljevič, je zjutraj pred lovskim zborom vse udeležence toplo pozdravil in vsem zaželel dobro počutje v lovišču LD, hkrati pa vsem zaželel tudi »dober

pogled« in lovsko srečo. Pred lovskim zborom je podelil listino častnega člana LD Babno Polje hrvaškemu lovcu iz LD Tetrijeb dr. Ivici Križu in obrazložil njegove zasluge za to priznanje, podkrepljene z njegovimi prizadevanji za ohranitev divjega petelina v gozdovih zahodnih Dinaridov, kjer se hitro zmanjšuje številčnost te ptice.

Najzaslužnejši za dobro sodelovanje s slovenskim lovstvom (z desne): Antun Arh (predsednik LD Tetrijeb - Čabar), Antun Loknar (Lovački savez Primorsko-Goranske županije), dr. Ivica Križ, (predsednik Udruge Tetrijeb - Prezid) v družbi s predsednikom in gospodarjem LD Babno Polje.

Predsednik LZS mag. Lado Braduč je pozdravil vse lovce.

Lovski zbor je nagovoril tudi predsednik LZS, ki je precej pozornosti namenil številni udeležbi hrvaških lovcev in poudaril, da taka druženja bogatijo skupne lovske vsebine, npr. skupni čezmejni projekt o Divjem petelinu, ki uporablja sredstva iz sklada EU INTERREG HR – SLO. Seznanil nas je tudi s trenutnim stanjem v slovenskem lovstvu in aktualnimi zadevami. Izpostavljena je bila problematika povečanja odstrela medveda in volka, pa tudi pritiski politike (predvsem kmetijcev in

gozdarjev) za povečanje odstrela rastlinojede divjadi (jelenjadi, srnjadi). Apeliral je na treznost presoj za take odločitve, ki morajo biti vedno utemeljene s poštenimi strokovnimi argumenti, izhajati pa morajo iz ekosistemskih vidikov skupne rabe prostora, kar pomeni sobivanje. Na koncu je vsem zaželel dober pogled in predvsem varno ravnanje z orožjem.

Gospodar LD Rajko Troha, ki je bil tokrat tudi vodja lova, je predstavil potek lova, ki je bil iz dveh pogonov. Prvi je zajel območje Telebačnik Zastajce, vmesni zbor je bil pri spomeniku na Županovem lazcu. Drugi pogon pa je potekal na območju Šimenove doline - Beli vrh z zborom pred lovsko kočico na Županovem lazcu po končanem

Dr. Ivica Križ, član hrvaške LD Tetrijeb - Čabar, je prejel listino o imenovanju za častnega člana LD Babno Polje iz rok predsednika LD Dragana Vasiljeviča.

lovu. Predmet lova: jelenjad ženskega spola, jelen šilar (1+), jelen 2-4 leta (3+) in teleta m. spola; mladiči srne, divji prašiči (raznih vodeče svinje), lisica, jazbec. Vodja lova s še tremi pomočniki je lovce v večini z avtomobili postavil na stojišča po voznih poteh. Kmalu za tem se je začel pritisk.

V prvem pogonu, ki je trajal približno dve uri, sta padla dva strela, od katerih je bil eden uspešen: uplenjen je bil jelen 3+, uplenitelj pa je bil kar vodja lova – Rajko.

V drugem pogonu, ki je trajal do 14. ure, je bilo oddanih šest strel, od katerih je samo eden zadel; uplenjen je bil jelen šilar 1+, uplenitelj pa je bil **Janez Kraševac** iz LD Lož - Stari trg. V pogonu sta bila dva tropa jelenjadi, ki sta se hitro premikala ob stojiščih, zato je bilo tudi toliko oddanih strel. Štirje strelci so bili popolnoma zgrešeni, eden pa je oplazil jelenje tele, od katerega je bilo na nastrelu le nekaj kapljic krvi, ki pa od tam naprej ni več krvavelo, kar je bilo potrjeno tudi s psom krvosledcem.

Pred zborom lovcev pred lovsko kočico na Županovem lazcu je lovovodja analiziral lov. Povedal je, da je bil odstrel obeh jelenov lovsko pravičen ter da kljub zgrešenim strelom v lovišču nismo pustili ranjene divjadi. Predvsem pa je poudaril, da je lov potekal varno. Nato smo se poklonili uplenjeni divjadi in se ji zahvalili za lovski blagor. Tako smo končali uradni del lova.

V lovski kočici sta nas že čakala topla hrana in domača kapljica, tokrat iz Goriških brd, in nadaljevalo se je prijetno druženje med lovskimi prijatelji. Vrstila so se povabila na love v druge LD, saj bodo lovske pogoni trajali še vse do izpolnitve načrta odstrela oz. do konca leta in bo podobnih lovov še veliko. Na koncu smo si drug drugemu in njihovim domačim zaželeli srečno novo leto 2017 in še več lovsko pristnega in poštenega druženja.

Janko Škrj

V spomin na padle tovariše

Lovska družina Slovenj Gradec na podlagi dogovora s KS Sele - Vrhe že vse od leta 1982 skrbi za spomenik NOB na Vrheh pri Slovenj Gradcu. Lovci se ob njem srečujejo vse leto bodisi ob lovu ali opravljanju raznih del v lovišču. Spomenik iz obdobja NOB sestavljajo granitni kamni,

Foto: A. Verhovnik

S spominske komemoracije ob spomeniku NOB na Vrheh, za katerega skrbi LD Slovenj Gradec.

na katerih so plošče z imeni padlih domačinov med drugo svetovno vojno.

Prvo organizirano slovesnost pri spomeniku so slovenjgraški lovci organizirali leta 2014. Odtlej vsako leto 31. oktobra organizirajo krajšo komemoracijo, na kateri se zberejo lovci, domačini, predstavniki Zveze borcev za vrednote NOB, prišli pa so tudi praporščaki iz pobratene Zveze slovenskih častnikov iz Dravograda. Pred tem so se lovci pri spomeniku poklonili vedno v času jesenske brakade.

Zbrane je nagovoril starešina LD Slovenj Gradec **Franjo Kuperti**. Poudaril je pomen tovrstnih srečanj med lovci in domačini, ki pomenijo spoštljiv odnos do krute preteklosti, hkrati pa so pomembno družjenje med lovci in krajanji, saj smo lovci veliko v lovišču. V poklon padlim sta cvetje k spomeniku položila starešina in **Feliks Knez**, p. d. Zabel, lastnika zemljišča, na katerem stoji spomenik. Nato je bila minuta molka in zatem poklonitev tovarišem. Tišino so prekinili strelci. Ob spomeniku so ponosno stali

praporščaki ter izkazovali čast tovarišem.

Ne glede na to, da je organizatorjem tik pred zdajci odpovedal slavnostni govornik, je prireditelj potekala spoštljivo in častno. Zlasti je to potrdila velika udeležba krajanov.

V kulturnem programu je nastopil **Koroški oktet**, ki je zbrane še posebej ganil s partizansko pesmijo *Padel je, padel*. Povezovalac programa je bil **Aljaž Verhovnik**, ki je prireditvi dodal še kulturni vložek v obliki recitala pesmi Vinka Möderndorferja *Treba je vedeti*. Ob koncu slovesnosti so se vsi lovci pri spomeniku poklonili padlim z vejico. Po slovesnosti je bilo še druženje med lovci in krajanji, kjer seveda ni manjkalo pasulj.

Aljaž Verhovnik

Nova prevzemnica na Lešah

Lovska družina Jamnica - Prevalje je ob lanskim jubilejni 70-letnici štela 54 članov in eno lovko. Prevaljski lovci, na čelu katerih je starešina **Maks**

Foto: F. Rotar

Z odprtja nove sodobne prevzemnice za uplenjeno divjad LD Jamnica - Prevalje, ki so jo uredili na Lešah.

Oserban, odgovorno skrbijo za 5.850 ha veliko lovišče, ki je pretežno na območju prevaljske občine, v manjšem delu pa tudi na območju ravenske. Na leto odstrelijo okrog 187 glav srnjadi in osem gamsov. Člani dosledno in hitro oddajajo vso uplenjeno divjad v lastno prevzemnico in hladilnico. Doslej so jo imeli na Prevaljah in Jamnici, a vedno na domovih svojih članov. Najdlje je bila urejena v lovski hiši **Antona Potočnika**, po domače Pri Hartlu, v središču Prevalj. Nato so jo imeli pri **Božu Jakopiču** v Spodnjem kraju na Prevaljah in nazadnje pri **Zdravku Pačniku**, gospodarju kmetije Zvonik na Zgornji Jamnici, ki je iz Prevalj oddaljena dvanajst kilometrov.

Da ne bi več nadlegovali svojih članov, je LD Jamnica našla novo mesto za ureditev nove, sodobno opremljene prevzemnice za divjad na nekoč premogovniških Lešah, ki so iz središča Prevalj oddaljene le tri kilometre. »*Odkupili smo nekdanjo zbiralnico mleka, ki je bila v lasti Koroške kmetijske in gozdarske zadruge Slovenj Gradec. Čeprav je bil mlekarški objekt priključen na električno, vodovodno in kanalizacijsko omrežje, smo ga v celoti obnovili. Končno smo uredili sodobno prevzemnico po vedno bolj zahtevnejših higienskih in drugih predpisih, ki danes veljajo na področju zbiranja inčasne hrambe uplenjene divjadi. Prevzemnica je dobila nova, bolj varna vhodna vrata, novo električno in vodovodno instalacijo, novo streho in fasado. Opremilimo jo z veliko hladilno komoro, električnim dvigalom, sodobno žago za rezanje lobanj, grelcem tople vode in tudi z zemljevidom našega lovišča,*« je razložil Oserban, starešina prevaljskih lovecev.

Prevzemnica je sicer začela obratovati že na začetku lanskega avgusta, uradno pa so jo odprli 13. novembra lani v sklopu praznovanja 70-letnice LD. Ob slavnostnem odprtju so trak prerezali župan prevaljske občine dr. **Matic Tašič**, **Dušan Jukič** in starešina Oserban. Odkup mlekarkega objekta in nekaj okoliškega zemljišča ter celotna obnova sta prevaljske lovce stala okrog petnajst tisoč evrov. Člani so povedali, da bi zagotovo stalo mnogo več, če vsestranski in prizadevni starešina ne bi sam opravil kar dvesto potrebnih obrtniških ur. Prevzemniki in pregledniki divjačine so (vodja zbiralnice) **Rok Gostenčnik**, **Peter Skrivalnik**, **Matej Domej** in **Simon Kordež**.

F. Rotar

Strelsko tekmovanje v trapu za pokal Pomurskega sejma (2016)

V Gornji Radgoni že vrsto let poteka tekmovanje v streljanju na glinaste golobe, ki ga organizira tamkajšnja LD Gornja Radgona; postalo je že tradicija in je bolj znano kot *Strelska tekma za pokal Pomurskega sejma AGRA, Gornja Radgona*. Vedno poteka v sklopu Mednarodnega kmetijsko-živilskega sejma AGRA. Lani je bilo v sklopu 54. tovrstnega sejma 31. julija 2016. Lovski strelci so se pomerili v ekipnem in posamičnem streljanju in tudi v streljanju v dvojicah. Streljanja se je udeležilo osem ekip, kar je nekaj manj kot petdeset strelcev iz lovskih družin in strelskih društev, pretežno iz severovzhodnega dela Slovenije.

Posamično, za praktične nagrade, so lovci - strelci streljali v športnem položaju, med katerimi je največ točk zbral **Marko Miljevič** (LD Radenci), sledil mu je **Marjan Kovač** (SD Velka) in kot tretji **Gabrijel Vučko** (LD Apače).

Za pokal Kmetijsko-živilskega sejma AGRA je v lovskem položaju najboljšo uvrstitev dosegel **Roman Potočnik** (LD Apače), kot drugi mu je sledil **Damir Pan** (LD Dobrna), tretji je bil **Marjan Kovač** (LD Apače).

Ekipno so se najbolje izkazali lovci **LD Apače** (Franc Kardinar, Roman Potočnik, Simon Petrovič, Gabrijel Vučko, Alojz Martinčič), drugo mesto so zasedli lovci **LD Negova** (Anton Korošak, Stanislav Rojko, Vlado Šiško, Franc Gomzi, Blaž Rojko) in tretje **LD Dobrna** (Damir Pan, Miran Freitag, Marjan Štravs).

Za nameček je potekalo še zanimivo *tekmovanje dvojic* za nagrado pečenega odojka, ki sta si ga razdelila **Anton Korošak** (LD Negova) in **Vlado Šiško** (LD Negova).

Pokale, praktične nagrade, simpatične spominske vrče Pomurkega sejma in pečenega odojka so najboljšim predali **Milan Kolarič** (starešina LD Gornja Radgona), **Janez Kralj** (častni predsednik LD Gornja Radgona) in vodja tekmovanja **Anton Benko ml.** (referent za lovsko strelstvo LD Gornja Radgona).

Iztok Rožman

70 let vuzeniškega lovstva

Koroška LD **Zeleni vrh - Vuzenica**, ki deluje v okviru Koroške lovske zveze (KLZ), je svojo 70-letnico začela praznovati že v okviru letošnjega vuzeniškega občinskega praznika, ki je bil v središču lepo urejenega obdravskega mesta Vuzenica. Tedaj jim je zelo naklonjen župan občine **Franjo Golob** izročil tudi letošnjo občinsko nagrado za njihovo uspešno lovsko poslanstvo v minulih sedmih desetletjih. Z dobrim lovskim golažem so se vuzeniški lovci izkazali že na občinskem prazniku in nakazali, da bodo bogatega kulturnega programa, dobre hrane in pijače deležni vsi, ki se bodo prvo septembrsko nedeljo 2016 udeležili njihove osrednje proslave pred lovskim domom Hartman – Šentjanž nad Dravčami.

In tako je tudi bilo pred njihovim lepim domom, ki so ga vuzeniški lovci slavnostno odprli že leta 1982. Mnogi še vedno radi poudarijo, da je takratni starešina **Anton Jeznik**, ki je bil na čelu gradbenega odbora in gonilna sila gradnje, takrat znal povezati vuzeniške lovce in na lovsko stran pridobiti podpornike in zagovornike tudi med okoliškimi kmeti, občino in drugimi občani. Nič drugače ni bilo tudi pri gradnji lovske kočice na vrhu Grilovca.

Proslave so se udeležili skoraj vsi domači lovci, njihovi družinski člani in številni povabljeni gostje. Med slednjimi smo opazili tudi vuzeniškega župana in podžupana Franja Goloba in **Srečka Lampreta**, predsednika KLZ **Dušana Leskovca**, ki je zastopal tudi LZ Slovenije, in strokovnega tajnika KLZ **Franca Praznika**, pa **Zdravka Miklašiča**, vodjo Odseka za gozdne živali in lovstvo ZGS, OE Slovenj Gradec (nekdanjega vuzeniškega lovca – op. pis.), nekatere starešine koroških in štajerskih sosednih LD in predstavnika Prostovoljnega gasilskega društva Vuzenica. Domači lovec **Branko Kremzer** je sicer sproščeno proslavo bogatil z zgodovinskimi podatki in jo tudi všečno vodil. Proslavi je dal poseben čar tudi lepo okrašen lovski dom z evropsko, državno in občinsko zastavo ter lovskimi prapori. V ospredju je bil prapor LD **Zeleni vrh - Vuzenica**, ki so ga razvili leta 1974. Dovolj bogat kulturni program so dopolnili **Rogisti LD Zeleni vrh**, ki jih vodi **Vojko Trnjek**, **Pevski duet Nina**

Člani LD **Zeleni vrh - Vuzenica** ob 70-letnici pred lovskim domom **Hartman**

in **David ter Ansambel Napev**. Od letos je vuzeniški lovec tudi njihov harmonikar **Aleš Mlinšek**.

Vuzeniško LD, ki upravlja 4.316 ha veliko lovišče in šteje 56 članov, dve lovki in lovskega pripravnika, s povprečno starostjo 57,8 leta, med katerimi sta najstarejša 86-letna **Franc Hajdinjak** in **Leopold Kordež**, je v minulih 70 letih odlično vodilo le pet starešin: **Jože Luršak**, **Anton Jeznik**, **Alojz Karničnik** in **Anton Javornik**. Res predan je svoji lovski družini tudi zdajšnji starešina, saj je na čelu vuzeniških lovcev že peti mandat. Z gospodarjem LD **Marjanom Kajzerjem**, tajnikom **Srečkom Verdnikom** in blagajnikom **Brankom Viharjem** so zagotovo uspešna lovška naveza za dobro vodenje lovske družine. Ko se je v svojem pozdravnem nagovoru na kratko sprehodil skozi bogato

Vse foto: F. Rotar

Prizadevni starešina Anton Javornik (v sredini) v družbi **Antona Pridigarja** (levo) in najstarejšega člana 86-letnega **Franca Hajdinjaka**

zgodovino vuzeniškega lovstva, ni pozabil omeniti, da so bile tudi v njihovi LD v minulih letih težave. »*Ker še kako znamo ohranjati pravi »družinski« povezovalni duh*

in medsebojno spoštovanje, pa smo probleme vedno znali rešiti in odpraviti na tovariški lovski način. Pri nas zamer skoraj ne poznamo. Naše delovanje in poslanstvo je prepoznavno daleč naokoli. Veliko lovskih anekdot, pričevanj in zgodb se je v minulih desetletjih nabralo. Nekatere bodo za vedno ostale napisane v zborniku, ki smo ga izdali že ob 60-letnici. Mnoge se bodo s pripovedovanjem prenašale z našimi lovci. Zlasti pa, da smo že od nekdanj v prvi vrsti gojitelji ter varuhi narave in divjadi. Da znamo ceniti podporo svojih družinskih članov, številnih donatorjev in drugih simpatizerjev zelene bratovščine. Vuzeniški lovci si v veliko čast štejemo, da je naša LD

prejela letošnjo občinsko nagrado prav na pobudo PD Vuzenice in občine Vuzenica,« je poudaril starešina. Tudi vuzeniški župan Golob, predsednik KLZ Leskovec in Miklašič so bili, tudi javno, ponosni na prispevek vuzeniških lovcev za prepoznavno in zgledno družinsko povezanost, tovarištvo in vzdušje, po katerem je tudi prepoznavna LD **Zeleni vrh**, za zdravo naravo in divjad. In ne nazadnje tudi za uspešno lovsko kulturo, strelstvo in kinologijo.

Sedemdesetletni prispevek vuzeniških lovcev slovenskemu lovstvu je prepoznala in ga ceni tudi LZ Slovenije. D. Leskovec je v imenu predsednika LZS mag. **Lada Bradača**, ob prisotnosti starešine Antona Javornika in **Boštjana Verdineka**, predsednika Komisije za izobraževanje, kulturo in odlikovanja pri KLZ, izročil priznanja in odlikovanja LZS. Tako sta red za lovske zasluge I. stopnje prejela **Anton Jeznik** in **Anton Pridigar**. Zlati znak LZS za lovske zasluge je prejel **Gabrijel Kremzer**, znak LZS za lovske zasluge pa so prejeli

Začetki prvega organiziranega lovstva v Srednji in Zgornji Dravski dolini, na desni strani reke Drave, segajo v leto 1932. V takratnih občinah Vuzenica, Šentjanž, Dravče, Primož na Pohorju in Šentvid so bili najbolj prepoznavni zakupniki lovišč **Emerik Mravljak**, **Jože Helbl**, **Rajhad Kasper**, **Jurij Pajtler**, **Franc Grubelnik** in **Langbaver (Krajcivirt)**. Lov so poleg zakupnikov opravljali domači lovci. Leta 1935 so združili vse štiri občine v skupno Občino Vuzenica. Zakupniški lov se ni nič spremenil do začetka druge svetovne vojne. Med vojno so lovili le Nemci in njihovi simpatizerji. V letu 1946 je s strani vuzeniških lovcev prišla pobuda za ustanovitev LD za *Vuzenico* in LD za *Primož*. LD Vuzenica je bila ustanovljena 10. 8. 1946. Takratni LD sta delovali le do leta 1948, ko je Okraj Slovenj Gradec izdal odločbo o ustanovitvi ene velike LD pod imenom Dravograjsko Pohorje, v katero so bile vključene LD: *Vuzenica*, *Primož* in *Vuhred*, skupaj je štela 53 članov. Tamkajšnje lovstvo je spet doobra razdelila lovska reorganizacija leta 1954. Ustanovljeni sta bili novi LD *Orlica*, v katero so bili včlanjeni vsi lovci z območja Antona in Vuhreda, ter *LD Zeleni Vrh - Vuzenica*, v kateri so postali člani lovci z območja Vuzenice, Šentvida, Dravč, Šentjanža in Primoža.

F. Rotar

Vir: Zbornik 60 let LD **Zeleni vrh - Vuzenica**.

Franc Koisek, Peter Mihev, Ivan Pridigar in Antonija Verhovnik. Tudi jubilejna LD Zeleni vrh se je s spominskimi listinami zahvalila za podporo in sodelovanje. Prejeli so jih **Občina Vuzenica, Policijska postaja Radlje ob Dravi, KLZ, ZGS, OS Slovenj Gradec, PGD Vuzenica, Turistično-športno društvo Sv. Primož, PD Vuzenica in Gostišče Prodinar - Vuzenica.** Spominski listini LZS in KLZ ter spominska darila od sosednih LD je prejela tudi jubilejna vuzeniška lovska družina.

Franc Rotar

70 let LD Litija

Lovci **Lovske družine Litija** smo 28. 8. 2016 praznovali 70-letnico ustanovitve in delovanja naše lovske družine. Ob tej priložnosti smo razvili tudi nov lovski prapor, na katerega smo pritrčili 63 zlatih žebličkov. Lovci naše LD, LD Vače, podjetja MJM -Brinovec, starešina LD Zlato Pavlica, dolgoletni lovski gost **Ulrich Ahrles**, lovci iz Sel na avstrijskem Koroškem, podjetje Carkomerc iz Litije in podjetje Vezenine – Ercigof pa so nanj kot darovalci pripeli spominske trakove.

Že v stari Jugoslaviji je bilo na območju zdajšnjega lovišča Litija lovstvo dobro razvito in organizirano. Tedanja občinska lovišča so zakupniki zdražili na javnih dražbah, lov in številčnost divjadi pa sta bila za tiste čase na zavidljivi ravni. Že med prvo in drugo svetovno vojno je bil v Litiji ustanovljen *Lovski klub Litija*.

Z novo ureditvijo po drugi svetovni vojni je lov postal dostopen tako rekoč vsakomur in pred 70 leti sta dr. **Franc Lebinger** in **Ivan Kos** v Ljubljani na pristojnem ministrstvu uredila vse potrebno za ustanovitev nove lovske družine. Osemnajst ustanovnih članov je nato ustanovilo *Lovsko družino Litija*, ki je sprva delovala na 2.000 ha velikem lovišču, desno od Save, na širšem območju Litije in Šmartnega. Z območjem levo od Save je tedaj gospodarila *Lovska družina Sava - Tirna*. Obe družini sta se leta 1954 združili v *LD Litija* in zagospodarili na skupaj 6.400 ha velikem lovišču.

Naša LD vsa leta deluje kot eno najbolj organiziranih društev v občini, uspešno sodelujemo tudi z drugimi souporabniki prostora in trajnostno upravljamo z divjadjo in njenim okoljem.

70 let uspešnega delovanja smo proslavili v našem lovskem domu v Ponovičah. Proslave se

Lovci Lovske družine Litija

Foto: M. Žužič

Lovski prapori

je udeležilo več kot 220 lovcev in drugih gostov. Proslavo je s slavnostnim govorom odprl naš starešina **Zlato Pavlica**, ki je opisal 70-letno prizadevanje lovcev LD Litija za ohranitev narave in divjadi. Ugotovili smo, da lahko s ponosom gledamo na prehojeno pot. Slavnostni govorniki na proslavi so bili: **Tomaž Trovovšek**, na proslavi namestnik predsednika LZS Slovenije in predsednik lovskih družin Zasavje, **Tomaž Pavčnik**, predsednik OZUL, in **Boris Doblekar**, podžupan Občine Litija. Nekateri naši najzaslužnejši člani so iz njihovih rok prejeli priznanja za posebne zasluge v lovstvu. LD Litija je prejela priznanje LZS. Naš lovski tovariš, priznani slikar **Andrej Militarov**, dolgoletni prijatelj naše LD in naših lovcev, nam je ob tej priložnosti podaril sliko merjasca, ki je simbol našega lovišča in tudi krasi naš novi lovski prapor.

Program so popestrili: dramski igralec, pevci Lovskega pevskega zbora Zasavje, Trbovlje, odlična mlada plesalka **Anja Seško** in KUD Domžalski rogisti.

Proslave so se poleg sodelujočih udeležili še predstavniki in praporščaki Zveze lovskih družin Zasavja, vdove naših pokojnih lovskih tovarišev ter še nekateri povabljeni gostje in drugi občani.

Po končani proslavi smo se poveselili ob dobrem divjačin-skem golažu in zvokih Ansambla Mende.

Ponosni na prehojeno pot lahko potrdimo besede našega starešine, izrečene na proslavi: *»Naš pogled je usmerjen na jutri. Dediščino naših dedov moramo ohraniti za vnuke ...«*

Jernej Marolt

70 let LD Sv. Jurij - Jurovski Dol

Leta 1945 je Okrajna lovska Lzveza (OLO) ustanovila lovsko društvo na območju takratne Občine Lenart. Iz tega društva so leta 1946 nastale lovske družine, med prvimi tudi LD Jurovski Dol.

Skupaj z lovsкими tovariši, občani Občine Sv. Jurij, lastniki kmetijskih zemljišč in gozdogov smo septembra 2016 slavnostno proslavili 70-letnico delovanja LD.

Uvod v praznovanje delovanja lovstva je bil Občni zbor LD marca 2016. Zgodovino lovstva v teh krajih smo predstavili v knjižici *Pol stoletja Lovske družine Jurovski Dol* že leta 1986. Ob 60-letnici ustanovitve smo izdali Zbornik *60 let LD Sv. Jurij*, ob 70-letnici pa smo pripravili knjižico *70 let lovske družine*, ki je povzela aktivnosti v zadnjih letih.

Na osrednji slovesnosti so v programu sodelovali poleg praporščakov iz LGB Lenart in sosednjih LD Rogisti LZ Maribor ter člani KD Ivan Cankar - Jurovski Dol s svojim plesnim in glasbenim programom. Sledili so nagovori starešine LD **Franca Krivca**, predstavnika LZ Slovenije, in predsednika LZ Maribor **Marjana Gselmana**, župana Občine Sv. Jurij **Petra Škrleca** ter predstavnika pobratene LD Predgrad **Jožeta Radeta**. Program je odlično povezovala domačinka **Janja Roškarič**. Po končanem programu so nas postregle naše žene z golažem in dobro domačo kapljico.

LD Sv. Jurij ves čas svojega obstoja združuje člane, ki dobro gospodarimo z loviščem ter skrbimo, da zaradi lovcev oziroma puške ni iz naravnega okolja izgubila nobena živalska ali rastlinska vrsta. Nasprotno, znali smo vse, kar je bilo ogroženo, pravočasno zavarovati, strokovno ukrepati ter v okviru naših in naravnih možnosti stanje tudi popraviti.

LD šteje 38 članov. Povprečna starost ni preveč spodbudna, zato si prizadevamo naše vrste pomladiti. Lovišče je veliko okrog

3.000 ha. Letni odvzem gospodarsko najpomembnejše in najštevilčnejše divjadi, srnjadi, je 118 glav po predpisani spolni in starostni sestavi.

Vsako prvo nedeljo v mesecu imamo lovski posvet vseh lov-

cev in sosedov smo uspeli rešiti večino doma.

Udeležujemo se vseh aktivnosti, ki jih organizirajo Občina Sv. Jurij in druga društva v občini LZ Maribor ali LZ Slovenije. Odlično sodelujemo s pobrateno

upokojenci, katerim nudimo v uporabo naše prostore za strelske tekme. Tudi sodelovanje z osnovno šolo je izjemno pomembno. Z obiskom na šoli in v vrtcu želimo najmlajšim predstaviti dejavnost lovcev predvsem v pomenu našega prizadevanja za ohranitev naravnega bogastva.

Na koncu se želimo posebej zahvaliti vsem članom LD, saj brez aktivnega in požrtvovalnega dela vseh uspehov ne bi mogli doseči ter nadaljevati dela naših predhodnikov. S prijaznimi čestitkami ob visokem jubileju in v želji za nadaljevanje aktivnega sodelovanja želimo, da bi naše delo nadaljevali mlajši rodovi.

Franc Krivec

Janko Sitar, starešina LD Starše

Lovci LD Bogojina so s Hubertovo mašo obeležili 70 let delovanja.

cev, tako da sta obveščanje in izmenjava informacij pravočasna in vsestranska. Po veliko letih smo ponovno oživilo delo po revirjih. Večina lovcev je dogovor upoštevala ter v celoti izpolnila obveznost, ki smo jo leta 2009 s koncesijsko pogodbo sprejeli za obdobje dvajsetih let. Tako smo sprejeli obveznost, da bomo morali še naprej vsa dela v lovišču opravljati lovci prostovoljno, neplačano, in sicer kot nepoklicna, ljubiteljska organizacija civilne družbe, ki se zavzema za pravice naše divjadi in okolja, v katerem živimo tudi mi.

Ena od nagrad, predvsem pa priznanj je odlično sodelovanje z Občino Sv. Jurij oziroma županom **Petrom Škrlecem**, ki nam pri opravljanju nalog varstva okolja in ohranjanja narave ter ozaveščanju javnosti nudi moralno, materialno in finančno podporo. Hkrati smo sklenili dogovor, da nam občina vrne vsa sredstva, prejeta za koncesijo.

Čuvajsko službo opravljajo štirje pooblaščen lovski čuvaji z veljavno pogodbo za opravljanje te službe. Največje težave so precejšnje izgube med srnjadjo in malo divjadjo predvsem v cestnem prometu ter pri košnji. Za malo divjad, zajca in fazana, žal nimamo dejanskih podatkov. Za srnjad pa vsa leta beležimo katastrofalno velike izgube.

Neradi, vendar moramo omeniti tudi žalosten dogodek, ki se nam je zgodil v letu 2012: kar dvakrat je bil podtaknjen požar v lovskem domu. Ob pravočasni akciji gasil-

LD Predgrad, LD Mozirje, Litija, Sv. Ana in Velka. Predvsem z LD Predgrad uresničujemo dogovore iz pobratenelega sporazuma, sprejetega leta 1978, torej pred 38 leti.

V letih 2009 in 2015 je potekalo ocenjevanje lovskih domov v LZ Maribor. Med 42 domovi je bil naš dom obkrajat najbolj ocenjen. Za odlično delovanje LD in vzorno gospodarjenje z lovskim domom in okolico smo prejeli dve **zlati vidri**. Vsako leto organiziramo srečanje s kmetovalci. Ocenjujemo, da je tovrstno srečanje potrebno zaradi tesnega sodelovanja z vsemi uporabniki prostora, še posebno, kadar gre za osebno lastnino. Odlično sodelujemo z vsemi društvi v občini. Posebej želimo poudariti tradicionalno srečanje z gasilci ter odlično sodelovanje z našimi

70 let LD Starše

V nedeljo, 28. 8. 2016, je bila na dvorišču lovskega doma slavnostna akademija ob 70-letnem jubileju **LD Starše**, ki jo je naznanil zvok roga lovca **Cvetka Završkega**. Navzoče je nagovorila moderatorka **Zdenka Brumen - Kralj** in predstavila vlogo ter dejavnost lovcev LD Starše skozi 70 let. Lovstvo in lovci so bili

Ivan Žižek, član UO LZS in LZ Maribor

spoštovani člani družbe, žal pa nas dandanes nekateri želijo prikazati zgolj v negativni luči. Vsa sreča je, da mnogi menijo drugače in se zavedajo, da lovci opravljamo pomembno poslanstvo z zavzetim neplačanim delom.

Akademije so se udeležili lovci domače lovske bratovščine, sosednjih in pobrateneh LD.

LZS in LZ Maribor je zastopal član UO, lovski tovariš **Ivan Žižek**, ki je zbrane lovce in goste pozdravil ter povedal nekaj besed o pomembnosti jubileja in povezanosti lovcev z lovsko kulturo, navadami, šegami in običaji ter čestital k jubileju in dobremu delovanju jubilejne LD Starše. Starešini je predal priznanji obeh osrednjih organizacij lovskih društev, dvema lovcema pa lovski znak za lovske zasluge.

Pozdravni nagovor je imel starešina LD **Janko Sitar**, ki je v besedi povzel čas, ko so se kmetje zaradi lova in ribolova uprli gosposčini z gradu Vurberk leta 1677. Predstavil je čas prek zakupnikov lovišča pa vse do zdajšnje LD Starše, za katero je datum nastanka 1. 8. 1946. Po njegovem mnenju LD dobro dela, veliko vlaga v lovišče, ima dobre odnose z drugimi uporabniki prostora in lokalno skupnostjo – Občino Starše. Zelo pomembno je, da lovci kljub slabim časom za lov delovanju LD namenjajo vso pozornost temeljni dejavnosti, to je varstvu življenjskega prostora prostoživečih živali in upravljanju z divjadjo. Vsem je čestital ob jubileju z željo, da bi LD Starše takšno pot nadaljevala do naslednjega jubileja.

Navzoče lovce in goste je pozdravil tudi **Bojan Kirbiš**, župan Občine Starše, prav tako lovski tovariš v tej LD ter kot predstavnik generalnega pokrovitelja jubileja. Čestital je k doseženim rezultatom, saj LD veliko prispeva k urejanju zdravega okolja, predvsem pa skrbi za življenje in ohranitev

Podpisnika listine – povelja pobratena dveh lovskih društev – Nemini Mujič in Janko Sitar

divjadi ter za sožitje človeka in narave. Starešini LD je izročil častno priznanje Občine Starše.

Starešina in gospodar sta nato izročila jubilejne plakete, priznanja in pohvale posameznikom in predstavnikom lovskih družin.

Na prireditvi so tudi slavnostno **podpisali listino – povelje pobratenja – in prijateljskega sodelovanja med LD Fazanka - Doboj – Istok/BiH in LD Starše**. Po izmenjavi podpisanih dvojezičnih listin je navzoče nagovoril predsednik omenjenega lovskega društva **Nermin Mujkić**. Na kratko je opisal pot, kako so nastali stiki med družinama (društvoma), ki so prerasli v pristna prijateljska lovska srečevanja v Sloveniji ali v BiH ter bodo še trdnješi po podpisu listine.

V kulturnem programu so člani pevskega zbora KUD Alojz Colnarič zapeli dve lovski pesmi, na diatonično harmoniko pa je zaigral mladi **Amadej**. Ker sta **Miha Medved** in **Zvonko Strnad**, člana naše bratovščine, tudi člana ansamblov narodno-zabavne glasbe, sta kulturni program popestrila tudi njuna ansambla. Slavnost je sklenil lovski rog.

Ob jubileju, 70-letnici naše LD, smo izdali Almanah (pripravil ga je **Ivo Trošt**) in zloženko (pripravil jo je **Marjan Malek**), izdali jubilejno plaketo in lovsko značko LD Starše. Člani in simpatizerji naše družine, prijateljske LD pa so namenili sredstva za dodatni trak in žebliček na praporu.

Marjan Malek

- Ormož mag. **Emiljan Trafela**, ki je zastopal tudi LZS, župan Občine Ormož **Alojz Sok**, predsednik KS Velika Nedelja **Marijan Mušič**, komandir Policijske postaje Ormož **Edvard Cvetko**, prior križniškega reda **Janko Štampar** in predstavniki sosednjih LD, društev in organizacij Občine Ormož. Za kulturni program so poskrbeli člani Mešanega pevskega zbora DU Velika Nedelja, Rogisti ZLD Ptuj - Ormož in *Ljudski godci iz Velike Nedelje*.

Na proslavi smo se spomnili svojih korenin, povezanosti z razvojem svojega kraja in občine ter pomembnih mejnikov 70-letne poti razvoja naše LD. Najzaslužnejšim za razvoj LD so podelili družinske plakete; med njimi so bili poleg članov LD Velika Nedelja, Občina Ormož, Lovska zveza Slovenije, ZLD Ptuj - Ormož, OZVVS Ormož in sosednje stanovske družine. Listino častnega članstva so prejeli **Milan Cvetko**, **Jožef Šnajder**, **Peter Kovačec** in **Ivan Moravec**. Na svoj prapor so pripeli še dodatnih 25 spominskih trakov.

Zgodovina LD Velika Nedelja sega v preteklost vsaj 70 let. V službi narave smo zagotovo od 29. septembra 1946, iz rokopisov pa preberemo, da je bila 18. maja 1939 v revirju Otok pri VN blagoslovljena in odprta lovska koča. Velikonedeljski lovci so svoje prvo vodstvo izvolili 23. septembra 1945 in sprejeli odgovornost za gospodarjenje v lovišču, ki se je razprostiralo na

zanamcem.« Samo starejši lovci in domačini še vedo, da so bili revirji Otok, *Lešnica in Sejanska dolina raj za lovce* in vse, ki so živeli z naravo in bili odvisni od nje. Dandanes lovišče LD Velika Nedelja obsega kar 3.282 ha, od tega je 219 ha nelovnih površin. Lov organiziramo na 582 ha gozda, 2.352 ha kmetijskih površin in 129 ha vodnih površin.

V gradnjo lovskega doma, ki je potekala od 1974 do 1977, so člani LD Velika Nedelja prispevali več kot devet tisoč prostovoljnih ur dela. Med večje uspehe v delovanju LD šteje tudi gradnja lovskega doma, ki so ga predali svojemu namenu 3. julija 1977, ko so razvili tudi prvi

S Hubertovo mašo obeležili 70 let LD Bogojina

LD Bogojina je v sodelovanju z Župnijo Bogojina 21. 8. 2016 ob lovskem domu pripravila Hubertovo mašo za pokojne in žive lovce. Lovci so lovski dogodek proslavili tudi s krajšo slovesnostjo ob praznovanju 70-letnice LD Bogojina. V kroniki so se spomnili pomembnih mejnikov, ki so zaznamovali razvoj lovske družine, katere poglobljena skrb je varovanje narave, ravnovesja in skrbi za divjad. Med pomembnimi

Lovci LD Bogojina so s Hubertovo mašo obeležili 70 let delovanja.

Od leve: starešina LD Velika Nedelja Anton Kace, častna člana Milan Cvetko in Jožef Šnajder ter gospodar Miran Leben

70 let LD Velika Nedelja

Člani **Lovske družine Velika Nedelja** so letos obeležili 70-letnico dela. Slovesnosti so se udeležili predsednik ZLD Ptuj

območju Velike Nedelje, Ormoža in Svetega Tomaža. Naši predniki so gospodarjenje v revirju opravljali v duhu reka **Bertranda Russela**, ki pravi: *»Pravi varuh narave ve, da to ni dar očetov, temveč dediščina, ki jo zapuščamo*

družinski prapor. Lovski dom služi potrebam članov, krajanov, potrebam mladih raziskovalcev, na voljo je Otroškemu vrtcu Velika Nedelja, delovnim organizacijam ter veteranom vojne za Slovenijo 91.

V zadnjih letih smo namenili veliko prostega časa in prostovoljnih delovnih ur tudi za urejanje okolice lovskega doma, urejanje remiz za malo divjad in izdelavo objektov v lovišču.

Lovci smo ljubitelji narave in domoljubi, zato smo se s spoštovanjem poklonili 25-letnici osamosvojitve in vojne za Slovenijo. Spomnili smo se, da smo junija 1991 tudi pri Veliki Nedelji pripravljali praznovanje osamosvojitve Republike Slovenije, spomnili smo se tudi vseh, ki so se takrat v veliki tajnosti v obrambnih in varnostnih silah Občine Ormož vključili v nadzor območja ter opravljali druge načrtovane aktivnosti za obrambo svojega območja.

Anton Kace

mejniki so na slavnosti podarili gradnjo lovskega doma, vzdrževanje lovskih objektov in lovskih prež, zimsko krmljenje divjadi in povečevanje članstva. Trenutno je v tej LD aktivnih 34 članov zelene bratovščine, katerih povprečna starost je 52 let. Lovcem je ob jubileju izrekel čestitke predsednik ZLD Prekmurje **Ludvik Rituper**. Lovske maše in obletnice družine so se udeležili domači lovci, lovci sosednjih lovskih družin in občani območja Bogojine in njene okolice. Sveto mašo v čast svetemu Hubertu, zavetniku lovcev, je daroval župnik Župnije Bogojina **Stanislav Zver** ob somaševnju župnika Župnije Beltinci **Alojza Benkoviča**, sicer rojaka iz Bogojine in starešine LD Bogojina. Sveto mašo in lovski praznik so s petjem in glasbo obogatili Mešani pevski zbor Župnije Bogojina in člani KUD prekmurski rogisti.

B. Žerdin

Mirko Obran, sedemdesetletnik, se je rodil 16. oktobra leta 1946 v kraju Šlomi pri Ptujju. Že kot otrok je zelo rad zahajal v naravo. Užival je v zgodnjih jutranjih urah,

ko sta se prebujala narava in življenje v njej, občudoval je njene čare. Ljubil je večere, ko je utihnil ptičji koncert in se je zašlišalo bavkanje srnjadi ter skovikanje sov.

Po končani osnovni šoli se je vpisal v strokovno šolo za pripraviranje živali, ki jo je leta 1963, na pobudo Lovske zveze Slovenije, ustanovil Center strokovnih šol v Ljubljani.

Preparatorško šolo je vodil znani preparator Viktor Herfort in je trajala štiri leta. V preparatorško šolo je bilo v začetku vpisanih osem kandidatov iz vse Slovenije. Namen šole je bil za dovolj potrebe lovcev, osnovnih šol in drugih, ki so pogrešali oblikovanje in pripraviranje živali kot podoba za poučni predmet ali pa kot spomin na izjemne dogodke v življenju lovcev in nelovcev.

Po končani preparatorski šoli in odsluženem vojaškem roku se je za štiri ure zaposlil kot strokovni delavec na sedežu območne Lovske zveze Ptuj, štiri ure pa je v prostorih doma Lovske zveze na Ptujju opravljal popoldnansko preparatorsko obrt. Naloge na področju lovstva pa so se z leti povečevale in nujna je postala potreba po njegovi polni zaposlitvi na Zvezi lovskih družin Ptuj. Zato je leta 1996 moral v celoti opustiti preparatorstvo in se je popolnoma posvetil operativnemu tajniškemu delu pri Zvezi lovskih družin Ptuj z osemmurnim delovnikom. Delal je kot strokovni tajnik.

Vpisal se je tudi v LD Zavrč in po končani pripravniki dobi je leta 1970 opravil lovski izpit, kasneje, leta 1983, je opravil še izpit za lovskega tehnika/mojstra. Že leto pred tem je končal tudi diplomsko šolo za lovskega tehnika. Tudi potem se je Mirko ob delu vseskozi dopolnilno izobraževal. Tako je opravil tudi izpit za preglednika uplenjene divjadi, tečaj za ocenjevanje lovskih trofejev, za cenilca škode od divjadi, tečaj za vodnika lovskih psov in drugo. Na kinološkem področju je bil več let dober vodnik in vzrednik lovskih psov, v glavnem nemških prepelničarjev.

V LD Zavrč je v štirih desetletjih članstva opravljal več funkcij, med drugim funkcijo blagajnika, informatika, tajnika, predsednika nadzornega odbora in starešine (slednjo opravlja še vedno). Mirko Obran še vedno kot njen strokovni tajnik uspešno vodi tudi pisarno Zveze lovskih družin Ptuj - Ormož ter opravlja in usklajuje naloge in dolžnosti ZLD kot usposobljene članice LZS. Že od leta 2006 vodi tudi tajniške posle OZUL Ptujsko-Ormoškega LUO in Lovsko-kinološkega društva Ptuj - Ormož. Kot starešina LD Zavrč je tudi član UO ZLD Ptuj - Ormož. Aktivno sodeluje na sejah vseh organov ZLD Ptuj - Ormož ter njenih komisij in odborov. Poleg lovskostrokovnega dela opravlja tudi druge naloge s področja administrativnega dela in vodenja financ ter računovodstva in sodelovanja pri pooblaščenim računovodsko-financijski službi. Skrbi, da so lovske družine pravočasno seznanjene z nalogami, ki so povezane z reševanjem tekočih lovskostrokovnih zadev s posameznega strokovnega delovnega področja.

Za dolgoletno delo v lovstvu je bil Mirko Obran odlikovan z znakom LZS za lovske zasluge in redoma III. in II. stopnje. Prav tako je dobitnik znaka za 40 let članstva v lovski organizaciji.

Ob 70-letnem jubileju lovci lovskih družin, vključenih v Zvezo lovskih družin Ptuj - Ormož, želimo Mirku še veliko lepih lovskih, kulturnih in drugih doživetij ter še mnogo zdravih let.

Zveza lovskih družin Ptuj - Ormož - E. T. Lovska zveza Slovenije

Sončno junijsko soboto je v krogu svojcev in prijateljev član LD Ljutomer **Tonček Petrovič** praznoval svoj visoki življenjski jubilej, 85-letnico.

Tonček se je rodil 17. 5. 1931 sredi slikovitih Halož. Poklicno se je usmeril v tesarsko stroko in dosegel položaj enega glavnih delovodij v Gradisu. Uveljavil se je zlasti v celjski enoti, kjer je bil vodilni nosilec številnih gradbenih rešitev. Prav zaradi izstopajočih inovacij v gradbeni tehnologiji je prejel markantna priznanja in nagrade. Upravičeno je lahko ponosen na visoko državno odlikovanje red dela s srebrnim vencem.

V zeleno bratovščino ga je sprejela LD Zavrč že leta 1954, kjer so mu v letih 1966 do 2004 zaupali funkcijo starešine. V tem času je LD Zavrč kupila parcelo, na kateri so zgradili lovski dom z vsemi ustreznimi komunalnimi pridobitvami. Postal je tudi častni član omenjene LD. Vmes ga je pot zanesla na Cven pri Ljutomeru, kjer je preživel velik del življenja s svojo življenjsko sopotnico. Hitro se je vključil v novo okolje in postal tudi član LD Ljutomer. V našo lovsko družino je vnesel pozitivno vzdušje, pri čemer vedno znova preseneča z zdravimi iskrivimi idejami. Skrbi za pristno lovsko tovarništvo. Vsi, ki ga poznamo, v njem odkrivamo človeka življenjske vedrine z dograjenim sistemom vrednot. Ob vsestranskem poklicnem delu sta mu lov in skrb za gojitev divjadi pomembni poslanstvi. Obiskovalec njegove lovske sobe se začudi nad vrhunsko trofejo uplenjenega jelena v Moraviču (lovska območja Karađorđevo). Izstopajo tudi njegovi številni objavljeni strokovni članki v naši reviji Lovec; recimo o montažnih krmiščih, ki omogočajo odlične razgled, vinskih tropinah kot dopolnilni krmi za divjad, podaljšanju lovopusta na race, opozorilo ob košnji v času poleganja mladičev srnjadi ipd.

LZS je slavljenca za zasluge in izjemno predanost lovstvu, gojitvi divjadi in razvijanju lovskega tovarništva odlikovala z znakom LZS za lovske zasluge in redom III. in II. stopnje. Ob 50-letnici lovskega udejstvovanja je Tonček Petrovič prejel srebrni lovski znak, ob 60-letnici pa zlatega. S svojo izjemno srčno kulturo je zelo cenjen ne le v lovskih vrstah, temveč tudi v širši skupnosti, kjer velja za zelo priljubljenega krajana.

Dragi Tonček, lovski tovariši ti ob visokem jubileju želimo še obilo lovskih uspehov, predvsem pa, da boš s svojo prirojeno šegavostjo, bistrimi pogledi in idejami še dolgo bistril naše vizije.

LD Ljutomer - M. P. LD Zavrč

V TEM MESECU PRAZNUJEJO* SVOJ ŽIVLJENJSKI JUBILEJ

90-letnik

Vinko Dreu, LD Podlehnik
Franc Hudomal, LD Velunja, Šoštanj
Mirko Kacjan, LD Hoče
Anton Osojnik, LD Bistra
Stanislav Skabar, LD Kras, Dutovlje
Jurij Špehar, LD Sinji Vrh
Vinko Uranc, LD Bistra

85-letnik

Ignac Dominič, LD Žabnik, Obrov
Ivan Furlan, LD Dobrova
Ladislav Ivanec, LD Lendava
Stane Logar, LD Škofljica
Janko Lukežič, LD Šmarna gora
Franc Mevlja, LD Tabor, Sežana
Franc Novak, LD Mala gora
Anton Škodnik, LD Kanal
Stanko Špenga, LD Benedikt
Ivan Švajger, LD Puščava
Roman Vergan, LD Grad, Kuzma

80-letnik

Janez Arh, LD Sovodenj
Bogomir Gajser, LD Makole
Bogomir Gosak, LD Orlica
Janez (ivan) Kočevar, LD Lož, Stari trg
Anton Marinč, LD Kočevje
Ivan Mrzel, LD Golavabuka
Stefan Novak, LD Dolina
Ludvik Miroslav Prunk, LD Timav, Vreme
Franc Štenkler, LD Podbrdo
Janez Štremfelj, LD Otavnik
Janez Tušak, LD Bresnica, Podgorci
Anton Źmah, LD Log Šentvid pri Grobelnem
Anton Vastl, LD Jamnica
Darko Vidmar, LD Šentjanž
Jožef Vrbinc, LD Ig
Anton Zupan, LD Krka

75-letnik

Jože Benedek, LD Laško
Aldo Bofulin, LD Gorica
Anton Brilej, LD Radeče
Gvido Čefuta, LD Vrhe
Stojan Ergaver, LD Hubelj
Albert Erman, LD Mokrc
Franc Gole, LD Brestanica
Franjo Golubič, LD Senožeče
Zdravko Grojzdek, LD Veliki Podlog
Franc Hajnčič, LD Pernica
Matija Jereb, LD Žiri
Avgust Jerlah, LD Šentvid pri Stični
Vincenc Ježovnik, LD Ponikva
Jožef Kapele, LD Adlešiči
Rudi Klavžer, LD Podsreda
Franc Klemenčič, LD Radenci
Gracijano Kocijančič, LD Dobrovo
Jožef Kodre, LD Ponikva
Alojz Kovačič, LD Brkini
Franc Krajnc, LD Pogorevc
Janez Kukovec, LD Markovci
Ivan Lorenčič, LD Poljskava
Franc Magdič, LD Bakovci, Lipovci
Herman Malnar, LD Mokrc
Stjepan Matko, LD Loka
Leopold Mezeg, LD Sorško polje
Izidor Nebesni, LD Trebnje
Simo Selakovič, LD Adlešiči
Jože Simončič, LD Sevnica
Ernest Simončič, LD Sveti Jurij, Jurovski Dol

Valentin Sklepič, LD Dobrova
Pavel Steblovnik, LD Peča, Mežica
Ana Solar, LD Bohinjska Bistrica
Feliks Štuhec, LD Radenci
Pavel Turk, LD Gorjanci
Janez Usenik, LD Martin Krpan Bloke
Frederik Vodopivec, LD Kraš, Dutovlje
Franc Zumer, LD Selca

70-letnik

Gabrijel Berginc, LD Drežnica
Marijan Blažič, LD Trstelj, Kostaņevica
Janez Brajkovec, LD Suhor in LD Loka
Bogomir Cink, LD Brje, Erzelj
Stevvo Cvijanovič, LD Gorica
Emil Čuček, LD Voličina
Anton Družovec, LD Dobrava v Slovenskih goricah
Vladimir Faletič, LD Kobariid
Zrnago Fikfak, LD Sabotin
Anton Gajšek, LD Loka pri Žusmu
Vincencij Ilenič, LD Dragatuš
Janez Jamšek, LD Metlika
Radivoj Jancič, LD Sabotin
Gustek Janežič, LD Vinski Vrhovi
Peter Jeznik, LD Zeleni Vrh, Vuzenica
Drago Jež, LD Trebuša
Branko Joh, LD Loka
Anton Kalan, LD Poljskava
Matija Konajzler, LD Boštanj
Stanislav Kos, LD Kanal
Franc Koša, LD Petišovci
Franc Kotnik, LD Podgorje
Ivan Kotnik, LD Jamnica
Anton Lapuh, LD Artiče
Geza Lepoša, LD Ivanovci
Vladimir Macarol, LD Tabor, Sežana
Stanislav Marušič, LD Bukovje
Vanko Mole, LD Žiri
Roman Mulec, LD Jakob
Janez Petkoš, LD Bled
Anton Pivk, LD Hotedrišica
Emil Pojavnik, LD Sabotin
Silva Polanc, LD Sevnica
Roman Pšunder, LD Trbovlje
Ignac Rajh, LD Bakovci, Lipovci
Franc Rajh, LD Križevci pri Ljutomeru
Vlado Resman, LD Jože Lacko, Ptuj
Franc Jožef Ričko, LD Makole
Julijan Rosa, LD Vojkovo
Alojz Salmič, LD Bučka
Stanko Sešel, LD Dolič
Stanko Sever, LD Smuk, Semič
Franc Sevšek, LD Kobilje
Ciril Sigulin, LD Slavniki, Materija
Anton Slanič, LD Voličina
Anton Stipar, LD Sveti Jurij, Jurovski Dol
Ivan Strmčnik, LD Podgorje
Janez Strmole, LD Ivančna Gorica
Anton Stupan, LD Radvanje
Ivan Sepec, LD Kapele
Anton Šestan, LD Zemon
Vinko Šibilja, LD Bukovje, Otiški Vrh
Tomaž Štahr, LD Libelice
Franc Udovič, LD Planina
Vincenc Urbanč, LD Mislinja
Branko Veselko, LD Središče
Janez Vogrin, LD Voličina
Miroslav Zemljič, LD Rače

Vsem jubilantom iskrene čestitke!

* Po podatkih iz LIS - Ljsajka

Lovski krst po prosenjakovsko

V nedeljo, 13. 11. 2016, smo se zbudili v hladno jesensko jutro. Pod nogami je kar škripalo. Pa nič zato! Odpravili smo se na lov v **LD Prosenjakovci**. Še dan prej je bilo nemogoče vreme: dež in sneg. Ko smo krenili od doma, so imeli gorički bregovi bele kape in so bili lepo obsijani z jesenskim soncem. Lovci smo se počasi zbirali, sledil je zelo »močan« zajtrk – domače klobase, kruh, *pereci*, ocvirkove pogače, orehova potica in kot veleva pravilo: zelo dober čaj. Bilo je tudi nekaj za »na zob«. Vse to so stregla tri brhka dekleta, vodja strežbe pa je bila **Patricija**. Vedeli smo, da je prav ona letos opravila lovski izpit. Potiho se je šušljalo, da jo bomo tisti dan tudi krstili. Ko smo se zares dobro podprli, smo se z avtomobili premaknili k nogometnemu igrišču v vasi Selo in sledil je zbor za lov. Zbralo se nas je okrog petdeset. Lovovodja **Ludvik** nas je razdelil v dve skupini. Lov smo izvajali v obliki črke U, ki je tradicionalna prekmurska oblika lova. Na lovu je bila posebna pozornost namenjena »zelenki« Patriciji. Za lovski krst je lahko uplenila zajca ali fazana. In zares. Boginja Diana ji je bila naklonjena in Patricija je uplenila fazana. Žal zajca zanjo nismo dvignili!

Po končanem prvem pogonu je na zbornem mestu sledila malica. Že med pogonom in med malico je naraščala temperatura, tako da je teren postal zelo težak. Ampak preživeli smo!

Sledil je drugi pogon, lov na

veliko divjad. Uplenili smo lisjaka. Po končanem pogonu smo krenili nazaj k lovskemu domu, kjer je bil pozdrav lovini. Pred nami je bilo položenih dvaindvajset fazanov in lisjak. Izkazali smo čast uplenjeni divjadi in se zahvalili boginji Diani, ker nam je nudila toliko lovskega užitka.

dišče v sestavi: **Stane, Tone** in **Štefan** in kot krstitelj **Ludvik**, tokratni lovovodja in starešina LD Prosenjakovci.

Sam ceremonial lovskega krsta je potekal v zares pravem in kulturnem vzdušju. Pred začetkom je *pandur* privedel zelenko pred oltar in izbrala si je lovca Milana

kot *branitelja* za vse obtoženo. Zelenka je odgovarjala na mnogo vprašanj in odgovori so bili točni in zanesljivi. Vmes je padla tudi kakšna kazen, ki so bile opravljene brez ugovora. Nato je besedo prevzel *krstitelj* in Patricija je morala zavzeti ležeč položaj na klopi pred oltarjem. *Krstitelj* je izgovarjal besede zaobljube in Patricija jih je ponavljala za njim: »*Dragi moj fazan, preganjala sem te od Prosenjakovec do Središča, Ivanjševac, Lončarovec, Ratkovec, Kančevac, Berkovec, Fokovec, Sela, Čikečke vasi, Motvarjevec, Pordašinec in nazaj v Prosenjakovce, vendar še nikoli nisem bila tako blizu tebe kot sedaj.*«

Sledili so trije udarci s palico po njeni zadnji plati in škropljenje z vinom. Nato so jo krstili preostali lovci z že opravljenim lovskim krstom. Pomote, da bi krstil kdo drug, ni bilo. Po končanem krstu

Dvorana lovskega doma LD Prosenjakovci je bila napolnjena do zadnjega kotička.

Nato smo sledili povabilu v veliko dvorano lovskega doma, kjer je bil zadnji pogon. Kuhar **Matija** je s svojo ekipo pripravil zares obilno večerjo. Najprej smo izpili kozarček na lovski zdravo za uspešen in varen lov. Dvorana lovskega doma je bila napolnjena do zadnjega kotička. Po večerji je besedo prevzel lovovodja **Ludvik** in napovedal, da bo sledil lovski krst »zelenke Patricije«. Za izvedbo krsta so bili določeni: **Ludvik** (Nagy), ki je za to priložnost pripravil zares lep oltar, pred katerim je pozneje potekal krst, *zdravnik Ernest* in njegov pomočnik **Koloman**, *pandur Jože*, *tožilec Laci*, nezmotljivo razso-

Foto: Š. Nemeč

Zelenka Patricija je morala zavzeti ležeč položaj na klopi pred oltarjem.

smo zapeli pesem in izpili na »lovski zdravo«. Nadaljnje druženje je potekalo pozno v noč. Zapeli smo različne pesmi in povedali marsikatero šalo. Nato smo se začeli poslavljati od domačinov: eni v bolj oddaljene kraje, drugi bližje.

Zahvalili smo se Patriciji za veselje in zabavo, ki nam ga je nudil njen krst, pa tudi LD Prosenjakovci za njegovo organizacijo.

Štefan Nemeč

Deveti lov s sokoli v Beltincih

Letos je bil tak lov v soboto, 5. novembra, tokrat prvič na grajskem dvorišču v Beltincih. Dogodka sokolarstva in ptic ujed,

Predsednica Sokolarske zveze Slovenije Vilma Alina Šoba s svojim sokolom

ki so ga poimenovali Odprtje devetega lova s sokoli v Pomurju, se je udeležilo več kot dvajset lastnikov ptic ujed, izšolanih za lov iz Avstrije, Hrvaške in Slovenije.

Organizatorji so bili **Zavod za turizem in kulturo Beltinci, Slovenska zveza za sokolarstvo in zaščito ptic ujed** ter **Sokolarstvo društvo Pomurja**. Ptice ujede je skupaj s sodelujočimi sokolarji iz Hrvaške, Avstrije in Slovenije predstavil predsednik Sokolarskega društva Pomurja **Dragan Zemljič**. Prvič smo lahko občudovali tudi islandskega sokola, s katerim se je predstavil **Burghardt Draseek**, sokolarški gost iz Avstrije.

Že drugič je bil prava zanimivost prireditve Istran **Hari Herak** iz Poreča s svojim planinskim orlom. Ker je njegov mladi orlič zrastel in že presega pet kilogramov telesne mase, je moral njegov lastnik uporabiti podporno palico, sicer ga ne bi mogel držati na roki. Razpon orlovih peruti je že dosegel osupljive razsežnosti, ptič pa je bil še zmeraj pri gledalcih v središču pozornosti prireditve.

Sokolarji leta 2016 pred grajsko »ledenico«

O sokolarstvu v Sloveniji je spregovorila predsednica Slovenske zveze za sokolarstvo in zaščito ptic ujed **Vilma Alina Šoba**, ki je opisala sokolarjenje kot umetnost, ki se je skozi sivo davnino zadržala vse do današnjih dni.

Obiskovalce prireditve sta nagovorila še beltinski župan **Milan Kerman**, ki je poudaril pomen povezovanja in druženja sokolarjev tudi za Občino Beltinci, in predsednik Upravnega odbo-

Dragan Zemljič, predsednik Sokolarskega društva Pomurja, je gledalcem predstavil sokole sodelujočih sokolarjev.

ra Zavoda za turizem in kulturo Beltinci dr. **Nikolaj Szepessy**, ki je med drugim občinstvo nasmejal s hudomušnimi prigodami politikov s sokoli.

Ludvik Rituper, predsednik ZLD Prekmurje, je prav tako poudaril pomen sokolarstva kot oblike sonaravnega lova in možnost doživljanja le-tega skozi zgodovino. Zato se ni čuditi, da je sokolarstvo dandanes deležno podpore in zaščite pod okriljem UNESCO-a.

Za slavnostno razpoloženje so letos prvič poskrbeli **Križevski rogisti** pod vodstvom umetniškega vodje Mirka Herica, na prireditveni prostor pa so na konjih privedli tudi člani **Radenske konjenice** na čelu z **Jožetom Hozjanom**. Omenjena konjenica je že naša

stara znanka, brez katere si Beltinčani pravzaprav sploh ne bi mogli zamisliti prireditve.

Organizatorji so poskrbeli za pogostitev sokolarjev in drugih obiskovalcev z že tradicionalno **fazanjo juho** in **beltinskim langašom** in še vedno odličnim domačim mostom.

Popoldan so se sokolarji preselili na beltinske gmajne in pospravljena polja, kjer so se njihovi sokoli lahko izkazali kot pravi arhaični lovci še zmeraj v službi človeka; tako kot nekoč tudi zdaj.

Lov s pticami ujedami ima v Sloveniji, celotni Evropi in Aziji že tisočletno tradicijo. Prav na omenjenih poljanah so se zagotovo posluževali takega lova tudi beltinski grofje, katerih nasledniki so se tokrat izkazali kot odlični gostitelji.

Prireditve nedvomno pomeni prijetno druženje in obenem bližnje spoznavanje čudovitih ptic ujed, ki znajo prikazati spretnosti in mojstrovine lova na nebu širnih poljan Prekmurja.

Peter Novak

Nesrečna zvitorepka

Ob glavni cesti Dravograd–Maribor, na območju **LD Gaj nad Mariborom**, se je zvi-

torepka nesrečno ujela v lastno nespretnost. Iz kleti v poslovnostanovanjski hiši jo je verjetno premamil vonj miši. Skočila je na okno, da bi si ogledala, od kod prihaja mamljiv vonj. Ko je ugotovila, da to le ni zanjo, se je očitno neprevidno obrnila in se nerešljivo zataknila za železno prečko okenskega križa. Iz nenadne pasti se žal ni mogla več rešiti... Je dogodek zgolj naključje ali pa lisice niso več takšne zvitorepke, kot menimo?

Darjan Vesenjāk

Stankova pesniška sanjarjenja

Ogled na gore me prevzame, tem bolj ko sonce jih objame, v njih kraj me vedno znova vleče, tam vedno najdem košček sreče.

(Stanko Grl)

Sanjaj z menoj je naslov že druge pesniške zbirke **Stanka Grla**, v kateri je pesnik zbral svoje nove pesmi. V polni dvorani Kulturnega doma v Črni na Koroškem so jo 19. 9. 2016 pospremili na pot s pestrim kulturnim in kulinarinim dogodkom.

Program je popestril Lovski oktet LD Peca - Mežica, na kitaro je zaigrala in zapela **Lidija Vidmar**, megr na harmoniki pa je raztegnil **Blaž Pavlinec**.

S prebiranjem Stankovih pesmi mu je poleg njegove sestre **Marije** namenila pozornost tudi županja mag. **Romana Lesjak**, program pa je povezoval dr. **Tomaž Simetinger**.

Predstavitve pesniške zbirke so se poleg domačinov in Stankovih prijateljev ter znancev udeležili mnogi člani in predstavniki lovskih družin, Lovske zveze Slovenije in tudi vodja odseka ZGS za gozdne živali in lovstvo pri OE Slovenj Gradec **Zdravko Miklašič** ter predsednik Komisije za lovsko kulturo in odnose z javnostjo pri LZS **Milan Tepej**, ki je Stanku Grlu za dolgoletno bogato literarno ustvarjanje podelil plaketo za lovsko kulturo III. stopnje in se mu v imenu LZS zahvalil za njegov prispevek k slovenski lovski kulturni ustvarjalnosti. Stanko je svojo prvo pesniško zbirko z naslovom *Iz moje lovške malhe* izdal pred dvema letoma in jo takrat predstavil v vili Zlatorog, na sedežu LZS.

V njegovih pesmih, za katere največkrat najde navdih v naravi, bo vsak od bralcev lahko našel nekaj zase. Večkrat kaj objavi v reviji *Lovec*, v glasilu *Obrh*

Lovec in pesnik Stanko Grl

*Ne obračaj se vstran, to srce boli,
v duši pa madeže temne pusti,
postoj in premisli, dokler je še čas,
ker večer ni moj in ne tvoj obraz.*

Vsi slovenski lovci bi si morali to pesem prebrati, pa bomo veliko lažje našli svoje mesto med lovskimi tovariši in tudi drugimi souporabniki naše lepe dežele.

Zato na koncu dodajam še citat Stankovega posvetila v izdani knjižici, ki izraža njegovo globoko spoštovanje življenju, naravi in ljudem:

»Tudi klovni pod svojo masko

Predsednik Komisije LZS za lovsko kulturo in odnose z javnostjo Milan Tepej in starešina LD Peca - Mežica Janez Rotovnik sta zaslužnemu Stanku Grlu izročila plaketo za lovsko kulturo III. stopnje.

iz Loške doline, v reviji Viharnik in domačih Črnyanskih cajtnгах. Zelo rad priložnostno prebere katero od svojih pesmi na prireditvah v domačem kraju in drugod.

Stanko je lovec, ki rad kaj »ulovi« tudi v svoj fotoaparati in tako boste v njegovi novi zbirki, ki je izšla v samozaložbi, poleg 120 novih pesmi našli njegove fotografije narave in živali.

Omeniti velja, da se me je ob prebiranju pesmi iz njegove zadnje zbirke še posebno dotaknila pesem z naslovom *Imejmo se radi*:

*Imejmo se radi, lovci, stari in mladi,
Podajmo si roke, saj to nič ne stane,
življenje je kratko, kot so kratke pomladi,
dotik pa iskren dolgo v srcu ostane,
tu prostor za vse je, zate in zame,
ni treba veliko, le skromen pozdrav,
ker gora le daje in nič nam ne vzame.
nasmeh tebi in meni bo na licu zaigral.*

niso vedno nasmejani. In ko bo kdo med vami začutil, da razume moje besede, sem dosegel svoj namen. Vsak dan se tam daleč za gorami rojeva nov dan, veselite se ga in s polnimi pljuči zajemite zrak. Včasih se dan zdi dolgočasen, a ko mine nam ga je žal in se kmalu zavemo, da se ta, ki se poslavlja, ne vrne nikoli več, le mi spoznavamo, da smo za en dan starejši. Moje pesmi vam poklanjam z vsem svojim srcem, naj vam polepšajo dan in trenutke v življenju.»

Slovensko lovstvo premore kar nekaj takšnih lovcev, kot je Stanko, zaradi česar je slovenska lovska organizacija prijetno drugačna od sorodnih v Evropi in po svetu. Hvala ti, Stanko, da si eden od njih!

*Milan Tepej,
predsednik KLKOJ LZS*

Predstavitve knjige NAŠA NARAVA

V ponedeljek, 14. novembra 2016, smo bili v prostorih Knjižnice Kočevje v Kočevju priče predstavitve zanimive knjige,

Knjiga Naša narava, avtorjev Janeza Papeža, Vlada Jeharta in Janeza Črnača, je izšla v nakladi 600 izvodov.

v kateri se po besedah avtorjev mag. **Janeza Črnača, Janeza Papeža in Vlada Jeharta** pravzaprav lahko najde vsak. Še posebno naj bi to veljalo za tiste ljubitelje narave, ki jim je narava blizu, pa naj si bo to lovec, gozdar, fotograf ali katerikoli drug obiskovalec. Vsak od avtorjev zna iz narave črpati navdih in, kar je še pomembnejše, veliko tega shraniti tudi na ustrezen medij ter nekaj tega predstaviti in predati javnosti. Prvemu je to uspelo na nekako hudomušen način, potem ko je doživeto in videno zapisal, druga dva pa sta vse doživeto shranila v obliki fotografije in nekaj iz-

kakovostnejšo fotografsko opremo in z njo začel ustvarjati, lahko rečemo, prava fotografska umetniška dela. Oba fotografa sta ob izmenjavi mnogih obiskov nekako povezala Kočevsko in Koroško med seboj. Za uresničitev dolgoletnih želja je bilo treba najti le še enega, ki bi znal vse ujete trenutke iz narave med seboj povezati z besedo. Ideje o knjigi sta predstavila umetniku, gozdarju in lovcu mag. **Janezu Črnaču**. Hitro so našli skupno besedo in dolgoletne želje so se uresničile.

Tako je nastala knjiga z 234 stranmi s skupkom opisov hudomušnih prigod, časovno sicer postavljenih v ledeno dobo. Prigode, razdeljene v štiri poglavja, se dogajajo na znanih mestih arheoloških najdb iz ledene dobe (pleistocena): Potočka zijalka, Betalov spodmol, Ciganske jame in Divje babe. Besedilo spremljajo celostranske vrhunske fotografije. S prigradami nekdanjih lovcev pisec mag. Janez Črnač skozi namišljene situacije izpostavlja aktualne družbene probleme: zadolženost, razkol med narodi, trgovanje z orožjem in podobno.

V drugem delu javne predsta-

Foto: S. Vesel

Predstavitve knjige Naša narava sta vodila mag. Janez Črnač (levo) in Janez Papež (desno) in je bila deležna precejšnjega zanimanja. Po mnenju večine udeležencev je knjiga primerna za poslovno in promocijsko darilo.

branega od vsega predstavila v zanimivi knjigi.

Janez Papež, mojster fotografije Fotografske zveze Slovenije in prejemnik zlate plakete revije *Lovec*, je v uvodu priznal, da je želja za izdajo takšne knjige, v kateri je na prvem mestu fotografija, v njem tlela kar nekaj let. Naključje je hotelo, da sta se spoznala s Korošcem **Vladom Jehartom**. Kot je povedal Vlado, je kot zagrizen lovec pogosto zahajal na pogorje Pece s puško, potem pa ga je fotografija tako pritegnila, da je puško zamenjal s

vitve knjige je sledila projekcija vrhunskih fotografij, objavljenih v knjigi, s komentarjem o neprecenljivosti narave, v kateri živimo, ter svarilu, da vse to lahko kaj hitro izgubimo, če ne bomo znali trajnostno ravnati z njo. Predstavitve je bila sklenjena s trpkim ugotovitvijo, da je v zadnjih desetletjih na Zemlji izumrlo zelo veliko rastlinskih in živalskih vrst.

»In če ne bomo storili ničesar, je človek na dobri poti, da uniči vse ...« je predstavitve zaključil mag. J. Črnač.

Štefan Vesel

Tudi lani je prišel čas, ki ga je naš Franček, **Franč Dečman**, tako ljubil in se ga veselil; čas, ko srnjakom spolni nagon zameglji razum. Toda njegovo srce se je prav v tistem času ustavilo za vedno. Franček je umrl 26. 7. 2016. Odšel je v večna lovišča, ponovno doživljat strast in veselje ob naši boginji Diani.

Rodil se je 11. 1. 1939 v Mariboru. Že kot 18-letni mladenič je leta 1957 v LD Pobrežje opravil lovski izpit in postal polnopravni član zelene bratovščine. Leta 1962 je prestopil v LD Duplek in tej LD ostal zvest član in predan lovec do konca življenja; pa ne samo lovu, temveč predvsem iskanju znanja, lovski etiki in pravičnosti. Leta 1975 je opravil izpit za lovskega mojstra. Izobraževanje in dopolnjevanje znanja pa s tem še ni končal, saj je leta 1998 opravil še izpit za lovskega čuvaja. Od takrat do leta 2016 je bil aktiven čuvaj v naši LD. Franček je večino znanja nabiral v naravi in ob divjadi. Zato je tudi ves čas svoje lovske aktivnosti opravljal strokovne in odgovorne naloge ter funkcije. Od leta 1996 do 2011 je s krajšimi presledki opravljal naloge gospodarja LD, več mandatov je bil član UO LD Duplek, predsednik izobraževalne komisije in komisije za gospodarjenje z divjadjo. Odgovorne funkcije je opravljal tudi v okviru Lovske zveze Maribor, kjer je bil v obdobju od leta 2006 do 2011 član različnih komisij ter član UO Slovenije goriškega OZUL. Franček se je ukvarjal tudi s kinologijo. Že od zgodnjih lovskih let je skrbel in bil vodnik različnih pasem lovskih psov. Bil je aktiven član kinoloških društev in priznan kinološki sodnik.

Za svoje delo in prispevek lovstvu je prejel več odlikovanj, med drugim plaketo LD Duplek, znak LZS za lovske zasluge, red za lovske zasluge II. in III. stopnje, red za kinološke zasluge I. in II. stopnje. Lovci LD Duplek smo ga leta 2014 sprejeli med častne člane naše LD.

Vest o njegovi smrti nas je preseñetila. Zadnjič smo se z njim družili v aprilu. Po operaciji na srcu si žal ni več opomogel. Za njim bo v naši LD ostala praznina; dosti poguma in truda bo potrebno, preden ga bo kdo nadomestil. Ohranili ga bomo v trajnem spominu kot požrtvovalnega tovariša, učitelja, izjemnega človeka ter izkušnega vodjo.

Franček, naj ti bo Diana naklonjena tudi v večnih loviščih!

LD Duplek – B. L.

Na pokopališču na Otočah smo se 29. 10. 2016 z lovskim pogrebom poslovili od **Kazimirja Kotnika**.

Mirko, kot smo ga klicali, se je rodil 22. 2. 1933. Odraščal je pri starih starših v Otočah, ki so ga naučili živeti skromno in pošteno. Žal ni bilo denarja, da bi študiral, kar je Mirko vedno občeval, saj je bil nadarjen. Štirinajst let je bil star, ko se je že zaposlil v Železarni na Jesenicah in tam delal do upokojitve. Svojo nadarjenost in željo po učenju je potem nadoknadil pri številnih dodatnih poklicnih izobraževanjih v okviru Železarne. Upokojil se je kot mojster.

Mirko je bil član LD Kropa že od leta 1955, ko je bil star 22 let, član naše LD je bil 61 let. Bil je lovec z veliko teoretičnega in praktičnega znanja in z obilico volje do dela. Svoje znanje je stalno dopolnjeval s prebiranjem strokovne literature, obiskovanjem seminarjev. Leta 1980 je končal tudi šolo za lovskega tehnika. Spoštovanje lovskih običajev in lovske etike mu je veliko pomenilo; tako je tudi živel in to zahteval tudi od drugih lovcev, ki jih je k temu spodbujal.

V LD je že od prvega leta članstva z dobro voljo prevzemal različne zadolžitve in jih vestno opravljal. Starešina je bil od leta 1960 do 1962, tajnik od 1964 do 1968, blagajnik (1976 do 1984), knjigovodja je bil osem let, bil je tudi kinolog (1973 do 1988) in vodja revirja med Savo in Lipnico (1979 do 1999). Bil je dolgoletni član disciplinske komisije in član nadzornega odbora, član komisije za odlikovanja, večkrat je predsedoval občinim zborom LD, bil je mentor, vzreditelj in vodnik lovskih psov itn. Kot delegat LD Kropa se je udeleževal občinim zborov ZLD Gorenjske. Bil je ponosen, da je lovec in to tudi kazal s pogostim nošenjem lovske obleke in klobuka.

Za njegovo nesebično delo za našo lovsko družino in lovstvo je dobil številna odlikovanja in priznanja. LZS ga je odlikovala s znakom za lovske zasluge in redoma III. in II. stopnje, prejel je plaketo ZLD Gorenjske, srebrni in zlati znak KZS. Tudi v LD je dobil številna priznanja, leta 2011 pa je bil imenovan za častnega člana LD Kropa. Od LZS je prejel jubilejni znak za 60 let članstva v slovenski lovski organizaciji.

Mirko je bil prijeten in nesebičen lovski tovariš, zato je imel je veliko prijateljev med lovci. Bil je odličen in vsestranski lovec. Bogato je bilo njegovo teoretično poznavanje orožja, nabojev in balistike in bil je odličen strelec. Ves čas je spremljal novosti s tega področja. Naučil se je tudi strojnja kož in je desetletja lovcem strojil kožo kune, lisice, jazbeca, gamsa ipd. Bil je vnet gobar in spoznal se je na

zdravilna zelišča, ki jih je nabiral in tudi uporabljal. Vzorno je skrbel, da so bile v njegovem revirju solnice in krmišča založene in preže varne, nikoli ni manjkal na delovnih akcijah in je bil med najzvestejšimi sodelavci.

V zadnjih letih je žal Mirku bolezen mnoge njegove aktivnosti oteževala ali onemogočila, tudi lov. Kljub vsem težavam z nogo je vztrajal in občasno še odhajal na lov, sam na čakanje in ali na skupni lov. Vedno raje je prebiral opise lovov v starih številkah Lovca in obžaloval, da je dandanes, ko nam vsem zmanjkuje časa, med lovci znatni manj tovarištva in druženja, kot ju je bilo nekoč.

Dragi Mirko, lani so grobovi tvojih nekdanjih lovskih tovarišev ostali za dan mrtvih brez tvoje zelene sveče, ki si jim jo redno prižigal. Žal nam je, da smo jo morali tokrat tudi mi prvič prižgati na tvojem grobu. Počivaj v miru.

LD Kropa – R. G.

Z **Mihom Pišljarmem**, ki je na lovskih sestankih v našem lovskem domu vedno sedel poleg mene, se bom odslej pogovarjal skozi spomine in spominjanja, ko bo kdaj poblisnila skozne njegovo podoba. Umrl je 16. 10. 2016.

Miha iz Godoviča, lovec in človek, je imel plemenito dušo in prav tak značaj. Svetu se je kazal zmerom vesel, topel, za vsakega je našel prijazno in razodno besedo.

Pri Mlekarju se je reklo hiši v Godoviču, v kateri se je rodil (3. 10. 1933). Oče je bil pač mlekar. Zemlje so imeli malo, mnogo premalo, in o sebi je Miha rekel, da je 'sin bajtarja'. In se pri tem zasmeljal. V njihovi hiši se je stiskalo kar dvanajst bratov in sester. Miha je bil sedmi po vrsti, a praviljično število 'sedem' zanj ni bilo srečno, saj je moral že pri devetih letih služiti za pastirja, najprej v bližnji Novi Svet, nato v Logatec. Pa še njihova

mama je umrla, ko ji je bilo komaj petdeset let in so bili najmlajši otroci še otročki.

Po koncu druge vojske se je vrnil domov. Kasneje je šel v Idrijo za trgovskega vajenca v Kmetijsko zadruho in se izučil za trgovca. Velik del življenja je z družino preživel na Colu. To so bila njegova najbolj dejavna leta, tu so se spletale in spléle močne prijateljske vezi s krajanji. Tu se je vpisal v lov, v LD Col. Leta 1965 je bilo to.

Kako se je spominjal lova in lovskih tovarišev iz colskega obdobja? Ne toliko po lovu samem kot po gradnji lovskega doma na Farmancah. Pri Ježu se je reklo samotni logarnici tam med hruškiškimi in nanaškimi gozdovi, ki so jo lovci na novo pozidali v lovski dom. Miha je bil eden od pobudnikov gradnje in prvi koncu njen nosilec, saj je bil prav v tistem času starešina LD Col. Kako se je takrat gradilo, nam najbolje pove zgodnica.

Miha je zvedel, da v Ajdovščini podirajo javno kopalnišče, ki je bilo iz opeke. Hitro je stopil v Ajdovščino in se dogovoril, da lahko odpelje opeko porušene zgradbe. Pri podjetju Nanos, kjer je bil zaposlen, si je sposodil tovornjak, dobil dva ali tri znanca, ki so mu pomagali opeko naložiti, in čez nekaj ur je bil 'cegu' že na Farmancah. Vse skupaj ga je veljalo liter vina. Zdaj je lovski dom na Farmancah v ponos lovcem LD Col.

Kasneje si je zgradil dom v rodnem Godoviču in tudi tam je bil družbeno zelo aktiven. Bil je predsednik krajevne skupnosti, v času ko je bil obnovljen Šebalski bajer. Več kot petdeset let je bil dejaven v Gasilskem društvu Godovič, tudi v vlogi predsednika društva. S posebno zavzetostjo je sooblikoval podobo godoviške župnije in po svojih močeh delal kot ključar.

Miha je bil eden tistih lovcev, ki jim rečemo 'lovci iz družabnosti'. Lov kot tak mu ni pomenil največ. Več so mu bili prijatelji lovci, pogovori z njimi, in srecati se z njimi v veselju družbi fantov in mož v zelenem. Na skupnih lovih, ki se jih je redno udeleževal, je njegova puška molčala. »Saj je dosti drugih, ki radi streljajo,« se je posmejal na tisti njegov vse razumevajoči način.

Vendar je bil v lovski organizaciji zelo dejaven. Bil je tajnik LD Col (1970 do 1974), starešina LD Col (1974 do 1978), član nadzornega odbora v LD Javornik, predsednik nadzornega odbora LD Javornik (2004 do 2006), član nadzornega odbora LZ Idrija.

Za svoje delo je prejel zaslužena odlikovanja: družinsko priznanje LD Javornik, priznanje LZ Gorica, znak za zasluge LZ Slovenija, red za lovske zasluge III. Stopnje, jubilejna znaka za 40 in 50 let članstva v LZS. Imenovan je bil tudi za častnega člana naše lovske družine, tedaj LD Javornik.

In kot častni član – v plemenitem pomenu te besede – bo ostal v našem spominu.

LD Javornik - Črni Vrh (F. Č.)

Iz lovskih vrst so za vedno odšli tudi:

Maksimilijan Kupnik, LD Libelčiče,
* 7. 1. 1960, + 27. 5. 2016.	Janko Čepe, LD Vurmat,
* 1. 6. 1951, + 4. 1. 2016.
Jožef Gnezda, LD Rakek,
* 9. 3. 1935, + 30. 6. 2016.	Viljem Ludvik Grušovnik, LD Vurmat,
* 2. 7. 1939, + 20. 8. 2016.
Štefan Milec, LD Rače,
* 25. 12. 1924, + 2. 11. 2016.	Franč Dečman, LD Duplek,
* 11. 1. 1939, + 26. 7. 2016.
Mirko Vršnik, LD Solčava,
* 5. 8. 1950, + 2. 8. 2016.	Jurij Mihelič, LD Adlešiči,
* 19. 6. 1940, + 27. 4. 2016.
Anton Podjavoršek, LD Braslovče,
* 12. 12. 1942, + 5. 9. 2016.	Ivan Kostevc, LD Pišece,
* 17. 5. 1934, + 26. 11. 2016.
Adolf Črepinšek, LD Hum, Celje,
* 14. 5. 1941, + 22. 9. 2016.	Josip Adam, LD Rače,
* 1. 5. 1933, + 21. 11. 2016.
Alojz Bukovnik, LD Loče,
* 17. 1. 1949, + 30. 9. 2016.	Edvard Lukan, LD Jelenk,
* 3. 10. 1955, + 28. 8. 2016.
Ludvik Dornik, LD Slovenske Konjice,
* 25. 8. 1932, + 24. 10. 2016.	Franč Saje, LD Otočec,
* 20. 3. 1930, + 19. 9. 2016.
Franč Zatler, LD Pristava,
* 1. 6. 1933, + 8. 11. 2016.	Jože Krajnc, LD Gornji Grad,
* 12. 10. 1929, + 4. 12. 2016.
Mihael Kostevc, LD Kozje,
* 20. 9. 1929, + 11. 11. 2016.	Damjan Gomezel, LD Tabor, Sežana,
* 29. 12. 1960, + 2. 12. 2016.
Anton Kanovnik, LD Dolič,
* 25. 2. 1946, + 23. 10. 2016.	Janez Markuš, LD Trojane, Ožbolt,
* 28. 8. 1930, 18. 11. 2016.
Ivan Grubelnik, LD Janžev vrh,
* 27. 6. 1938, + 5. 10. 2016.	Vlado Groboljšek, LD Polšnik,
* 23. 5. 1933, + 4. 9. 2016.
Ivan Alauf, LD Dol pri Hrastniku,
* 24. 11. 1940, + 19. 11. 2016.	Slavko Jež, LD Idrija,
* 6. 9. 1949, + 2. 6. 2016.

Umrlim časten spomin!

»Troboj« psov goničev treh LKD

V soboto, 5. 11. 2016, so se v lepem, vendar mrzlem jutru (zelo je tudi pihalo), za iskanje divjadi zelo neugodnem vremenu, zbrali pred lovskim domom LD Slovenska Bistrica lovci s svojim goniči, sodniki za ocenjevanje dela psov in organizatorji z gostitelji. Tam naj bi potekala državna tekma Troboj goničev 2016, ki jo je organiziralo Lovsko-kinološko društvo (LKD) Maribor. Troboj v delu goničev naj bi potekal med LKD Maribor, LKD Celje in LKD Koroške. Žal se predstavniki LKD Koroške niso udeležili troboja.

Prisotnih je bilo šest lovcev s svojimi psi goniči iz obeh sodelujočih LKD. Navzoče je pozdravil vodja prireditve, predstavnik LKD Maribor **Zdravko Brezovšek**, ki je troboj goničev tudi organiziral. **Alojz Gostenčnik**, predsednik Lovske družine Slovenska Bistrica, je pozdravil tekmovalce in druge navzoče, predstavil lovsko družino, kinologijo v družini in jim zaželel obilo uspeha na tekmovalju.

Na tekmi sta delo psov ocenjevala kinološka sodnika **Jože Napred** in **Janez Šumak**, ki sta po žrebu dobila vsak svojo skupino tekmovalcev.

Tudi vodniki psov so bili z žrebom razdeljeni v dve skupini, ki sta ju vodila poznavalca terena **Karli Tržan** in **Tomaž Rogina**.

Tekmovanje goničev se ocenjuje v različnih kategorijah: delo pri iskanju divjadi, gonja, nos psa, glas psa in iskanje po vlečki dlakaste divjadi – v tem primeru vlečka z zajcem. Vodniki psov in sodniki so se po skupnem preverjanju strelomirnosti psov na strelišču odpravili na teren in tekmovalje se je začelo. Med potekom tekme sodniki ocenjujejo tudi vodljivost in poslušnost vsakega psa.

Rezultati tekme

V posamični konkurenci je prvo mesto osvojil kratkodlaki istrski gonič **Roki** vodnika **Alojza Šimenca** (LKD Celje) s 135 točkami in III. nagradnim razredom; drugi je bil tribarvni srbski gonič **Ašo** vodnika **Srečka Gobca** (LKD Celje) s 134 točkami in III. nagradnim razredom; tretje mesto pa je pripadlo posavski gonički **Palmi** vodnika **Davida Gazivode** (LKD Maribor) z zbranimi 118 točkami in III. nagradnim razredom. Četrto mesto je osvojil brandl brak **Ago** vodnika **Vojteha Kikla** (LKD Maribor) s 116 toč-

Foto: B. Ačko

Najboljši trije tekmovalni pari na novembrskem državnem troboju med LKD Maribor, LKD Celje in LKD Koroške

kami in III. nagradnim razredom. Preostala dva vodnika sta med tekmo odstopila.

V ekipni konkurenci je pokal za prvo mesto pripadel Lovsko-kinološkemu društvu Celje, drugo pa Lovsko-kinološkemu društvu Maribor.

Vse prisotne je na zaključku tekmovalja v sobi LD Slovenska Bistrica čakala skromna pogostitev, kjer so se kinologi še nekaj časa družili in skupaj analizirali delo psov goničev.

Branko Ačko

Državna UP za nemške prepeličarje (CACT)

Jutranji žarki, ki so se v soboto, 12. 11. 2016, po deževni noči pokazali izza oblakov, so nas začeli ogrevati. Začeli smo se zbirati pred fazanerijo LD Grosuplje, da bi izpeljali **Državno tekmo UP za prepeličarje**. Več let ni bilo uporabnostne preizkušnje (UP) za prepeličarje, zato smo se v LKD

Ljubljana odločili, da to tekmovalje uvrstimo v naš program preizkušenj za leto 2016. Morda bo koga zmotilo ime UP, vendar je treba napisati, da je to v bistvu vsestranska preizkušnja (VUP) in primerljiva z vsemi drugimi VUP-i, kot jo imajo npr. za pse jamarje ali ptičarje.

Že prejšnji dan smo položili krvne sledove po gričevnatem predelu lovišča LD Grosuplje, in sicer natanko po določilih *Pravilnika za prepeličarje*. Pri tem nas je oviralo močno deževje in nas prepuščalo dvomom, kako se bodo naslednji dan pri delu izkazali psi na razmočenih sledovih. Napovedano je bilo tudi, da se bo močno sneženje v višinah ponoči spustilo do nižin in nas bo zjutraj čakala snežna odeja. Kot organizatorji smo se tudi bali, da se bodo vodniki zaradi neugodnega vremena ustrašili in jih ne bo na tekmo.

Ura se je bližala osmi in z veseljem smo ugotovili, da so zbrani vsi vodniki in vodnice. Na našo srečo se predvidevanja vremenslovcev niso povsem uresničila. Prijavljenih je bilo pet vodnikov in

dve vodnici s psi. **Ivan Traven** je kot delegat KZS uradno odprl tekmovalje in po kratkih pozdravnih govorih vodje prireditve **Tine Jež**, gospodarja LD Grosuplje **Bojana Rakarja**, mene kot predsednika LKD so besedo prevzeli sodniki. Sodili so **Franc Svetec**, **Anton Selinšek**, **Zvone Poznik** in **Dejan Poljanšek** (krvno sled). Vodja sodniškega zbora je bil Zvone Poznik, ki je temeljito obrazložil, kako bo tekma potekala in predvsem, kaj vse pričakujejo sodniki od psa.

Po žrebu številka so vodniki in vodnici odšli opravljati prvo disciplino – *krvno sled*. Pri krvnih sledovih nas je zopet prepričalo, da glede na slabe vremenske razmere dobrega psa nič ne zmoti pri polaganju in lahko vseeno dobro opravi svoje delo. Nekaterim je šlo odlično, drugim malo manj, vendar so prvo disciplino opravili vsi psi. Potem smo preskušali pse v disciplini *odločljivost in ubogljivost*.

Sodniki so si delo razdelili tako, da je vsak ocenil vse pse v eni disciplini in imel potem skupen vpogled v delo vseh psov, kar je po mojem osebnem mnenju tudi najbolj pošteno in realno ocenjevanje. Na taki tekmi nemške prepeličarje ocenjujemo v naslednjih disciplinah: *krvna sled, prinašanje mrtve pernate in dlakaste divjadi po vlečki, delo v vodi, šarjenje za živo raco in prinašanje mrtve race, obnašanje na brakadi, gonja, sledoglasnost...*

Vodno delo so psi opravljali v bližini, kjer je dovolj velik in poraščen ribnik. Prepeličarji so dokazali, da so izredno vodoljubni in z veseljem je bilo opazovati njihovo živahno delo. Vlečke so bile opravljene na travnikih in večina

Foto: D. Poljanšek

Najuspešnejši vodniki in vodniki nemških prepeličarjev na državni UP s pokali in priznanji

psov je tudi to delo opravila brezhibno, dva pa nista bila uspešna. *Pogon* in *lov* sta bila v gozdu, kjer je bila polovica psov z vodniki na stojščih, druga polovica pa v pogonu. V pogonu so vodniki streljali in pri tem so sodniki pse opazovali in ocenjevali njihovo mirnost na stojščih.

Na koncu, ko se je dan že prevešal proti poznim popoldanskim uram, smo z disciplinami zaključili. Vsi prijavljeni vodniki s svojimi psi so delo uspešno končali in opravili UP.

Po končani administraciji je napočil trenutek, ki smo ga vsi nestrpno čakali, da bi slišali uradno razglasitev rezultatov in tudi kdo je postal državni prvak.

1. **Bojan Omahen** in psička **Dina**; 256 točk, I. n. r. (CACT)

2. **Kleopatra Gabrič** in psička **Ada**; 248 točk, I. n. r. (R-CACT)

3. **Tomaž Dajčar** in pes **Ciko**; 247 točk, I. n. r.

4. **Katarina Košir** in psička **Dina Ribniška**; 240 točk, II. n. r.

5. **Matjaž Gerbec** in psička **Ami**; 220 točk, II. n. r.

6. **Miro Kos** in pes **Amon s Koutskeho jahovči**; 256 točk, III. n. r.

7. **Damijan Mihevc** in psička **Ajda**; 237 točk, III. n. r.

Vodniki niso imeli pripomb na ocene. Predsednik VK KZS za šarivce Anton Selinšek je pohvalil vodnike in njihove pse za uspešno delo ter jim izročil *znak vodnik prepeličarja*. Kot je omenil v svojem govoru, si je doslej tak znak priborila le peščica vodnikov te pasme.

Tekmo smo uspešno izpeljali do konca in delegat je tekmo tudi uradno končal. Vsi so ocenili, da je bila tekma na najvišji kakovostni ravni. Seveda nam kot organizatorju to ne bi uspelo, če ne bi imeli za seboj preizkušene ekipe kinoloških delavcev in gostiteljsko LD Grosuplje, ki ima divjad pri roki in odlične terene za preizkušanje psov.

V imenu LKD Ljubljana se zahvaljujem vodnikom, ki so se v polnem številu udeležili tekme in spoznali, da tudi ta UP ni tolikšen zalogaj, da ga psi ne bi bili sposobni opraviti. Želimo si, da se bi se državnih tekem udeležilo čim več vodnikov s svojimi psi in da bi državna tekma spet dobila tisti čar tekmovanja, kjer so zbrani vsi najboljši.

Hvala LD Grosuplje in njihovim neutrudnim članom, vodji prireditve Tini Jež, sodnikom in vsem, ki so pripomogli, da je bila tekma uspešno izpeljana.

Dejan Poljanšek

LD Rače spet gostila »ptičarje«

Lovsko-kinološko društvo **Maribor** je v sodelovanju z LD Rače v soboto, 8. 10. 2016, ponovno izvedlo tri uporabnostne tekme (JZP, ŠPP in PPA) za pse ptičarje. Z veseljem ugotavljamo, da je bila tokrat udeležba številčnejša v primerjavi s prejšnjimi leti, saj je na preizkušnji sodelovalo enajst psov. Za jutranji pozdrav prisotnih je v imenu LD gostiteljice poskrbel neuničljivi vodja takšnih in podobnih kinoloških prireditev **Milan Pehar** s svojimi zvestimi pomočniki. V imenu LKD Maribor je vsem zaželela dobro delo in pozitivne rezultate **Vlasta Ciringer**, blagajničarka organizatorja prireditve. Poleg

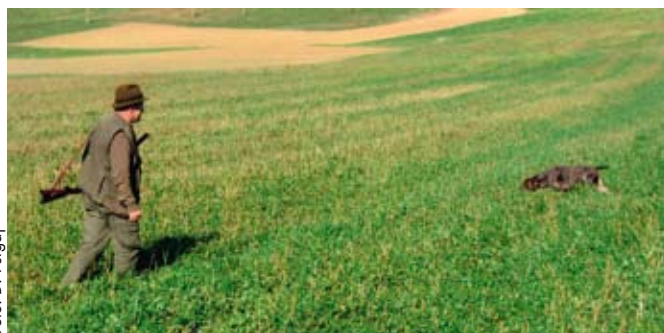

Foto: D. Purgolj

As pri iskanju na polju pred vodnikom Mirkom Šenvetrom

med psi, ki so uspešno opravili tečaja VP-1 in VP-2, in tistimi, ki se ju niso udeležili. Prav zato še enkrat priporočam vsem bodočim vodnikom mladih psov, naj to priložnost izkoristijo, saj LKD Maribor vsako leto organizira te-

kušnjo za angleške ptičarje (PPA) je s svojim škotskim (Gordon) setrom uspešno opravil **Janez Mori** in dosegel 64 točk in I. nagradni razred.

Sodniško delo smo opravili **Rudi Rakuša**, **Franc Turnšek** in podpisani.

V imenu LKD Maribor in vseh prisotnih na tej lovsko-kinološki prireditvi se iskreno zahvaljujem vodstvu LD Rače in sodelujočim lovcem, ki nam že dolga leta nudijo v uporabo svoje lovišče za tovrstne ptičarske prireditve.

Miroslav Bauman,
kinol. sodnik

Foto: V. Turk

Kuki Lovrenška je prinesla zajca vodnici Darji Pirec.

vodnikov psov se je pestrega kinološkega dogodka udeležilo tudi precej lovskih pripravnikov, ki so prav tako aktivno spremljali dogajanje. V množici prisotnih je bilo opaziti nekaj starejših znanih in uspešnih vodnikov ptičarjev. Tudi predsednik Društva ljubiteljev ptičarjev (DLP) **Vilko Turk** si je tisto soboto rezerviral za ogled prireditve.

Tereni za preskušanje psov so bili dobro izbrani in tudi vreme nam je bilo naklonjeno. Glede na skromno število naravne male divjadi smo preizkušnjo opravili z izpuščeno divjadjo. Podobno kot prejšnje leto so tudi tokrat med psi vodnikov prevladovali nemški kratkodlaki ptičarji, kar le potrjuje ugotovitev, da so na tem območju še vedno najbolj priljubljeni kratkodlakarji. Psi (skupaj s svojimi vodniki) so bili v glavnem dobro pripravljene za preizkušnjo, na katero so jih prijavili. Nekoliko slabša je bila le ubogljivost pri delu na polju, kar pa ni napaka psov, ampak odraz pomanjkljivega ponavljanja vaj v poslušnosti. Očitna je bila razlika

čaj, in sicer za svoje člane brezplačno! *Jesensko vzrejno preizkušnjo* (JZP) je opravljalo šest psov, med katerimi je najboljši rezultat dosegla kratkodlaka nemška ptičarka **Kuki Lovrenška** vodnice **Darje Pirec**, ki sta zbrali 184 točk. *Širšo popljsko preizkušnjo* (ŠPP) so opravljali štirje psi. Najboljše delo je prikazal nemški kratkodlakar **Baci – od SLO Policije 1949**, čeprav ga je vodila še mlada, a obetavna vodnica **Katarina Košir** iz Borovnice/Lj. Dosegla sta zelo visokih 193 točk. Poljsko preiz-

Preizkušnja naravnih zasnov (PNZ) v LKD Ilirska Bistrica

Kot že nekaj let zapored smo tudi v soboto, 8. 10. 2016, v **LKD Ilirska Bistrica** organizirali **PNZ goničev in brak-jazbečarjev**. Zbor za preizkušnjo je bil pred lovsko kočjo **LD Zemon**. Presenečeni smo bili nad udeležbo, saj se je prireditve udeležilo tudi veliko lovskih pripravnikov. Ob dobri hrani in vročem čaju smo se z vodstvom LD Zemon dogovorili, kako bo potekala preizkušnja. Na terenu je pse ocenjeval kinološki sodnik **Darko Grošelj**, ki je natančneje obrazložil postopek preizkušnje in način ocenjevanja. Tekmovalo je osem vodnikov z

Najboljši trije pari na PNZ goničev v lovišču LD Zemon

brandl braki, brak-jazbečarji, posavskim goničem in nemškimi tribarvnimi goničem (prevladovali so brandl braki). Po izžrebanih številkah smo lahko takoj začeli s preizkušnjo, saj je bilo v lovišču veliko svežih sledov, predvsem od divjih prašičev, ki jih v omenjenem lovišču res ne manjka. Večina psov je takoj našla sled in začela goniti divjad. Sedem psov je bilo uspešnih in je preizkušnjo opravilo, eden vodnik pa je odstopil. Po končanem delu smo se spet zbrali v koči, kjer je sodnik razglasil rezultate: prvo mesto je zasedel posavski gonič lastnika **Marka Boštjančiča**, drugo je osvojil nemški tribarvni gonič lastnika **Alojza Grila** in tretje brandl brak lastnika **Zorana Štimaca**.

V imenu LKD Ilirska Bistrica se vodstvu LD Zemon zahvaljujem za organizacijo preizkušnje in gostitev.

Robert Boštjančič

Združeni preizkušnji psov jamarjev in šarivcev

Po veljavni zakonodaji skupni lovi na malo divjad ne smejo potekati brez preizkušenih in uporabnih lovskih psov. Vsak lov s psi je tudi privlačnejši in predvsem lovsko pravičen. V ta namen vsako leto lovsko-kinološke organizacije organizirajo različna ocenjevanja in preizkušnje psov, ki posledično skrbijo za zakonsko pravičen lov s psi.

Tako je tudi **Združenje lovskih kinologov (ZLK) Pomurja** letos 22. 10. 2016 v **LD Mlajtinci** organiziralo **vzrejno preizkušnjo (VP) za šarivce** in **PNZ za pse jamarje**. Po ugotovitvi, da je bilo na omenjeni preizkušnji relativno malo prijavljenih psov, se je UO ZLK Pomurja odločil, da bo preizkušnjo združil. Dan pred prireditvijo so imeli vodniki psov jamarjev možnost vadbe v umetnih rovih z lisico, v katerih so lahko še zadnjič pred preizkušnjo vadili pse.

Naslednji dan je šlo zares. Zbrali smo se v oblačnem, a na srečo suhem vremenu: sodnik na preizkušnji **Bojan Deberšek**, vodniki psov z dvema prepelničarjema in dvema jamarjema, predsednik ZLK Pomurja **Ivan Gregorn** in nekateri člani gostujoče LD, ki so nudili pomoč pri izvedbi prireditve. Po pozdravu predsednika ZLK Pomurja in ko je sodnik pojasnil pravila, smo začeli s preizkušnjo. Prva je bila delo v rovih, kar nemškima lov-

Foto: M. Rogoč

Udeleženci skupne preizkušnje po razglasitvi rezultatov

skima terierjema ni povzročalo težav. Ker smo prvi del hitro končali, smo nadaljevali z *vodnim delom* ter *delom na polju*. Tudi divjadi je bilo dovolj, da so psi lahko pokazali svoje vrline. Pohvaliti velja predvsem nemškega prepelničarja **Brina**, ki je odlično delal na terenu in pokazal veliko mero vodljivosti. Po končani preizkušnji je sodnik Deberšek ocenil zunanost nemške lovske terierke **Ade**, ki je prejela oceno odlično/odlično.

Nato je bil zaključni del prireditve z razglasitvijo rezultatov in kratkim sodniškim povzetkom dela psov; sodnik je pohvalil predvsem prepelničarja Brina z vodnikom **Emilijanom Walnerjem**. Vsi psi so opravili preizkušnjo, tako da bodo lahko legalno sodelovali na skupnih lovih in svoje znanje še bolj utrjevali v lovski praksi. Vodja prireditve Ivan Gregorn se je na koncu zahvalil vodnikom za red in disciplino ter prav tako sodniku za odlično opravljeno delo.

Lahko trdim, da je letošnja

združena preizkušnja psov jamarjev in prepelničarjev uspela kljub skromni udeležbi. V ZLK Pomurja si prizadevamo in želimo, da bi se še več članov odločilo za vodenje lovskih psov, ki polepšajo love in jim dajo tudi pečat lovsko pravičnega lova.

Marko Rogoč

UP v delu po krvnem sledu za vse pasme lovskih psov

Uporabnostna preizkušnja v delu po krvni sledi (KS) je potekala 15. 10. 2016 v organizaciji **LKD Gorica - Nova Gorica** in **LD Jezero - Komen**.

Črni oblaki nad Krasom in kolona vozil, ki se je tisti petek popoldan pomikala proti Škrbini in naprej v hrib, v smeri zapuščne vasice Mihajli, ni naznanjala nikakršnega gorja, tako kot ga je prihod sovražnikovih enot med drugo svetovno vojno, katerega

posledica je bilo zverinsko mučenje in poboj vseh domačinov v omenjenem zaselku. Poboja sovražnik ni opravil s strelji iz vojaških pušk, ampak kar s krampi, motikami in drugim orodjem. Tokrat so kolono sestavljali in jo vodili domači lovci, ki so si na ostankih ene od opustošenih domačij uredili svoj lovski dom, in kinološki sodniki KZS. Za naslednji dan je bila namreč na tamkajšnjem območju razpisana uporabnostna preizkušnja v delu po KS za vse pasme lovskih psov.

V sobotnem jutru se je organizatorjem in sodnikom pridružilo še dvanajst vodnikov psov različnih lovskih pasem, ki so želeli opraviti to preizkušnjo z namenom, da bi se s svojim psom lahko pridružili drugim lovskim tovarišem – kinologom, ki že opravljajo plemenito delo iskalcev obstreljene divjadi.

Nekaj minut po osmi uri zjutraj je po kraških vrtačah, poljih in hribih zadonel lovski rog, ki je oznanil začetek preizkušnje. Vse prisotne je najprej pozdravil vodja prireditve in član UO LKD Gorica Nova Gorica **Robert Peras**, ki je nato besedo predal starešini LD Jezero - Komen **Pavlu Fabijanu** in vodji sodniškega zbora, sodniku **Juretu Pagonu**. Po uradnem ceremonialu in žrebanju številok so vodniki, razdeljeni v štiri skupine, odšli na teren.

Sledi, ki so jih že v petek popoldan pripravili kinološki sodniki in pod vodstvom kinologa **Rada Štreklja**, so potekale po predhodno izbranem in izmerjenem kraškem terenu, in sicer po območju Ivanjega Grada ter Gorjanskega, Komenske Drage, Komenška in Svetega. Zaradi vztrajnosti vseh sodelujočih se je verjetno tudi vreme premislilo in, kot bi dejali

Foto: J. Veikonia

Zbor tekmovalnih parov na uporabnostni tekmi lovskih psov (15. 10. 2016) v lovišču Jezero - Komen. Tekmo je uspelo opraviti le trem izmed njih.

domačini: »Je Furlanka dvignila krilo.« Posijalo je namreč sonce. Šele ko so zvonovi v bližnjih vaseh odzvonili poldan, so se skupine vodnikov in sodnikov začele vračati na zborna mesta.

Nato je sledil prikaz pravilnega sledenja s krvosledcem za pripravnik ob komentarju sodnika Jureta Pagona. Sodelujoči, organizatorji in gledalci so se nato predali živahnemu klepetu, sodniki pa so se umaknili v preračunavanje ugotovljenega dela v točke, razdelitev v nagradne razrede ter končno razvrstitev.

Kmalu je spet zadonel lovski rog v zbor k pozdravu lovini in slavnostni razglasitvi rezultatov. Od dvanajstih udeležencev so preizkušnjo uspešno opravili samo trije pari, preostali se žal to pot »ni izšlo«. Zato so slednji od sodnikov prejeli napotke za nadaljnje učenje svojih psov in za odpravo napak, ki so jih storili kot vodniki med dotedanjim šolanjem. Na koncu so lovci LD Jezero - Komen ponovno stopili v prve vrste ter vsem pokazali, kaj pomeni prava kraška gostoljubnost. Zato še enkrat hvala vsem za odlično pripravljeno teren, za divjad in spremstvo.

Jože Velikonja

Jesenska vzrejna preizkušnja v Pomurju

Več pozornosti je treba namenjati uravnovešenosti značaja psa

Zveza lovskih kinologov Pomurja je 8. 10. 2016 v LPN Fazan - Beltinci organizirala **jesensko vzrejno preizkušnjo (JZP)** za vse pasme ptičarjev. Zjutraj smo se zbrali pred upravo lovišča vodniki psov, kinološki sodniki in lovski pripravniki. Prijavljenih in udeleženi je bilo štirinajst vodnikov z desetimi nemškimi žimavci, tremi nemškimi kratkodlakimi ptičarji in eno madžarsko kratkodlakno vižlo. Pozdravni govor je imel vodja prireditve in prizadevni predsednika ZLK Pomurja **Ivan Gregorn**. Udeležence je pozdravil tudi vodja LPN Fazan Beltinci **Dragan Zemljič**, sodniki pa so dali navodila glede poteka preizkušnje. Spremistvo in vodenje na terenu sva zagotavljala **Anton Gabor** in podpisani, ki sva bila hkrati tudi dva izmed vodnikov, ki so vodili svojega psa na tej preizkušnji.

Delo na polju, predvsem iskanje divjadi za predstavitev stoji sta nekoliko ovirali jutranja megla in vlaga na poljskih posevkih.

Foto: S. Vesel

Zaradi izdatne rose sta izkušena kinološka sodnika **Sašo Ferencič** in **Vlado Vesel** pri presoji iskanja in stoji na divjad skladno s pravilnikom dala psom več možnosti, da bi pokazali najboljše. *Vlečke zajca* smo vodniki s psi izdelovali na pokošanih travnikih, ki se jih je v okolici Črenšovcev ohranilo še kar nekaj. *Vodno delo* je potekalo na mrtvici reke Mure na Dolnji Bistrici. Vodna površina, imenovana Bobri, je ob bregovih dovolj zarasla z rastlinjem, razteza se v dolžini nekaj kilometrov in je za delo psa zelo zahtevna. Ob dovolj dolgi *sledi race* so psi na vodi lahko pokazali največ, kar zmorejo, zato sta kar dva prejela izjemno oceno 12, ki je bila tudi posebej utemeljena.

Med celotnim potekom preizkušnje smo za vsakega psa izbrali svež teren, kar je prvi pogoj, da delo psa lahko ocenimo korektno. Posebej želim opozoriti, da je ocenjevanje kakovosti nosu in stoji psa na divjad na preizkušnjah z več udeleženi psi nemogoče opraviti samo z divjadjo iz narave. Tudi v loviščih, kjer bi številčnost male divjadi to še dopuščala, se le-ta zaradi nemira med samo preizkušnjo odmakne v kritje, kjer pa psa med delom ne moremo videti. Vzrejna divjad, ki jo uporabljamo, da lahko ocenimo delo psov, je tako po obnašanju kot po vsarju samo »nadomestek« divjadi iz narave. Zelo je treba paziti, da pes pri delu na polju ne pride na sveže sledi terenskih pomočnikov, ki bi jih lahko tako zamenjal za vlečko! Torej je pri ocenjevanju dela psov s pomočjo divjadi iz vzreje potrebno kar nekaj izkušenj sodnika in terenskih pomočnikov, da delo psa lahko ocenimo objektivno.

Na preizkušnji je izstopala skupina žimavcev iz vsarne Ljutomerske, poleženih v letu 2015. Iz tega legla so vodniki privedli na preizkušnjo kar šest

nemških žimavcev. Pet preizkušnih psov je JZP opravilo z visokim številom zbranih točk, kar dokazuje zelo kakovostno vzrejo.

Kar trinajst privedenih psov je uspešno opravilo JZP in tako pridobilo tudi uradno priznano lovsko uporabnost. Nemški žimavec, ki je imel premalo možnosti za vadbo v vodnem delu,

je dokazal lovsko uporabnost le pri delu na polju z opravljenjo poljsko preizkušnjo (PP). Večje razlike med psi so bile v ocenah, pridobljenih v *predmetih šolanja*. *Prirojene zasnove za delo, doslednost pri šolanju in spretnost vodnika pri vodenju psa* so se na koncu odražale tudi v skupnem seštevku točk, ki jih je zbral posamezni pes. Kljub opravljeni JZP bomo morali vodniki vložiti še kar nekaj truda, da bodo psi postali zanesljivo uporabni tudi v lovski praksi, je opozoril kinološki sodnik Vlado Vesel v svoji končni obrazložitvi na koncu prireditve. Moje osebno mnenje je, da bomo morali kinološki sodniki, ki ocenjujemo delo ptičarjev, precej več pozornosti namenjati presoji uravnovešenosti značaja privedenih psov in oceno upoštevati tudi pri vrednotenju primernosti za vzrejo. **Samo uravnovešen značaj lovskega psa, tudi ptičarja, je zagotovilo, da bo v lovski praksi pes lahko uspešno opravil tudi najzahtevnejše naloge.**

Dragan Zemljič, dr. vet. med.

Predvidena legla lovskih psov

Srbski tribarvni gonič (SLRGt):
O: tuj plemenjak, m: 4/l, 29. 12. 2016,
Vladimir Škrabl,
Partizanska cesta 39 B,
3250 Rogaška Slatina.

Beagle (SLRBig):
O: 5/l, m: 5/l, 23. 12. 2016,
Jože Raspor,
Dolga Poljana 69,
5270 Ajdovščina.
O: tuj plemenjak, m: 5/l, 14. 11. 2016,
Monika Kupljen in Jože Grah,
Vidonci 116, 9264 Grad.

Bavarski barvar (SLRBb):
O: 5/III, m: 5/l, 4. 1. 2017,
Alojz Drnovšek,
Cesta 9. avgusta 31, 1410 Zagorje.

Madžarska vižla (SLRMvk):
O: I/l, PZP-37, JZP-152, UP-I n.r., m: pd., ŠPP-147, UP III. n.r., 9. 10. 2016,
Vinko Otorepec,
Vrbje 10, 3310 Žalec.

Nemški kratkodlak ptičar (SLRNkp):
O: 5/PZP-53, JZP-191, VUP-III, ŠPP-SM-II, PZPI, VD-I, m: 4/JZP-180, 12. 11. 2016,
Geza Bagari,
Mladinska 33, Bakovci,
9000 Murska Sobota.
O: 5/l, PZP-47, JZP-148, ŠPP-209, m: 5/l, PZP-54, JZP-188, 28. 12. 2016,
Vladimir Kobal,
Kidričeva 15, 5270 Ajdovščina.

O: tuj plemenjak, m: 5/PZP-78, JZP-195, 15. 11. 2016,
Ivan Nemec,
Dobeno 103, 1234 Mengeš.

Labradorski prinašalec (SLRLr):
O: tuj plemenjak, m: LPR, 8. 11. 2016,
Benjamin Šinigoj,
Stritarjeva ulica 14, 5294 Domberk.
O: tuj plemenjak, m: 5/LPR, 17. 9. 2016,
Dean Nemec,
Zapučke 4, Vrtojba,
5290 Šempeter pri Novi Gorici.
O: 5/PNZ-I, TPR/I, m: 5/PNZ, 15. 8. 2016,
Barbara in Iztož Krumpak,
Podgorica pri Šmarju 13,
1293 Šmarje - Sap.

Zlati prinašalec (SLRGr):
O: 5/l PNZ, m: 4/II VPR, 7. 10. 2016,
Janez Kočevar,
Muzejska ul. 4, 4290 Tržič.

Nemški prepeličar (SLRPr):
serec:
O: 5/l, m: 5/l, 10. 1. 2017,
Žika Sujkić,
Sp. Škofije 124D, 6281 Škofije.

rjavec:
O: 5/l, VP II, m: 5/l, VP II, 6. 1. 2017,
Aleksander Hernaus,
Krtince 17, 3241 Podplat.

Mali oglasi

Orožje in lovska optika

**Prodaj repetirno MK-risani-
co** Anschütz, tip 1515-1516, kal. .22 WMR, s strelnim daljnogledom 6 x 40 in **montažne obroče** za str. daljnogled 25,4 mm za puško Steyr-Mannlicher. Tel.: 041/403-410.

Prodaj bok šibrenico, češko Zbrojevko, kal. 12/12, z dvojnima sprožilcema, varnostnim zaklepom zgoraj (cena 350 €); **kombinirko** češko Zbrojevko, kal. 12/7 x 57 R, z dvojnima sprožilcema in varnostnim zaklepom zgoraj ter strelnim daljnogledom Nikko Stirling Mount master 4 x 60 (Suhlova montaža) (cena 530 €); **repetirno risani-
co CZ**, kal. 7 x 64, s str. daljnogledom Meopta 5 x 20 (Suhlova montaža) (cena 800 €). Vse tri puške so odlično ohranjene. Tel.: 031/300-180, Brane.

Prodaj boroveljsko kombinirko (»biksari«), izdelek Sodie, kal. 7 x 57 R, gravirana, z dolgo glavo, z variabilnim str. daljnogledom B. Nickel 2,5 x 9 x E/D/S. Puška je zelo natančna in ohranjena; **boroveljsko bokari-
co** Sheiring, kal. 16/7 x 65, s str. daljnogledom Swarovski Habicht 6 x 42 (Shulova montaža). Puška je lepo ohranjena in natančna. Tel.: 041/698-679.

**Prodaj risanico – prelama-
čo** Sabatti, kal. .60-06, s str. daljnogledom Burris 3-12 x 56 z osvetljeno piko. Je kot nova, cena 1.500 €, in **repetirno risani-
co** Sava - Kranj, kal. 6,5 x 57, s str. daljnogledom Habicht 8 x 56, gravirana in lepo ohranjena (cena 1.300 €). Tel.: 031/406-086.

Kupim snemljivi nabojnik (3+1) za Steyr Mannlicher – Luxus, kal. 7 x 65 (stari model). Tel.: 031/638-885.

Prodaj dve leti star širokokotni strelni daljnogled Leupold VX-R Patrol 1,25-4 x 20. Cena 500 €. Tel.: 040/227-180.

Ugodno prodaj nov strelni daljnogled, 1,2 – 5 x 36 Zeiss, z osvetljeno dnevno in nočno piko. Vidno polje 30 m. Cena je 33 % manjša od nakupne (kupljen v Sloveniji). Tel.: 031/296-046.

Prodaj kombinirko ČZ, mod. 502, kal. 12/7 x 65 R; **repetirno šibrenico** Remington, mod. 870, kal. 12, ter **repetirki**, kal. .222 Rem. in .22 Win. Mag. Tel.: 030/692-159, popoldne.

Prodaj Suhlovo tricevko, mod. 90 S, kal. 12-12/7 x 57 R, s str. daljnogledom Swarovski, 2,2-9 x 42. Puška je odlično ohranjena. Cena 2.200 € oz. po dogovoru. Tel.: 031/530-890.

Prodaj odlično ohranjeno repetirno risanico CZ, kal. 7 x 57, s str. daljnogledom Bushnell 4 – 12 x 50 in **orehovo kopito** za FN, tip S 69. Cene po dogovoru. Tel.: 041/603-940.

Prodaj češko bok kombinirko, kal. 7 x 57 R /12, z menjalnimi cevmi 12/12 s str. daljnogledom Zeiss – Jena (Suhlova montaža). V račun vzamem šibrenico brezpetelinko, kal. 12-12. Tel.: 041/593-889.

Prodaj repetirno risanico ročne izdelave (Puškarstvo Šteh), po boroveljski licenci, kal. 8 x 68, s str. daljnogledom Swarovski Habicht 6 x 42. Puška je bila neuporabljena, je kot nova. Tel.: 070/702-107.

Ugodno prodaj neuporabljena strelna daljnogleda Zeiss 2,5 – 10 x 48 in Seeadler 3-9 x 45 ter **nočni ATN**, 5 X povečava. Tel.: 031/014-448.

Prodaj kombinirano puško ZH 304, kal. 7 x 57R/12, z naprožilom, in str. daljnogledom Tasco 4 x 32 Suhlova montaža (odlično ohranjena) in **MK-puško** Toz s str. daljnogledom Hawke 4 x 32. Cena za obe puški skupaj je 480 €. Tel.: 031/411-711.

Prodaj kombinirko Super Brno, kal. 12/7 x 65 R, s str. daljnogledom Zeiss 6 x 42 (Suhlova montaža) in menjalne cevi, kal. 12/12; gravirano **šibrenico ČZ**, kal. 16/16, z ejektorji; **revolver** Taurus, kal. .44 Rem. Mag., inox cev 150 mm; **repetirno risani-
co**, kal. .308 Win. (tekmovalna cev) s str. daljnogledom Leopold 3 – 10 x 40. Tel.: 051/264-370.

Prodaj rusko bok šibrenico, kal. 12/12, znamke Baikal; **strelni daljnogled** 3 – 9 x 40 Riflescope in 50 nabojev. Komplet s pasom za naboje, etujem Winchester za puško in 50 šibrenimi naboji ter lovskim stolčkom prodajam za 400 €. Tel.: 041/699-409.

Lovski psi

Prodaj posavskega goniča, poleženega 4. 4. 2015, z rodovnikom. Tel.: 031/870-082 ali (05) 092-30-11.

**Iz izredno dobrega legla re-
sastih jazbečarjev** (lovska linija) imam na voljo še nekaj **samičk**. Tel.: 070/846-909.

Prodaj mlade posavske goniče, vrhunske vzrejne linije (v delu in po zunanosti). Psarna »iz Gorenje vasi«. Tel.: 031/614-822.

Prodaj psičko pasme istrski kratkodlaki gonič, staro šest mesecev, zelo lepo in živahno, potomko odličnih delovnih linij. Janko Logar, Pod bregom 2, 2380 Slovenj Gradec. Tel.: 031/613-302.

Naprodaj so mladiči, nemški kratkodlaki ptičarji, poleženi 11. 11. 2016, vrhunskih delovnih staršev. Oče: Amor Kralj lova – CAC Slovenije, ponovno prvak Sežunovega memoriala (ŠPP) za leto 2016; mati Oda Adin dom – CAC Savinjske doline, odlična, prvakinja razreda mladih – opravljen izpit iz poslušnosti B-BH. Mladiči so rjavi serci. Tel.: 031-518-263.

Drugo

Prodaj dobro ohranjene izvode revije Lovec (od letnika 1957 do 2015). Tel.: 070/772-848.

Prodaj muflona 4+ damjačje košute in teleta. Tel.: 031/515-098.

Broške, gumbi, prstani iz jelenjega rogovja – izdelki umetnostne obrti. Franc Barbič, Verje 53, Medvode. Tel.: (01) 362-12-30; 031/770-675.

Izdelam vam pasti – lovke iz nerjavne kovine za odlov živih zivali, velikosti: 30 x 30, 30 x 30, 35 x 35 cm; dolžine: 50, 60, 70, 80, 100 in 120 cm. V teh pasteh žival ostane nepoškodovana. WWW.RAJGELJ.SI Tel.: 041/642-184.

Izdelam vam pasti za lov polhov (več vrst), **krmilnice in valilnice za ptice duplarice** (več vrst) ter **netopirnice**. Tel.: 041/255-878 ali (01) 895-15-96.

Kupim ali zamenjam lovsko literaturo od leta 1910 do 1946 in vse lovske knjige, ki so izšle do tega leta. Tel.: 051/611-377.

Prodaj starejše muflone in navadnega jelena – dvajseteraka. Cena ugodna! Tel.: 051/666-916.

Na voljo so lovni fazani in race mlakarice. Tel.: 041/717-464.

Prodaj novo, trenutno eno izmed najboljših in naprednih lovskih kamer. Nevidna IR-bliskavica, MMS- in GPRS-funkciji, 12-MP-fotoaparati, odporna proti vsem vremenskim vplivom. V maskirni barvi in čvrste zgradbe. Takojšnje obvestilo s fotografijo na vaš mobilni telefon ali računalnik. Dveletno jamstvo in slovenska navodila! Tel.: 041/353-319.

**Prodaj neuporabljano elek-
tronsko ovratnico za šola-**

JANUAR						
Datum	Luna	Sonce	zora/mrak (navt.)	zraka	začet. konec	
	vzide	zaide	vzide	zaide	začet. konec	
1. Ne	9:33	19:54	7:44	16:27	6:32	17:40
2. Po	10:07	20:59	7:44	16:28	6:32	17:41
3. To	10:39	22:06	7:44	16:29	6:32	17:42
4. Sr	11:09	23:15	7:44	16:30	6:32	17:42
5. Če	11:39	-----	7:44	16:31	6:32	17:43
6. Pe	12:10	0:24	7:44	16:32	6:32	17:44
7. So	12:44	1:36	7:44	16:33	6:31	17:45
8. Ne	13:22	2:49	7:43	16:34	6:31	17:46
9. Po	14:06	4:02	7:43	16:35	6:31	17:47
10. To	14:57	5:12	7:43	16:37	6:31	17:48
11. Sr	15:56	6:17	7:42	16:38	6:31	17:49
12. Če	17:01	7:16	7:42	16:39	6:30	17:51
13. Pe	18:09	8:05	7:41	16:40	6:30	17:52
14. So	19:18	8:47	7:41	16:42	6:30	17:53
15. Ne	20:26	9:23	7:40	16:43	6:29	17:54
16. Po	21:32	9:55	7:40	16:44	6:29	17:55
17. To	22:35	10:23	7:39	16:46	6:28	17:56
18. Sr	23:37	10:50	7:38	16:47	6:28	17:57
19. Če	-----	11:17	7:38	16:48	6:27	17:59
20. Pe	0:37	11:44	7:37	16:50	6:26	18:00
21. So	1:36	12:13	7:36	16:51	6:26	18:01
22. Ne	2:34	12:45	7:35	16:53	6:25	18:02
23. Po	3:32	13:22	7:34	16:54	6:24	18:03
24. To	4:26	14:03	7:33	16:56	6:24	18:05
25. Sr	5:19	14:50	7:32	16:57	6:23	18:06
26. Če	6:08	15:43	7:31	16:58	6:22	18:07
27. Pe	6:52	16:41	7:30	17:00	6:21	18:08
28. So	7:33	17:44	7:29	17:01	6:20	18:10
29. Ne	8:09	18:50	7:28	17:03	6:19	18:11
30. Po	8:42	19:57	7:27	17:04	6:18	18:12
31. To	9:14	21:06	7:26	17:06	6:17	18:14

nje psov. Domet do 1.200 metrov, popolnoma vodotesna in z jamstvom. Ugodno. Tel.: 068/680-121.

Prodaj novo GPS-sledilno ovratnico za psa. Je 100 % vodoodporna in deluje prek že vložene SIM-kartice. Z njo je mogoče spremljati gibanje in lokacijo psa prek mobilnega telefona. Tel.: 041/353-319.

Ugodno prodaj moški lovski krov Labod in **klasičen lovski plašč** Mura, št. 56. Zraven poklonim lovsko kravato in klubok. Tel.: 051/656-662.

Narisal: M. Samar

TERMO ŠKORNJI

Izredno topli, lahki in povsem nepremočljivi škornji, ki segajo do kolen. Podplat je čvrst, preprečuje zdrse in nudi dober oprijem na spolzkih tleh, pa tudi na gladki skali in ledu. Škorenj je udoben in omogoča dolgotrajno hojo po različnem terenu, tudi po snegu in ledu.

56,50 €

Vellicosti od 41 do 48

Sestava tkanine

- OVČJA VOLNA
- FILC
- TOPLJENJE IZOLACIJSKA FOLIJA
- EVN MATERIAL Z MEKIMIZIRANIM

INFORMACIJE IN NAROČILA:
Tel.: 041/726-011, info@beluga.si, www.beluga.si

TAKO TOPLIH IN LAHKIH ŠKORNJEV SE NISTE IMELI!

Le še v januarju na divje prašiče za 80 € v pavšalu
za lov s pogonom (Hrvaška) z neomejenim odstrelom vseh kategorij divjih prašičev, tudi trofejnega merjasca.

Južna Afrika: 11-dnevni safari s šestimi dnevi lova in odstrelom 6 vrst divjadi, vsemi prevozi, tudi letalskim iz Ljubljane, za 3.890 €. Termin: 25. 4.–5. 5. 2017. > Zadnji dan bo izlet v Krugerjev narodni park.

Divji petelin, rušavec, kljunač (180 km od Moskve): 5 dni lova v aprilu za 1.990 €. Ob prijavi do 15. 1. je odstrel enega rušavca in kljunačev brezplačen.

Nova Zelandija: 3 dni lova v aprilu in odstrel jelena trofejne vrednosti rogovja za zlato medaljo (med 215 in 250 CIC točk) za 9.500 USD.

5 dni lova v pampi Argentine, vključno z odstrelom jelena brez omejitve trofejne vrednosti ter dveh divjih prašičev za 3.990 €. Za zgodnje prijave do 15. 1. je cena 3.500 €. Dodatni odstrel: vodni bivol 2.800 €, black buck 1.200 €, jelen aksis 2.100 €. Lov bo v času jelenjega ruka (marec 2017).

Pasat, d.o.o., Dolenjska cesta 11, 1000 Ljubljana
www.pasat.si > info@pasat.si > tel.: 01 428 37 40 > GSM: 041 728 143

Škornji TIGAR Alaska 41,90 €
Škornji TIGAR Canada 40,40 €
Škornji TIGAR One 36,50 €

Različni modeli škornjev TIGAR

www.avantura.info Avantura Trade d.o.o., Notranjska 4, 6230 Postojna
05 726 40 70 | info@avantura.info

13,00 €
24,00 €
35,00 €

Pestra izbira zimske opreme švedske znamke Pinewood!

www.avantura.info
Avantura Trade d.o.o., Notranjska 4, 6230 Postojna
05 726 40 70 | info@avantura.info

Na zalogi še strelni daljnogledi MINOX:
- strel. daljnogled Minox ZV 3-9x50
- strel. daljnogled Minox ZXSi 3-15x56
- strel. daljnogled Minox ZXSi 2-10x50

DOŽIVLJENSKA GARANCIJA NA VSE IZDELKE MINOX

DVOGLED Minox BL 8X56 BR

Višino polje pri 1000 m	109 m
Najkrajši doseg	9,0 m
Očesni relief	20,8 mm
Delovna temperatura	-10 °C do + 50 °C
Vodoodpornost	DA
Vilina x širina x globina	196 x145 x66 mm
Teža	1040 g

www.medo-sport.si
MEDO sport
TRGOVINA ZA LOV, RIBOLOV IN REKREACIJO

MEDOŠPORT GROSUPLJE, Cesta Toneta Kraja 2, 1290 GROSUPLJE, tel.: 01/ 787 37 00, fax: 01/ 787 37 02
e-mail: medosport@bros.si
MEDOŠPORT ČRNOMELI, Ulica na Utrdbah 24, 8340 ČRNOMELI, tel.: 07/ 306 24 70 e-mail: medosport@bros.si

DOG TRACE

ELEKTRONSKE ovratnice za učenje psa
ovratnice proti lajanju
nevidne ograje

PROFESIONALNA KVALITETA
DOSTOPNE CENE
EVROPSKI IZDELEK
3 LETNA GARANCIJE

M-NET, d.o.o., TEL.: 040 760 760
www.dogtrace.si
e-mail: info@dogtrace.si

akcija -20%

KROJASTVO

Slavnostne
lovske kroje,
srajce (tudi
z dolgimi roka-
vi), telovnike,
plašče
hubertus
in pelerine
izdelujemo
po meri.

ROŽMAN

Branko Rožman, s.p.
Erjavčeva 5, Brežice
GSM: 031/544 808

TEHNOOPTIKA

SMOLNIKAR d.o.o.
Brdiščeva ulica 13,
1231 Ljubljana-Črnuče
tel./fax: 01/426 32 72
e-mail: tehnooptika@siol.net
www.tehnooptika-smolnikar.si

NIKON Prostaff5 8x42
Akcijska cena: 199,00 €

NIKON Prostaff 3-9x40 NP
Akcijska cena: 190,00 €
Cene veljajo do razprodaje zaloge

Servis dvoogledov in strelnih daljnogledov!

STEYR MANNLICHER ZWA Sabatti Boretti YILDIZ ALFA RUGER

TRAP SPZ M brez ejektorjev 12/76
YILDIZ SILAH SANATI CENA: 659,00 €

JAKNA ZA POGONE 2697 - obojestranski
59,90 €
NOVA CENA: 49,71 € (-17%)

KAPA IZ FLISA Z NAUSNIKE 85,00 €
NOVA CENA: 9,75 € (-35%)

KAPA ZA POGONE 49,90 €
NOVA CENA: 13,42 € (-25%)

MEDO sport
TRGOVINA ZA LOV, RIBOLOV IN REKREACIJO

MEDOŠPORT GROSUPLJE, Cesta Toneta Kraja 2, 1290 GROSUPLJE, tel.: 01/ 787 37 00, fax: 01/ 787 37 02
e-mail: medosport@bros.si
MEDOŠPORT ČRNOMELI, Ulica na Utrdbah 24, 8340 ČRNOMELI, tel.: 07/ 306 24 70 e-mail: medosport@bros.si

HIT

SHOW

HUNTING
INDIVIDUAL PROTECTION
TARGET SPORTS

LOV - OSEBNA ZAŠČITA - STRELSKI ŠPORT

Vodilni sejem,
namenjen lovstvu,
osebni zaščiti, obrambi
in strelskemu športu.

FIERA DI VICENZA
EXHIBITION CENTRE

11.-13.
FEBRUAR
2017

hit-show.com

follow us on

ITALIAN
EXHIBITION
GROUP

A merger of
Bimini Fiera and Fiera di Vicenza

ZIMSKI LOVSKI KOMPLET

NEPREMOČLJIV, NEPREPIHLJIV, NEŠUMEČ

Komplet je narejen za lov pri zelo nizkih temperaturah. Je izredno udoben in dokaj lahek. Zunanja in notranja stran sta iz naravnih materialov, podloga in membrana pa iz najboljših materialov za toplotno izolacijo, vodotesnost in neprepiljivost. Zaradi njegove funkcionalnosti ga boste radi nosili tudi v vsakdanjem življenju.

Cena kompleta: **262,00 EUR**

Jakna: **172,00 EUR**

Hlače: **131,00 EUR**

INFORMACIJE IN NAROČILA

BELUGA, d.o.o., LJUBLJANA; Tel.: 01/25 10 880 ali 041/72 60 11

Do -30°C
Narejeno v EU

Termo čevlji

Trpežni, izredno topli in lahki ter povsem nepremočljivi čevlji so udobni in nudijo dober oprijem na različnih podlagah. Združujejo prednost klasičnega gozdarja in škornja. Tako toplih in lahkih čevljev verjetno še niste imeli.

Velikosti od 39 do 47.
Cena: **63,50€**

INFORMACIJE IN NAROČILA

BELUGA, d.o.o., LJUBLJANA; Tel.: 01/25 10 880 ali 041/726 011

JAGA "UA" in "RU"
**ORGANIZIRAM PREMIUM LOV
V UKRAJINI, RUSIJI IN ABHAZIJI
OD 1250 EVROV.**

LOV NA:

**JELENA MARALA, LOSA, SIBIRSKEGA SRNJAKA,
VOLKA, MERJASCA.**

KONTAKT ZADOVOLJNIH LOVCEV : 041 613 769

TEL.: 031336671

WWW.LOV.TRIKITA.SI

SlovArMS

Lovska trgovina SlovArms d.o.o.

www.slovarms.si

DIVAČA, Kraška cesta 67, Pon.-Pet.: 15:00 - 19:00

Tel.: 05 620 2208, 041 403 656 Sobota: 09:00 - 13:00

E-mail: info@slovarms.si

Blaser

RÖWA Rößler | AUSTRIA

TITAN⁶

SAUER

ZEISS

ISSC AUSTRIA SPA .17HMR .22lr .22Mag

Vixen[®]

STEYR MANNLICHER

DOCTER

Verney-Carron

GunCoating
Tehnološko napredno keramično mazivo

HAWKE[®]

ŠIROK IZBOR NOČNE OPTIKE IN TERMOVIZIJE

ARMASIGHT[®]

PULSAR

MAUSER

STEYR

Blaser

MERKEL

Prodaja vrhunskih izdelkov

- **Optike:** Swarovski, Kahles, Zeiss, Delta ...
 - **Puške:** Blaser, Sauer, Steyr Mannlicher, Merkel, Haenel, CZ, Heym ...
 - **Strelivo:** RWS, Geco, Blaser, KJG, Sellier&Bellot, Rottweil, Sax, LFB ...
 - **Oblačila:** Chevalier, Pinewood, X Jagd, Jagdhund
- Opravljam vsa puškarska dela.

Puškarnstvo Špendal, d.o.o.

Gramozna pot 9
1000 Ljubljana

gsm: 041 399 307
email: puskarstvo@siol.net
www.guns-spendal.si

GLASMAHER
OPTIKA

SERVIS DVOGLEDOV IN STRELNIH DALJNOGLED OV

Pleteršnikova 1, 8250 Brežice
maher.glasmaher@gmail.com

041 699 385

popravilo ♦ servis ♦ čiščenje ♦ nastavitve slike